

ปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญา
ในประเทศไทย

โดย

นายคณศ เต็งสุวรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายอาญา

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญา
ในประเทศไทย

โดย

นายคณศ เต็งสุวรรณ

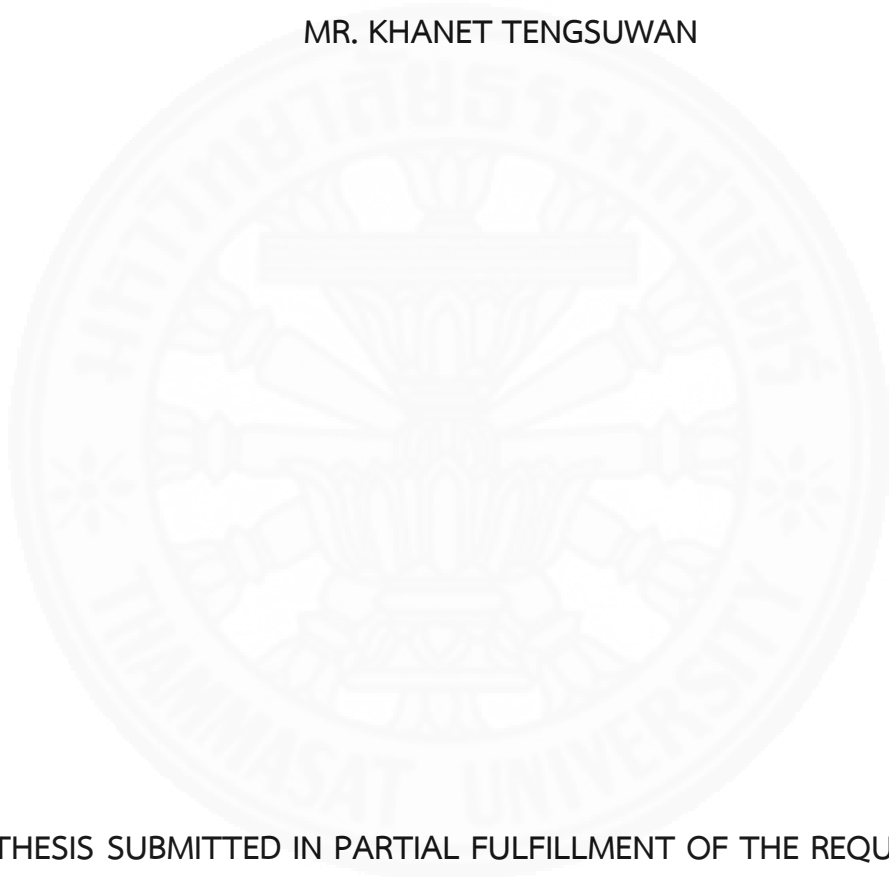
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขากฎหมายอาญา
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2558
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

PROBLEMS CONCERNING THE SYSTEMATION
OF CRIMINAL LAW IN THAILAND

BY

MR. KHANET TENG SUWAN

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF LAW
CRIMINAL LAW
FACULTY OF LAW
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2015
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะนิติศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นายคณศ เต็งสุวรรณ

เรื่อง

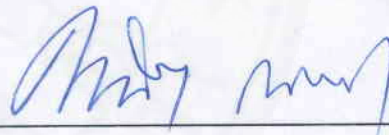
ปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตร์มหาบัณฑิต

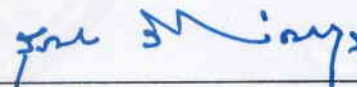
เมื่อ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2559

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

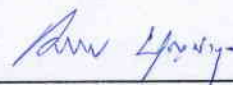
(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. คณิต ฌ นคร)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. วรณชัย บุญบำรุง)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มุนินทร์ พงศาปาน)

คณบดี

(ศาสตราจารย์ ดร. อุดม รัฐอมฤต)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย
ชื่อผู้เขียน	นายคณศ เต็งสุวรรณ
ชื่อปริญญา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	กฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาถึงปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะทราบถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาทั้งในประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และความเป็นมาของระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทราบถึงสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไข ปัญหาที่จะพัฒนาให้ระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาประเทศไทยมีปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาดังนี้

1) ปัญหาการกำหนดความผิดอาญาไว้ในประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติไม่เป็นหมวดหมู่ เช่น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 มีลักษณะที่กระทบต่อเนื้อตัวร่างกาย กลับบัญญัติไว้ในความผิดลหุโทษ

2) ปัญหากฎหมายอาญาที่มีองค์ประกอบเหมือนกันแต่บัญญัติไว้คนละแห่ง เช่น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 273 กับพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 มีองค์ความผิดใกล้เคียงกันแต่กลับบัญญัติไว้คนละแห่ง

3) ปัญหาในระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญากับความไม่เป็นเอกภาพในโทษทางอาญา กล่าวคือ เป็นปัญหาที่ความผิดนั้น มีลักษณะของการกระทำความผิดที่ใกล้เคียงกันแต่มีการกำหนดโทษไว้ต่างกันมาก เช่น ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 355 เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ความผิดตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 31 เป็นความผิดอาญาแผ่นดินไม่สามารถยอมความได้

4) ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Over Criminalization) กล่าวคือ เป็นกรณีที่มีการบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญามากจนเกินไป ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าพบว่าในประเทศไทยมีพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดที่กำหนดความผิดอาญาเป็นจำนวนถึง 404 ฉบับ ซึ่งโดยหลักการกำหนดความผิดและโทษทางอาญานั้นจะกระทำได้เฉพาะการกระทำที่กระทบต่อสังคมโดยรวมและจำเป็นอย่างยิ่งยวด อีกทั้งในการกำหนดโทษทางอาญานั้นจะต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วน และความสอดคล้องของโทษในกรณีที่เป็นเรื่องในทำนองเดียวกัน

สำหรับการกำหนดความผิดอาญาในประเทศอังกฤษซึ่งใช้ระบบคอมมอนลอว์ (common law system) นั้นจะมีความผิดอาญาที่วางหลักโดยศาล (common law offence) และความผิดตามกฎหมายลายลักษณ์อักษร (statutory offence) ส่วนประเทศฝรั่งเศสซึ่งใช้ระบบซีวิลลอว์ (civil law system) นั้นจะมีการกำหนดความผิดอาญาไว้ในเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น โดยความผิดที่สำคัญจะกำหนดไว้ในรูปแบบประมวลกฎหมาย (code)

อีกทั้งการกำหนดความผิดอาญานั้นจะต้องพิจารณาไปอีกว่าความผิดใดเป็นความผิดที่ควรบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาหรือในพระราชบัญญัติ ซึ่งประเทศในระบบซีวิลลอว์ (Civil law) ความผิดที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญานั้นจะต้องมีลักษณะต่างๆไป เป็นระบบ และมีข้อความเท่าถึงซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ ก็เพื่อให้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นพื้นฐานสำคัญของความผิดอาญาทั้งหลาย และมีสภาพบังคับใช้ในทางปฏิบัติ ส่วนความผิดใดที่มีใช้ความผิดหลักก็ให้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ

ดังนั้น เพื่อให้จะให้กฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะว่า

1) การร่างกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญานั้นควรจะมีหลักเกณฑ์การกำหนดความผิดอาญาเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในรัฐธรรมนูญว่า การกำหนดความผิดอาญานั้นจะกระทำเฉพาะในกรณีจำเป็นอย่างยิ่งยวดเท่านั้น และเมื่อเป็นควรเป็นความผิดแล้วหากความผิดใดเป็นความผิดหลักหรือความผิดที่สำคัญควรบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย ส่วนความผิดใดที่มีใช้ความผิดหลักและเกี่ยวกับการฝ่าฝืนขั้นตอนการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ควรบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ

2) ยกเลิกความผิดอาญาที่มีความซ้ำซ้อนไม่ว่าจะในประมวลกฎหมายอาญาหรือในพระราชบัญญัติ

คำสำคัญ : กฎหมายที่กำหนดความผิดอาญา , การกำหนดความผิดอาญา, การรวบรวมกฎหมาย, รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญา

Thesis Title	PROBLEMS CONCERNING THE SYSTEMATIZATION OF CRIMINAL LAW IN THAILAND
Author	Mr. Khanet Tengsuwan
Degree	Master of Law
Department/Faculty/University	Criminal Law Faculty of Law Thammasat University
Thesis Advisor	Professor Surasak Likasitwatanakul, Ph.D.
Academic Years	2015

ABSTRACT

This thesis has studied the problem management of legal systems which defines criminal offences in Thailand. In which the purpose is to understand about ideas and theories of the provision that criminalization in England and French. Furthermore, the purpose is to know about the history of legal system on criminalization in Thailand in order to understand this problem, also how to solve the problem and develop the legal system on criminalization so as to effective.

Having studied, Thailand has the problem management of legal systems which defines the criminal offence in Thailand as follows:

The first problem is the issue of criminalization in Penal Code has not consequent. For example, Penal Code section 391 has harmful body, but the provision has been legislated in the part of misdemeanor.

The second problem is the issue of there are same elements of the offence ,but the provision is difference where. For example, Penal Code section 273 and Trademark Act 1999 section 108 have similar elements of the offence, but those provision legislate in difference where.

The third problem is the penalty in legal system on criminalization has not been unified; those manner of criminal offences have similarly actions ,but they have difference degree of penal. For example, the embezzlement offence in Penal

Code section 335 has been compoundable offence, while the offence in Act on Ancient Monuments, Antiques, Objects of Art section 31 has been non-compoundable offence.

The forth problem is the issue of over-criminalization; the state has legislated too many criminal laws. Such a studying has found that Thailand has criminal acts and criminal emergencies total 404 bills.

According to the principles of criminalization, should define only harmful actions to society and only necessary ; furthermore the penal defining should consider the principle of proportion and consequence in the same a sort of act.

Criminalization in England, which has used common law system, has common law offences and statutory offences, while criminalization in French, which has used civil law system, has only statutory offence and the most important have been defined in code.

In addition, criminalization has to consider that some offences should legislate in Penal Code or Acts. In civil law country, criminal offences have been legislated in Penal Code have to be general offence, which legislated in systematic and associative text in order that criminal offences in Penal Code will be the foundation and practical executing ; moreover, some criminal offences that are not the foundation of criminal offences, are defined in act.

Therefore, to develop the more systematic legal systems that defines the criminal offence in Thailand. I propose that :

1) Legislation of criminal offences should have the criteria of criminalization in Constitution that the criminalization will define only essential case. Moreover, should consider that the essential offence ought to define in Penal Code. Besides, the general offences that relate to prohibited of official had better define in criminal acts.

2) Abolish criminal offences which are alike in Penal Code or Acts.

Keywords : Criminalization, Codification, Pattern of Criminal Laws, The Law Defines a Criminal Offence

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีก็เพราะมาจากการได้รับคำแนะนำในการจุดประกายความรู้จากท่านศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อีกทั้งท่านยังกรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาแก่ผู้เขียน ซึ่งท่านได้เสียสละอันมีค่าในการที่ได้ชี้แนะให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ติดตามความคืบหน้าในการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณท่านอย่างสูง ที่ให้ความเมตตากรุณาแก่ผู้เขียนตลอดมา

นอกจากนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์พิเศษ ดร.คณิต ฒ นคร ที่ได้รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้ข้อชี้แนะต่างๆที่มีประโยชน์แก่ผู้เขียนเป็นอย่างมาก รวมทั้งศาสตราจารย์พิเศษ ดร.วรรณชัย บุญบำรุง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนินทร พงศาปาน ที่รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ แนะนำประเด็นต่างๆ และตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาวิทยานิพนธ์ จึงทำให้ผู้เขียนสามารถเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

อีกทั้งผู้เขียนขอขอบคุณนายคณิน เต็งสุวรรณ ผู้เป็นพี่ชายของข้าพเจ้าที่ได้คอยให้คำแนะนำ สนับสนุนข้อมูลและเอกสารในการเขียนวิทยานิพนธ์ และคอยรับคำปรึกษาให้แก่ข้าพเจ้าในการเขียนวิทยานิพนธ์ตลอดมา

ผู้เขียนขอขอบคุณเพื่อนๆในสาขากฎหมายอาญา รหัส 57 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่คอยให้คำปรึกษา และเป็นกำลังใจแก่ข้าพเจ้า

โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เขียนขอขอบพระคุณนางสาวสิริภา คำชาย นางสาวบุษย์สิริพรหมดิเรก และนายนิธิเขต ขจรเนติยุทธ ที่คอยผลักดัน สนับสนุน ผู้เขียนตั้งแต่เริ่มทำรายงานกลุ่มไม่ว่าจะเป็นทางด้านข้อมูลเอกสารต่างๆ โดยเฉพาะภาษาต่างประเทศที่ได้นางสาวสิริภา คำชาย และนางสาวบุษย์สิริ ดิเรกพรหมเป็นผู้แปลและตรวจสอบความถูกต้องให้ผู้เขียนตั้งแต่เริ่มทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่า หากปราศบุคคลผู้ร่วมทำรายงานกลุ่มดังกล่าวข้างต้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่อาจอุบัติขึ้นและเสร็จสมบูรณ์ได้

ผู้เขียนขอขอบคุณนายอิศรา เต็นศรีมงคล ที่ช่วยตรวจสอบบทคัดย่อภาษาอังกฤษของผู้เขียน

เหนือสิ่งอื่นใดผู้เขียนขอกราบระลึกถึงพระคุณนายสมเกียรติ และนางอรุณี เต็งสุวรรณ ผู้ซึ่งเป็นบิดาและมารดาของผู้เขียน ที่คอยอบรมสั่งสอน ชี้แนะ และสนับสนุนผู้เขียนในด้านต่างๆ อีกทั้งยังเป็นเบื้องหลังที่สำคัญที่สุดในชีวิตที่ทำให้ผู้เขียนประสบความสำเร็จต่างๆในชีวิต ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณท่านทั้งสองไว้ ณ ที่นี้

อนึ่งหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความบกพร่องประการใด ผู้เขียนขออน้อมรับความบกพร่องดังกล่าวไว้เพียงผู้เดียว หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ผู้เขียนขอมอบความดีทั้งหมดให้กับบิดามารดา และครูบาอาจารย์ทุกท่านที่คอยอบรมสั่งสอนและให้ความรู้แก่ข้าพเจ้า

นายคณศ เต็งสุวรรณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	5
1.5 วิธีการศึกษา	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดความผิดอาญาและรูปแบบทางกฎหมาย	7
2.1 แนวคิดพื้นฐานการกำหนดความผิดอาญา	7
2.1.1 หลักนิติธรรมในกฎหมายอาญา	8
2.1.1.1 กฎหมายอาญาต้องไม่มีผลย้อนหลังในทางที่เป็นโทษ	8
2.1.1.2 กฎหมายอาญาที่ตีนั้นต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสมและ ได้สัดส่วนกับความผิด	8
2.1.1.3 กฎหมายอาญาที่ดีต้องบัญญัติโดยองค์กรที่มีอำนาจ ตามกฎหมายและตามกระบวนการที่กฎหมายบัญญัติ	9
2.1.2 แนวคิดในการแบ่งประเภทความผิดอาญา	9
2.1.2.1 การแบ่งประเภทความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา	9
2.1.2.2 การแบ่งประเภทความผิดตามลักษณะของความผิด	10

2.1.3 การกำหนดความผิดและโทษในกฎหมายอาญา	13
2.1.3.1 การกำหนดความผิดอาญา	13
2.1.3.2 การกำหนดโทษอาญา	21
2.1.4 มาตรฐานสากลในการกำหนดความผิดอาญา	26
2.1.4.1 คำประกาศสิทธิมนุษยชนและสิทธิพลเมือง ลงวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789 นั้น (DECLARATION OF HUMAN AND CIVIC RIGHTS OF 26 AUGUST 1789)	26
2.1.4.2 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ.1948 (UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS 1948)	27
2.2 แนวคิดพื้นฐาน บ่อเกิดของกฎหมาย และนิติวิธีในระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์	28
2.2.1 แนวคิดพื้นฐาน บ่อเกิด และนิติวิธีในระบบคอมมอนลอว์	28
2.2.1.1 แนวคิดพื้นฐาน	28
2.2.1.2 บ่อเกิดของกฎหมาย	30
2.2.1.3 นิติวิธี	32
2.2.2 แนวคิดพื้นฐาน บ่อเกิด และนิติวิธีในระบบซีวิลลอว์	34
2.2.2.1 แนวคิดพื้นฐาน	34
2.2.2.2 บ่อเกิดของกฎหมาย	34
2.2.2.3 นิติวิธี	38
2.3 การจัดทำกฎหมาย	40
2.3.1 การจัดทำประมวลกฎหมาย	40
2.3.1.1 การจัดทำประมวลกฎหมายสมัยโบราณ	42
2.3.1.2 ขอบเขตของการจัดทำประมวลกฎหมาย	43
2.3.1.3 สาเหตุของการจัดทำประมวลกฎหมาย	44
2.3.1.4 วัตถุประสงค์ของการจัดทำประมวลกฎหมาย	47
2.3.1.5 ข้อดีและข้อเสียของการจัดทำประมวลกฎหมาย	48
(1) ข้อดีของการจัดทำประมวลกฎหมาย	48
(2) ข้อเสียของการจัดทำประมวลกฎหมาย	50

2.3.2	เหตุผลในการบัญญัติกฎหมาย	51
2.3.2.1	เหตุผลของนักนิติศาสตร์ในการบัญญัติกฎหมาย	51
2.3.2.2	เหตุผลของฝ่ายบริหารในการบัญญัติกฎหมาย	54
2.3.3	นิติวิธีในการร่างกฎหมาย	57
2.3.3.1	ที่มาของร่างกฎหมาย	57
2.3.3.2	ขั้นตอนการร่างกฎหมาย	58
2.3.3.3	การค้นหาลักษณะที่ที่เหมาะสมในร่างกฎหมาย	59
2.4	รูปแบบทางกฎหมาย	60
2.4.1	กฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร	60
2.4.1.1	กฎหมายระดับพระราชบัญญัติหรือเทียบเท่า	60
2.4.1.2	กฎหมายลำดับรอง	60
2.4.2	กฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร : คำพิพากษาของศาล	61
บทที่ 3	รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์	62
3.1	ระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) : ประเทศอังกฤษ	62
3.1.1	รูปแบบของกฎหมายในประเทศอังกฤษ	62
3.1.1.1	หลักกฎหมายจากคำพิพากษา (Precedent)	64
3.1.1.2	พระราชบัญญัติ (Act)	65
3.1.1.3	กฎหมายสหภาพยุโรป (European Union law)	65
3.1.2	รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศอังกฤษ	66
3.1.2.1	ความผิดที่วางหลักโดยศาล	67
3.1.2.2	ความผิดตามกฎหมายลายลักษณ์อักษร	69
3.2	ระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) : ประเทศฝรั่งเศส	70
3.2.1	รูปแบบของกฎหมายในประเทศฝรั่งเศส	71
3.2.1.1	ประมวลกฎหมาย (Codes) และกฎหมาย (Lois)	71
3.2.1.2	กฤษฎีกา (Décrets)	72
3.2.1.3	ข้อบังคับ (Arrêtés)	72
3.2.1.4	จารีตประเพณี	72
3.2.1.5	คำพิพากษาของศาล	72

3.2.2	การจัดทำประมวลกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส	73
3.2.2.1	หลักและกฎเกณฑ์พื้นฐานในการจัดทำประมวลกฎหมาย	75
3.2.2.2	องค์ประกอบของประมวลกฎหมาย	76
3.2.2.3	รูปแบบการนำเสนอประมวลกฎหมาย	78
3.2.3	รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในฝรั่งเศส	79
3.2.3.1	รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญา ในความหมายอย่างแคบ	79
3.2.3.2	รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญา ในความหมายอย่างกว้าง	80
บทที่ 4	รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย	82
4.1	ความเป็นมาของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย	82
4.1.1	สมัยก่อนกรุงรัตนโกสินทร์	82
4.1.1.1	สมัยสุโขทัย	83
4.1.1.2	สมัยกรุงศรีอยุธยา	84
4.1.2	สมัยกรุงรัตนโกสินทร์	86
4.1.2.1	สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4)	86
4.1.2.2	หลังสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ในสมัยรัชกาลที่ 5)	90
	(1) การเลือกระบบกฎหมายของไทยในสมัยรัชกาลที่ 5	90
	(2) เหตุผลและวัตถุประสงค์ในการจัดทำกฎหมาย ลักษณะอาญา ร.ศ. 127	93
	(3) กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127	95
4.1.3	รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาของไทยในปัจจุบัน	96
4.1.3.1	ประมวลกฎหมายอาญา	96
4.1.3.2	กฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาอื่น	98
	(1) พระราชบัญญัติ	98
	(2) พระราชกำหนด	98
	(3) ประกาศคณะปฏิวัติ	99

4.2	เกณฑ์ในการเลือกรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญา	99
4.2.1	การกระทำนั้นควรเป็นความผิดอาญาหรือไม่	100
4.2.2	เมื่อเป็นความผิดอาญาแล้วควรบัญญัติความผิดอาญาไว้ในที่ใด	101
4.2.2.1	หลักเกณฑ์การพิจารณาการบัญญัติกฎหมายที่ เข้าขอบข่ายในประมวลกฎหมายอาญาหรือ ประมวลกฎหมายที่มีความผิดอาญา	101
4.2.2.2	เกณฑ์การพิจารณาการบัญญัติกฎหมายที่กำหนด ความผิดอาญาในพระราชบัญญัติ	106
บทที่ 5	วิเคราะห์ปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย	108
5.1	ปัญหาการกำหนดความผิดอาญาไว้ในประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติไว้ไม่เป็น หมวดหมู่	108
5.2	ปัญหากฎหมายอาญาที่มีองค์ประกอบเหมือนกันแต่บัญญัติไว้คนละแห่ง	111
5.2.1	การบัญญัติกฎหมายที่มีความผิดอาญานั้นขัดต่อหลักการ ทางนิติบัญญัติในการกำหนดความผิดอาญาหรือไม่	111
5.2.2	การบัญญัติกฎหมายที่มีความผิดอาญานั้นเป็นไปตามหลักการ และวัตถุประสงค์ของการจัดทำประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่	114
5.3	ปัญหาระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญากับความไม่เป็นเอกภาพ ในโทษทางอาญา	116
5.3.1	การกำหนดโทษในกฎหมายที่มีความผิดอาญานั้น ขัดต่อหลักการกำหนดโทษทางอาญาหรือไม่	116
5.3.2	การกำหนดโทษในกฎหมายที่มีความผิดอาญานั้น ขัดต่อเหตุผลที่กฎหมายต้องบัญญัติให้สอดคล้อง ในกรณีที่เป็นเรื่องทำนองเดียวกันหรือไม่	118
5.4	ปัญหากฎหมายอาญาเฟ้อ (Over-criminalization)	120
5.4.1	ความหมายของปัญหากฎหมายอาญาเฟ้อ	120
5.4.2	วิเคราะห์ปัญหากฎหมายอาญาเฟ้อ	122
5.4.2.1	การบัญญัติกฎหมายที่มีความผิดอาญานั้น ขัดต่อหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญาและ ขัดต่อทฤษฎีการลงโทษในกฎหมายอาญาหรือไม่	122

5.4.2.2 การบัญญัติกฎหมายที่มีความผิดอาญานั้นขัดต่อ มาตรฐานสากลในการกำหนดความผิดอาญาหรือไม่	125
5.5 กรณีศึกษาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย	125
5.6.1 ศึกษาความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด	125
5.6.1.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด	126
5.6.1.2 การกำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและการรวบรวม ความผิดอันเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ในที่เดียวกัน	126
5.6.1.3 รูปแบบการตรากฎหมายยาเสพติด	128
5.6.1.4 แนวทางในการแก้ไข้ปัญหา	129
5.6.2 ศึกษาความผิดอันเกี่ยวการใช้ครูยหรือเครื่องแบบมหาวิทยาลัย	129
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	133
6.1 บทสรุป	133
6.2 ข้อเสนอแนะ	138
บรรณานุกรม	144
ภาคผนวก	153
ภาคผนวก ก. พระหัตถเลขากรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 2 ธันวาคม ร.ศ.122 พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	154
ภาคผนวก ข. Table of offence	159
ภาคผนวก ค. โครงสร้างประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส	179
ภาคผนวก ง. ตารางแสดงความผิดที่มีโทษทางอาญาในอดีตถึงปัจจุบัน	196
ภาคผนวก จ. กฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาไว้มาตราเดียว	217
ภาคผนวก ฉ. ความผิดอันเกี่ยวการใช้ครูยหรือเครื่องแบบมหาวิทยาลัย	220
ภาคผนวก ช. ความผิดที่มีลักษณะคล้ายหรือเหมือนกับความผิดฐาน ขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา368	242
ประวัติผู้เขียน	270

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น กฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยนั้นมิได้อยู่มากมายไม่เป็นหมวดหมู่และกฎหมายอาญาในช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นมีอัตราโทษที่รุนแรงจนชาวต่างชาติมองว่ากฎหมายอาญาในประเทศไทยนั้นมีความล้าหลังไม่เป็นกฎหมายสมัยใหม่ (modern law) เป็นเหตุให้ประเทศไทยต้องทำสนธิเบาริงกับประเทศอังกฤษ ซึ่งสาระสำคัญประการหนึ่งก็คือ ข้อตกลงเรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขตซึ่งคนต่างชาติที่ทำผิดในเมืองไทยจะได้รับยกเว้นที่จะไม่ใช้กฎหมายไทยบังคับ จนเป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีดำรัสในการปฏิรูประบบกฎหมายไทย โดยพระองค์ทรงปฏิรูประบบกฎหมายไทยให้เป็นระบบซีวิลลอว์¹ (civil law system) และได้มีแนวความคิดที่จะจัดทำประมวลกฎหมายฉบับแรกในประเทศไทยซึ่งก็คือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 โดยที่กฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญมากมายหลายประการ ได้แก่

ประการที่หนึ่ง เป็นกฎหมายที่มีการรวบรวมบทบัญญัติต่างๆที่กระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายต่างมารวมเข้าไว้อยู่ในที่เดียวกัน อันเป็นการสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติงานในภาคปฏิบัติ

ประการที่สอง เป็นกฎหมายที่กำหนดบทบัญญัติความผิดไว้อย่างชัดเจนตามกฎหมายสมัยใหม่

ประการที่สาม เป็นกฎหมายที่กำหนดบทบัญญัติเรื่องโทษไว้อย่างชัดเจนตามกฎหมายสมัย ไม่มีโทษที่ป่าเถื่อนโหดร้ายอย่างเช่นในอดีต

ซึ่งเมื่อกฎหมายลักษณะอาญาดังกล่าวได้มีผลบังคับใช้ ก็ได้แก้ปัญหาลหลายประการให้กับประเทศไทยในขณะนั้น โดยหนึ่งในปัญหานั้นคือ ปัญหากฎหมายที่ไม่เป็นหมวดหมู่หรือมีความซ้ำซ้อน เพราะฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าในช่วงที่กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ประกาศใช้ ได้มีการแก้ปัญหาเรื่องระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

---

¹ พระหัตถเลขากรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 2 ธันวาคม ร.ศ.122 โปรดดู ภาคผนวก ก.

แต่ถึงกระนั้นต่อมาในภายหลังจวบจนถึงปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่ากฎหมายที่กำหนดความผิดอาญานั้นมีอยู่มากมายจนก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ โดยปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยนั้นสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1.1.1 ปัญหาการกำหนดความผิดอาญาไว้ในประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติไว้ไม่เป็นหมวดหมู่

เช่น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 มีลักษณะที่กระทบต่อเนื้อตัวร่างกาย กลับบัญญัติไว้ในความผิดลหุโทษ ทั้งที่จริงแล้วควรจะอยู่ในหมวดความผิดต่อร่างกาย

หรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 1/1 มาตรา 135/1-135/4 อันมีลักษณะของการกระทำที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนในสังคม แต่กลับมีการบัญญัติแยกออกมาเป็นอีกลักษณะหนึ่ง

1.1.2 ปัญหากฎหมายอาญาที่มีองค์ประกอบเหมือนกันแต่บัญญัติไว้คนละแห่ง

ตัวอย่างเช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 273² กับพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108³ มีองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายใกล้เคียงกัน แต่กลับบัญญัติไว้คนละแห่ง โดยการที่กฎหมายบัญญัติกันไว้คนละแห่งนั้นส่งผลกระทบต่อหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายประสบความยุ่งยากในสืบค้นกฎหมายที่จะนำมาใช้การทำงาน

1.1.3 ปัญหาระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญากับความไม่เป็นเอกภาพในโทษทางอาญา

ปัญหาในเรื่องระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญากับความไม่เป็นเอกภาพของโทษในทางอาญานั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการบัญญัติกฎหมายซ้ำซ้อนกันโดยขาด

² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 273 บัญญัติว่า “ผู้ใดปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นซึ่งได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภายในหรือนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

³ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 บัญญัติว่า “บุคคลใดปลอมเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

การพิจารณาของฝ่ายที่ตรากฎหมาย กล่าวคือ เป็นกรณีที่ความผิดฐานหนึ่งนั้นได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาอยู่แล้ว แต่ต่อมาภายหลังกลับมีการบัญญัติกฎหมายในรูปแบบของพระราชบัญญัติขึ้นมาใหม่โดยปราศจากการพิจารณาว่าในประมวลกฎหมายอาญามีความผิดเช่นนั้นอยู่หรือไม่

ตัวอย่างเช่น ในความผิดฐานยกยอกทรัพย์สินหายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 355⁴ เป็นความผิดอันยอมความได้ตามมาตรา 356⁵ แต่ภายหลังกลับมีการกำหนดความผิดอาญาในลักษณะดังกล่าวขึ้นอีกเป็นการเฉพาะในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 31⁶ อันเป็นกรณีที่วัตถุแห่งการกระทำนั้นเป็นโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ ซึ่งความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ไม่สามารถยอมความกันได้

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความผิดที่มีลักษณะแห่งการกระทำเดียวกันนั้น โดยความผิดฐานหนึ่งเป็นความผิดที่ยอมความได้แต่ความผิดอีกฐานหนึ่งยอมความไม่ได้ ก่อให้เกิดปัญหาการลงโทษที่ไม่สอดคล้องกัน

1.1.4 ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Over-Criminalization)

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่ากฎหมายที่ออกมาแล้วมีผลใช้บังคับนั้นส่วนใหญ่จะมีการบัญญัติหรือกำหนดฐานความผิดทางอาญาสำหรับการกระทำต่างๆที่ฝ่าฝืนข้อห้ามตามที่กฎหมายนั้นกำหนดไว้ จึงทำให้เกิดแนวคิดในการพิจารณาว่าการกำหนดความผิดที่มีโทษทางอาญาในปัจจุบัน

⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 355 บัญญัติว่า “ผู้ใดเก็บได้ซึ่งสิ่งสัจจาริมทรัพย์อันมีค่า อันซ่อนหรือฝังไว้โดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ แล้วเบียดบังเอาทรัพย์นั้นเป็นของตนหรือของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 356 บัญญัติว่า “ความผิดในหมวดนี้เป็นความผิดอันยอมความได้”

⁶ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 31 บัญญัติว่า “ผู้ใดเก็บได้ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งโดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ และเบียดบังเอาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นเป็นของตนเองหรือของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

นั้นมีมากเกินไป แนวคิดหรือปรากฏการณ์ดังกล่าวเรียกว่า “ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ” (over criminalization)⁷

อาจกล่าวได้ว่า “ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ” หมายถึง กรณีที่มีการบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญามากจนเกินไป หรือในอีกนัยหนึ่งอาจจะหมายถึงกรณีที่กฎหมายที่มีโทษทางอาญานั้นมีประโยชน์ไม่เท่าภาระต้นทุนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ต้องเสียไป⁸

ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (over-criminalization) เกิดขึ้นด้วยเหตุที่ทางรัฐมีวัตถุประสงค์มุ่งที่จะควบคุมความประพฤติของคนในสังคมมากเกินไปโดยใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือ โดยไม่พิจารณาถึงประสิทธิภาพและความสามารถของกลไกรัฐที่จะบังคับใช้กฎหมายอาญา ซึ่งหากแต่ทางฝ่ายรัฐมุ่งแต่จะออกกฎหมายอาญาด้วยวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้ว กฎหมายก็จะไร้ความหมาย ขาดความศักดิ์สิทธิ์ และเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของรัฐประพฤติมิชอบ⁹

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย” นั้น มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอันส่งผลกระทบต่อการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย

1.2.2 เพื่อศึกษากฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศส

1.2.3 เพื่อศึกษาระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยจะเริ่มศึกษาตั้งแต่สมัยสุโขทัยมาจนถึงปัจจุบัน

1.2.4 เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาเกี่ยวกับระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยปัจจุบัน

⁷ สรวิต ลิ้มปริงชี และคณะ, รายงานฉบับสมบูรณ์ เล่มที่ 3 เรื่อง “แนวทางการยกเลิกโทษอาญาในกฎหมายเช็คและกฎหมายหมิ่นประมาท” โครงการการวิเคราะห์กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วยเศรษฐศาสตร์ (Economic Analysis of Criminal Laws) , มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2554, น.5

⁸ เพิ่งอ้าง.

⁹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ , คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป , พิมพ์ครั้งที่ 10 , (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พลสยามพริ้นติ้ง , 2551.) น.7

1.2.5 เพื่อให้ทราบแนวทางการแก้ไขปัญหาระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในปัจจุบัน

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย” นั้นมีสมมติฐาน คือ การกำหนดความผิดอาญา (criminalization) จะต้องคำนึงถึงระบบกฎหมายในประเทศไทย กล่าวคือ การที่ประเทศไทยใช้ระบบกฎหมาย โดยหลักแล้วการกำหนดความผิดอาญานั้นจะต้องกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เว้นแต่ในกรณีที่มีความผิดนั้นเป็นความผิดที่มีลักษณะพิเศษและจำเป็นต้องมีเครื่องมือทางกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมและปราบปรามการกระทำความผิดนั้นจึงจะกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ

ทั้งนี้ในการออกกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยนั้นจะต้องคำนึงถึงความซ้ำซ้อนของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีโทษทางอาญาในปัจจุบัน ความเป็นหมวดหมู่ของบทบัญญัติของกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ความเป็นเอกภาพของโทษในทางอาญา และประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายอาญา

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย” มีขอบเขตการศึกษาคือ ศึกษาถึง ความเป็นมาป่อเกิดของกฎหมายและนิติวิธีในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และ แนวคิดในการแบ่งประเภทความผิดอาญา การกำหนดความผิดและโทษในกฎหมายอาญา แนวคิดในการจัดทำประมวลกฎหมาย แนวคิดและเหตุผลในการบัญญัติกฎหมาย และรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญา

ในส่วนรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในต่างประเทศนั้นจะทำการศึกษา 2 ประเทศได้แก่ ประเทศอังกฤษซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และประเทศฝรั่งเศสซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ โดยสาเหตุที่เลือกศึกษาประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศสก็เพราะว่า ทั้งสองประเทศดังกล่าวนี้เป็นประเทศที่มีอิทธิพลสำคัญต่อประเทศไทย ในการที่จะเลือกรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาที่เป็นลายลักษณ์อักษร ไม่ว่าจะเป็นการบัญญัติความผิดอาญาในรูปแบบของประมวลกฎหมาย หรือในรูปแบบของพระราชบัญญัติ

โดยขอบเขตของปัญหาที่จะศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้แก่ ปัญหาการกำหนดความผิดอาญาไว้ในประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติไว้ไม่เป็นหมวดหมู่ ปัญหากฎหมายอาญาที่มีองค์ประกอบเหมือนกันแต่บัญญัติไว้คนละแห่ง ปัญหาระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญากับความไม่เป็นเอกภาพในโทษทางอาญา และปัญหากฎหมายอาญาเฟ้อ (over-criminalization)

1.5 วิธีการศึกษา

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย” นั้นมีวิธีการศึกษาดังนี้

1.5.1 ศึกษาค้นคว้าโดยเอกสาร (Documentary research) โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ บทความ หนังสือ ตำรา ตลอดจนเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง

1.5.2 ศึกษาโดยวิธีการพรรณนา (Descriptive and analytical method) กล่าวคือ เมื่อค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลต่างๆแล้ว จะนำข้อมูลต่างๆที่ได้มานั้นเพื่อวิเคราะห์ และสังเคราะห์ในการแก้ไขปัญหา

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอันส่งผลกระทบต่อระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย

1.6.2 ทำให้ทราบถึงกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศส

1.6.3 ทำให้ทราบถึงกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน

1.6.4 ทำให้ถึงปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยปัจจุบัน

1.6.5 สามารถเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาในระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย

บทที่ 2

แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนด ความผิดอาญาและรูปแบบทางกฎหมาย

เนื่องจากการพัฒนาของเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้มีอาชญากรรมในรูปแบบต่างๆเพิ่มมากขึ้น ฉะนั้น จึงมีความจำเป็นที่ทางรัฐจึงต้องออกกฎหมายมาเพื่อควบคุมความสงบสุขเรียบร้อยของผู้คนในสังคม ซึ่งการออกกฎหมายอาญาเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ทางรัฐนิยมมาใช้ควบคุมพฤติกรรมของผู้คนในสังคม

โดยในการที่จะกำหนดความผิดอาญา (criminalization) นั้น ทางรัฐจะต้องกำหนดความผิดอาญาให้สอดคล้องกับรูปแบบทางกฎหมายที่ประเทศนั้นๆใช้อยู่ ฉะนั้น เมื่อประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ โดยหลักแล้วการกำหนดความผิดอาญาของประเทศไทยนั้น จะต้องกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับนิติวิธีในการบัญญัติกฎหมายในระบบซีวิลลอว์ และบรรลุดัตถุประสงค์การลงโทษและการจัดทำประมวลกฎหมายอาญา

ดังนั้น ในบทนี้ผู้เขียนจะศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่างๆดังนี้

2.1 แนวคิดพื้นฐานการกำหนดความผิดอาญา

2.2 แนวคิดพื้นฐาน บ่อเกิดของกฎหมาย และนิติวิธีในระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์

2.3 การจัดทำกฎหมาย

2.4 รูปแบบทางกฎหมาย

2.1 แนวคิดพื้นฐานการกำหนดความผิดอาญา

โดยปกติแล้วการกำหนดความผิดอาญานั้นจะต้องเป็นวิธีทางสุดท้ายที่จะนำมาใช้ควบคุมพฤติกรรมของผู้คนในสังคม เนื่องจากกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ฉะนั้น การบัญญัติกฎหมายอาญาจึงจะต้องกระทำเท่าที่จำเป็นอย่างยั้งยวดเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุดัตถุประสงค์การลงโทษและการบังคับใช้กฎหมาย

เมื่อการกำหนดความผิดอาญานั้นจะต้องคำนึงถึงแบบทางกฎหมายที่ประเทศไทยใช้อยู่ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงแนวคิดพื้นฐานในการกำหนดความผิดอาญาที่ส่งผลกระทบต่อระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย

2.1.1 หลักนิติธรรมในกฎหมายอาญา

หลักนิติธรรม หมายถึง หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย ที่กฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม หรือการกระทำใดๆ จะต้องไม่ฝ่าฝืนหรือขัดแย้งต่อหลักนิติธรรม¹

โดยในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะกล่าวถึงหลักนิติธรรมโดยเคร่งครัดในกฎหมายอาญา และหลักนิติธรรมโดยทั่วไปในกฎหมายอาญาเท่านั้น

2.1.1.1 กฎหมายอาญาต้องไม่มีผลย้อนหลังในทางที่เป็นโทษ หมายความว่า หากในขณะกระทำการใดๆ ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญา กฎหมายอาญาที่บัญญัติในภายหลังจะกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดและลงโทษมิได้ นอกจากนี้ หากการกระทำใดมีกฎหมายอาญาบัญญัติความผิดและโทษอยู่แล้วในขณะกระทำความผิด กฎหมายอาญาที่บัญญัติในภายหลังจะกำหนดให้บุคคลต้องรับโทษหนักขึ้นไม่ได้² ดังสุภาษิตกฎหมายโรมันว่า nullum crimen sine lege (There should be no crime with no previous law making the deed a crime)³

การที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้บัญญัติกฎหมายอาญาย้อนหลังสำหรับการกระทำที่เกิดขึ้นแล้วเป็นการกำหนดให้บุคคลต้องรับโทษทางอาญาโดยไม่รู้ตัว จึงเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน และกฎหมายอาจกลายเป็นเครื่องมือให้ผู้มีอำนาจที่ฉ้อฉลใช้อำนาจออกกฎหมายกลั่นแกล้งบุคคลอื่น ดังนั้น กฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาที่บัญญัติย้อนหลังในทางที่เป็นโทษ จึงขัดต่อหลักนิติธรรมและย่อมไม่มีผลใช้บังคับ⁴

2.1.1.2 กฎหมายอาญาที่ตีนั้นต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสมและได้สัดส่วนกับความผิด กล่าวคือ หากเป็นความผิดร้ายแรงบทลงโทษที่ได้รับก็อาจต้องรุนแรง แต่หากเป็นความผิดที่

¹ คณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติฯ , หลักนิติธรรม The Rule of Law ความหมาย สาระสำคัญ และผลของการฝ่าฝืนหลักนิติธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 2 , (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจริญรัฐการพิมพ์, 2558) ,น.1.

² เพ็งอ้วง,น.6.

³ ธาณินทร์ กรัยวิเชียร ,หลักนิติธรรม , (บริษัท ชวนพิมพ์ 50 จำกัด : กรุงเทพฯ, 2552), น. 30.

⁴ คณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติฯ, อ้วงแล้วในเชิงอรรถที่ 1, น.6.

ไม่ร้ายแรง บทลงโทษก็จะต้องลดหลั่นลงไปตามสัดส่วน การกำหนดสัดส่วนบทลงโทษให้สัมพันธ์กับความผิดนั้นจะช่วยส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพด้วย⁵

2.1.1.3 กฎหมายอาญาที่ต้องบัญญัติโดยองค์กรที่มีอำนาจตามกฎหมายและตามกระบวนการที่กฎหมายบัญญัติไว้ กล่าวคือ โดยหลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Powers) ซึ่งมีการแบ่งแยกองค์กรการใช้อำนาจออกเป็นองค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร และองค์กรตุลาการ นั้น มีจุดประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนหรือพลเมืองและเป็นหลักประกันในการดำเนินการตามอำนาจในองค์กร คือมีการคานและดุลอำนาจ (Check and Balance)⁶ โดยองค์กรที่มีหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายนั้นโดยหลักคือ องค์กรนิติบัญญัติ องค์กรอื่นจะบัญญัติกฎหมายได้จะต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ เช่น ฝ่ายบริหารสามารถตราพระราชกำหนดได้บางกรณี แต่ก็ต้องนำมาพิจารณาโดยฝ่ายนิติบัญญัติอีกครั้ง หรือฝ่ายบริหารสามารถออกกฎหมายลำดับรองอื่นๆ เช่น กฎกระทรวง เพื่อประโยชน์ในการใช้กฎหมายโดยอาศัยอำนาจจากกฎหมายแม่บทที่ตราโดยองค์กรนิติบัญญัติ โดยหลักการกฎหมายที่มีได้ตราขึ้นตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนดไว้จึงไม่ใช่กฎหมายที่ดีเพราะโดยสภาพอาจขาดการถ่วงถ่วงและตรวจสอบ⁷

2.1.2 แนวคิดในการแบ่งประเภทความผิดอาญา

2.1.2.1 การแบ่งประเภทความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา⁸

การแบ่งความผิดในกรณีนี้สามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือ ความผิดลหุโทษ และความผิดทั่วไปหรือความผิดธรรมดา

(1) **ความผิดลหุโทษ** คือความผิดที่มีระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ⁹ โดยการพยายามกระทำความผิดลหุโทษ หรือการ

⁵ เพ็งอ้าง, น.14 ; ธาณี วรภัทร์ , หลักกฎหมายมาตรการบังคับทางอาญา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน,2557) , น.36-37.

⁶ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ , หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน ว่าด้วยรัฐ รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย ,พิมพ์ครั้งที่ 6 , (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน,2555),น.269 ; ชาญชัย แสงศักดิ์ , กฎหมายมหาชน : ความเป็นมา ทฤษฎี และหลักการที่สำคัญ , พิมพ์ครั้งที่ 2 , (กรุงเทพฯ : วิญญูชน,2555), น.263.

⁷ คณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติฯ, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 1, น.13-14.

⁸ คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป , พิมพ์ครั้งที่ 4 , (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2554), น.155.

สนับสนุนความผิดลหุโทษนั้น ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ¹⁰ อีกทั้งโดยทั่วไปแล้วความผิดลหุโทษเป็นความผิดโดยเด็ดขาด แม้กระทำโดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด¹¹

(2) ความผิดทั่วไปหรือความผิดธรรมดา¹² คือ ความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดลหุโทษ กล่าวคือ ความผิดทั่วไปหรือความผิดธรรมดานี้จะต้องมีระวางโทษจำคุกเกินกว่าหนึ่งเดือนหรือปรับเกินกว่าหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และความผิดดังกล่าวนี้โดยทั่วไปเป็นความผิดที่จะต้องกระทำโดยเจตนา

2.1.2.2 การแบ่งประเภทความผิดตามลักษณะของความผิด¹³

(1) ความผิดอาญาแผ่นดินและความผิดอันยอมความได้

ความผิดอาญาแผ่นดิน คือ ความผิดที่กระทบต่อสังคมส่วนรวมโดยที่รัฐไม่มีความประสงค์จะให้ยอมความได้ โดยความผิดอาญาแผ่นดินสามารถสังเกตได้ว่า หากบทบัญญัติของกฎหมายไม่ได้ระบุไว้ว่าเป็นความผิดอันยอมความได้ ความผิดนั้นก็จะเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน

ส่วน “ความผิดอันยอมความได้” คือ ความผิดที่กระทบต่อความเสียหายในทางส่วนตัวของเอกชน ซึ่งทางฝ่ายรัฐประสงค์ให้คู่ความสามารถระงับคดีได้ ไม่ว่าจะโดยการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความ¹⁴ โดยการดำเนินคดีในความผิดอันยอมความได้นี้ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้เสียหาย กล่าวคือ เจ้าพนักงานและศาลจะมีอำนาจพิจารณาและดำเนินการสอบสวนพิจารณาได้ก็ต่อเมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์และผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือน มิฉะนั้นคดีเป็นอันขาดอายุความ¹⁵ โดยความผิดอันยอมความได้นี้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะเรียกว่า “ความผิดต่อส่วนตัว”

ความผิดอันยอมความได้ในหลักการควรมีลักษณะสามประการ คือ ประการที่หนึ่ง เป็นความผิดที่มีความเป็นอาชญากรรมน้อย ประการที่สอง เป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายเป็นเรื่องส่วนตัวอย่างมากที่พึงเคารพเจตจำนงของผู้เสียหาย และประการที่สาม เป็น

⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 102

¹⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 105 และ มาตรา 106

¹¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 104

¹² หยุต แสงอุทัย , คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 , พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.), น.10.

¹³ คณิต ญ นคร, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 8, น.159.

¹⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2)

¹⁵ คณิต ญ นคร, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 8, น.160 และดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96

ความผิดที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองผู้เสียหายอย่างแท้จริง¹⁶ อย่างไรก็ตาม ในระบบกฎหมายของประเทศไทยการที่จะบัญญัติให้ความผิดใดเป็นความผิดอันยอมความได้หรือไม่นั้นดูเหมือนจะไม่มีหลักเกณฑ์ เช่น การประกันภัยเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับความผาสุกของประชาชน แต่ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 347 กฎหมายก็บัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้เป็นต้น¹⁷

(2) ความผิดที่ต้องการผลและความผิดที่ไม่ต้องการผล

“ความผิดที่ต้องการผล” คือ ความผิดที่องค์ประกอบในกฎหมายนั้นได้บัญญัติถึงผลเฉพาะขึ้น เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 เป็นความผิดที่ต้องการผลของผู้กระทำคือความ “ตาย” หากผู้กระทำไม่ถึงแก่ความตายผู้ลงมือกระทำ ความผิดก็ผิดเพียงพยายาม โดยความผิดที่ต้องการผลจะมีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่จะต้องวินิจฉัย ซึ่งการวินิจฉัยยอมเป็นไปตามหลักเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล”¹⁸

ส่วน “ความผิดที่ไม่ต้องการผล” คือ ความผิดที่กฎหมายนั้นไม่ต้องการผลของการกระทำ เพียงผู้กระทำลงมือครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดก็เป็นความผิดสำเร็จ เช่น ความผิดฐานแจ้งความเท็จแก่เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137 เป็นความผิดสำเร็จทันทีเมื่อมีการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จที่อาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย และการแจ้งนั้นได้รู้ถึงเจ้าพนักงานแล้ว โดยไม่คำนึงว่าความเสียหายจากการแจ้งดังกล่าวจะได้เกิดขึ้นจริงหรือไม่¹⁹

(3) ความผิดที่เป็นการทำอันตรายและความผิดที่เป็นการก่ออันตราย

ความผิดที่เป็นการทำอันตราย คือ ความผิดที่ผู้กระทำลงมือกระทำ ความผิดที่เป็นการทำลายคุณธรรมทางกฎหมาย เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 เป็นการทำอันตรายต่อชีวิตมนุษย์²⁰

ส่วนความผิดที่เป็นการก่ออันตราย คือ ความผิดที่กฎหมายประสงค์จะไม่ให้เกิดอันตรายจึงได้บัญญัติป้องกันไว้ก่อน โดยความผิดที่เป็นการก่ออันตรายแบ่งออกได้เป็น “ความผิดฐานก่ออันตรายที่เห็นประจักษ์” กับ “ความผิดฐานก่ออันตรายลอยๆ”²¹

¹⁶ Vgl. Hans-Heinrich Jescheck, Lehrbuch des Strafrechts: Allgemeiner Teil, S.807 อ้างถึงใน คณิต ณ นคร, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 8, น.159.

¹⁷ คณิต ณ นคร, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 8, น.159.

¹⁸ เพิ่งอ้าง, น.160.

¹⁹ เพิ่งอ้าง, น.161.

²⁰ เพิ่งอ้าง.

โดย “ความผิดฐานก่ออันตรายที่เห็นประจักษ์” องค์ประกอบของความผิดจะแสดงให้เห็นถึงอันตรายกับสิ่งของหรือบุคคลอย่างแท้จริงจากการกระทำ²² เช่น ความผิดฐานทอดทิ้ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 306 และ 307 ส่วน “ความผิดฐานก่ออันตรายลอยๆ” นั้น ในองค์ประกอบของความผิดจะกล่าวถึงการกระทำที่เป็นอันตรายโดยไม่คำนึงว่าในกรณีเฉพาะนั้นอันตรายจะเกิดขึ้นได้หรือไม่²³ เช่น ความผิดฐานเบิกความเท็จตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 177

(4) ความผิดที่มีสภาพจบสิ้นและความผิดที่มีสภาพต่อเนื่อง

“ความผิดที่มีสภาพจบสิ้น” คือ ความผิดที่จบลงด้วยสภาพของการกระทำที่เป็นความผิดนั้น เช่น ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 358 เมื่อมีการกระทำต่อทรัพย์ก็เป็นความผิดทันที²⁴

ส่วน “ความผิดที่มีสภาพต่อเนื่อง” คือ ความผิดนั้นไม่เพียงแต่มีสภาพของการกระทำ แต่สภาพของการกระทำนั้นยังคงอยู่ต่อไปจนกว่าสภาพนั้นจะจบสิ้นลง เช่น ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขัง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 310 สภาพของการเป็นความผิดฐานนี้จะยังคงอยู่ตลอดเวลาที่ผู้ถูกกระทำยังไม่ได้รับเสรีภาพคืน ดังนั้น การร่วมกระทำความผิดจึงยังอาจเกิดขึ้นได้ และนอกจากนี้ยังมีผลต่อการเริ่มนับอายุความ²⁵

(5) ความผิดที่ไม่เจาะจงผู้กระทำความผิดและความผิดที่เจาะจงผู้กระทำความผิด

“ความผิดที่ไม่เจาะจงผู้กระทำความผิด” คือ กรณีอย่างที่ถูกกฎหมายบัญญัติไว้ในความผิดฐานต่างๆซึ่งจะขึ้นต้นด้วยคำว่า “ผู้ใด” ซึ่งไม่จำกัดตัวผู้กระทำความผิดว่าจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไรที่สามารถกระทำความผิดฐานต่างๆได้

ส่วนใน “ความผิดที่เจาะจงตัวผู้กระทำความผิด” กฎหมายจะกำหนดคุณสมบัติของผู้กระทำไว้เป็นการเฉพาะ เช่น ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา ในความผิดเหล่านี้จะมีปัญหาในเรื่องการร่วมกระทำความผิด²⁶

²¹ เพิ่งอ้าง.

²² เพิ่งอ้าง, น.162.

²³ เพิ่งอ้าง.

²⁴ เพิ่งอ้าง.

²⁵ เพิ่งอ้าง.

²⁶ เพิ่งอ้าง.

(6) ความผิดที่ผู้กระทำความผิดต้องกระทำเอง

โดยทั่วไปผู้กระทำความผิด คือ ผู้ที่ได้กระทำความผิดนั้นด้วยตนเอง หรือโดยบุคคลอื่นที่ตนควบคุมการกระทำของเขาได้ อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีเฉพาะผู้ที่ได้กระทำความผิดด้วยตนเองโดยตรงเท่านั้นที่จะเป็นผู้กระทำความผิดได้ เช่น ความผิดฐานเบิกความเท็จ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 177 ในความผิดประเภทนี้จะมีปัญหา “การร่วมกระทำความผิด”²⁷

(7) ความผิดที่ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผล

“ความผิดที่ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผล” คือ ความผิดฐานต่างๆ ที่ผลที่เกิดขึ้นเป็นผลที่เกินจากเจตนาของผู้กระทำ เช่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 290 ความผิดฐานนี้ผู้กระทำมีเพียงเจตนาทำร้ายเท่านั้น ไม่มีเจตนาที่จะฆ่าผู้ตาย ความตายจนเกินจากเจตนาของผู้กระทำ²⁸

2.1.3 การกำหนดความผิดและโทษในกฎหมายอาญา

การกำหนดความผิดอาญานั้นเป็นการพิจารณาถึงลักษณะของการกระทำนั้นว่าสมควรจะบัญญัติไว้เป็นความผิดหรือไม่ ส่วนการกำหนดโทษเป็นการพิจารณาว่าอัตราโทษนั้นเหมาะสมกับการกระทำที่ถูกกำหนดไว้เป็นความผิดหรือไม่ ซึ่งการกำหนดความผิดและโทษนั้นจะเป็นการช่วยอธิบายว่าความผิดนั้นควรบัญญัติไว้เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรหรือไม่ อันจะส่งผลในทางรูปแบบกฎหมายอาญา

2.1.3.1 การกำหนดความผิดอาญา

(1) วัตถุประสงค์ทั่วไปในการนิบัญญัติทางอาญา²⁹

เนื่องจากกฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติว่า การกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดเป็นความผิด และกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด หากผู้กระทำฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในเรื่องนั้นๆไว้³⁰ ดังนั้น กฎหมายอาญาจึงเป็นเครื่องมือที่ทางรัฐใช้เป็นเครื่องมือควบคุมความประพฤติของผู้คนในรัฐนั้น โดยทางรัฐจะต้องบัญญัติกฎหมายอาญาให้ดี ซึ่งในเรื่องนี้ Nigel Walker อธิบายว่าการนิบัญญัติในทางอาญาที่ดีจะต้องคำนึงถึงหลักการอย่างน้อย ดังนี้

²⁷ เพิ่งอ้าง.

²⁸ เพิ่งอ้าง.

²⁹ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, ทฤษฎีอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : วิญญูชน 2556, น.51-53.

³⁰ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบาย กฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 10 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม), สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทย) 2551, น.1.

(1.1) คุ้มครองป้องกันซึ่งตัวบุคคล ซึ่งในบางครั้งก็อาจมีการคุ้มครองสัตว์ด้วย เป็นการคุ้มครองป้องกันจากการกระทำโดยเจตนาอันเป็นการโหดเหี้ยมทารุณ หรือการประกอบกรรมทางเพศด้วยวิธีการอันไม่พึงประสงค์ต่างๆ คุ้มครองป้องกันบุคคลจากภัยบางประการ อันเกิดจากการกระทำโดยไม่เจตนา คุ้มครองป้องกันกลุ่มบุคคลที่อาจถูกชักจูงให้หลงผิดได้ง่ายจากการทำร้าย กดขี่หรือขูดรีด อันจะเกิดแต่บุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคลเหล่านั้น³¹

(1.2) คุ้มครองป้องกันสภาวะจิตใจของสมาชิกในสังคมนั้นๆ ให้รอดพ้นจากความกระทบกระเทือนจากการกระทำที่ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว และยินยอมต่อการกระทำนั้นแล้วแต่ถือว่าผิดธรรมชาติ ป้องกันการกระทำบางประเภทซึ่งเมื่อได้กระทำขึ้นท่ามกลางสาธารณชนแล้วจะกระทบกระเทือนจิตใจบุคคลอื่นเป็นอย่างมาก รวมทั้งป้องกันพฤติกรรมบางประเภทอันอาจยั่วยุให้เกิดความไม่สงบขึ้นในหมู่ประชาชน³²

(1.3) คุ้มครองป้องกันซึ่งทรัพย์สินส่วนบุคคลจากการลักขโมย การฉ้อโกง หรือทำให้เสียทรัพย์สิน หรือกรณีอื่นๆ³³

(1.4) คุ้มครองป้องกันสาธารณชนจากความไม่สะดวกสบายต่างๆ รวมทั้งใช้สภาพบังคับทางอาญาเพื่อเก็บรวบรวมภาษีอากร เช่น ห้ามมิรถหรือทรัพย์สินบางอย่างไว้ในครอบครองโดยไม่มีทะเบียน³⁴

(1.5) เพื่อป้องกันรักษาไว้ซึ่งสถาบันทางสังคม รวมทั้งเพื่อบังคับให้เกิดความเมตตากรุณาที่จำเป็น³⁵

(1.6) เพื่อบังคับใช้วิธีการต่างๆ ที่จะทำให้วัตถุประสงค์ทั้งหลายบรรลุผล เช่น การขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน การให้การเท็จ³⁶

(2) หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญา

สำหรับหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญานั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างครอบคลุมในเรื่องการกำหนดความผิดอาญา ผู้เขียนจึงเลือกศึกษาแนวคิดในการกำหนดความผิดอาญาของเฮร์เบิร์ต แอล แพ็กเกอร์ และแนวคิดในการกำหนดความผิดอาญาตามนิติศาสตร์แนวพุทธของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ดังนี้

³¹ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 29*, น.49

³² *เพ็ญอ้าง*, น.50

³³ *เพ็ญอ้าง*.

³⁴ *เพ็ญอ้าง*.

³⁵ *เพ็ญอ้าง*.

³⁶ *เพ็ญอ้าง*.

(2.1) แนวคิดในการกำหนดความผิดอาญาของเฮร์เบิร์ต แอล แพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer)

สำหรับแนวคิดในการกำหนดความผิดอาญาของเฮร์เบิร์ต แอล แพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer) นั้นได้มีการอธิบายในหนังสือเรื่อง The Limits of the Criminal Sanction ว่าการกระทำเช่นใดควรจะกำหนดเป็นความผิดอาญานั้น จะต้องเข้าเกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ³⁷

(2.1.1) การกระทำนั้นเป็นที่เห็นได้ชัดในหมู่ชนส่วนมากว่า เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคม และหมู่ชนส่วนมากมิได้ให้อภัยแก่การกระทำเช่นนั้น

(2.1.2) ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญาแล้ว จะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษประการต่างๆ

(2.1.3) การปราบปรามการกระทำเช่นนั้น กล่าวคือ การถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญาจะไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลง

(2.1.4) หากเป็นความผิดอาญาแล้ว จะมีการใช้บังคับกฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

(2.1.5) การใช้กระบวนยุติธรรมทางอาญากับการกระทำดังกล่าว จะไม่มีผลทำให้เกิดการใช้กระบวนการณ์อย่างเกินขีดความสามารถทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณ

(2.1.6) ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างสมเหตุสมผลอื่นๆ แล้ว นอกจากการใช้กฎหมายอาญากับกรณีที่เกิดขึ้น³⁸

(2.2) แนวคิดการกำหนดความผิดอาญาตามนิติศาสตร์แนวพุทธ โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต)

สำหรับแนวคิดในการกำหนดความผิดอาญาตามนิติศาสตร์แนวพุทธนั้น พระพรหมคุณาภรณ์ได้อธิบายโดยสรุปความได้ว่า โดยปกติแล้วเมื่อคนมาอยู่ร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ก็ต้องมีการตกลงว่าจะทำอะไรได้หรือไม่ได้บ้าง เพื่อให้ชีวิตแห่งการอยู่ร่วมกันดำเนินไปด้วยดี เพราะฉะนั้นในสังคมที่พัฒนาดีแล้วจะเข้าใจข้อตกลงแห่งการเป็นอยู่ร่วมกันว่าเป็น “ข้อหมาย

³⁷ Herbert L. Packer, The Limits of the Criminal Sanction ,(California : Standford University Press,1968), p.296.

³⁸ อย่างไรก็ตาม พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ ได้อธิบายว่า หลักเกณฑ์ที่จะถือว่าความผิดชนิดใดเป็นอาญาและความผิดอาญามีอะไรบ้างนั้น ย่อมอาศัยแล้วแต่ความเจริญแห่งบ้านเมืองตามยุคสมัย และสุดแล้วแต่บ้านเมืองในเวลานั้นๆจะพิจารณาเห็นสมควรตราลงไว้เป็นกฎหมาย ดู พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ , คำอธิบายกฎหมายอาญา , พ.ศ. 2475, น.8.

รู้” หรือข้อกำหนดที่หมายรู้ในการอยู่ร่วมกัน โดยในภาวะเช่นนี้ข้อหมายรู้หรือกฎหมาย จะเป็นเพียง ข้อตกลง หรือกติกาทางปัญญา³⁹ อย่างไม่ก็ดี เมื่อคนขาดการศึกษาที่ถูกต้อง ไม่ได้พัฒนาตน เขาจึงไม่ เข้าใจความหมายของกฎหมายและไม่พร้อมที่จะปฏิบัติ จึงทำให้คนไม่ปฏิบัติตามข้อหมายรู้ จึงทำให้ ต้องมีการบัญญัติข้อกำหนดที่มีลักษณะเป็น “ข้อบังคับ” ที่มีการกำหนดความผิดและการลงโทษ เพิ่มขึ้นๆ จนในที่สุดกลายเป็นว่ายังมีการบัญญัติข้อกำหนดมาก ชีวิตและสังคมกลับยิ่งเสื่อมโทรม และในกรณีเช่นนี้ การมีกฎหมายในความหมายว่าเป็นข้อบังคับมาก กลับกลายเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความ เสื่อมโทรมของชีวิตและสังคม⁴⁰

ดังนั้น ในสังคมที่มีการศึกษาถูกต้อง พัฒนาตนดีแล้ว ก็จะมี กฎหมายแต่เพียงที่เป็นข้อหมายรู้ ไม่ต้องเลยไปถึงข้อบังคับ ในทางตรงข้ามสังคมที่ไม่พัฒนา คนขาด การศึกษา หรือเมื่อการศึกษาเสื่อมลง กฎหมายที่มีความหมายเป็นข้อบังคับ ก็จะเพิ่มมากขึ้นๆ โดยที่ แม้จะจำเป็นเพื่อกันไม่ให้เสื่อมโทรมลงไปอีก แต่ก็ไม่ช่วยให้ชีวิตและสังคมดีขึ้นเลย⁴¹ เพราะฉะนั้น กฎหมายที่ดีที่สุด และการปกครองที่ดีที่สุด ต้องบรรลุจุดหมายโดยใช้อาญาให้น้อยที่สุด⁴²

โดยนัยนี้ แนวทางในการทำกฎหมายจึงมี 2 ทางคือ ในระบบ สังคมที่การปกครองเป็นจุดหมายในตัว และในระบบที่ถือคติว่าการปกครองเป็นการสร้างสังคมที่ดีขึ้น โดยในระบบสังคมที่การปกครองเป็นจุดหมายในตัว การปกครองเพื่อให้สังคมสงบเรียบร้อย จะเป็น การปกครองด้วยอำนาจหรือเน้นการใช้อำนาจ จึงมีผลทำให้การออกกฎหมายนั้นจะมุ่งเน้นไปทาง บังคับและควบคุม และเน้นการกำจัดคนชั่วด้วยการลงโทษคนทำความผิด⁴³ ส่วนในระบบที่ถือคติว่า การปกครองเป็นการสร้างสังคมที่ดีขึ้น การบัญญัติกฎหมายก็จะเน้นการสร้างคนดี เพราะเป็น เครื่องมือฝึกมนุษย์ให้ขึ้นไปสู่ชีวิตที่ดีงาม ดังนั้นในระบบนี้ จึงเน้นกฎหมายในการสร้างคนดีกำจัดคน ชั่ว⁴⁴

อีกทั้งในการบัญญัติกฎหมายนั้นจะเพียงแต่เอาการกระทำที่ขัด ต่อศีลธรรมมาบัญญัติเป็นกฎหมายนั้นอาจเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เช่น เราจะเอาศีล 5 มาบัญญัติเป็น

³⁹ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), นิติศาสตร์แนวพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2555), น.99

⁴⁰ เพ็ญอ้าง., น.99.

⁴¹ เพ็ญอ้าง., น.99-100.

⁴² เพ็ญอ้าง., น.142.

⁴³ เพ็ญอ้าง., น.142.

⁴⁴ เพ็ญอ้าง., น.142.

กฎหมายกำหนดความผิดอาญานั้น จะเห็นได้ว่าศีล 5 เป็นเพียงข้อฝึกตนเท่านั้นไม่ใช่ข้อบังคับ ดังนั้นเราจะเอากฎหมายมาบังคับให้คนมีศีล 5 นั้นจึงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง⁴⁵

ฉะนั้น หากการกระทำใดไม่เข้าหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญาดังที่ได้อธิบายในข้อ (2.1) และ (2.2) การกระทำนั้นก็ไม่สมควรที่จะกำหนดเป็นความผิดอาญา แต่จะต้องพิจารณาในลำดับถัดไปว่าการกระทำเช่นนั้นควรจะเป็นเพียงความผิดทางปกครอง หรือเป็นความรับผิดทางแพ่ง ทั้งนี้ก็เพื่อคงความศักดิ์สิทธิ์ในการบังคับใช้กฎหมาย

สำหรับการกระทำที่สมควรแปรรูปจากความผิดอาญาเป็นความผิดทางปกครองนั้นควรจะเป็นการกระทำที่ทางรัฐประสงค์จะให้ผู้อยู่ภายใต้ปกครองอยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อย ทางรัฐจึงได้ออกกฎหมายมาเพื่อห้ามมิให้ผู้อยู่ภายใต้การปกครองกระทำการเช่นนั้น (Mala prohibita)⁴⁶ ซึ่งโดยปกติการแล้วมักจะเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนคำสั่งการทำงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น การที่ผู้ประกอบการธุรกิจไม่ดำเนินการส่งเอกสารเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามที่สำนักงานหลักทรัพย์ทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สั่งให้ส่งเป็นครั้งคราวตามพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2549 มาตรา 19 ผู้ประกอบการธุรกิจจะต้องรับผิดในทางปกครองตามมาตรา 114 ประกอบมาตรา 111⁴⁷

ส่วนการกระทำใดที่ไม่เป็นความผิดในตัวเอง (Mala in se) หรือไม่เป็นความผิดตามที่กฎหมายห้าม (Mala prohibita) แต่การกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกชน การกระทำนั้นก็ควรเป็นความรับผิดในทางแพ่งเท่านั้น⁴⁸ เช่น นาย ก. ขับรถโดยประมาทชนร้านของ

⁴⁵ เพิ่งอ้าง., น.81

⁴⁶ ปกป้อง ศรีสนิท, กฎหมายอาญาชั้นสูง, (กรุงเทพมหานคร : ;วิญญูชน, 2559), น.33-34.

⁴⁷ พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 มาตรา 111 ได้จำแนกโทษทางปกครองไว้หลายลักษณะดังนี้

- (1) ภาคทัณฑ์
- (2) คำหนิโดยเปิดเผยต่อสาธารณชน
- (3) ปรับทางปกครอง
- (4) จำกัดการประกอบการ
- (5) พักการประกอบการที่ได้รับใบอนุญาต ที่ได้จดทะเบียน หรือที่ได้รับความเห็นชอบภายในระยะเวลาที่กำหนด
- (6) เพิกถอนใบอนุญาต การจดทะเบียน หรือการให้ความเห็นชอบ

⁴⁸ จิต เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น.33.

นาย ข. ทำให้ นาย ข.เสียหาย การกระทำของนาย ก. เป็นการละเมิดต่อ นาย ข. ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ดังนี้ นาย ข. มีสิทธิเรียกร้องให้ นาย ก. ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการที่ นาย ก. กระทำละเมิดต่อ นาย ข. ได้ตามมาตรา 438 วรรคสอง

ในปัจจุบันแนวคิดในการกำหนดความผิดอาญาจะพิจารณาไปที่ความสงบเรียบร้อยของสังคม Bernard Bouloc กล่าวว่า “ปรากฏการณ์อาชญากรรม คือ การกระทำที่ถูกกำหนดและถูกลงโทษโดยกฎหมายอันเนื่องมาจากความเสียหายที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม (ordre social)”⁴⁹ ฉะนั้น เมื่อความผิดอาญาถูกกำหนดโดยฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อลงโทษการกระทำที่กระทบกระเทือนความสงบเรียบร้อยของสังคม ความผิดอาญาจึงไม่ใช่การกระทำที่เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน (déviance)⁵⁰

(3) มิติในทางนิติบัญญัติในการกำหนดความผิดอาญา

โดยทั่วไปแล้วฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้มีอำนาจกำหนด “ความผิดอาญา” ว่าการกระทำลักษณะใดเป็นความผิดอาญาบ้างและมีมาตรการบังคับอย่างไร ประกาศบังคับใช้กับประชาชนในรัฐนั้นๆ โดยเนื้อหาของกฎหมายจะกำหนดกรอบหรือขอบเขตของการลงโทษ⁵¹

ซึ่งการออกแบบกฎหมาย (law design) หรือการจัดรูปแบบกฎหมาย (form of law) ของกฎหมายอาญานั้น ทางฝ่ายนิติบัญญัติต้องออกแบบกฎหมายโดยคำนึงถึงเรื่องดังต่อไปนี้⁵²

(3.1) การออกแบบกฎหมายอาญานั้นจะต้องนำไปใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญา ที่ต้องการคุ้มครองสังคมและการส่งเสริมการมีชีวิตที่ดีงามของคนในสังคม

(3.2) การออกแบบกฎหมายอาญานั้นจะต้องให้ความสำคัญกับระบบ (System) ของกระบวนการทางกฎหมายที่ต้องสอดคล้องกับนิติวิธี

(3.3) การออกแบบกฎหมายอาญาจะต้องให้ความสำคัญกับทฤษฎีต่างๆในกฎหมายอาญา

⁴⁹ Bernard Bouloc, *Droit Pénal Général*, 21e édition, (Paris : Dalloz,2009), p.5 อ้างถึงใน ปกป้อง ศรีสนิท, *กฎหมายอาญาขั้นสูง*, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2559), น.21.

⁵⁰ Jean Pradel, *Droit Pénal Général*, 14e édition, (Paris : Cujas,2002), p.21อ้างถึงใน เพ็งอ้าง, น.21.

⁵¹ ธาณี วรรณทรัพย์ , *หลักกฎหมายมาตรการบังคับทางอาญา*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ วิญญูชน,2557) , น.38.

⁵² เพ็งอ้าง.

(3.4) การออกแบบกฎหมายอาญาจะต้องให้ความสำคัญกับสภาพสังคมนั้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพของการนำไปใช้ได้จริงในสังคม

การกำหนด “ความผิดอาญา” มีความสำคัญมาก เพราะมีผลกระทบต่อเนื้อตัวร่างกายสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ การกำหนดความผิดอาญาจึงต้องใช้อย่างเฉพาะกับการกระทำที่เป็นอาชญากรรมเท่านั้น และ “เท่าที่จำเป็น” กล่าวคือ ถ้าการกำหนดความผิดอาญาเกินความจำเป็นก็จะมีผลกระทบต่อปัจเจกบุคคล หลักนิติธรรม ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กระบวนการยุติธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายอย่างมาก⁵³

ซึ่งในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีหรือสาธารณรัฐฝรั่งเศส นอกจากจะจำแนกความผิดอาญาตามลำดับความผิดแล้ว ความผิดบางอย่างไม่ได้เป็นความผิดอาญาที่แท้จริงก็จะถูกแยกออกจากความผิดอาญา กำหนดเป็นความผิดลักษณะใหม่ เช่น ความผิดในทางปกครอง (administrative misdemeanors)⁵⁴ ดังนั้น มิติทางนิติบัญญัติจึงมี “หลักการลดทอนการใช้มาตรการทางอาญา” (decriminalization) มาใช้ลดทอนความเป็นอาชญากรรมลงในการกระทำที่ถูกบัญญัติเป็นความผิดทางอาญาเกินสมควร (over-criminalization)⁵⁵

(4) แนวความคิดในการกำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย⁵⁶

การกำหนดความผิดอาญาของประเทศไทยแบ่งออกเป็น

(4.1) การกำหนดความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

การกำหนดความผิดตามประมวลกฎหมายอาญานั้นได้มีการจำแนกประเภททางอาญาแบ่งออกเป็นสองประการ คือ

(4.1.1) ความผิดตามหลักเกณฑ์จารีตประเพณีหรือความผิดในตัวเอง (Mala in Se) กล่าวคือ การที่จะเป็นความผิดอาญาประเภทนี้ได้จะต้องเป็นการกระทำที่สังคมมีความรู้สึกต่อต้านหรือตำหนิการกระทำนั้น และเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคมส่วนรวม ซึ่งความผิดดังกล่าวมักจะมี ความใกล้ชิดกับหลักศีลธรรมหรือปทัสถานของสังคม ซึ่งหากเป็น

⁵³ เห่งอ้าง, น.39.

⁵⁴ เห่งอ้าง, น.39.

⁵⁵ เห่งอ้าง, น.39.

⁵⁶ ณรงค์ ใจหาญ , “แนวทางในการกำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย”, เอกสารประการสัมมนาเพื่อพัฒนาระบบการบังคับใช้กฎหมาย เรื่อง “การกำหนดความผิดอาญาในกฎหมายไทย : ปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข” วันอังคารที่ 15 มีนาคม 2548 ณ ห้องกมลทิพย์ โรงแรมซีดี ถนนศรีอยุธยา เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร, จัดทำโดย สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม มีนาคม ,2548, น.20.

การกระทำที่ฝ่าฝืนหลักดังกล่าวหากร้ายแรงหรือมีผลกระทบต่อสังคมแล้วก็จะกำหนดเป็นความผิด โดยประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดความผิดดังกล่าวไว้ ซึ่งได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน เสรีภาพ ชื่อเสียง⁵⁷

(4.1.2) ความผิดตามกฎหมายเทคนิคหรือความผิดตามที่กฎหมายห้าม (Mala in Prohibita) กล่าวคือ การกำหนดความผิดทางอาญานั้นอาจเป็นเพียงแต่ฝ่าฝืนข้อห้ามหรือข้อกำหนดที่ต้องการปรับความประพฤติของคนในสังคมให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และรัฐหรือผู้บัญญัติกฎหมายต้องการให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังรวมถึงการให้ประชาชนเชื่อฟังและปฏิบัติตาม จึงใช้การลงโทษเป็นมาตรการบังคับ โดยประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดความผิดดังกล่าวไว้ ซึ่งได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับปกครอง การยุติธรรม การศาสนา ความสงบสุขของประชาชน⁵⁸

(4.2) การกำหนดความผิดในพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา

การตราพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญานั้น ย่อมแสดงให้เห็นอยู่ในตัวของกฎหมายเองว่า กฎหมายต้องการหรือมีวัตถุประสงค์เรื่องใดเป็นพิเศษ ดังนั้น การกำหนดความผิดทางอาญาจึงมีความมุ่งหมายให้เป็นการอาศัยเทคนิคในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องและรองรับเงื่อนไขพิเศษทางสังคมและเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น⁵⁹

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบัน ได้มีการกำหนดความผิดอาญาประเภทตามที่กฎหมายห้ามไว้เป็นจำนวนมาก จนก่อให้เกิดปรากฏการณ์กฎหมายอาญาเฟ้อ (over criminalization)

อีกทั้ง แม้ว่าประเทศไทยจะใช้กฎหมายตามระบบซีวิลลอว์ (civil law system) ที่ยึดถือกฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นสำคัญโดยได้รับอิทธิพลมาจากภาคพื้นยุโรป เช่น ฝรั่งเศส สเปน แต่ประเทศไทยก็ยังได้รับเอาอิทธิพลของกฎหมายต่างประเทศมาใช้โดยไม่ได้เกิดจากการสั่งสม ลองผิด ลองถูก เพื่อประยุกต์ให้เหมาะสมกับประเทศของเราเองนั้น จึงทำให้ประเทศไทยไม่มีแนวคิดในการกำหนดความผิดอาญาอย่างชัดเจน แนวทางบัญญัติกฎหมายมักเกิดจากอำนาจรัฐอธิปไตยกำหนดให้เหมาะสมและตอบสนองความต้องการของสังคมในเวลานั้นๆ หรือบางครั้งการกำหนดความผิดอาญาเพื่อตอบสนองและสอดคล้องกับกระแสแรงกดดันจากนานาประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยดังที่จะได้อธิบายและวิเคราะห์ต่อไปในบทที่ 5

⁵⁷ เพ็งอ้าง, น.20.

⁵⁸ เพ็งอ้าง.

⁵⁹ เพ็งอ้าง.

2.1.3.2 การกำหนดโทษอาญา

(1) ลักษณะของโทษ

เนื่องจากโทษหมายถึง ผลร้ายที่ผู้กระทำได้รับเนื่องจากผลร้ายที่เขาได้ก่อให้เกิดขึ้น (Malum passionis quod infigitur ob malum actionis)⁶⁰ ฉะนั้นโทษในทางอาญาจึงมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

(1.1) โทษต้องเป็นผลร้ายซึ่งตอบแทนแก่ผู้กระทำผิดอันมีลักษณะที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดแก่ร่างกายหรือผลอันไม่พึงพอใจอื่นๆ เช่น การสูญเสียเสรีภาพทางร่างกายหรือการสูญเสียทรัพย์สิน โดยผลร้ายดังกล่าวเป็นผลตอบแทนที่ผู้กระทำผิดได้กระทำโดยสมัครใจและเป็นการเฉพาะตัว⁶¹

(1.2) ผู้มีอำนาจกำหนดโทษ ต้องเป็นบุคคลที่กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจลงโทษ โดยปกติก็คือศาล และต้องมีวิธีพิจารณาที่จะบังคับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ⁶²

(1.3) ความประสงค์ของการลงโทษ ต้องเป็นการตอบแทนการกระทำผิดของผู้กระทำอันมีลักษณะตำหนิผู้กระทำว่าได้กระทำในสิ่งที่ไม่สมควรในสังคมและไม่ควรกระทำอีก⁶³

(2) ทฤษฎีการลงโทษ

ทฤษฎีการลงโทษโดยรัฐในปัจจุบันมี 2 ทฤษฎีใหญ่ๆ คือ ทฤษฎีทดแทน (Retributive theory) และทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utilitarian theory) ซึ่งทฤษฎีทดแทนนั้นเน้นถึงการที่ผู้กระทำผิดจะต้องชดใช้ต่อสิ่งที่เขากระทำลง ส่วนทฤษฎีอรรถประโยชน์เน้นที่วิธีการป้องกันมิให้เกิดความผิดอาญาขึ้นอีกในอนาคต

(2.1) ทฤษฎีทดแทน (Retributive theory)⁶⁴

⁶⁰ Grotius, De Jure Beli ac Pacis, chxx, de Poenis, Vol.ii, p.240 see also Sir Walter Moberly, *The Ethics of Punishment*, (London : Faber and Faber, 1968), p.35.

⁶¹ ณรงค์ ใจหาญ , กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย ,(กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2543), น.15.

⁶² เพิ่งอ้าง, น.15.

⁶³ ALF Ross, *On Guilt, Responsibility and Punishment*, (London : Steven & Sons Limited, 1975), p.36 ; สหชน รัตน์ไพจิตร , “ความประสงค์ของการลงโทษอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา” , (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), น.8 ; เพิ่งอ้าง, น.15.

(2.1.1) การลงโทษต้องเป็นการทดแทนความเสียหาย (vindication) กล่าวคือ การลงโทษได้กระทำไปเพื่อแก้แค้นทดแทนให้แก่เหยื่อหรือผู้เสียหายจากการที่ผู้กระทำผิดได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น และทำให้เหยื่อหรือผู้เสียหายพอใจว่าการลงโทษนั้นยุติธรรมแล้ว ซึ่งการลงโทษผู้กระทำผิดนี้เป็นหน้าที่ของรัฐโดยดำเนินการผ่านทางกระบวนการยุติธรรม⁶⁵

(2.1.2) การลงโทษต้องกระทำเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม (fairness) กล่าวคือ การลงโทษมีขึ้นเพื่อให้กฎหมายมีผลคุ้มครองประโยชน์แก่ส่วนรวม โดยคนทุกคนจะต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย การที่มีผู้กระทำผิดฝ่าฝืนกฎหมายเป็นการเอาเปรียบบุคคลอื่นที่เชื่อฟังกฎหมาย ดังนั้นผู้กระทำความผิดจึงต้องถูกลงโทษ⁶⁶

(2.1.3) การลงโทษจะต้องได้สัดส่วนกับความผิด (proportionality of punishment) กล่าวคือ จำนวนโทษที่ผู้กระทำผิดควรจะได้รับจะต้องเท่ากับกับความเสียหายที่เขาได้กระทำลงจากการกระทำผิดนั้น⁶⁷ ประกอบกับความร้ายแรงของความเสียหายในทางการกระทำและผลต่อสังคมอันเกิดจากการกระทำผิดนั้น⁶⁸

(2.2) ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utilitarian theory)

(2.2.1) มุมมองตามทฤษฎีอรรถประโยชน์

ตามทฤษฎีนี้มองลักษณะของสังคมมนุษย์และกฎหมาย

อาญาดังนี้⁶⁹

⁶⁴ Sir Robert Cross and Andrew Ashworth, The English Sentencing System, 3rd ed., (London : Butter worths,1981), pp.128-132

⁶⁵ *Ibid*, pp.128-129

⁶⁶ *Ibid*, pp.130.

⁶⁷ อุททิศ แสนโกสีก, กฎหมายอาญา ภาค 1, (กรุงเทพฯ : ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ, 2525), หน้า 20 ,see also, Edmund L. Pincoffs, “The Rationale of Legal Punishment”, in Patricia Smithe (ed), The Nature and Process of Law : An Introduction to Legal Philosophy, (Oxford : Oxford University Press, 1933), pp.598-606 ; Sir Robert Cross and Andrew Ashworth, The English Sentencing System, 3rd ed., (London : Butter worths,1981), p.131

⁶⁸ ณรงค์ ใจหาญ , อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 61, น.23.

⁶⁹ Graeme Newman, The Punishment Response, (Philadephia : J.B. Lippincott Company, 1978), p.163.

(2.2.1.1) ตัวมนุษย์ได้พยายามแสวงหาความพอใจและหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด

(2.2.1.2) สังคมควรจะมีการดำเนินการตามหลักประโยชน์สูงสุดเพื่อมวลสมาชิกจำนวนสูงสุด

(2.2.1.3) ในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายอาญาการพิจารณาถึงความร้ายแรงของความผิดแต่ละฐาน ควรพิจารณาจากความเสียหายซึ่งกระทำต่อสังคม

(2.2.2) ผลดีของการลงโทษตามกฎหมายหรือระบอบโทษ

(2.2.2.1) เพื่อข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence) โดยการข่มขู่หรือยับยั้งนี้มีผลต่อผู้กระทำผิด และต่อประชาชนทั่วไปที่คิดจะกระทำผิด ฉะนั้น การข่มขู่จึงเป็นการข่มขู่เฉพาะตัวผู้กระทำผิด (specific deterrence) ซึ่งหมายความว่า การลงโทษมีผลเป็นการข่มขู่ผู้กระทำผิดให้กลัวไม่กล้าจะกระทำผิดฐานเดียวกันนี้อีก ส่วนการข่มขู่โดยทั่วไป (general deterrence) หมายถึง การลงโทษบุคคลผู้กระทำผิดเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่คนทั่วไป หรือคนที่มีความคิดจะกระทำผิดได้เห็นว่า เมื่อผู้ใดทำจะต้องถูกลงโทษเยี่ยงบุคคลผู้กระทำผิดนี้ และจะทำให้ประชาชนทุกคนมีความเกรงกลัวโทษไม่กล้ากระทำผิด⁷⁰

(2.2.2.2) เพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำผิด (Reformation and Rehabilitation) ซึ่งการลงโทษด้วยวัตถุประสงค์นี้มุ่งหมายต่อผู้กระทำผิดโดยตรง โดยมีเป้าหมายที่จะใช้การลงโทษเพื่อแก้ไขหรือเยียวยารักษาจิตใจของผู้กระทำผิดให้ลดความรู้สึกต่อต้านกฎหมาย และกลับมามีความเห็นดีเห็นชอบด้วยกับการปฏิบัติตามกฎหมาย ตลอดจนมีความสามารถยับยั้งตนเองมิให้คิดหรือกระทำการอันเป็นความผิดอีกต่อไป⁷¹

(2.2.2.3) เพื่อตัดโอกาสมิให้ผู้นั้นกระทำผิด (Incapacitation) กล่าวคือ เป็นการลงโทษเพื่อตัดโอกาสมิให้ผู้นั้นกระทำผิดอีก โดยพิจารณาว่าการลงโทษจะทำให้บุคคลนั้นหมดความสามารถที่จะกระทำผิดและทำให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำผิด เช่น การลงโทษประหารชีวิต การเนรเทศ หรือจำคุกมีกำหนดเวลาจนกว่าจะแน่ใจว่าผู้นั้นไม่เป็นอันตรายแก่สังคมอีก⁷²

⁷⁰ ณรงค์ ใจหาญ , อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 61, น.28.

⁷¹ เพ็งอ่าง, น.31-32.

⁷² เพ็งอ่าง, น.34

(3) แนวคิดในการกำหนดโทษทางอาญา (Criminal Sanction)

แม้จะมีการกำหนดว่าการกระทำใดเป็นความผิดได้ (criminalization) แต่การกำหนดโทษอาญา (criminal sanction) จะทำได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดเท่านั้น⁷³ และต้องพิจารณาในเบื้องต้นว่าลักษณะของโทษควรเป็นโทษทางอาญา โทษทางปกครอง โทษทางการเมือง หรือโทษทางวินัย เป็นต้น⁷⁴

ในกรณีที่จะกำหนดโทษ (sanction) เป็นโทษทางอาญานั้น (criminal sanction) แล้วสิ่งที่จะต้องพิจารณาในลำดับถัดไปก็คือว่า ในความผิดแต่ละฐานนั้นควรกำหนดระวางโทษสถานใด ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา 18⁷⁵ ซึ่งจากมาตรา 18 นั้นมีโทษหลักที่ทางฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดได้ 3 ประการ คือ ประหารชีวิต จำคุก หรือปรับ และหากโทษนั้นเป็นโทษจำคุกหรือปรับนั้น เป็นหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องกำหนดว่าโทษจำคุกหรือปรับนั้นจะต้องมีสัดส่วนแค่ไหนเพียงไร เพื่อจะได้สอดคล้องกับหลักสัดส่วนในการกำหนดโทษ⁷⁶

ซึ่งการกำหนดบทระวางโทษโดยฝ่ายนิติบัญญัติ โดยหลักแล้วควรเป็นไปตามหลักความยุติธรรมที่ได้สัดส่วน (proportional justice) ซึ่งหมายความว่าโทษทางอาญาจะต้องได้สัดส่วน (proportion) กับความร้ายแรงของความผิด (severity of the crime) ฉะนั้น การ

⁷³ ดู DECLARATION OF HUMAN AND CIVIC RIGHTS OF 26 AUGUST 1789

Article 8 The Law must prescribe only the punishments that are strictly and evidently necessary; and no one may be punished except by virtue of a Law drawn up and promulgated before the offense is committed, and legally applied.

Article 9 As every man is presumed innocent until he has been declared guilty, if it should be considered necessary to arrest him, any undue harshness that is not required to secure his person must be severely curbed by Law.

⁷⁴ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล , “หลักสัดส่วนในการกำหนดโทษ”, รพี 2557 กองบรรณาธิการหนังสือรพีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , น.15

⁷⁵ **ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18** โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

- (1) ประหารชีวิต
- (2) จำคุก
- (3) กักขัง
- (4) ปรับ
- (5) ริบทรัพย์สิน

⁷⁶ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล , อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 74, น.16

กำหนดบทระวางโทษจะต้องคำนึงถึงฐานความผิดซึ่งเป็นการพิจารณาในด้านภาวะวิสัยเป็นหลัก (objective)⁷⁷

ดังนั้น การกำหนดระวางโทษจึงต้องมีการพิจารณาถึง “คุณธรรมทางกฎหมาย”⁷⁸ โดยจะต้องมีการพิจารณาเปรียบเทียบกันว่าเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวมหรือมหาชน (Universalrechtsgut) หรือเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลหรือเอกชน (Individualrechtsgut)⁷⁹ เป็นหลัก การเปรียบเทียบความร้ายแรงของความผิดจึงเป็นพื้นฐานของการพิจารณาในการกำหนดบทระวางโทษ ตัวอย่างเช่น ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288⁸⁰ ย่อมมีผลของการกระทำที่รุนแรงกว่าความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295⁸¹

อีกทั้งในการกำหนดบทระวางโทษนั้นจะต้องมีการบัญญัติโทษให้สอดคล้องกัน ในกรณีที่เป็นเรื่องในทำนองเดียวกัน⁸² เพื่อความเป็นเอกภาพในการลงโทษที่จะยังยั้งมิให้มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ดังนั้นหากทางฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดบทระวางโทษที่ไม่สอดคล้องกันในกรณีเดียวกัน อาจก่อให้เกิดปัญหาความไม่เป็นเอกภาพของกฎหมายที่จะส่งผลกระทบต่อระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญา (systems of criminal law) ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (over-criminalization) ดังที่จะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 5

⁷⁷ เฟิงอ้าง, น.17

⁷⁸ คณิต ฌ นคร , *อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 8*, น.151-157

⁷⁹ คณิต ฌ นคร , *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพฯ : วิญญูชน), 2555, น.120 ; อีกทั้งคุณธรรมทางกฎหมายยังมีประโยชน์ที่จะใช้พิจารณาความเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาด้วย ดูใน คณิต ฌ นคร , *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*, พิมพ์ครั้งที่ 8(กรุงเทพฯ : วิญญูชน), 2555, น.119-123

⁸⁰ **ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288** ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

⁸¹ **ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295** ผู้ใดทำร้ายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

⁸² ภูมิินทร์ บุตรอินทร์ , *การใช้เหตุผลทางนิติศาสตร์ (Legal Reasoning)* , (ปทุมธานี : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2553) , น.

กล่าวโดยสรุป หลักการในการกำหนดบทระวางโทษของฝ่ายนิติบัญญัติ นั้นจะต้องอยู่ภายใต้หลักความได้สัดส่วน (proportionality) ของโทษกับความร้ายแรง (criminality) ของความผิด และคำนึงถึงความเป็นภาวะวิสัย (objectivity) ของฐานความผิดเป็นหลัก โดยจะต้องพิจารณาถึง “คุณธรรมทางกฎหมาย” เปรียบเทียบกันว่าเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม หรือส่วนบุคคล อีกทั้งจะต้องมีการบัญญัติโทษให้สอดคล้องกัน ในกรณีที่เป็นเรื่องในทำนองเดียวกัน

2.1.4 มาตรฐานสากลในการกำหนดความผิดอาญา

การกำหนดความผิดอาญานั้นนอกจากจะมีแนวคิดและทฤษฎีดังที่ได้มีนักนิติศาสตร์หลายท่านได้อธิบายแล้ว ยังมีมาตรฐานสากลระหว่างประเทศในการกำหนดความผิดอาญาไว้อีกด้วย โดยมาตรฐานสากลดังกล่าวนี้ได้มีการกำหนดไว้ในคำประกาศสิทธิมนุษยชนและสิทธิพลเมืองที่ลงวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789 (DECLARATION OF HUMAN AND CIVIC RIGHTS OF 26 AUGUST 1789) และในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ.1948 (UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS 1948) โดยมีสาระสำคัญดังนี้

2.1.4.1 คำประกาศสิทธิมนุษยชนและสิทธิพลเมืองลงวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789 (DECLARATION OF HUMAN AND CIVIC RIGHTS OF 26 AUGUST 1789)

ตามคำประกาศดังกล่าวได้มีเรื่องของการกำหนดความผิดอาญาไว้ในข้อ 4 ข้อ 5 และข้อ 8 ความว่า

ข้อ 4 “บุคคลทุกคนสามารถที่จะกระทำการสิ่งใดก็ได้ที่ไม่เป็นการรบกวนผู้อื่น ดังนั้น การใช้สิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนจะมีก็แต่เพียงข้อจำกัดเฉพาะที่ต้องยอมให้สมาชิกอื่นของสังคมสามารถใช้สิทธิเหล่านี้ได้เช่นเดียวกัน ข้อจำกัดเช่นนี้จะกำหนดขึ้นได้ก็โดยบทกฎหมายเท่านั้น”⁸³

ข้อ 5 “กฎหมายมีสิทธิที่จะห้ามเฉพาะการกระทำที่รบกวนสังคมเท่านั้น สิ่งใดที่ไม่มีกฎหมายห้าม ใครจะห้ามไม่ให้ทำย่อมไม่ได้”⁸⁴

⁸³ DECLARATION OF HUMAN AND CIVIC RIGHTS OF 26 AUGUST 1789 Article 4 “Liberty consists in being able to do anything that does not harm others: thus, the exercise of the natural rights of every man has no bounds other than those that ensure to the other members of society the enjoyment of these same rights. These bounds may be determined only by Law.”

⁸⁴ DECLARATION OF HUMAN AND CIVIC RIGHTS OF 26 AUGUST 1789 Article 5 “The Law has the right to forbid only those actions that are injurious to society.

ข้อ 8 “กฎหมายอาจกำหนดโทษทางอาญาได้ก็แต่เฉพาะเท่าที่จำเป็นอย่างยิ่งโดยชัดแจ้งเท่านั้นและบุคคลหาอาจต้องรับโทษทางอาญาเว้นแต่ได้กระทำการอันฝ่าฝืนกฎหมายที่ตราขึ้นและประกาศใช้ก่อนการกระทำความผิดและการใช้บังคับกฎหมายนั้นต้องชอบด้วยกฎหมาย”⁸⁵

2.1.4.2 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ.1948 (UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS 1948)

ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1948 ได้กำหนดมาตรฐานสากลในการกำหนดความผิดอาญาไว้ว่า

ข้อ 29 (2) “ในการใช้สิทธิเสรีภาพ ทุกคนจะต้องถูกจำกัดอยู่ภายใต้เท่าที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น สำหรับวัตถุประสงค์ของการรักษาความปลอดภัยระหว่างที่ยอมรับและเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดี และสวัสดิการสังคมทั่วไป ในสังคมประชาธิปไตย”⁸⁶

จากคำประกาศสิทธิมนุษยชนและสิทธิพลเมือง และตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติจึงสามารถกล่าวได้ว่า ในการกำหนดความผิดอาญาตามมาตรฐานสากล ทางรัฐจะจำกัดเสรีภาพของบุคคลได้เพียงเฉพาะเท่าที่จำเป็นอย่างยิ่งโดยชัดแจ้งเท่านั้น โดยการกำหนดความผิดดังกล่าวต้องเป็นการทำเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี และสวัสดิการในสังคมประชาธิปไตย ดังนั้น การกำหนดความผิดอาญาจึงทำได้เฉพาะในกรณีที่การกระทำนั้นเป็นการกระทำที่รบกวนความสงบสุขของผู้คนใน

Nothing that is not forbidden by Law may be hindered, and no one may be compelled to do what the Law does not ordain.”

⁸⁵ DECLARATION OF HUMAN AND CIVIC RIGHTS OF 26 AUGUST 1789 Article 8 “The Law must prescribe only the punishments that are strictly and evidently necessary; and no one may be punished except by virtue of a Law drawn up and promulgated before the offense is committed, and legally applied.”

⁸⁶ UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS Article 29 (2) “In the exercise of his rights and freedoms, everyone shall be subject only to such limitations as are determined by law solely for the purpose of securing due recognition and respect for the rights and freedoms of others and of meeting the just requirements of morality, public order and the general welfare in a democratic society.”

สังคมเท่านั้น หากการกระทำใดที่ไม่เป็นการรบกวนความสงบสุขของผู้คนในสังคม การกระทำนั้นก็สมควรที่จะกำหนดเป็นความผิดอาญา

2.2 แนวคิดพื้นฐาน บ่อเกิด และนิติวิธีในระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์

เมื่อได้มีการพิจารณาถึงแนวคิดในการกำหนดความผิดและโทษทางอาญา ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญที่จะใช้วิเคราะห์รูปแบบกฎหมายที่ใช้กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยแล้ว สิ่งที่จะต้องพิจารณาในลำดับถัดไปในการกำหนดความผิดอาญาก็คือแนวคิดพื้นฐาน บ่อเกิดของกฎหมาย และนิติวิธีในระบบกฎหมาย เนื่องจากนิติวิธีในระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์นั้นมีความเชื่อมโยงกับรูปแบบทางกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย

ดังนั้น ในหัวข้อนี้จึงเป็นการศึกษาถึงแนวคิดพื้นฐาน บ่อเกิดของกฎหมาย และนิติวิธีในระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์ โดยผู้เขียนจะศึกษาใน 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

2.2.1 แนวคิดพื้นฐาน บ่อเกิด และนิติวิธีในระบบคอมมอนลอว์

2.2.2 แนวคิดพื้นฐาน บ่อเกิด และนิติวิธีในระบบซีวิลลอว์

2.2.1 แนวคิดพื้นฐาน บ่อเกิด และนิติวิธีในระบบคอมมอนลอว์

2.2.1.1 แนวคิดพื้นฐานในระบบคอมมอนลอว์

ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์นั้นมีแหล่งกำเนิดและวิวัฒนาการในประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรก โดยประเทศอังกฤษนี้มีประวัติศาสตร์ในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนรากเหง้าของกฎหมายจากลัทธิศาสนา (feudalism) ซึ่งการพิจารณาข้อพิพาทตามลัทธิดังกล่าวได้กระทำในระดับท้องถิ่นเท่านั้น ดังนั้นท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นต่างพิพากษารรคดีโดยไม่ทราบว่าการพิพากษาว่าอย่างไร สิทธิและหน้าที่ของบุคคลจะมีมากน้อยเพียงใดจึงอยู่ที่สถานะของบุคคลตามท้องถิ่น ต่อมาพระมหากษัตริย์ได้พยายามก่อตั้งอำนาจที่ศูนย์กลางขึ้น ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งกับท้องถิ่นอย่างรุนแรง โดยได้จัดตั้งศาลของพระองค์ขึ้นเอง และส่งผู้พิพากษาเดินทางหมุนเวียนไปพิพากษาคดีทั่วราชอาณาจักร และผู้พิพากษานี้เองที่ได้ก่อตั้งข้อบังคับที่มีรูปแบบเดียวกันขึ้นเป็นครั้งแรก และได้วางรากฐานความเป็นรูปลักษณะเดียวของกฎหมาย โดยก่อตั้งหลักเกณฑ์ทั่วไปซึ่งเป็นสามัญ (common) ตลอดทั่วราชอาณาจักร จึงมีกฎหมายที่เรียกว่า คอม

มอนลอว์ (common law) ใช้สำหรับทุกส่วนของราชอาณาจักร และก็ได้มีการเรียกชื่อเช่นนั้นมาจนกระทั่งบัดนี้⁸⁷

เดิมการเกิดขึ้นของกฎหมายคอมมอนลอว์ (common law) มีสองวิธี ได้แก่ (1) หลักเกณฑ์ดั้งเดิมมอนลอว์นั้นได้มีอยู่แล้วในประเทศ ผู้พิพากษาเป็นแต่เพียงนำหลักเกณฑ์นั้นๆ มาปรับแก้คดีเท่านั้น (2) ผู้พิพากษาได้สร้างคอมมอนลอว์ขึ้นโดยอาศัยคำพิพากษา และศาลต่อมาได้ยอมรับเป็นบรรทัดฐานตามที่เรียกว่า “judge made law”⁸⁸

แต่ต่อมารัฐสภามีอำนาจตรากฎหมายในฐานะเป็นผู้แทนของประชาชน ซึ่งในช่วงแรกผู้พิพากษามีความไม่พอใจอำนาจของรัฐสภา เพราะศาลต้องใช้กฎหมายที่รัฐสภาตรา และในเรื่องที่เกี่ยวกับคอมมอนลอว์ กฎหมายของรัฐสภาย่อมเข้ามาตัดทอนขอบเขตของคอมมอนลอว์ ซึ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน จึงทำให้ศาลจะนำกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภามาปรับแก้คดีเมื่อตัวบทกฎหมายนั้นมีความขัดแย้ง แต่ถ้ากรณีเป็นที่สงสัยศาลจะตีความให้มีความหมายอย่างแคบเพื่อที่จำไม่ให้กฎหมายนั้นเข้ามาตัดทอนขอบเขตของคอมมอนลอว์ ทั้งนี้เพื่อที่จะรักษาอำนาจศาลให้มากที่สุด⁸⁹

อย่างไรก็ตาม การนำคอมมอนลอว์ มาใช้แก้คดีก็อาจเกิดสถานการณ์ที่ไม่เป็นธรรมขึ้นได้ จึงได้มีการคิดหาทางแก้โดยกำหนดวิธีพิจารณาขึ้นใหม่ โดยวิธีที่พระมหากษัตริย์ในฐานะรัฐอธิปัตย์ได้อำนาจให้แก่ “Chancellor of the Royal Court” เกิดเป็น Court of Chancery ขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดกฎหมายเอ็คควิตี้ (equity) ขึ้นใหม่คู่ขนานและเป็นอิสระจากกฎหมายเดิมเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา กฎหมายอังกฤษจึงประกอบไปด้วย “กฎหมายลายลักษณ์อักษร” “คอมมอนลอว์” และ “เอ็คควิตี้” ซึ่ง Court of Chancery ได้พัฒนาขึ้น⁹⁰

ข้อควรสังเกต คือ การใช้ตัวบทกฎหมายของผู้พิพากษาระบบคอมมอนลอว์ มีความต่างกับระบบซีวิลลอว์ เพราะในระบบซีวิลลอว์ผู้พิพากษานั้นจะจำกัดตนเองว่าเป็นแต่ผู้ใช้กฎหมายที่ออกโดยรัฐสภาเท่านั้น ฉะนั้น ในกรณีที่ถ้อยคำเป็นที่สงสัย ศาลจึงพยายามตีความ

⁸⁷ หยุต แสงอุทัย ปรับปรุงโดย สมยศ เชื้อไทย , ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป , พิมพ์ครั้งที่ 17 , (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552) , น.5.

⁸⁸ เพิ่งอ้าง , น.5-6.

⁸⁹ เพิ่งอ้าง , น.6.

⁹⁰ เพิ่งอ้าง , น.6.

ให้ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งอาจเป็น การตีความโดยจำกัดความ (Restrictive Interpretation) หรืออาจเป็นการตีความโดยขยายความ (Extensive Interpretation) ก็ได้⁹¹

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันมีบางประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ แต่การใช้และการสร้างหลักเกณฑ์ทางกฎหมายกลับได้รับอิทธิพลจากระบบซีวิลลอว์ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา⁹² ที่ในหลายมลรัฐมีการบัญญัติกฎหมายลายลักษณ์ออกมาในรูปของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายอาญา⁹³

2.2.1.2 บ่อเกิดของกฎหมายในระบบคอมมอนลอว์

(1) **หลักกฎหมายจากคำพิพากษา (Precedent)** ซึ่งในระบบกฎหมายนี้ถือว่าเป็นบ่อเกิดของกฎหมายที่สำคัญที่สุด โดยหลักกฎหมายจากคำพิพากษานี้ได้สืบทอดมาจากระบบศาลหลวงที่ได้วินิจฉัยในคดี โดยในระบบนี้ถือว่าเหตุผลที่ได้จากการพิเคราะห์ข้อเท็จจริงเป็นกฎหมายที่ดีที่สุดสำหรับการตัดสินข้อพิพาท เพราะเหตุผล (reason) มีค่าเป็นกฎหมายอยู่ในตัวแล้ว ศาลเป็นเพียงผู้ค้นพบและประกาศใช้เท่านั้น และการที่ศาลในระบบคอมมอนลอว์ยอมผูกพันตามแนวคำพิพากษาที่ได้ตัดสินมาในคดีก่อนๆ นั้นเป็นไปตามหลักที่ว่า “ข้อเท็จจริงอย่างเดียวกัน ย่อมต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกัน”⁹⁴

การที่ศาลระบบคอมมอนลอว์จะยอมผูกพันยึดถือตามแนวคำพิพากษาเดิมนั้น จะต้องประกอบไปด้วยเงื่อนไขสองประการ ประการที่หนึ่งคือ ส่วนที่เป็นเหตุผลที่จำเป็นในการวินิจฉัยคดีนั้นๆ (Ratio Decidendi)⁹⁵ และประการที่สอง คือคำพิพากษานั้นต้องเป็นคำพิพากษาศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ดังนั้น ตามกฎเกณฑ์เรื่องการต้องวินิจฉัยคดีตามคำพิพากษาในคดีก่อนโดย

⁹¹ เห่งอ้าง, น.6.

⁹² H. PATRICK GLENN, LEGAL TRADITIONS OF THE WORLD : SUSTAINABLE DIVERSITY IN LAW, 5th ed., (New York : OXGORE UNIVERSITY PRESS, 2014), p.261-262.

⁹³ *Ibid.*, pp.263.

⁹⁴ กิตติศักดิ์ ปรกติ ,ความเป็นมาและหลักการใช้นิติวิธีในระบบซีวิลลอว์และคอมมอนลอว์.. พิมพ์ครั้งที่4.กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2555 ,น.69-70.

⁹⁵ สุนัย มโนมัยอุดม , ระบบกฎหมายอังกฤษ , พิมพ์ครั้งที่ 3., (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552) , น.239-242.

เคร่งครัดนั้น (Imperative Precedent) คำพิพากษาของศาลในคดีก่อนจะต้องวินิจฉัยตามให้เป็นแบบเดียวกันโดยศาลทุกศาลที่อยู่ในลำดับชั้นเดียวกันหรืออยู่ในลำดับชั้นที่ต่ำกว่า⁹⁶

อย่างไรก็ตามการถือตามแนวคำพิพากษานั้นมีปัญหาว่าเมื่อระยะได้ผ่านไปช่วงหนึ่ง แนวคำพิพากษานั้นอาจจะไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงได้ ดังนั้นจึงมีข้อยกเว้นของหลัก (Precedent) ที่เรียกกันว่า “หลักพิเคราะห์แยกแยะความแตกต่าง”(The Technique of Distinctions) ซึ่งหมายความว่า ในกรณีที่ข้อเท็จจริงในคดีเหมือนกันทุกประการศาลในคดีหลังก็ต้องวินิจฉัยตามแนวบรรทัดฐานเดิม แต่ถ้าวิเคราะห์ออกมาแล้วปรากฏว่าข้อเท็จจริงที่มีประเด็นต่างกันศาลก็ไม่ต้องวินิจฉัยตามแนวบรรทัดฐานเดิม อีกทั้งหากปรากฏว่าหลักเกณฑ์ที่ศาลได้วินิจฉัยไว้ในคดีก่อนมิได้เป็นการวินิจฉัยในประเด็นแห่งคดีโดยตรง เป็นแต่เพียงข้อสังเกตหรือข้อที่กล่าวอ้างไว้ (Obiter Dictum) โดยศาลมิได้มุ่งมีผลผูกพันในอนาคต ข้อสังเกตเช่นว่านี้ไม่มีอำนาจบังคับให้ศาลในคดีหลังต้องปฏิบัติตาม⁹⁷ ดังนั้น “หลักพิเคราะห์แยกแยะความแตกต่าง” เป็นหลักที่ช่วยให้ศาลอังกฤษสามารถพัฒนาระบบกฎหมายให้ยืดหยุ่น และสามารถแก้ไขปัญหาใหม่ๆที่เกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องกลับไปหลักกฎหมายที่มีมาแต่เดิม⁹⁸

ถึงกระนั้น แม้ว่าศาลในคดีหลังจะต้องพิพากษาตามแนวบรรทัดฐานของศาลในคดีก่อนก็ตาม แต่หากปรากฏว่าศาลในคดีก่อนได้ตัดสินไม่ถูกต้อง ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาในคดีปัจจุบัน อาจพิพากษาว่าคดีก่อนได้พิพากษาผิดพลาดไป และพิพากษากลับแนวบรรทัดฐานที่เป็นหลักในคดีก่อนได้ ซึ่งในกรณีนี้ถือว่าการสร้างแนวบรรทัดฐานใหม่ เหตุผลก็เพื่อให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป⁹⁹

(2) บทกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Statutory) เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยรัฐสภา¹⁰⁰ ซึ่งมีฐานะเป็นบ่อเกิดของกฎหมายลำดับรอง ด้วยเหตุผลจากการขยายตัวของสังคมในปัจจุบันทำให้สังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นซึ่งส่วนใหญ่มีเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของ

⁹⁶ ธนกร วรปรัชญากุล , “หลักและแนวความคิดพื้นฐานของระบบประมวลกฎหมายและระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ในทัศนะคติของนักกฎหมายยุโรป” , บทบัญญัติ เล่ม 60 ตอน 4 ธันวาคม 2547, น.232.

⁹⁷ René David, Major Legal System of the World Today, 3rd ed, (London : Stevens & sons ,1985), pp.379.

⁹⁸ กิตติศักดิ์ ปรกติ, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 94, น.72.

⁹⁹ หยุด แสงอุทัย ปรับปรุงโดย สมยศ เชื้อไทย , อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 87, น.8.

¹⁰⁰ Sharon Hanson , Legal Method and Resoning , 2nd ed., (Cavendish Publishing Limited, 2003), pp.32.

ประเทศเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงทำให้กฎหมายลายลักษณ์อักษรมีความสำคัญและเริ่มมีการยอมรับว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายเป็นบ่อเกิดของกฎหมายเทียบเท่าหลักกฎหมายในคำพิพากษามากขึ้นทุกที โดยรัฐสภาได้มีบทบาทในการตรากฎหมายลายลักษณ์อักษรนั้นโดยถือว่าบทกฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นข้อยกเว้นของหลักคอมมอนลอว์ และหากปรากฏว่าบทกฎหมายลายลักษณ์อักษรขัดแย้งกับแนวคำพิพากษา เช่นนี้ต้องถือว่าแนวคำพิพากษานั้นถูกยกเลิกไป¹⁰¹

อย่างไรก็ตามผู้พิพากษาของศาลในระบบคอมมอนลอว์มักถือว่ากฎหมายลายลักษณ์อักษรมีฐานะต่ำกว่าหลักกฎหมายจากคำพิพากษา และจะไม่ยอมรับเข้าสู่ระบบกฎหมายจนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลใดศาลหนึ่งนำบทกฎหมายลายลักษณ์อักษรนั้นไปปรับใช้เสียก่อน และเมื่อเกิดข้อพิพาทในทำนองเดียวกัน ศาลที่พิจารณาคดีมักจะนิยมอ้างคำพิพากษามากกว่าตัวบทกฎหมาย¹⁰²

(3) **จารีตประเพณี (Custom)** ถือเป็นพื้นฐานของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์

(4) **ข้อคิดข้อเขียนของนักนิติศาสตร์** เริ่มมีบทบาทและเป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจจากนักนิติศาสตร์มากขึ้นในช่วงหลังจากศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา แต่ก็ยังได้รับการยอมรับน้อยกว่าหลักจากคำพิพากษา

(5) **เหตุผลและความยุติธรรม** เป็นบ่อเกิดของกฎหมายที่เคียงคู่กับหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ แต่หลักความยุติธรรมที่จะใช้บังคับได้นั้นในปัจจุบันได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาไปแล้ว ซึ่งหลักความยุติธรรมจะนำมาใช้บังคับได้เฉพาะกรณีที่เคยมีแนวบรรทัดฐานในคำพิพากษาเท่านั้น

2.2.1.3 นิติวิธีในระบบคอมมอนลอว์

นักกฎหมายในระบบคอมมอนลอว์จะให้ความสำคัญกับหลักกฎหมายในคำพิพากษา ทั้งนี้เพราะระบบคอมมอนลอว์อยู่ภายใต้หลัก “ระบบกฎหมายที่ศาลได้กำหนดขึ้น (Judge made law)¹⁰³” ดังนั้น นิติวิธีในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จึงเป็นหลักที่ได้มาจากการเทียบเคียงหลักในคำพิพากษาของศาล (Precedent) ซึ่งถือเป็นบรรทัดฐานที่จะต้องเคารพนับถือคำพิพากษานั้นๆ มากกว่าที่จะถือเป็นหลักทั่วไปที่เป็นระบบและเป็นเอกภาพอย่างในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ฉะนั้น หลักกฎหมายคอมมอนลอว์นี้จึงใช้เฉพาะกับเฉพาะเรื่องเฉพาะกรณีกับข้อเท็จจริง

¹⁰¹ หยุต แสงอุทัย ปรับปรุงโดย สมยศ เชื้อไทย , *อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 87*, น. 10.

¹⁰² René David., *supra note 97*, pp.362

¹⁰³ Phil Harris , *An Introduction to Law* ,(6 th ed.) , (Cambridge University Press, 2005) , pp.206.

นั้นๆ (Case law) กล่าวคือ เป็นการพิจารณาจากเฉพาะเรื่องมาสู่หลักเกณฑ์ทั่วไป โดยการที่ศาลได้พิพากษาเป็นกรณีไป และเนื่องจากการใช้กฎหมายของระบบคอมมอนลอว์เป็นการใช้เฉพาะกรณีวิธีการใช้กฎหมายในระบบนี้จึงเป็นการพิเคราะห์แยกแยะข้อเท็จจริง¹⁰⁴ ดังนั้น สาระสำคัญของนิติวิธีของกฎหมายในระบบคอมมอนลอว์ก็คือ ศาลเป็นผู้สร้างกฎหมาย เดินตามแนวทางที่เคยวินิจฉัยไว้แล้ว และอุดช่องว่างของเรื่องที่เกิดขึ้นใหม่โดยให้เหตุผลทางกฎหมายที่สร้างขึ้นจากคำพิพากษา¹⁰⁵

ส่วนนิติวิธีในการบัญญัติกฎหมายอาญาในระบบคอมมอนลอว์นั้น เนื่องจากความผิดอาญาในระบบคอมมอนลอว์นั้นมีทั้งความผิดอาญาที่วางหลักโดยศาล (common law offence) และความผิดตามกฎหมายลายลักษณ์อักษร (statutory offence) ดังนั้น ในการบัญญัติความผิดให้เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร (statutory offence) จึงอาจบัญญัติขึ้นโดยการนำเอาแนวคิดและหลักเกณฑ์ต่างๆของความผิดที่วางหลักโดยศาล (common law offence) มารวบรวมกันไว้ให้เป็นหมวดหมู่¹⁰⁶ หรือเนื่องจากความจำเป็นบางประการของสังคมจึงได้มีการบัญญัติให้การกระทำนั้นๆเป็นความผิด¹⁰⁷ ดังนั้น การที่จะทราบว่าการกระทำใดเป็นความผิดอาญาหรือไม่ จึงต้องพิจารณาจากความผิดที่ศาลวางหลัก (common law offence)¹⁰⁸ และความผิดตามกฎหมายลายลักษณ์อักษร (statutory offence)

¹⁰⁴ René David., *supra note*.103, pp.377-379.

¹⁰⁵ ปกป้อง ศรีสนิท, งานวิชาการรำลึก ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศรัทธี ครั้งที่17 “อิทธิพลของสำนักความคิดทางกฎหมายที่มีต่อกฎหมายอาญาไทย”, กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ดิงศรัทธี คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, น.37.

¹⁰⁶ พรเพชร วิชิตชลชัย และจรัญ ภักดีธนากุล, เอกสารสอนชุดวิชาการระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ (Thai and Foreign Legal Systems), พิมพ์ครั้งที่2, (นนทบุรี :สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2544), น.359-361.

¹⁰⁷ สุรเศรษฐ์ หน้างาม , “นิติวิธีกับการวินิจฉัยความผิดทางอาญาของไทย” , วิทยานิพนธ์ปริญญา มหำบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ 2549, น 26.

¹⁰⁸ วิสาร พันธนะ โดย ลาวัลย์ หอนพรัตน์(ผู้ปรับปรุง), เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายอาญา 1 ภาคทบัญญัติทั่วไป (Criminal Law I : General Principles), พิมพ์ครั้งที่ 2, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2558), น.1-8.

2.2.2 แนวคิดพื้นฐาน ป่อเกิด และนิติวิธีในระบบซีวิลลอว์

2.2.2.1 แนวคิดพื้นฐานในระบบซีวิลลอว์

ระบบกฎหมายซีวิลลอว์หรือระบบประมวลกฎหมายนั้นมีต้นตอมาจากระบบกฎหมายแพ่งของโรมัน ซึ่งเรียกในภาษาลาตินว่า “Jus Civile” ซึ่งใช้บังคับกับคนพื้นเมืองหรือชาวโรมัน (civiles) ที่ได้รับเอกสิทธิ์ที่จะตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายนี้ ส่วนคนชาติอื่นที่อยู่ภายใต้การปกครองของจักรวรรดิโรมันนั้น ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายที่เรียกว่า “Jus Gentium” หรือกฎหมายทั่วไป¹⁰⁹

กฎหมาย Jus Civile ของชาวโรมันนี้ต่อมาได้พัฒนาโดยคำพิพากษาของศาลและการตีความของนักปราชญ์จนเจริญขึ้นเป็นระบบที่ดี ต่อมาในสมัยพระเจ้าจักรวรรดิจัสติเนียน (Justinian ประสูติ ค.ศ.527 สิ้นพระชนม์ ค.ศ.565) ได้มีการรวบรวมกฎหมายที่สำคัญและทำเป็นประมวลกฎหมายที่เรียกว่า “Corpus Juris civiles” หรือที่นิยมเรียกว่า “ประมวลกฎหมายพระเจ้าจัสติเนียน” โดยกฎหมายนี้ได้มีอายุยืนยาวกว่าจักรวรรดิของกรุงโรม และต่อมาหลังจากนั้นในช่วงศตวรรษที่ 19 หลังยุคเฟื่องปัญญา (Enlightenment) ประเทศต่างๆในภาคพื้นยุโรปได้มีการรับอิทธิพลจากประมวลกฎหมายจัสติเนียนนั้นนำมาใช้เป็นเสมือนกฎหมายของตน โดยมีความเชื่อว่ากฎหมายเป็นเครื่องมือในการกำหนดวิถีชีวิตมนุษย์ ในการสร้างสังคมใหม่ และการบัญญัติกฎหมายเป็นการแสดงออกถึงความเป็นป็นอิสระของรัฐตามทฤษฎีอำนาจอธิปไตย โดยประเทศในภาคพื้นยุโรปที่ได้รับอิทธิพลจากประมวลกฎหมายจัสติเนียนที่สืบทอดกันมาเป็นพันปีได้แก่ ประเทศเยอรมัน ประเทศฝรั่งเศส ที่ได้มีการบัญญัติประมวลกฎหมายต่างๆมาใช้ในประเทศของตน¹¹⁰

ในประเทศที่ใช้ระบบ Civil Law นั้น กฎหมายส่วนมากเป็นบทกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภา (กฎหมายจารีตประเพณีเกิดขึ้นได้เหมือนกัน แต่เป็นส่วนน้อย) และบรรดาบทกฎหมายเหล่านี้ที่สำคัญ ได้แก่ ประมวลกฎหมาย เช่น ประมวลกฎหมายแพ่ง ประมวลกฎหมายพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา แต่ก็มีพระราชบัญญัติเฉพาะเรื่องเช่นเดียวกัน¹¹¹

2.2.2.2 ป่อเกิดของกฎหมายในระบบซีวิลลอว์

(1) บทบัญญัติกฎหมายลายลักษณ์อักษร(Statutory) เป็นป่อเกิดของกฎหมายในอันดับแรก เพราะความเชื่อของนักกฎหมายในระบบนี้เห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า บทบัญญัติของกฎหมายเป็นตัวแทนของเหตุผลและความเป็นธรรมอยู่ในตัวมันเอง ในกรณีที่เกิดข้อพิพาทขึ้น นักกฎหมายจะพิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ทางข้อเท็จจริงในข้อพิพาทนั้น แล้วแสวงหา

¹⁰⁹ หยุค แสงอุทัย ปรับปรุงโดย สมยศ เชื้อไทย , *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 87*, น.6.

¹¹⁰ *เพ็งอ้าง*, น. 6,33 ; กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 94*, น.28-29.

¹¹¹ *เพ็งอ้าง*, น. 6-7.

ประเด็นอันเป็นปัญหาจากนั้นจึงอ้างหลักเกณฑ์จากตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหานั้น มาปรับใช้แก่กรณีพิพาทโดยวิธีตีความกฎหมาย กล่าวคือ หากข้อความในตัวบทกฎหมายนั้นมีความ ชัดเจนอยู่แล้วไม่คลุมเครือ ศาลที่ตัดสินคดีที่พิพาทนั้นจะต้องปรับใช้กฎหมายตามตัวอักษร หาก ข้อความในตัวบทกฎหมายคลุมเครือไม่มีความชัดเจนจนเกิดความสงสัยในความหมายของตัวอักษรนั้น ศาลจึงค่อยใช้วิธีการตีความกฎหมาย¹¹² และในประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์นั้น รัฐสภามีหน้าที่ในการ กำหนดนโยบายทางกฎหมายและเป็นผู้ออกกฎหมาย เช่น ประเทศฝรั่งเศส¹¹³ ซึ่งบรรดาบทกฎหมาย ที่สำคัญ คือ ประมวลกฎหมายแพ่ง ประมวลกฎหมายพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา¹¹⁴ เป็นต้น

(2) **จารีตประเพณี (Customs)** ระบบกฎหมายซีวิลลอว์นั้นมีพัฒนาการ มาจากกฎหมายประเพณีในสมัยโรมัน ซึ่งในอดีตตามกฎหมายโรมันถือว่าจารีตประเพณีที่จะมีค่า บังคับเป็นกฎหมายนั้นจะต้องสอดคล้องกับเหตุผล กฎหมายจารีตประเพณีในที่นี้ หมายถึง กฎหมาย จารีตประเพณีที่ยังไม่ได้เป็นลายลักษณ์อักษร เพราะหากนำไปบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร แล้วย่อมจะกลายเป็นบทบัญญัติกฎหมายลายลักษณ์อักษรไป ฉะนั้นจารีตประเพณีในที่นี้จึงมี ความหมายคือ แบบอย่างของความประพฤติซึ่งประชาชนทั่วไปนิยมปฏิบัติตามกันมานานจนเป็นที่ ยอมรับว่ามีความศักดิ์สิทธิ์เสมอด้วยกฎหมายหรือเป็นข้อบังคับที่ประชาชนรู้สึกกันโดยทั่วไปว่าเป็น กฎหมายและรัฐได้ใช้ข้อบังคับที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร(จารีตประเพณี)นี้ เสมือนกฎหมายใน รูปลักษณะเดียวกันมาตลอด อย่างไรก็ตามจารีตประเพณีที่จะใช้บังคับมีสถานะเป็นกฎหมายนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับแต่ละสภาพของสังคมด้วย¹¹⁵

ในข้อคิดเห็นเกี่ยวกับบ่อเกิดของกฎหมาย จารีตประเพณีนั้นได้ถูกให้ การยอมรับ จนมีอิทธิพลและมีบทบาทในการปรับใช้กฎหมายตลอดจนพัฒนาระบบกฎหมาย ฉะนั้น นักกฎหมายในระบบซีวิลลอว์จึงให้ความสำคัญกับจารีตประเพณีเป็นอย่างมาก โดยจะเห็นได้จาก ประเทศเยอรมันนี สวิสเซอร์แลนด์ กรีซ ถือว่าบ่อเกิดของกฎหมายมีเพียง 2 อย่างเท่านั้น¹¹⁶ คือ บทบัญญัติแห่งกฎหมายลายลักษณ์อักษร และ จารีตประเพณี ซึ่งในทางทฤษฎีระบบซีวิลลอว์ได้ ยอมรับจารีตประเพณีที่มีเหตุมีผลว่าเป็นบ่อเกิดของกฎหมายรองมาจากบทบัญญัติของกฎหมาย

¹¹² René David. , *supra note 97*, pp. 120.

¹¹³ Andrew West., The French Legal System , (Butterworths London, Edinburgh, Dublin : 2 nd ed, 1998), pp. 42-43.

¹¹⁴ หยุด แสงอุทัย ปรับปรุงโดย สมยศ เชื้อไทย , *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 87* , น.7.

¹¹⁵ René David , *supra note.103*, pp. 130

¹¹⁶ *Ibid*, pp. 130-131.

ดังนั้น หากจารีตประเพณีใดมีลักษณะที่ชัดเจนแน่นอนในการปรับใช้ จารีตประเพณีนั้นอาจจะมีการนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรได้เช่นกัน¹¹⁷

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น จารีตประเพณีจึงถือเป็นบ่อเกิดของกฎหมายที่ไว้ใช้เคียงคู่ สนับสนุนหรือตัดทอนบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้ อีกทั้งบางกรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายมักจะนำกฎหมายจารีตประเพณีมาใช้บังคับในกรณีต่างๆ เพื่อให้กฎหมายมีความยืดหยุ่นมากขึ้นด้วย¹¹⁸

(3) คำพิพากษาของศาล (Decision Judicial) มีสถานะเป็นเพียงตัวอย่างของการปรับใช้กฎหมายสำหรับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และมีความสำคัญในการอธิบายหลักกฎหมายที่แฝงอยู่ในบทบัญญัติแห่งกฎหมายต่างๆ ที่นำมาปรับใช้ และเนื่องจากการบังคับใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายต้องมีความสม่ำเสมอ จึงเกิดแนวคิดที่ว่า “ข้อเท็จจริงอย่างเดียวกันต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเดียวกัน” กล่าวคือ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอันมีลักษณะอย่างเดียวกันควรมีผลในทางกฎหมายอย่างเดียวกัน ดังนั้น คำพิพากษาของศาลจึงได้รับการบังคับใช้เสมือนเป็นที่มาของกฎหมาย¹¹⁹

แต่อย่างไรก็ตามนักกฎหมายในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ก็มีความเห็นว่า คำพิพากษาไม่ใช่ที่มาหรือบ่อเกิดของกฎหมายอย่างแท้จริง ทั้งไม่ใช่ตัวบทกฎหมาย อีกทั้งตัวคำพิพากษานั้นจะออกมาก้าวล่วงขอบเขตของบทบัญญัติแห่งกฎหมายไม่ได้ เช่น ในประเทศฝรั่งเศสนั้นจะไม่ยอมรับว่าคำพิพากษาเป็นบ่อเกิดแห่งกฎหมายในระบบกฎหมายฝรั่งเศส เพราะในรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ได้กำหนดให้สภานิติบัญญัติเท่านั้นเป็นผู้อนุมัติหรือออกกฎหมาย และผู้พิพากษาเพียงผู้ปรับใช้กฎหมายเท่านั้น นอกจากนี้สภานิติบัญญัตียังจะต้องคอยระมัดระวังการใช้อำนาจของผู้พิพากษา ทั้งยังจะต้องคอยแนะนำศาลว่าข้อกำหนดที่ศาลสร้างขึ้นในคำพิพากษานั้นเป็นไปไม่ได้หากข้อกำหนดนั้นขัดกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อไม่ให้ศาลในคดีหลังถือปฏิบัติตาม¹²⁰ เพราะนักกฎหมายในระบบซีวิลลอว์ถือว่าผู้พิพากษาต้องไม่ทำตัวเป็นผู้ออกกฎหมายเสียเอง

¹¹⁷ Mary Ann Glendon, Micheal Wallace Gordon and Chirstopher Osakwe , Comparative Legal Teadition, (West Publishng co, 1994), pp.203-204.

¹¹⁸ สุรเศรษฐ์ หน้างาม , อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 107, น 8.

¹¹⁹ René David , *supra note 97*, pp. 133.

¹²⁰ *Ibid.*, p. 133-134. and Andrew West., The French Legal System , (Butterworths London, Edinburgh, Dublin : 2 nd ed, 1998), pp.54.

แต่แม้ว่าคำพิพากษาจะไม่ใช่ที่มาหรือบ่อเกิดของกฎหมายโดยแท้ แต่ตัวคำพิพากษาที่มีหลักการและเหตุผลเป็นรูปธรรมนั้น อาจมีการพัฒนาจนกระทั่งได้บัญญัติเป็นกฎหมายได้ในที่สุด¹²¹

กล่าวโดยสรุปแล้ว ทศนะของนักกฎหมายในระบบซีวิลลอว์นั้นเห็นว่าคำพิพากษานั้นไม่ใช่บ่อเกิดของกฎหมายเป็นแต่เพียงตัวอย่างการใช้กฎหมายเท่านั้น ไม่ผูกพันให้คำพิพากษาในคดีหลังต้องปฏิบัติตาม แต่กระนั้นก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าคำพิพากษาที่มีการให้เหตุผลในการวินิจฉัยที่ดีเป็นรูปธรรมนั้นอาจมีการพัฒนาจนบัญญัติเป็นกฎหมายได้ในที่สุด

(4) หลักกฎหมายทั่วไป (General legal principles) และข้อเขียนของนักนิติศาสตร์ (Legal Writing) ด้วยแนวความคิดที่ว่าตัวบทกฎหมายนั้นจะต้องมีหลักการและเหตุผลแฝงอยู่ข้างใน ซึ่งหลักการและเหตุผลดังกล่าวเป็นสิ่งที่นักนิติศาสตร์จะต้องทำการศึกษาค้นคว้าให้เข้าใจและแสดงสิ่งที่อยู่ในตัวบทให้เป็นที่ประจักษ์ชัด โดยที่กฎหมายมิใช่เพียงบทบัญญัติแต่เป็นสิ่งที่มิใช่เหตุและผลแฝงอยู่ในบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กรณีที่กฎหมายมีช่องว่างคือไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรง นักกฎหมายมีหน้าที่อุดช่องว่างนั้นเสียด้วยหลักความยุติธรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายนั่นเอง โดยสิ่งที่จะใช้อุดช่องว่างของกฎหมายนั้นเรียกว่า “หลักกฎหมายทั่วไป”¹²²

หลักกฎหมายทั่วไปที่ระบบกฎหมายปัจจุบันยอมรับก็คือ “หลักสุจริต”(Good Faith) ซึ่งหลักกฎหมายทั่วไปนี้อาจจะมีการบัญญัติไว้โดยตรงหรือไม่บัญญัติไว้ก็ได้ ซึ่งถ้าหากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ก็เป็นหน้าที่ของนักกฎหมายที่จะอ้างหลักกฎหมายทั่วไปขึ้นมาอ้างสนับสนุนบทบัญญัติที่ไม่มีหลักสุจริตบัญญัติไว้ขึ้นมาปรับใช้ เช่น หลักการใช้สิทธิโดยมิชอบ ในกฎหมายฝรั่งเศส ถือเป็นหลักการที่แฝงอยู่ในเบื้องหลังมาตรา 1382 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ซึ่งไม่ใช่เฉพาะแต่เพียงกับเรื่องละเมิดเท่านั้น แต่เป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่ใช้ได้กับทุกกรณี ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ก็มีการบัญญัติรับรองหลักการที่ว่ามานี้ในประมวลกฎหมายแพ่งสวิสในส่วน “บทเบ็ดเสร็จทั่วไป” เช่นกัน¹²³

พัฒนาการของระบบซีวิลลอว์นั้นผูกพันอยู่กับการศึกษาค้นคว้าบทบัญญัติและหลักการแห่งบทบัญญัติของกฎหมายโดยนักนิติศาสตร์ในรั้วมหาวิทยาลัยมานานับร้อยปี ซึ่งหลักการที่เป็นผลมาจากการศึกษาค้นคว้าโดยนักนิติศาสตร์แล้วสอนสืบทอดกันมานั้นเรียกว่า “หลักกฎหมายที่ยอมรับกันโดยทั่วไป” (Legal doctrine) จึงอาจกล่าวได้ว่าในระบบซีวิลลอว์

¹²¹ Andrew West. , *supra note 113.*, p.54.

¹²² กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 94*, น.38-39.

¹²³ *เพ็ญอ้าง*, น.39-40.

เป็นระบบกฎหมายแบบแผนแห่งบทบัญญัติ และระบบกฎหมายของนักนิติศาสตร์ (Juristenrecht)¹²⁴

2.2.2.3 นิติวิธีในระบบซีวิลลอว์

นิติวิธีของนักกฎหมายระบบซีวิลลอว์ถือว่าบทบัญญัติของกฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เป็นหลักเกณฑ์ที่ประกอบด้วยเหตุผล เป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ใช้เป็นแนวทางในการวินิจฉัยสิทธิและหน้าที่ของบุคคลในทางปฏิบัติ และบทบัญญัติแห่งกฎหมายลายลักษณ์อักษรนั้นมีฐานะสูงกว่าหลักเกณฑ์ในคำวินิจฉัยเฉพาะคดีในคำพิพากษา โดยนักกฎหมายซีวิลลอว์จะยึดถือสาระของหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายสารบัญญัติเป็นใหญ่ไม่ให้ความสำคัญแก่เรื่องวิธีพิจารณาความและแนวคำพิพากษาของศาลเกินไปจนเป็นผลเสียแก่หลักการทางสารบัญญัติ¹²⁵

หลักทฤษฎีการตีความกฎหมายในระบบซีวิลลอว์จะมีอยู่สองประการ¹²⁶

ประการที่หนึ่ง คือ หลักการตีความตามหลักภาษา (Grammatical Interpretation) ซึ่งหลักการตีความตามหลักภาษาเป็นการตีความตามความหมายจากถ้อยคำที่ผู้บัญญัติกฎหมายได้บัญญัติไว้ และ

ประการที่สอง คือ หลักการตีความตามความมุ่งหมายของกฎหมาย (Logical Interpretation) อันเป็นการตีความตามความมุ่งหมายอันแท้จริงของกฎหมาย

การใช้และการตีความกฎหมายในลักษณะดังกล่าวนี้ อาจทำให้ถูกมองได้ว่ากฎหมายในระบบกฎหมายซีวิลลอว์นี้ขาดความชัดเจนแน่นอน ซึ่งมุมมองดังที่กล่าวมานี้ นักกฎหมายในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยด้านหนึ่งก็ใช้กฎหมายตามบทบัญญัติเป็นหลัก (กฎเกณฑ์ปฐมภูมิ) และใช้การตีความของศาลที่วางเป็นบรรทัดฐานสืบเนื่องกันมาเป็นคำอธิบายบทบัญญัติประกอบเหตุผลในรายละเอียด (กฎเกณฑ์ทุติยภูมิ) โดยวิธีการนี้จะช่วยให้การตีความกฎหมายและการใช้กฎหมายตามบทบัญญัตินั้นมีความแน่นอนชัดเจนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น¹²⁷

ในทางแพ่งนั้น กรณีที่มีข้อพิพาทเกิดขึ้นและไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายนำมาปรับใช้แก่คดีได้ จะพิจารณาว่าข้อพิพาทดังกล่าวนี้เคยมีคำพิพากษาของศาลตัดสินไว้เป็นบรรทัดฐานหรือไม่ แต่แม้ว่าเคยมีคำพิพากษาตัดสินไว้เป็นบรรทัดฐานก็ตาม นักกฎหมายในระบบกฎหมายซีวิลลอว์จะถือตามคำพิพากษาดังกล่าวหรือไม่ก็ได้ เพราะถือว่าคำพิพากษาเป็นเพียงตัวอย่าง

¹²⁴ René David , *supra note 97*, p. 150.

¹²⁵ กิตติศักดิ์ ปรกติ , *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 94*, น.42.

¹²⁶ เฟิงอ้าง, น.50.

¹²⁷ เฟิงอ้าง, น.45

การปรับใช้กฎหมาย คำพิพากษาไม่ใช่กฎหมายและไม่มีผลผูกพันเป็นการทั่วไปเหมือนกับบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ในกรณีที่มีข้อพิพาทเกิดขึ้นและข้อพิพาทดังกล่าวไม่มีคำพิพากษาของศาลตัดสินไว้ นักกฎหมายในระบบซีวิลลอว์ก็จะแก้ปัญหาโดยการพิจารณาว่ากรณีที่พิพาทนั้นมีจารีตประเพณีที่สามารถนำมาปรับใช้ได้หรือไม่ หากมีจารีตประเพณีที่สามารถปรับใช้ได้ ก็จะนำจารีตประเพณีนั้นมาปรับใช้แก่กรณีที่พิพาทนั้น แต่ถ้าหากปรากฏว่าไม่มีจารีตประเพณีที่จะนำมาปรับใช้แก่กรณีที่พิพาทดังกล่าวได้ นักกฎหมายในระบบซีวิลลอว์ก็จะแก้ปัญหาดังกล่าวโดยพิจารณาว่ามีหลักกฎหมายทั่วไปพอที่จะปรับใช้แก่คดีได้หรือไม่ ซึ่งถ้าหากมีหลักกฎหมายทั่วไปที่จะยกขึ้นปรับใช้แก่คดีได้ ก็จะนำหลักกฎหมายทั่วไปยกขึ้นปรับใช้แก่กรณีที่พิพาท แต่ถ้าหากปรากฏว่าไม่มีหลักกฎหมายทั่วไปที่พอจะนำมาปรับใช้แก่กรณีที่พิพาทได้ นักกฎหมายในระบบซีวิลลอว์ก็จะพิจารณาในประการสุดท้ายว่ากรณีที่พิพาทนั้นมีข้อเขียนของนักนิติศาสตร์เคยสอนสืบทอดกันมาอย่างไร และนำข้อเขียนของนักนิติศาสตร์นั้นยกขึ้นปรับใช้กับกรณีที่พิพาทได้หรือไม่อย่างไร¹²⁸

ส่วนในทางอาญานั้น ในระบบซีวิลลอว์จะมีนิติวิธีที่เป็นกรอบสำคัญก็คือ “หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” ซึ่งมาจากสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “Nullum crimen, nulla poena sine lege” หมายความว่า บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาต่อเมื่อมีกฎหมายลายลักษณ์อักษรบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และการกำหนดความผิดและโทษดังกล่าวนั้นจะต้องมีอยู่ก่อนที่จะเกิดการกระทำผิด ฉะนั้น หากมีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแต่ไม่กำหนดโทษไว้บุคคลนั้นก็ไม่ต้องรับโทษในทางอาญา หรือได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งไปและกฎหมายมากำหนดความผิดภายหลังบุคคลนั้นก็ไม่ต้องรับโทษในทางอาญา¹²⁹ อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่า แม้กฎหมายอาญาจะเน้นที่กฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่กฎหมายจารีตประเพณีก็ใช้บังคับได้ในกฎหมายอาญา เพียงแต่ใช้ได้ขอบเขตที่จำกัดเท่านั้น กล่าวคือ จะกำหนดการกระทำที่เป็นความผิดในทางอาญาหรือกำหนดการเพิ่มโทษโดยจารีตประเพณีไม่ได้¹³⁰ และโดยที่การลงโทษทางอาญาเป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุดของรัฐที่ใช้กับประชาชนในรัฐ ดังนั้น รัฐ

¹²⁸ สุรเศรษฐ์ หน้างาม , *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 107*, น. 11.

¹²⁹ คณิต ฒ นคร, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 8*, น.81.

¹³⁰ *เพ็ญอ้าง*, น.81.

จะต้องบัญญัติกฎหมายอาญาให้ชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้ด้วย¹³¹ ดังนั้น ในระบบซีวิลลอว์ คำพิพากษาของศาลจึงไม่มีทางที่จะสร้างความผิดอาญาขึ้นได้¹³²

สำหรับการบัญญัติกฎหมายอาญานั้น การที่จะบัญญัติความผิดอาญาเพิ่มเติมในประเทศในระบบซีวิลลอว์ ฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องพิจารณาว่า ความผิดอาญาที่จะบัญญัติเพิ่มเติมนั้นมีความผิดอาญาในประมวลกฎหมายอาญาที่เป็นพื้นฐานอยู่แล้วหรือไม่ ถ้ามีฝ่ายนิติบัญญัติก็จะพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาให้ครอบคลุมการกระทำใหม่ๆที่ประสงค์จะบัญญัติให้เป็นความผิดอาญา ทั้งนี้ เพื่อให้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเป็นพื้นฐานสำคัญของความผิดอาญาทั้งหลาย¹³³

2.3 การจัดทำกฎหมาย

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์ ดังนั้นการกำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย โดยหลักจะต้องกำหนดในรูปแบบของประมวลกฎหมาย ดังนั้นในหัวข้อนี้ผู้เขียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงแนวคิดในการจัดทำกฎหมายที่มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับระบบกฎหมายที่กำหนดความอาญาในประเทศไทย โดยผู้เขียนจะขอศึกษาใน 3 ประเด็นหลักดังนี้

2.3.1 การจัดทำประมวลกฎหมาย

2.3.2 เหตุผลในการบัญญัติกฎหมาย

2.3.3 นิตินิติในการร่างกฎหมาย

2.3.1 การจัดทำประมวลกฎหมาย

ในคำว่าประมวลกฎหมายนี้ “ประมวลกฎหมาย(Code)” หมายความว่า *สิ่งที่รวบรวมหรือประกอบไปด้วยกฎหมายหนึ่งหรือหลายฉบับเข้าด้วยกัน โดยกฎหมายต่างๆประกอบด้วยเรื่องเดียวหรือหลายเรื่องมาเรียงกันเป็นระบบมากน้อยต่างกัน แต่ประมวลกฎหมายแต่ละฉบับจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับลักษณะหรือวิธีการจัดทำประมวลกฎหมาย (la codification)*

¹³¹ เฟ็งอ๋าง.

¹³² วิสาร พันธนะ โดย ลาวัลย์ หอนพรัตน์(ผู้ปรับปรุง), เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายอาญา 1 ภาคทบทวนคดีทั่วไป (Criminal Law I : General Principles), พิมพ์ครั้งที่ 2, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2558), น.1-8.

¹³³ คณิต ฦ นคร , กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 10 ,(กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน,2553) ,น.61-62.

โดยอาจเป็นการจัดทำประมวลกฎหมายโดยเพียงนำกฎหมายต่างๆที่มีแต่เดิมมารวบรวมไว้ในประมวลกฎหมายฉบับเดียวกันเท่านั้น หรืออาจเป็นการกำหนดหลักการใหม่ขึ้นมาหรือแก้ไขหลักการเดิมก็ได้¹³⁴ อีกทั้งการจัดทำประมวลกฎหมายนั้นยังทำขึ้นเพื่อจัดลำดับศักดิ์ของบทบัญญัติส่วนต่างๆให้มีความถูกต้อง และเพื่อให้ระบบกฎหมายมีความเป็นเอกภาพ ทั้งนี้เนื่องจากหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ใช้บังคับกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะมักจะอยู่กระจัดกระจายอยู่ตามกฎหมายมากมายหลายฉบับทำให้ประชาชนที่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายยากที่จะเข้าใจเนื้อหาสาระและระบบกฎหมายของกฎหมายต่างๆเหล่านั้นอย่างครบถ้วน ดังนั้น การจัดทำประมวลกฎหมายจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้สะดวกยิ่งขึ้น¹³⁵

ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ซึ่งประเทศไทยก็ถูกจัดรวมอยู่ในกฎหมายตระกูลนี้ด้วยเช่นกัน มีกฎหมายอยู่กลุ่มหนึ่งซึ่งถูกเรียกว่า “ประมวลกฎหมาย” (Code) ซึ่งความหมายดั้งเดิมนั้นหมายถึงเพียงการรวบรวมกฎหมายต่างๆไว้ในฉบับเดียวกันเท่านั้น เช่น ประมวลกฎหมายที่โอโดเซียน (le code théodosien) และประมวลกฎหมายของจัสติเนียน (le code de Justinien) ในสมัยโบราณ แต่ต่อมาในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 19 คำว่า “ประมวลกฎหมาย” ได้มีความหมายแตกต่างออกไปโดยถูกจำกัดในการเรียกใช้เฉพาะการรวบรวมตัวบทกฎหมายที่มีจุดหมายที่จะแสดงให้เห็นถึงหลักต่างๆ ของหลักกฎหมายทั่วไปสมัยใหม่ (un jus commune moderne) ซึ่งประเทศนั้นได้ยอมรับบังคับใช้เป็นการทั่วไป แต่ในปัจจุบันนี้ความหมายของประมวลกฎหมายได้เปลี่ยนไปอีกครั้งหนึ่ง โดยมีความหมายกว้างขวางขึ้น กล่าวคือ หมายถึงการรวบรวมกฎหมายในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเป็นระบบ¹³⁶

¹³⁴ ชาญชัย แสงวงศ์ศักดิ์ และ วรณชัย บุญบำรุง , สารบัญญักรู้เกี่ยวกับการจัดทำประมวลกฎหมายของต่างประเทศและของไทย , (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2543) , น.6.

¹³⁵ เกรียงศักดิ์ แจ้งสว่าง , “การพัฒนากฎหมาย (Legal Development) : การจัดทำประมวลกฎหมาย” , จลนิตี ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน 2548 , น.83 ; กองบรรณาธิการ , “ปัญหาและแนวทางในการรวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายเรื่องเดียวกันไว้ในที่เดียวกัน (Compilation of Laws and Regulations) และการจัดทำประมวลกฎหมาย (Codification) ของประเทศไทย” , จลนิตี ปีที่ 2 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม 2548 , น.1 ; ศุภวัฒน์ สิงห์สุวรรณ , “การจัดทำประมวลกฎหมายกับการเข้าถึงกฎหมายในประเทศไทย (Codification et accessibilité du droit en Thaïlande)” สืบค้นเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2558 จาก <http://web.krisdika.go.th/data/activity/act94.pdf>

¹³⁶ René DAVID, Les grands systèmes de droit contemporain, 7e édition, Dalloz, 1978, pp.110-113 อ้างถึงใน ชาญชัย แสงวงศ์ศักดิ์ และ วรณชัย บุญบำรุง , สารบัญญักรู้เกี่ยวกับการจัดทำประมวลกฎหมายของต่างประเทศและของไทย , (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2543) , น.6.

รูปแบบการจัดทำกฎหมายออกมาในรูปแบบ “ประมวลกฎหมาย” นี้เป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญอย่างหนึ่งของกฎหมายตระกูลโรมันโน-เยอรมันนิก โดยฝรั่งเศสเป็นประเทศต้นแบบที่ได้จัดทำประมวลกฎหมายซึ่งถือว่าเป็นประมวลกฎหมายหลัก ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่ง ประมวลกฎหมายพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹³⁷

สำหรับวิวัฒนาการของการจัดทำประมวลกฎหมายในปัจจุบันนี้นั้น แนวความคิดที่จะมีการคิดค้นหรือรวบรวมหลักกฎหมายทั่วไปเข้าไว้ด้วยกันนั้นได้สิ้นไปแล้ว การจัดทำประมวลกฎหมายเป็นการรวบรวมกฎระเบียบหลักเกณฑ์ของแต่ละเรื่องเข้าไว้ด้วยกัน เช่น ประมวลกฎหมายปกครองของฝรั่งเศส (ค.ศ.1945) หรือในอิตาลีได้จัดทำประมวลกฎหมายการเดินเรือในทะเลหรือประมวลกฎหมายศาลยุติธรรมของเบลเยียม เป็นต้น¹³⁸

2.3.1.1 การจัดทำประมวลกฎหมายสมัยโบราณ¹³⁹ ได้แก่

(1) **กฎหมายสิบสองโต๊ะ** เกิดขึ้นจากการเรียกร้องให้มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรขึ้นเพื่อคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ให้ชาวโรมัน เพราะแต่เดิมพวกแพตริเซียน (Patricians) ชั้นปกครองกดขี่ข่มเหงพวกเพลเบียน (Plebeins)¹⁴⁰ ซึ่งเป็นราษฎรสามัญ พวกเพลเบียนจึงร้องขอให้มีกฎหมายบัญญัติไว้แน่นอน โดยได้มีการคัดเลือกกรรมการขึ้น 10 คน เพื่อจัดทำประมวลกฎหมาย แล้วนำไปจารึกลงในแผ่นทองแดง 12 แผ่น โดยนำไปประกาศไว้ที่สาธารณะให้ราษฎรทราบเพื่อความทั่วกัน เรียกว่า “กฎหมายสิบสองโต๊ะ” (Law of Twelve Tables) แม้ประมวลกฎหมาย

นารู้เกี่ยวกับการจัดทำประมวลกฎหมายของต่างประเทศและของไทย , (กรุงเทพฯ: นิติธรรม,2543) , น.6.

¹³⁷ Ibid., pp.110-113 อ้างถึงใน ชาญชัย แสงศักดิ์ และ วรณชัย บุญบำรุง, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 134, น.6-7.

¹³⁸ Ibid., pp.110-113 อ้างถึงใน เฟิงอ้าง , น.7.

¹³⁹ ข้อมูลในส่วนนี้ (นอกจากที่อ้างอิงไว้โดยเฉพาะ) น.ส.ปัทมา เผ่าสังข์ทอง นิติกรกลุ่มงานจัดทำประมวลกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นผู้เรียบเรียงจากการบรรยายวิชากฎหมายซีวิลลอว์ 1 ชั้นปริญญาโท ภาค1 ปีการศึกษา 2539 ของอาจารย์ปรีดี เกษมทรัพย์ และอาจารย์จำปี โสทธิพันธ์ อ้างถึงในชาญชัย แสงศักดิ์ และ วรณชัย บุญบำรุง , สารระนารู้เกี่ยวกับการจัดทำประมวลกฎหมายของต่างประเทศและของไทย , (กรุงเทพฯ: นิติธรรม,2543) , น.21-25.

¹⁴⁰ แสงโสม เกษมศรี,ม.ร.ว., ประวัติศาสตร์โลกสมัยโบราณและสมัยกลาง, (พระนคร, ไทยวัฒนาพานิช, 2501), น.132-134.

ฉบับนี้ยังไม่ใช่เรื่องราววิชาการที่จะนำมาสร้างระบบกฎหมายที่ดีได้ แต่ก็ยังเป็นผลงานทางกฎหมายที่ทำให้กฎหมายพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ

(2) **ประมวลกฎหมายจัสติเนียน** เกิดขึ้นเมื่อโรมันติดต่อกับชาติอื่นก็ได้มีการสร้างกฎหมายเพิ่มเติมอีกเป็นจำนวนมาก แต่กฎหมายเหล่านั้นอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย ยากต่อการค้นคว้าและทำความเข้าใจ พระเจ้าจัสติเนียน (Justinian) จึงได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อชำระสะสางและร่างประมวลกฎหมายขึ้น และตราขึ้นเป็นประมวลกฎหมายเมื่อ ค.ศ.529 ชื่อว่า Corpus Juris Civilis (Body of Civil Law) โดยลักษณะของประมวลกฎหมายจัสติเนียน มีดังต่อไปนี้

(2.1) เป็นการรวบรวมเรียบเรียงกฎหมายที่บัญญัติมาแล้ว โดยมีเนื้อหาสาระที่มีความละเอียดและเป็นระบบระเบียบ

(2.2) มีการจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่

(2.3) เป็นการยืนยันขนบธรรมเนียมประเพณีของกฎหมายโรมันว่าสามารถนำเอาหลักกฎหมายที่อยู่ในลักษณะคำถาม คำตอบมากำหนดเป็นมาตราได้

(2.4) เป็นประมวลกฎหมายของบ้านเมืองแทนที่กฎหมายโรมันเดิม

2.3.1.2 ขอบเขตของการจัดทำประมวลกฎหมาย¹⁴¹

กฎหมายของโรมันนั้นได้ให้ความหมายของประมวลกฎหมายในสมัยโรมันว่าเป็นการรวบรวมตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆซึ่งการรวบรวมนี้อาจเป็นการรวบรวมตัวบทกฎหมายทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นและอาจเป็นการจัดทำโดยทางการหรือโดยเอกชนเอง เช่น ประมวลกฎหมายเกรกอเรียน (le code grégorien) จัดทำขึ้นประมาณ ค.ศ.271 เป็นการรวบรวมขึ้นโดยเอกชน ส่วนประมวลกฎหมายเทโอดอเซียน (le code théodesian) เป็นการจัดทำโดยทางการ¹⁴²

นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา คำว่า “ประมวลกฎหมาย” ได้ถูกจำกัดใช้เรียกเฉพาะการรวบรวมเรื่องที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งการจัดทำประมวลกฎหมายในลักษณะนี้ได้รับอิทธิพลที่สำคัญมาจากนักกฎหมาย 2 ท่าน คือ กอลแบร์ (Colbert) และ le president de Lamoignon โดยมีการรวบรวมพระบรมราชโองการที่สำคัญๆ ซึ่งการรวบรวมดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้คำว่า “ประมวลกฎหมาย” เช่น พระบรมราชโองการว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่ง (ค.ศ.1667) ซึ่งรู้จักกันในชื่อ “ประมวลกฎหมายหลุยส์”(Code Louis) หรือพระ

¹⁴¹ Code civil , Répertoire droit civil,T.II n° 3-11 Dalloz,1971 อ้างถึงใน ชาญชัย แสงศักดิ์ และ วรรณชัย บุญบำรุง , สารบัญญัเกี่ยวกับกรจัดทำประมวลกฎหมายของต่างประเทศและของไทย , (กรุงเทพฯ: นิติธรรม,2543) , น.7-10.

¹⁴² *ibid.* อ้างถึงใน เพ็งอ้าง, น.7.

บรมราชโองการว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา (ค.ศ.1670) ซึ่งถูกเรียกว่า “ประมวลกฎหมายอาชญา” พระบรมราชโองการว่าด้วยน้ำและป่าไม้ (ค.ศ.1669) หรือในศตวรรษที่ 18 นายดาเก็สโซ (DAGUESSEAU) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมฝรั่งเศสได้ดำเนินการให้มีการประกาศใช้บังคับพระบรมราชโองการว่าด้วยการให้ (ค.ศ.1731) ระเบียบว่าด้วยพินัยกรรม (ค.ศ.1735) ซึ่งพระบรมราชโองการดังกล่าวได้จัดทำในลักษณะเดียวกันกับประมวลกฎหมาย เพียงแต่ไม่ได้ใช้คำว่า “ประมวลกฎหมาย” เท่านั้น¹⁴³

หลังจากมีการปฏิวัติครั้งใหญ่ในฝรั่งเศส สถาปนาปฏิวัติก็ได้ประกาศบังคับใช้กฎหมายในรูปแบบลักษณะของประมวลกฎหมายออกมาหลายฉบับ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับอาชญา กฎหมายเกี่ยวกับชนบท (ค.ศ.1791) รวมทั้งประมวลกฎหมายที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของฝรั่งเศสก็ได้เกิดขึ้นในช่วงยุคสมัยนี้ คือ ประมวลกฎหมายที่อยู่ภายใต้การดำเนินการของนโปเลียน โดยได้มีการประกาศบังคับใช้ประมวลกฎหมาย 5 ฉบับซึ่งเกี่ยวข้องกับกฎหมายพื้นฐานของกฎหมายฝรั่งเศส คือ ประมวลกฎหมายแพ่ง (ค.ศ.1804) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ค.ศ.1807) ประมวลกฎหมายพาณิชย์ (ค.ศ.1807) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา (ค.ศ.1808) และประมวลกฎหมายอาญา (ค.ศ.1810) ซึ่งในบรรดาประมวลกฎหมายดังกล่าว ประมวลกฎหมายแพ่งนับว่าเป็นประมวลกฎหมายที่มีชื่อเสียงมากที่สุดและถือว่าเป็นประมวลกฎหมายต้นแบบที่สำคัญของการจัดทำประมวลกฎหมายในช่วงต่อมา¹⁴⁴

สำหรับฝรั่งเศสในปัจจุบันมีการใช้ชื่อประมวลกฎหมายกันอย่างแพร่หลาย โดยไม่ได้มีการคำนึงว่ากฎหมายฉบับนั้นจะมีความสำคัญเพียงพอที่จะจัดทำเป็นประมวลกฎหมาย หรือแม้กระทั่งว่าการจัดทำประมวลกฎหมายนั้นจะไม่ได้มีการพยายามที่จะจัดระบบโครงสร้างกฎหมายในรูปแบบของประมวลกฎหมายเลยก็ตาม¹⁴⁵

2.3.1.3 สาเหตุของการจัดทำประมวลกฎหมาย¹⁴⁶

การจัดทำประมวลกฎหมายนั้น แม้จะได้นำเทคนิคและแนวความคิดใหม่ ๆ มากำหนดรวมไว้ด้วยก็ตาม แต่โดยสรุปแล้วเป็นการนำหลักเกณฑ์ของจารีตประเพณีหรือธรรมเนียมปฏิบัติที่มีอยู่แล้วมาบัญญัติรับรองเอาไว้ ดังเช่นการจัดทำประมวลกฎหมายของฝรั่งเศส ซึ่งสามารถเข้าใจได้โดยศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมายฝรั่งเศสก่อนหน้านั้น อันเนื่องมาจาก แต่เดิมนั้นกฎหมายฝรั่งเศสไม่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความยุ่งยากซับซ้อน ต้องให้เป็นเรื่องของ

¹⁴³ *Ibid.* อ้างถึงใน เฟิงอ้าง, น.8.

¹⁴⁴ *Ibid.* อ้างถึงใน เฟิงอ้าง, น.8-9.

¹⁴⁵ *Ibid.* อ้างถึงใน เฟิงอ้าง, น.9.

¹⁴⁶ *Ibid.* อ้างถึงใน เฟิงอ้าง, น.10-14.

ผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น ดังที่มิ้นกปรัชญาฝรั่งเศสชื่อ Voltaire ได้สะท้อนความรู้สึกของคนสมัยนั้นที่มีต่อความยุ่งยากซับซ้อนของกฎหมายไว้ว่า “เมื่อเราเดินทางไกลผ่านดินแดนต่าง ๆ นั้น เราจะพบว่ากฎหมายที่ใช้บังคับเปลี่ยนแปลงไปเร็วกว่าที่เราต้องเปลี่ยนม้าที่ใช้เดินทางเสียด้วยซ้ำ”¹⁴⁷ ดังนั้นการจัดทำประมวลกฎหมายจึงมีจุดประสงค์ในการที่จะขจัดความหลากหลายของธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติที่แตกต่างกันและมีอยู่เป็นจำนวนมากและผู้ร่างเห็นว่าไม่สอดคล้องกับสภาพของสังคมหรือไม่สมเหตุผลอีกต่อไป การจัดทำประมวลกฎหมายจึงเป็นงานอันดับแรกในการที่จะทำให้กฎหมายของฝรั่งเศสมีความเป็นเอกภาพ การจัดทำประมวลกฎหมายจึงไม่ได้มีจุดประสงค์สำคัญเป็นการตอบสนองความต้องการของนักคิดหรือนักปรัชญาต่างๆ การจัดทำประมวลกฎหมายของฝรั่งเศสได้รับความสำเร็จเนื่องจากสอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่ต้องการจะทำให้กฎหมายฝรั่งเศสทั้งประเทศมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยพยายามจัดระเบียบกฎหมายต่างๆ ที่ยุ่งยากซับซ้อนออกไป¹⁴⁸

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ จะทำอย่างไรที่จะทำให้เป็นการยกร่างกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่มีสาระเป็นเหตุเป็นผล ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ยกร่างประมวลกฎหมายยังคุ้นเคยอยู่กับรูปแบบโครงสร้างของกฎหมายเดิม ซึ่งเป็นกฎหมายจารีตประเพณีเสียเป็นส่วนใหญ่ และกฎหมายเดิมนี้อาจยังมีลักษณะเป็นการให้อิสสิทธิ์แก่ชนบางกลุ่มอีกด้วย เช่น กฎหมายเกี่ยวกับหนี้ ผู้ยกร่างกฎหมายมีความยากลำบากในการที่จะเลือกหลักกฎหมายจารีตประเพณีจากหลายแหล่งด้วยกัน เช่น กฎหมายโรมัน กฎหมายจารีตประเพณีของแคว้นอัลซาส (Alsace) การยกร่างกฎหมายให้มีลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อใช้บังคับเป็นการทั่วไปจึงเป็นงานที่ละเอียดอ่อนมาก หรือในกรณีที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายทรัพย์สินของสามภรรยา ก็เป็นการลำบากเช่นกันที่จะสร้างระบบกฎหมายที่มีเหตุผล เนื่องจากเรื่องดังกล่าวเกี่ยวข้องกับสถาบันที่เก่าแก่และได้มีการพัฒนาขึ้นมาหลายศตวรรษ เช่น กฎหมายจารีตประเพณีแห่งกรุงปารีส ซึ่งต่อมาได้ถูกเลือกมากำหนดไว้เป็น

¹⁴⁷ Wolfgang Freiherr von Marschall แปลและถอดความโดยกิตติศักดิ์ ปรกติ, “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประมวลกฎหมาย”, วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ 26 ฉบับที่ 1, 2541, น.123.

¹⁴⁸ René DAVID, *Les systèmes de droit contemporain XI, Le droit Français, Tome 1: Les données fondamentales du droit français*, Paris, 1960, pp.12-16 อ้างถึงในชาญชัย แสวงศักดิ์ และ วรณชัย บุญบำรุง, สารานุกรมเกี่ยวกับการจัดทำประมวลกฎหมายของต่างประเทศและของไทย, (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2543), น.10-11.

กฎหมายทั่วไปในประมวลกฎหมายแพ่ง ระบบกฎหมายเหล่านี้จะเห็นได้ว่าไม่ได้เกิดมาจากหลักเกณฑ์ที่เป็นเหตุเป็นผลซึ่งมีที่มาจากนักทฤษฎีแต่อย่างไร¹⁴⁹

การจัดทำประมวลกฎหมายของฝรั่งเศสไม่ได้เป็นเพียงการนำบทบัญญัติของกฎหมายฝรั่งเศสที่มีอยู่ในขณะนั้นมารวบรวมเอาไว้ แต่ขอบเขตของประมวลกฎหมายนั้น ส่วนใหญ่มีที่มาจากหลักกฎหมายที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในที่ต่างๆ โดยได้นำหลักกฎหมายดังกล่าวมาปรับปรุงให้ทันสมัยขึ้น เช่นหลักกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับสัญญาและละเมิด มีที่มาจากหลักกฎหมายในส่วนที่เป็น le Digeste de Justinien หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก ระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยาและความสามารถของบุคคลก็มีที่มำดั้งเดิมจากขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี ส่วนหลักกฎหมายเรื่องการให้และพินัยกรรมก็เป็นส่วนหนึ่งที่ได้มีการกำหนดไว้ในพระบรมราชโองการ หลักกฎหมายเกี่ยวกับการสมรสได้นำมาจากบทบัญญัติของ le Corpus juris cononici เช่นเดียวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ก็เป็นการนำบทบัญญัติของ l'Ordonnance de 1667 sur la procedure civile de Colbert มาปรับปรุงให้ทันสมัยขึ้น กรณีมีเพียงแต่ประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายว่าด้วยการไต่สวนทางอาญาเท่านั้นที่เป็นการพยายามที่จะนำหลักกฎหมายใหม่ๆ มากำหนดเพิ่มลงไว้ในกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่มีอยู่แต่เดิม¹⁵⁰

การจัดทำประมวลกฎหมายฝรั่งเศสที่เกิดขึ้นในสมัยนโปเลียนนั้นไม่ได้มีพื้นฐานที่สำคัญมาจากความคิดที่ว่าหลักกฎหมายเกิดจากการที่ผู้ร่างกฎหมายซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดหรือความคิดที่ว่ามีที่มาจากอำนาจสูงสุดของรัฐหรือของประชาชน แต่มีพื้นฐานมาจากแนวความคิดที่ว่าในโลกเรานี้มีหลักกฎหมายธรรมชาติที่มีลักษณะเป็นการทั่วไปและไม่มีการเปลี่ยนแปลง ผู้จัดทำประมวลกฎหมายเพียงแต่นำหลักกฎหมายดังกล่าวมาบัญญัติเพื่อบังคับใช้เพื่อประโยชน์ของความยุติธรรมและของประชาชน ส่วนความคิดเกี่ยวกับเรื่องอำนาจสูงสุดของรัฐหรือของประชาชนนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นเพียงส่วนประกอบหรือส่วนสนับสนุนเพื่อรองรับให้มีการบังคับใช้หลักกฎหมายดังกล่าวที่ได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมาย¹⁵¹

¹⁴⁹ *Ibid.*, pp.12-16 อ้างถึงใน เฟิ่งอ๋าง, น.11

¹⁵⁰ *Ibid.*, pp.12-16 อ้างถึงใน เฟิ่งอ๋าง , น.12-13.

¹⁵¹ *Ibid.*, pp.12-16 อ้างถึงใน เฟิ่งอ๋าง, น.13.

2.3.1.4 วัตถุประสงค์ของการจัดทำประมวลกฎหมาย

(1) การจัดทำประมวลกฎหมายนั้นมีจุดมุ่งหมายเป็นการรวบรวมกฎเกณฑ์ต่างๆที่มีผลบังคับใช้อยู่แล้วอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความชัดเจนและสะดวกในการตรวจค้นหรืออ้างอิง¹⁵²

จึงอาจกล่าวได้ว่าการจัดทำประมวลกฎหมายนั้นมีวัตถุประสงค์ในด้านความครบถ้วนสมบูรณ์ของกฎหมายที่นำมารวบรวมไว้ในที่เดียวกัน เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลกฎหมายและมีความมุ่งหมายที่จะทำให้กฎหมายในเรื่องนั้นเป็นระบบ โดยการจัดหมวดหมู่บทบัญญัติในส่วนต่างๆอย่างชัดเจน เชื่อมโยงกันเป็นเหตุเป็นผลและสอดคล้องกัน (Coherence) อันจะทำให้สามารถเข้าใจเนื้อหาของกฎหมายได้ง่ายขึ้น โดยที่ประมวลกฎหมายมีวัตถุประสงค์ “การเข้าถึงกฎหมายและการเข้าใจกฎหมาย” (Accessibility and Intelligibility of Law) การจัดทำประมวลกฎหมายจึงถือเป็นวิธีการบูรณาการกฎหมายที่บริบูรณ์ที่สุด¹⁵³

(2) การจัดทำประมวลกฎหมายมีวัตถุประสงค์ในการที่จะแก้ไขปรับปรุงในหลักการของบทบัญญัติต่างๆ

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่การจัดทำประมวลกฎหมายจะได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากส่วนราชการต่างๆซึ่งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายหรือสอดคล้องกับความรู้สึกของหน่วยงานที่กฎหมายนั้นจะใช้บังคับ ทั้งนี้เพื่อป้องกันอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย เช่น ในช่วงการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ.1789 ร่างประมวลกฎหมายแพ่งของกียงบาเซแร็ส (Cambacérès) ถูกคัดค้านและไม่สามารถผ่านออกมาเป็นกฎหมายได้ รวมทั้งร่างประมวลกฎหมายแพ่งฉบับ ค.ศ.1804 ก็ถูกคัดค้านจากสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งหากไม่ได้รับการผลักดันอย่างเข้มแข็งจากนโปเลียนแล้วก็คงจะไม่สามารถผ่านออกมาเป็นกฎหมายได้¹⁵⁴

¹⁵² Code civil , Répertoire droit civil,T.II n° 12-17 Dalloz,1971 อ้างถึงใน ชาญชัย แสงศักดิ์ และ วรณชัย บุญบำรุง , อ้างแล้วในเชิงอรรถ 134 , น.14.

¹⁵³ ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายฯ วรณชัย บุญบำรุง และคณะ , ข้อเสนอแนะสำหรับการรวบรวมกฎหมายเรื่องเดียวกันไว้ในที่เดียวกัน (Recommendations for Compilation of Law and Regulations) , จุลนิตี ปีที่2 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม 2548 , น. 45.

¹⁵⁴ Code civil , Répertoire droit civil,T.II n° 12-17 Dalloz,1971 อ้างถึงใน ชาญชัย แสงศักดิ์ และ วรณชัย บุญบำรุง , อ้างแล้วในเชิงอรรถ 134 , น.15.

2.3.1.5 ข้อดีและข้อเสียของการจัดทำประมวลกฎหมาย

(1) ข้อดีของการจัดทำประมวลกฎหมาย

(1.1) การสอดคล้องกันของกฎหมาย

การจัดทำประมวลกฎหมายเป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องการไม่สอดคล้องกันของกฎหมาย การที่กฎหมายอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย การมีกฎหมายจำนวนมากใช้บังคับในเรื่องเดียวกัน หรือมีช่องว่างหรือช่องโหว่ รวมทั้งการที่กฎหมายมีข้อความขัดแย้งกันเอง การประมวลกฎหมายจะช่วยทำให้การรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องไว้ด้วยกันทำให้สามารถเปรียบเทียบหลักกฎหมาย ทำให้กฎหมายมีความสอดคล้องกันและทำให้กฎหมายมีความชัดเจนและขอบเขตที่แน่นอนขึ้น ประโยชน์ต่างๆเหล่านี้จะมีขึ้นอย่างแน่นอนโดยเฉพาะในกรณีที่มีการจัดทำประมวลกฎหมายนั้นได้กำหนดให้ยกเลิกกฎหมายที่บังคับอยู่ก่อน แต่ในทางปฏิบัติเป็นที่น่าเสียดายว่าไม่มีการปฏิบัติเช่นนั้นเสมอไป¹⁵⁵

(1.2) การจัดเรียงบทบัญญัติกฎหมายอย่างเป็นระบบ

การจัดทำประมวลกฎหมายไม่ได้เพียงนำบทบัญญัติกฎหมายมาเรียงต่อกันตามอำเภอใจ การจัดลำดับของบทบัญญัติจะต้องอาศัยการศึกษาเนื้อหาของกฎหมายอย่างเป็นระบบเพื่อสามารถแบ่งแยกกลุ่มอย่างมีเหตุผล การที่บทบัญญัติกฎหมายเรียงลำดับกันอย่างเป็นระบบเป็นขั้นเป็นตอนช่วยอำนวยความสะดวกอย่างมากในการค้นหาอ้างอิง¹⁵⁶

(1.3) การทำให้กฎหมายพื้นฐานต่างๆชัดเจนหรือใช้บังคับได้

การที่การจัดทำประมวลกฎหมายได้นำหลักกฎหมายพื้นฐานต่างๆมาบัญญัติรับรองไว้โดยชัดแจ้งนั้นช่วยให้กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง เพราะการที่ประเทศซึ่งประกอบไปด้วย การปกครองแบบท้องถิ่นหลายรูปแบบหรือหลายแขนงนั้น การจัดทำประมวลกฎหมายมีส่วนช่วยให้ระบบกฎหมายภายในมีความเป็นเอกภาพ และยังมีบทบาทสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความมีเอกราชของรัฐใดรัฐหนึ่ง จึงมักจะพบว่าการจัดทำประมวลกฎหมายมักจะเกิดขึ้นในช่วงที่ได้มีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศ¹⁵⁷

¹⁵⁵ *ibid* อ้างถึงใน เฝิงอ้าง, น.16-17.

¹⁵⁶ *ibid*. อ้างถึงใน ชาญชัย แสงศักดิ์ และ วรรณชัย บุญบำรุง , อ้างแล้วในเชิงอรรถ 134, น.17.

¹⁵⁷ *ibid*. อ้างถึงใน เฝิงอ้าง, น.17.

(1.4) การจัดทำประมวลกฎหมายนั้นจะช่วยลดการบัญญัติกฎหมายที่มีความซ้ำซ้อนได้¹⁵⁸

กล่าวคือ ในกรณีที่กฎหมายในเรื่องเดียวมีบทบัญญัติที่เหมือนหรือคล้ายกันการจัดทำประมวลกฎหมายจะช่วยขจัดความซ้ำซ้อนของกฎหมายออกไปได้ อีกทั้งยังช่วยแก้ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อได้ด้วย (Over-criminalization)

(1.5) การจัดทำประมวลกฎหมายนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

เพราะจะทำให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายได้สะดวก ครบถ้วน แทนที่จะไปค้นหาจากพระราชบัญญัติและกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติ อีกทั้งการที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 64 ได้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลทุกคนต้องรู้กฎหมาย บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นจากความรับผิดในทางอาญาไม่ได้ ดังนั้น ทางรัฐจึงมีหน้าที่ที่ต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการเข้าถึงกฎหมายมากที่สุด¹⁵⁹ ซึ่งการจัดทำประมวลที่รวบรวมความผิดอาญาที่มีลักษณะเดียวกันไว้ในที่เดียวกันนั้นจะช่วยทำให้ประหลึงจุดหมายดังที่กล่าวมาได้

(1.6) การจัดทำประมวลกฎหมายนั้นจะเป็นประโยชน์แก่พนักงานเจ้าหน้าที่

เนื่องจากทำให้เจ้าหน้าที่มีความมั่นใจในการปฏิบัติงานในภารกิจที่ตนรับผิดชอบ โดยสามารถสืบค้นกฎหมายที่ให้อำนาจแก่ตนไว้ในที่เดียวกันได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ถูกต้องและสมบูรณ์¹⁶⁰

(1.7) การจัดทำประมวลกฎหมายเป็นฐานในการปฏิรูปกฎหมายของประเทศโดยรวมในอนาคต

เพราะว่าเมื่อมีการรวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายเรื่องเดียวกันไว้ในที่เดียวกันแล้ว เราก็จะพบว่ากฎหมายในส่วนนั้นขาดหรือบกพร่องอย่างไร หรือกฎหมายในส่วนที่ถูกรวบรวมนั้นได้ไปจำกัดสิทธิและเสรีภาพ หรือเป็นอุปสรรคแก่การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อย่างไร

¹⁵⁸ จริฎ ภัคดิธนากุล , “บทสัมภาษณ์ ที่มา ความหมายและวัตถุประสงค์ของแนวความคิดในการรวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องเดียวกันไว้ในที่เดียวกัน (Compilation of Law and regulation)”, จลนิตี ปีที่2 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม 2548 , น.9.

¹⁵⁹ บวรศักดิ์ อูวรรณโณ , “บทสัมภาษณ์ ที่มา ความหมายและวัตถุประสงค์ของแนวความคิดในการรวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องเดียวกันไว้ในที่เดียวกัน (Compilation of Law and regulation)”, จลนิตี ปีที่2 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม 2548 , น.20

¹⁶⁰ เฝิงอ้าง.

บ้าง เมื่อทราบถึงปัญหาดังกล่าวแล้ว ก็จะได้นำกฎหมายนั้นมาชำระสะสางเสีย ดังที่เคยปรากฏในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชที่ได้ทรงดำเนินการมา¹⁶¹

(2) ข้อเสียของการจัดทำประมวลกฎหมาย

(2.1) ความไม่ชัดเจนของเจตนารมณ์ของกฎหมาย

กล่าวคือ องค์กรและกลไกทางกฎหมายต่างๆมีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อรับใช้หรือตอบสนองความต้องการของสังคม แต่อย่างไรก็ตามการที่การจัดทำประมวลกฎหมายได้นำบทบัญญัติกฎหมายซึ่งมีที่มาแตกต่างกันหรืออาจจะเกิดขึ้นต่างยุคต่างสมัยกันมารวมไว้ในที่เดียวกัน ปัจจัยเหล่านี้อาจมีผลทำให้เป็นการลำบากในการค้นหาเจตนารมณ์ที่แท้จริงของการกำหนดหลักกฎหมายต่างๆขึ้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่การจัดทำประมวลกฎหมายได้ผ่านไบนานแล้วหรือได้มีการแก้ไขปรับปรุงหลายครั้งในภายหลัง¹⁶²

(2.2) การก้าวไม่ทันโลกหรือความล้าสมัย

กล่าวคือ การจัดทำประมวลกฎหมายนั้นอาจทำให้หลักกฎหมายในบางเรื่องไม่พัฒนาก้าวหน้าหรือมีความเคลื่อนไหว กฎหมายอาจจะไม่ทันสมัยหรือสอดคล้องกับข้อเท็จจริงในปัจจุบัน เนื่องจากวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของสังคมยังคงมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งทำให้บทบัญญัติกฎหมายที่ถูกกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายไม่สอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดที่แท้จริงของประเทศ หลักกฎหมายที่ถูกกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายกับหลักกฎหมายที่นำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงอาจจะเป็นคนละเรื่องกัน ซึ่งมีผลทำให้กฎหมายได้ถูกพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปแตกต่างหรือเพิ่มเติมขึ้นจากที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมาย จนในที่สุดทำให้ประมวลกฎหมายซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะรวบรวมหลักกฎหมายต่างๆในเรื่องเดียวกันไว้ในที่เดียวกันไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้อย่างแท้จริง¹⁶³

(2.3) ความจำเป็นในการที่จะต้องปรับปรุงประมวลกฎหมายอยู่เสมอ

กล่าวคือ ภายหลังจากจัดทำประมวลกฎหมายแล้ว ต่อมาผู้ร่างกฎหมายต้องการจะเพิ่มบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องแต่ยังไม่ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายหรือหลักกฎหมายที่เกิดจากแนวคำพิพากษาของศาล รวมทั้งการกำหนดหลักกฎหมายใหม่ๆที่สำคัญไว้ในประมวลกฎหมาย ซึ่งได้มีการจัดลำดับไว้เป็นอย่างดีและมีการเรียงมาตราต่อเนื่องกันทั้งประมวลแล้วจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงให้ไม่กระทบกระเทือนถึงรูปแบบโดยรวมของประมวลกฎหมายได้ และอาจทำให้มี

¹⁶¹ เฟิ่งอ๋าง

¹⁶² Code civil , Répertoire droit civil,T.II n° 18-32 Dalloz,1971 อ้างถึงใน ชาญชัย แสงวงศ์ และ วรรณชัย บุญบำรุง , อ้างแล้วในเชิงอรรถ 134, น.17-18.

¹⁶³ Ibid. อ้างถึงใน เฟิ่งอ๋าง, น.18.

ผลกระทบกระเทือนต่อหลักกฎหมายพื้นฐานต่างๆของประมวลกฎหมายฉบับนั้นได้ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นแล้วก็อาจสมควรที่จะยกร่างประมวลกฎหมายขึ้นใหม่ทั้งฉบับ¹⁶⁴

2.3.2 เหตุผลในการบัญญัติกฎหมาย

สำหรับเหตุผลในการบัญญัติกฎหมายนั้นผู้เขียนจะกล่าวถึงเหตุผลของนักนิติศาสตร์ในการบัญญัติกฎหมาย และเหตุผลของฝ่ายบริหารในการบัญญัติกฎหมาย เพราะเหตุผลในการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวจะมีผลต่อระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาเป็นอย่างมาก ซึ่งหากผู้บัญญัติกฎหมาย ได้มีการทำความเข้าใจเหตุผลในการบัญญัติกฎหมายเป็นอย่างดีแล้ว จะทำให้ระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาของไทยนั้นมีความสอดคล้องและเป็นเอกภาพ ซึ่งส่งผลให้ผู้บังคับใช้กฎหมายสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.2.1 เหตุผลของนักนิติศาสตร์ในการบัญญัติกฎหมาย

เหตุผลในการบัญญัติกฎหมายนั้นมีหลายเหตุผล อาทิเช่น เป็นการยกเลิกระบบศักดินา ต้องการวางหลักการพื้นฐานในสังคม เป็นการสังคายนากฎหมายเพื่อความเป็นเอกภาพ เช่น การจัดทำประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127¹⁶⁵ อย่างไรก็ตามในที่นี้ผู้เขียนจะขออธิบายเหตุผลในการบัญญัติกฎหมายของนักนิติศาสตร์เฉพาะเหตุผลของการใช้งานของบทบัญญัติกฎหมาย

เหตุผลในการใช้งานของบทบัญญัติกฎหมายในเรื่องนั้น เป็นเหตุผลสำคัญในการบัญญัติกฎหมาย โดยในเรื่องดังกล่าวจะเห็นได้ชัดเจนจากการบัญญัติประมวลกฎหมายขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่น การรวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายที่อยู่กระจัดกระจายไม่เป็นหมวดหมู่มารวบรวมไว้ให้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน หรือการขจัดความแตกต่างของจารีตประเพณีที่หลากหลายแตกต่างกัน และทำให้เป็นกฎหมายที่ชัดเจนโดยการบัญญัติกฎหมายในแต่ละเรื่องนั้นให้สอดคล้องอย่างเป็นระบบ หรือการพยายามบัญญัติหลักกฎหมายอันเป็นสากลที่มีเหตุผลสอดคล้องกับทุกยุคทุกสมัย โดย Portalis นักนิติศาสตร์ชาวฝรั่งเศสได้กล่าวไว้ว่า “การบัญญัติกฎหมายควรบัญญัติเพียงกว้างๆ บทบาทหน้าที่ของกฎหมายนั้นเป็นเพียงกำหนดหลักการทั่วไป โครงสร้างหลักการมีความหมายกว้างๆ ไม่กำหนดรายละเอียดเงื่อนไขมากเกินไป แต่ปล่อยให้เป็นที่ของผู้ใช้กฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยอาศัยประสบการณ์และข้อเท็จจริงใหม่ๆมาอุดช่องโหว่ของกฎหมายจริงๆแล้วกาลเวลาต่างหากเป็นผู้ทำหลักกฎหมายขึ้นมา”¹⁶⁶

¹⁶⁴ *Ibid.* อ้างถึงใน เฟิ่งอ้อ, น.18-19.

¹⁶⁵ ภูมินทร์ บุตรอินทร์ , อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 82, น.18-19.

¹⁶⁶ เฟิ่งอ้อ, น.19.

โดยเหตุผลในการใช้งานบทบัญญัติกฎหมายนั้น มีหัวข้อที่จะต้องศึกษาดังต่อไปนี้

- (1) เหตุผลที่กฎหมายต้องถูกบัญญัติอย่างเป็นลำดับชั้น
- (2) เหตุผลที่กฎหมายบัญญัติไม่ให้ย้อนหลัง
- (3) เหตุผลที่ต้องบัญญัติช่องว่างของกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการมอบอำนาจ (Intra Verbal Egis)
- (4) เหตุผลที่กฎหมายนั้นต้องบัญญัติให้สอดคล้องกัน ในกรณีที่เป็นเรื่องทำนองเดียวกัน

(1) เหตุผลที่กฎหมายต้องถูกบัญญัติอย่างเป็นลำดับชั้น

(1.1) เหตุที่กฎหมายต้องบัญญัติขึ้นอย่างเป็นลำดับชั้นก็เพราะว่าฝ่ายนิติบัญญัติต้องการจำแนกประเภทของกฎหมายตามเค้าโครงหมวดหมู่ของเรื่องต่างๆ ในเนื้อหากฎหมาย และที่ต้องแยกกฎหมายฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติก็เพราะกฎหมายของฝ่ายบริหารต้องปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยอยู่เสมอ และลำดับชั้นของกฎหมายในแต่ละเรื่องนั้นได้จำกัดขอบเขตอำนาจมากน้อยแตกต่างกัน¹⁶⁷

(1.2) เหตุที่กฎหมายต้องบัญญัติอย่างมีลำดับชั้นในเชิงเนื้อหา (Hierachy of Law) ก็เพราะว่าที่มา หรือความชอบธรรมในการบัญญัติกฎหมายนั้นต่างกัน และด้วยเหตุผลในเรื่องความคล่องตัวในการนำไปใช้ของกฎหมายแต่ละเรื่องนั้นก็แตกต่างกันออกไป¹⁶⁸ โดยพิจารณาได้ดังนี้

(1.2.1) ความชอบธรรมในการบัญญัติกฎหมายแต่ละลำดับชั้นกฎหมายแต่ละฉบับจะมีลำดับชั้นของกฎหมายในระดับใดให้พิจารณาจากองค์กรที่ออกกฎหมายนั้นๆ เช่น รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภาและเป็นการใช้อำนาจในการออกกฎหมายร่วมกันของสองสภา คือวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นองค์กรสูงสุด และกฎหมายรัฐธรรมนูญเกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์ องค์กรประกอบและโครงสร้างของรัฐและสถานะของพลเมืองในรัฐ เหตุผลที่รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดก็เนื่องมาจากเป็นหลักประกันสิทธิเสรีแก่พลเมืองด้วย¹⁶⁹ ไม่ว่าจะเป็นทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง

¹⁶⁷ เฟิงอ้าง, น.20.

¹⁶⁸ เฟิงอ้าง.

¹⁶⁹ เฟิงอ้าง.

ขณะที่กฎหมายอื่นๆในลำดับรองลงมา คือ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ถูกบัญญัติโดยองค์กรที่มีอำนาจในการออกกฎหมายแตกต่างกัน ซึ่งมีความชอบธรรมในการบัญญัติกฎหมายต่ำกว่า¹⁷⁰

ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลที่ผู้บัญญัติกฎหมายจัดลำดับชั้นของกฎหมายไว้อย่างไม่เท่าเทียม

(1.2.2) ความคล่องตัวในการบัญญัติกฎหมาย ในบางกรณีเพื่อแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าด้วยความจำเป็นเร่งด่วน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความคล่องตัวในการบัญญัติกฎหมายเพื่อแก้ไขสถานการณ์นั้นๆ ด้วยความรวดเร็ว ดังที่ปรากฏในพระราชกำหนดที่มีการมอบอำนาจให้ฝ่ายบริหารในการตรากฎหมายเพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว¹⁷¹

(2) เหตุผลที่กฎหมายบัญญัติไม่ให้ย้อนหลัง

โดยทั่วไปแล้วการบัญญัติกฎหมายจะต้องบัญญัติไม่ให้มีผลย้อนหลัง เพราะการบัญญัติให้กฎหมายมีผลย้อนหลังจะนำไปสู่ปัญหาที่ตามมามากมาย โดยเฉพาะกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนด้วยแล้ว ยิ่งไม่ควรบัญญัติให้มีผลย้อนหลังเลย เช่น การบัญญัติกฎหมายอาญา¹⁷²

(3) เหตุผลที่ต้องบัญญัติช่องว่างของกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการมอบอำนาจ (Intra verbal egis)

กรณีนี้เป็นกรณีที่ผู้บัญญัติกฎหมายได้บัญญัติกฎหมายโดยใช้ถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นหลักการ (Generalklausel) หรือถ้อยคำที่มีความหมายไม่เฉพาะเจาะจง (Indefinite legal concept ; unbestimmter Rechtsbegriff)¹⁷³ หรือเป็นกรณีที่ผู้บัญญัติกฎหมายเปิดช่องให้ดุลพินิจแก่ผู้พิพากษา เหตุที่ผู้บัญญัติกฎหมายจึงตรากฎหมายโดยเปิดให้ผู้ใช้กฎหมายใช้ดุลพินิจในการใช้กฎหมายก็เนื่องจากสภาพความเป็นจริงทั่วไปนั้นมีความสลับซับซ้อนเป็นอย่างมาก¹⁷⁴

¹⁷⁰ เฟิงอ้าง

¹⁷¹ เฟิงอ้าง.

¹⁷² เฟิงอ้าง.

¹⁷³ Ernst E. Kramer, Juristische Methodenlehre, Bern : Stämpfli, 1998, S.139 ff
อ้างถึงใน วรเจตน์ ภาคีรัตน์ , “การใช้การตีความกฎหมายมหาชน” , หนังสือการใช้การตีความกฎหมายงานวิชาการรำลึก ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ ครั้งที่ 13 , กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ คณะนิติศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา , มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552), น.334.

¹⁷⁴ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 82, น.22-23.

(4) เหตุผลที่กฎหมายนั้นต้องบัญญัติให้สอดคล้องกัน ในกรณีที่เป็นเรื่องทำนองเดียวกัน

การบัญญัติกฎหมายที่มีการจัดหมวดหมู่โครงสร้างของกฎหมายโดยแบ่งออกเป็นบรรพหรือเป็นภาคเพื่อจัดทำประมวลกฎหมายถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยจะสังเกตได้ว่าการบัญญัติกฎหมายในช่วงหลังนี้มีการบัญญัติกฎหมายในเรื่องทำนองเดียวกันแต่แยกกันใช้ในภายหลังอาจนามาซึ่งปัญหาการตีความ ดังนั้น จึงเห็นได้บ่อยครั้งที่การรวบรวมกฎหมายในลักษณะที่ไม่ใช่ประมวลกฎหมายจะก่อให้เกิดความไม่สอดคล้องต้องกัน¹⁷⁵ เช่น ความผิดฐานยกยอภักดิ์สืบทอดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 355 เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ความผิดพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 31 ซึ่งมีลักษณะองค์ประกอบความผิดอาญาคล้ายกันกลับเป็นความผิดที่ยอมความไม่ได้ ซึ่งก่อให้เกิดความไม่สอดคล้องกันในเรื่องการดำเนินคดีและการลงโทษ

เมื่อได้ทำการแบ่งแยกลักษณะต่างๆของโทษตามกฎหมาย ย่อมชี้ให้เห็นถึงปัญหาในแง่มุมมองต่างๆที่ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร เหตุผลหลักก็เนื่องจากการบัญญัติกฎหมายและการแก้ไขกฎหมายแต่ละฉบับไม่ได้จัดทำขึ้นในเวลาเดียวกันพร้อมกันไปและความไม่เข้าใจลักษณะเฉพาะของกฎหมายอย่างแท้จริง นอกจากนี้เหตุผลหลักที่ทำให้ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นก็เพราะนักนิติบัญญัติไม่ได้บัญญัติเรื่องต่างๆที่มีลักษณะเดียวกันให้สอดคล้องต้องตรงกัน ความจริงแล้วทางแก้ไขที่ดีที่สุดในเรื่องดังกล่าวคือ การบัญญัติกฎหมายไว้เป็นหมวดหมู่เดียวกันในลักษณะของประมวลกฎหมายจะช่วยให้การบัญญัติเรื่องนั้นๆไม่เกิดปัญหาความไม่สอดคล้องกัน สิ่งที่เป็นแก่นของการให้เหตุผลในการบัญญัติกฎหมายนั้นจะต้องมีความเข้าใจเหตุผลของเรื่องด้วย¹⁷⁶

2.3.2.2 เหตุผลของฝ่ายบริหารในการบัญญัติกฎหมาย

ในการออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้แก่ประชาชน แม้ว่าฝ่ายนิติบัญญัติจะมีหน้าที่บัญญัติกฎหมายโดยตรง แต่ในการเสนอร่างกฎหมายนั้นนอกจากจะเป็นหน้าที่ของรัฐสภาแล้วยังเป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารอันได้แก่คณะรัฐบาลในการที่จะเสนอร่างกฎหมายได้เช่นกัน แต่การอนุมัติให้ใช้กฎหมายย่อมเป็นอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติโดยเฉพาะ¹⁷⁷

¹⁷⁵ เฟิ่งอ๋าง, น.23.

¹⁷⁶ เฟิ่งอ๋าง, น.29.

¹⁷⁷ วิชา มหาคุณ , การใช้เหตุผลในทางกฎหมาย (LEGAL REASONING) , พิมพ์ครั้งที่ 6, (สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557), น.188.

สำหรับความจำเป็นที่จะต้องมอบอำนาจในการออกกฎหมายให้แก่ฝ่ายบริหารในบางกรณีนั้น เซอร์อัลเฟรด เดนนิ่ง (Sir Alfred Denning) ได้กล่าวไว้ว่า “ในทฤษฎีกฎหมาย รัฐสภายังมีอำนาจอธิปไตย และเราก็คงอ้างสิทธินี้ภายใต้หลักนิติธรรม (The Rule of Law) แต่ความกังวลใจเพิ่มขึ้นในหลายๆทางเนื่องจากอำนาจที่เติบโตขึ้นของฝ่ายบริหาร ไม่มีข้อสงสัยเลยว่าการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดขึ้นเพราะเหตุการณ์บังคับ ท่านจะไม่สามารถต่อสู้กับมหาสงครามได้เว้นแต่จะให้ผู้นำมาอำนาจตัดสินใจโดยรับฟังและอย่างฉับพลันทันที ท่านไม่สามารถรักษาเงินตราและสินค้าของท่านในโลกของการแข่งขัน เว้นแต่จะทำการควบคุมอย่างเข้มงวดกวดขันต่อการแลกเปลี่ยนเงินตรา การส่งสินค้าออก และการส่งสินค้าเข้า ท่านจะไม่สามารถแน่ใจได้ว่าจะมีการแบ่งเฉลี่ยสิ่งๆที่จำเป็นในงบประมาณอันขาดแคลนอย่างเป็นธรรม เว้นแต่จะมีการจัดระบบให้เป็นสัดส่วน ท่านจะไม่สามารถจัดให้อุตสาหกรรมที่สำคัญตกเป็นของรัฐได้ เว้นแต่จะจัดการให้อยู่ในความควบคุมของรัฐบาล ทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องกับการมอบอำนาจอันยิ่งใหญ่ให้แก่ฝ่ายบริหาร และอำนาจเหล่านั้นเมื่อให้ครั้งหนึ่ง ก็มักจะมีการต่อสู้ไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด”¹⁷⁸

จากคำกล่าวของเซอร์อัลเฟรด เดนนิ่ง (Sir Alfred Denning) ข้างต้นจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงเหตุผลของฝ่ายบริหารในการบัญญัติกฎหมาย เพราะการเสนอร่างกฎหมายของฝ่ายบริหาร หรือการออกกฎหมายลำดับรองของฝ่ายบริหารนั้น ในบางกรณีอาจจะส่งผลกระทบต่อการจัดระบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยได้ โดยในที่นี้ผู้เขียนจะขออธิบายเฉพาะเหตุผลในการออกกฎหมายแม่บท และเหตุผลในการออกกฎหมายฉบับย่อยเท่านั้น

(1) เหตุผลในการออกกฎหมายแม่บท (Supreme Legislation)

อำนาจในการออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้แก่ประชาชนนั้นเป็นของฝ่ายนิติบัญญัติ แต่ในรัฐส่วนใหญ่เห็นว่าคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นฝ่ายบริหารมักจะเป็นผู้นำในการออกกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติโดยเสนอร่างกฎหมายต่อรัฐสภาอันเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติผ่านกฎหมายแล้วจึงนำมาใช้อีกทอดหนึ่ง ดังนั้น คณะรัฐมนตรีจึงเป็นผู้ควบคุมทั้งการบริหารประเทศและการออกกฎหมายด้วยในขณะเดียวกัน กฎหมายแม่บทซึ่งออกผ่านทางรัฐสภานี้ได้แก่พระราชบัญญัติต่างๆ ซึ่งเหตุผลในการออกกฎหมายของฝ่ายบริหารก็พิเคราะห์ได้จากรายงานการประชุมร่างกฎหมาย พระราชปรารภในการออกกฎหมายนั้นๆ และหมายเหตุท้ายกฎหมายเช่นเดียวกับการพิเคราะห์หาเหตุผลของฝ่ายนิติบัญญัติ¹⁷⁹

¹⁷⁸ Sir Alfred Denning , The Changing Law, (London: Stevens and Sons,1953), pp.1.

¹⁷⁹ วิชา มหาคุณ , อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 177, น.192-193.

แต่เหตุผลในการออกกฎหมายของฝ่ายบริหารนั้นมักจะถือเอาเจตจำนงของรัฐเป็นใหญ่ ทั้งนี้เป็นไปตามทฤษฎีแห่งรัฐที่เรียกว่า “ทฤษฎีแห่งอุดมคติ” (Idealistic Theory) อันมีที่มาจากปรัชญาของเพลโตกับอริสโตเติล ซึ่งมีหลักการว่า รัฐเป็นโครงการทางการเมืองของมนุษย์อย่างเดียวนั้นจะทำให้เอกชนมีชีวิตที่ดีและประสบความสำเร็จใหญ่ที่สุด ทฤษฎีนี้เน้นถึงหลักการที่ว่ารัฐในอุดมคติของมนุษย์ควรมีสภาพอย่างไร และเน้นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการรัฐ เอกชนมีหน้าที่สำคัญที่จะต้องจงรักภักดีและเสียสละเพื่อรัฐ อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีนี้หากมีผู้ตีความหมายกว้างขวางเกินไปแล้วจะเป็นอันตรายมาก ทำให้ฝ่ายบริหารรวมอำนาจโดยมุ่งให้เอกชนอยู่ภายใต้รัฐอย่างเด็ดขาด เช่น ประเทศเยอรมนี ในสมัยฮิตเลอร์ (Hitler) ซึ่งทำให้เอกชนกลายเป็นเครื่องมือและทรัพย์สินของรัฐไม่ผิดอะไรกับสัตว์¹⁸⁰

ส่วนฝ่ายนิติบัญญัติ มักจะถือหลักการตาม “ทฤษฎีแห่งกฎหมาย” (Juristic Theory) กล่าวคือ ถือว่ารัฐถือกำเนิดเพื่อสร้างกฎหมายและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายและพิทักษ์รักษาสีทิวที่ขอบด้วยกฎหมาย ในทฤษฎีนี้รัฐคือปวงชนที่รวมกันในทางการเมืองเข้าเป็นองค์การที่มีอธิปไตย (sovereign corporation) โดยมีเจตจำนงของตนเอง มีสิทธิและผลประโยชน์ต่างหากจากแต่ละบุคคลที่รวมกันเข้าเป็นปวงชนนั้น¹⁸¹

ด้วยเหตุนี้กฎหมายที่ออกโดยฝ่ายบริหารจึงมุ่งคุ้มครองเสถียรภาพและรักษาผลประโยชน์ของรัฐ เพื่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของรัฐเป็นใหญ่ ทำให้สะดวกและง่ายต่อการปกครองประเทศของฝ่ายบริหารนั่นเอง¹⁸²

หลักการค้นหาเหตุผลในการออกกฎหมายแม่บทคือพระราชบัญญัติต่างๆ นั้นมีอยู่ 3 ประการ¹⁸³ คือ

ประการแรก ผู้ค้นหาเหตุผลจะต้องสมมติว่าตนเป็นผู้ที่ได้ร่างกฎหมายนั้น

ประการที่สอง ผู้ค้นหาเหตุผลจะต้องศึกษาว่าถ้อยคำในบทกฎหมายนั้นมีลักษณะเกี่ยวข้องกับอันอย่างไร รวมทั้งการศึกษาถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นก่อนหรือในขณะที่ร่างกฎหมายนั้น

¹⁸⁰ เดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์ , หลักรัฐศาสตร์ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย , 2506), น.77.

¹⁸¹ วิชา มหาคุณ , อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 177, น.194.

¹⁸² เฟิงอ้าง, น.194.

¹⁸³ เฟิงอ้าง, น.195-196.

ประการที่สาม ผู้ค้นหาเหตุผลจะต้องทราบถึงเหตุผลที่ได้ประกาศใช้กฎหมายนั้น แต่จะเอาเหตุผลนอกหลักอักษรในบทกฎหมายมาลบล้างตัวบทกฎหมายไม่ได้ เหตุผลในกฎหมายที่ค้นพบเป็นแต่จะแสดงว่าความจริงถ้อยคำในบทกฎหมายนั้นหมายความว่าอย่างไร ในเมื่อถ้อยคำนั้นมีความหมายได้หลายทาง ก็ให้ตีความให้เหมาะสมกับความตั้งใจของผู้ร่าง แต่ห้ามตีความเกินกว่าที่ผู้ร่างตั้งใจไว้

(2) เหตุผลในการออกกฎหมายฉบับย่อย (Subordinate Legislation)

ฝ่ายบริหารนอกจากจะมีอำนาจเสนอร่างพระราชบัญญัติอันเป็นกฎหมายแม่บทผ่านทางฝ่ายนิติบัญญัติแล้ว ฝ่ายบริหารยังมีอำนาจออกกฎหมายฉบับย่อยตามที่กฎหมายฉบับใหญ่ให้อำนาจไว้อีกด้วย ดังนั้น ในการพิเคราะห์หาเหตุผลในกฎหมายฉบับย่อย พึงพิจารณาประกอบด้วยกฎหมายฉบับย่อยนั้นออกมาโดยอาศัยกฎหมายแม่บทฉบับใด เพราะเหตุผลในการออกกฎหมายฉบับย่อยย่อมเป็นไปตามกฎหมายแม่บทนั่นเองเป็นส่วนใหญ่¹⁸⁴

2.3.3 นิตินิติวิธีในการร่างกฎหมาย

สำหรับในหัวข้อนิตินิติวิธีในการร่างกฎหมายร่าง ผู้เขียนจะขออธิบายถึงที่มาของร่างกฎหมาย ขั้นตอนการร่างกฎหมาย และการค้นหาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในร่างกฎหมาย เพื่อใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาการจัตรระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยในบทที่ 5 ต่อไป

2.3.3.1 ที่มาของร่างกฎหมาย

ร่างกฎหมายทุกอย่างย่อมมาจากนโยบายคณะรัฐมนตรีที่จะบริหารราชการแผ่นดิน เช่น มีนโยบายในกระบวนการยุติธรรม การศึกษาหรือในทางเศรษฐกิจอย่างไร ในการที่คณะรัฐมนตรีจะกำหนดนโยบายนี้จะต้องคำนึงถึงข้อผูกพันให้สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ และนโยบายของพรรคการเมืองที่สนับสนุนคณะรัฐมนตรีนั้นมาเป็นนโยบายรัฐบาล¹⁸⁵

ในกรณีที่มีการบริหารราชการแผ่นดินจำต้องอาศัยบทกฎหมาย คณะรัฐมนตรีหรือกระทรวงทบวงกรมซึ่งจะเป็นผู้บริหารให้เป็นไปตามนโยบายจะต้องพิจารณาว่า

(1) มีกฎหมายบัญญัติไว้ในเรื่องนั้นแล้วหรือไม่ ถ้ามีกฎหมายนั้นเพียงพอที่จะบริหารราชการไปได้หรือไม่¹⁸⁶

¹⁸⁴ เฟิงอ้าง, น.212.

¹⁸⁵ หยุด แสงอุทัย ปรับปรุงโดย สมยศ เชื้อไทย , อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 87, น.134-135.

¹⁸⁶ เฟิงอ้าง, น.135.

(2) ถ้ากฎหมายที่มีอยู่แล้วไม่เพียงพอ ก็ต้องพิจารณาว่าสมควรจะออกกฎหมายใหม่ทั้งฉบับ หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่มีอยู่แล้ว¹⁸⁷

2.3.3.2 ขั้นตอนการร่างกฎหมาย

สำหรับขั้นตอนในการร่างกฎหมายนี้ ผู้เขียนขอแนะนำเสนอขั้นตอนการร่างกฎหมาย (The Bill Drafting Process) ของ Department of Legislative Service ของรัฐแมริแลนด์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

(1) ทำความเข้าใจนโยบาย (Determining the Sponsor's Intent) กล่าวคือ ผู้ร่างกฎหมายจะต้องทำความเข้าใจกับผู้กำหนดนโยบายในการออกกฎหมายในช่วงนี้ว่าผู้ออกนโยบายมีวัตถุประสงค์ใดในการออกกฎหมาย ทั้งนี้ก็เพราะไม่ต้องการให้เนื้อหาของร่างกฎหมายเกิดความสับสน และการร่างกฎหมายนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้กำหนดนโยบาย โดยผู้ร่างกฎหมายนั้นจะต้องพิจารณาว่า ผู้กำหนดนโยบายนั้นมีวัตถุประสงค์อะไร อะไรเป็นปัญหาที่ผู้ออกนโยบายต้องการให้แก้ไข ใครเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากร่างกฎหมาย¹⁸⁸

(2) ตรวจสอบกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะที่ยกร่าง (Researching the Existing Law) ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญสำหรับผู้ร่างกฎหมาย โดยผู้ร่างจะต้องมีการตรวจสอบว่ามีกฎหมายใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับร่างกฎหมาย เพื่อที่จะได้ทราบว่าต้องยกร่างกฎหมายไปในแนวทางใด¹⁸⁹

(3) จัดทำร่างเค้าโครงของร่างกฎหมาย (Developing an Outline) ซึ่งการจัดทำจะเป็นการสรุปย่อความคิดของผู้กำหนดนโยบาย อีกทั้งยังช่วยให้ร่างกฎหมายมีเหตุผล และลดช่องว่างในร่างกฎหมายที่อาจซ้ำซ้อนและขัดแย้งกันได้¹⁹⁰

(4) เตรียมร่างแรก (Preparing a First Draft) ซึ่งในขั้นตอนนี้ ผู้ร่างควรยกร่างกฎหมายคร่าวๆ เพื่อให้เห็นภาพใหญ่ (big picture) ของหลักการในร่าง โดยไม่ต้องเน้นกับรายละเอียดและความถูกต้องของหลักภาษามาก แต่ในขั้นนี้ผู้ร่างจะต้องรู้ว่าสาระสำคัญใดขาดหายไป

¹⁸⁷ เฟิงอ้าง, น.135.

¹⁸⁸ DEPARTMENT OF LEGISLATIVE SERVICES 2016, Legislative Drafting Manual, (Department of Legislative Services Office of Policy Analysis Annapolis, Maryland September 2015), pp.15.

¹⁸⁹ *Ibid.*

¹⁹⁰ *Ibid.*

และอาจต้องสอบถามข้อเท็จจริงหรือความต้องการจากผู้กำหนดนโยบายหรือส่วนราชการที่รับผิดชอบก็ได้¹⁹¹

(5) การตรวจสอบร่าง (Revising (And Revising Again!)) โดยในขั้นตอนนี้ผู้ร่างจะต้องอ่านร่างกฎหมายอย่างเป็นกลาง และมีการตรวจสอบตั้งคำถามกับร่างกฎหมายนั้นว่า ร่างกฎหมายชัดเจนแล้วหรือยังกำกวมอยู่หรือไม่ ร่างกฎหมายสอดคล้องกันทั้งฉบับหรือไม่ ร่างกฎหมายสอดคล้องกับกฎหมายอื่นหรือไม่ อีกทั้งผู้ร่างกฎหมายจะต้องตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมายไปพร้อมๆกันด้วย¹⁹²

(6) เสนอต่อคณะกรรมการตรวจร่างกฎหมาย (Submitting the Draft Bill for Review) โดยการเสนอต่อคณะกรรมการตรวจร่างกฎหมายอีกครั้งหนึ่งช่วยทำให้เกิดความรอบคอบ โดยในที่นี้กรรมการตรวจร่างกฎหมายจะพิจารณาพิจารณาร่างกฎหมายด้วยสายตาที่มีมุมมองต่างออกไปซึ่งจะทำให้ร่างกฎหมายมีคุณภาพยิ่งขึ้น¹⁹³

2.3.3.3 การค้นหาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในร่างกฎหมาย

ในการที่จะค้นหาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในร่างกฎหมายนั้น มีหลักเกณฑ์ที่จะต้องพึงกระทำดังนี้

(1) ต้องพิจารณาจากหลักเกณฑ์จากกฎหมายไทยที่บัญญัติไปแล้วในเรื่องเดียวกันและเรื่องอื่นๆ ว่าการใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้มีผลในทางปฏิบัติอย่างไร มีข้อดีข้อเสียหรือมีอุปสรรคหรือไม่ เพื่อที่จะได้หาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการบัญญัติกฎหมาย¹⁹⁴

(2) ต้องพิจารณาเทียบเคียงกับกฎหมายต่างประเทศ โดยในการเทียบเคียงกับกฎหมายต่างประเทศนี้จะต้องคำนึงถึงตำรากฎหมายและคำพิพากษากฎหมายต่างประเทศประกอบด้วย¹⁹⁵

(3) ต้องพิจารณาถึงสภาพความเป็นอยู่ในสังคมไทย¹⁹⁶

(4) ต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในการตีความกฎหมาย กล่าวคือ การร่างกฎหมายจะต้องใช้ถ้อยคำที่ชัดเจนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อให้เกิดปัญหาการตีความกฎหมายให้น้อยที่สุด¹⁹⁷

¹⁹¹ *Ibid.*

¹⁹² *Ibid.*, pp.17

¹⁹³ *Ibid.*

¹⁹⁴ หยุด แสงอุทัย ปรับปรุงโดย สมยศ เชื้อไทย , *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 87*, น.142.

¹⁹⁵ เฟิงอ้าง.

¹⁹⁶ เฟิงอ้าง.

(5) ต้องพิจารณาถึงกรณีช่องว่างแห่งกฎหมาย (gap in the law) กล่าวคือ ผู้ร่างกฎหมายที่ตั้นนั้นจะต้องพยายามมีให้มีช่องว่างแห่งกฎหมายโดยไม่จำเป็น¹⁹⁸

(6) ต้องลองสมมติตนเองเป็นราษฎรซึ่งจะต้องถูกกฎหมายใช้บังคับ เพื่อที่จะให้ตนไม่ต้องร่างกฎหมายให้ราษฎรเดือดร้อนโดยไม่จำเป็น¹⁹⁹

2.4 รูปแบบทางกฎหมาย

สำหรับรูปแบบทางกฎหมายนั้น มีทั้งรูปแบบที่เป็นลายลักษณ์อักษรและที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรดังนี้

2.4.1 กฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร

2.4.1.1 กฎหมายระดับพระราชบัญญัติหรือเทียบเท่า

(1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หมายถึง กฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อให้รัฐธรรมนูญมีความสมบูรณ์ (organic law) โดยรัฐธรรมนูญจะกำหนดเองว่าจะต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในเรื่องใดบ้าง²⁰⁰

(2) พระราชบัญญัติ คือ กฎหมายซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้น โดยคำแนะนำยินยอมของรัฐสภา²⁰¹

(3) พระราชกำหนด คือ กฎหมายซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นเป็นกฎหมายบังคับใช้เช่นพระราชบัญญัติ โดยรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอด้วยเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ²⁰²

2.4.1.2 กฎหมายลำดับรอง

(1) พระราชกฤษฎีกาคือ กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้น โดยคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี²⁰³

¹⁹⁷ เฟิ่งอ้วง, น.143.

¹⁹⁸ เฟิ่งอ้วง.

¹⁹⁹ เฟิ่งอ้วง, น.144.

²⁰⁰ ธรรมนิติ์ สุ่มันตกุล , การร่างกฎหมายเบื้องต้น : แบบของกฎหมาย , (กรุงเทพฯ : วิญญูชน , 2558) ,น.24.

²⁰¹ หยุด แสงอุทัย ปรับปรุงโดย สมยศ เชื้อไทย , อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 87, น. 43.

²⁰² ธรรมนิติ์ สุ่มันตกุล , อ่างแล้วเชิงอรรถที่200, น.25.

²⁰³ หยุด แสงอุทัย ปรับปรุงโดย สมยศ เชื้อไทย , อ่างแล้วในเชิงอรรถที่ 87, น. 46.

(2) กฎกระทรวง คือ กฎหมายซึ่งรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ หรือพระราชกำหนดได้ออกเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ หรือพระราชกำหนดนั้นๆ²⁰⁴

2.4.2 กฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร : คำพิพากษาของศาล

ในการที่จะพิจารณาว่าคำพิพากษาเป็นรูปแบบกฎหมายหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาจากระบบกฎหมาย กล่าวคือ หากเป็นประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ (common law) ในระบบนี้จะถือว่าคำพิพากษาของศาลนั้นเป็นรูปแบบทางกฎหมายอย่างหนึ่ง ที่จะถือว่าคำพิพากษามีผลบังคับเป็นกฎหมาย แต่หากเป็นประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์ (civil law) ในระบบนี้จะถือว่าคำพิพากษาเป็นเพียงตัวอย่างการปรับใช้กฎหมายที่อยู่มาปรับกับคดีที่เกิดขึ้นเฉพาะคดี ดังนั้น ในระบบนี้จึงไม่ถือว่าคำพิพากษาเป็นรูปแบบทางกฎหมาย²⁰⁵

---

²⁰⁴ เฟ็งอ้วง, น. 47.

²⁰⁵ สมยศ เชื้อไทย, ความรู้กฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 17,(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2554), น.90.

บทที่ 3

รูปแบบของกฎหมาย

ที่กำหนดความผิดอาญาในระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์

หลังจากที่ได้ทำการศึกษาถึงแนวคิดพื้นฐานในการกำหนดความผิดอาญา แนวคิดพื้นฐาน บ่อเกิดของกฎหมาย และนิติวิธีในระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์ การจัดทำกฎหมาย และรูปแบบทางกฎหมายในบทที่ 2 แล้ว ในบทนี้ผู้เขียนจะทำการศึกษาถึงรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในต่างประเทศ โดยการศึกษาดังกล่าวก็เพื่อที่จะได้นำองค์ความรู้ที่ได้มาจากการศึกษา มาเปรียบเทียบกับรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยต่อไป

โดยการศึกษาในส่วนนี้ผู้เขียนเลือกที่จะศึกษารูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาที่แตกต่างกันในระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์ โดยระบบคอมมอนลอว์ ผู้เขียนเลือกที่จะศึกษาประเทศอังกฤษ ส่วนประเทศในระบบซีวิลลอว์ ผู้เขียนเลือกที่จะศึกษาประเทศฝรั่งเศส

3.1 ระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) : ประเทศอังกฤษ

หากพิจารณาถึงรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ประเทศอังกฤษนั้นถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีอิทธิพลทางความคิดต่อรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย

3.1.1 รูปแบบของกฎหมายในประเทศอังกฤษ

สหราชอาณาจักร (United Kingdom) นั้นประกอบไปด้วยอังกฤษ เวลส์ สก็อตแลนด์ และไอร์แลนด์เหนือ และด้วยความที่สหราชอาณาจักรนั้นมีเมืองหลวงคือลอนดอน ซึ่งอยู่ในอังกฤษจึงก่อให้เกิดความเข้าใจผิดที่ว่าระบบกฎหมายที่ใช้ภายในสหราชอาณาจักรคือระบบกฎหมายอังกฤษ แต่ในความเป็นจริงแล้วระบบกฎหมายอังกฤษนั้นจะมีผลใช้บังคับแต่เฉพาะในอังกฤษและเวลส์เท่านั้น¹ ส่วนประเทศอื่นๆใน สหราชอาณาจักรไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายอังกฤษ โดย

¹ René David and John E.C. Brierley , *Major legal systems in the world today* , Stevens & Sons Ltd., 1985 , pp.308.

ในสหราชอาณาจักรนั้นจะมีกฎหมายที่มีผลบังคับใช้เป็นการทั่วไปทั่วทุกพื้นที่ในสหราชอาณาจักรซึ่งโดยหลักแล้วเป็นกฎหมายที่ผ่านการร่างจากสภาของอังกฤษ แต่ทว่าแต่ละประเทศที่เป็นส่วนหนึ่งของสหราชอาณาจักรนั้นก็ยังมีกฎหมายที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศใช้บังคับเป็นการภายในแยกต่างหากได้อีกด้วย

ในช่วงศตวรรษที่ 18 เป็นยุคที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการคิดจัดทำประมวลกฎหมายซึ่งในประเทศอังกฤษนั้นมีนักคิดคนสำคัญคือ Jeremy Bentham (1748-1832) ที่เป็นผู้สนับสนุนความคิดที่ว่าควรที่จะจัดทำประมวลกฎหมายขึ้น โดยเชื่อว่าถ้าหากได้บัญญัติบทกฎหมายสมเหตุสมผลมีความชัดเจนแน่นอนและคนธรรมดาสามารถเข้าใจได้ก็จะเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องมีการบัญญัติกฎหมายต่อไป ซึ่งแนวความคิดของ Jeremy Bentham ได้รับการเผยแพร่ไปในประเทศฝรั่งเศสและในยุโรป แม้ว่าแนวคิดนี้จะเป็นที่ยอมรับมากเพียงไรแต่การที่จะให้มีการบัญญัติกฎหมายให้สามารถเข้าใจง่ายโดยที่ปราศจากนักกฎหมายนั้นย่อมเป็นไปได้ แต่ก็เป็นที่เห็นพ้องต้องตรงกันว่า การบัญญัติกฎหมายอย่างเป็นระบบเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะไม่เช่นนั้นจะปล่อยให้บทกฎหมายต่างๆและคำพิพากษาของศาลทั้งหลายซับซ้อน พัวพันกันยุ่งเหยิง ไร้ระเบียบ ควรที่จะมีการรวบรวมชำระและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระเบียบ²

แม้ว่าแนวคิดในการจัดทำประมวลกฎหมายเริ่มต้นมาจากนักคิดชาวอังกฤษ แต่ทว่าในประเทศอังกฤษเองนั้นไม่ได้มีความพยายามที่จะจัดทำประมวลกฎหมาย อาจจะเป็นเหตุผลเนื่องมาจากกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้นมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอยู่แล้วจึงไม่มีความต้องการที่จะจัดทำประมวลกฎหมายขึ้นมาแทนที่ระบบเดิมที่มีอยู่ โดยเหตุที่กล่าวเช่นนี้เพราะเมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงในบรรดาประเทศที่มีการจัดทำประมวลกฎหมายนั้นคือข้อเท็จจริงประการหนึ่งที่ประเทศเหล่านั้นมีการจัดทำประมวลกฎหมายเนื่องมาจากกฎหมายในประเทศเหล่านั้นไม่ค่อยจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กระจัดกระจายและมีความซับซ้อนยากแก่การปฏิบัติ ดังนั้นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการผลักดันให้มีการจัดทำประมวลกฎหมายก็เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพให้กฎหมาย แต่ในทางกลับกันในประเทศอังกฤษนั้นความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกฎหมายนั้นได้สิ้นสุดลงก่อนที่จะถึงยุคที่มีแนวคิดในการจัดทำประมวลกฎหมายได้เพียงพอ เพราะได้มีการวางบรรทัดฐานคำพิพากษาต่อเนื่องกันมายาวนานนับร้อยปีจนกฎหมายอังกฤษนั้นพัฒนาเป็นระบบ Common Law ที่เป็นระบบที่มีเอกภาพเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้ว ความจำเป็นในการจัดทำประมวลกฎหมายจึงสิ้นไป³

² Wolfgang Freiherr von Marschall แพลและถอดความโดยกิตติศักดิ์ ปรกติ, “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประมวลกฎหมาย”, วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ 26 ฉบับที่ 1, 2541, น.123-124.

³ เพ็งอ้าง, น.129-130.

ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดจึงสรุปได้ว่า รูปแบบของกฎหมายอังกฤษที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก คือ กฎหมายในรูปคำพิพากษาของศาลโดยเป็นการวางบรรทัดฐานจากคดีที่เกิดขึ้นในสังคม (Judge made law) ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลากว่าที่จะทำให้คำพิพากษาของศาลนั้นกลายมาเป็นคำพิพากษาบรรทัดฐานอันมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

ระบบกฎหมายของอังกฤษนั้นแต่เดิมนั้นเน้นหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ (common law) เป็นสำคัญ ดังนั้นรูปแบบของกฎหมายอังกฤษที่สำคัญจึงได้แก่คำพิพากษาของศาล จึงทำให้รูปแบบของกฎหมายในประเทศอังกฤษเป็นกฎหมายที่มาจากบ่อเกิดของกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นหลัก แต่ด้วยความเจริญก้าวหน้าพัฒนาการต่างๆของสังคมนั้นเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเกินกว่าที่จะรอบรรทัดฐานทางคำพิพากษาที่ได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นบ่อเกิดของกฎหมายตามหลักคอมมอนลอว์ ซึ่งต้องใช้ระยะชั้วระยะหนึ่งนั้นเพื่อให้กลายมาเป็นบรรทัดฐานและมีผลใช้บังคับได้จึงไม่ทันต่อสถานการณ์ จึงทำให้กฎหมายลายลักษณ์อักษรจึงเข้ามามีบทบาทเพื่อให้สามารถที่จะมีกฎหมายปรับใช้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วเช่นในปัจจุบัน ดังนั้น รูปแบบของกฎหมายอังกฤษนั้นจึงไม่จำกัดอยู่เฉพาะแต่กฎหมายที่มาจากแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาของศาล แต่ยังรวมถึงกฎหมายที่มีการตราขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรหรือกฎหมายที่มีการตราขึ้นรัฐบาลที่เรียกว่ารัฐบัญญัติ ซึ่งกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ตราออกมาและมีผลบังคับใช้คือ พระราชบัญญัติ (acts)⁴

ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศอังกฤษนั้นจึงมีทั้งกฎหมายที่มาจากคำพิพากษา กฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่เป็นพระราชบัญญัติ และด้วยเนื้อด้วยอังกฤษเป็นส่วนหนึ่งของสหราชอาณาจักรที่เป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป (European Union : EU) ดังนั้น กฎหมายของสหภาพยุโรปจึงเป็นหนึ่งในรูปแบบของกฎหมายอังกฤษ

3.1.1.1 หลักกฎหมายจากคำพิพากษา (Precedent)

ประเทศอังกฤษนั้นถือว่าคำพิพากษาในคดีก่อนนั้นเป็นที่มาหรือรูปแบบอย่างหนึ่งของกฎหมายที่ศาลในคดีหลังต้องยึดถือตามแนว ซึ่งเรียกว่า “Doctrine of Precedent” โดยส่วนของคำพิพากษาที่จะเป็นที่มาหรือรูปแบบในทางกฎหมายได้นั้น จะต้องเป็นเฉพาะส่วนที่เป็นเหตุผลแห่งคำวินิจฉัยซึ่งเรียกว่า “Ratio Decidendi” เท่านั้นที่มีผลผูกพัน (Binding) ศาลคดีหลังภายใต้หลักดังกล่าว ซึ่งแตกต่างจากส่วนประกอบเหตุผลแห่งคำวินิจฉัยที่

⁴ กิตติศักดิ์ ปรกติ ,ความเป็นมาและหลักการใช้นิติวิธีในระบบซีวิลลอว์และคอมมอนลอว์.. พิมพ์ครั้งที่4.กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2555 ,น.72-73.

เรียกว่า “Obiter Dicta” เช่น ข้อสังเกต คำขยายความ หรือข้อโต้แย้ง เป็นต้น ที่เสนอโดยผู้พิพากษาที่ทำคำวินิจฉัยนั้น ไม่มีผลผูกพันศาลในคดีหลัง⁵

3.1.1.2 พระราชบัญญัติ (Act)

พระราชบัญญัติ (Act) นั้นเป็นกฎหมายที่มีที่มาจากสภา โดยพระราชบัญญัติ นั้นมาจากร่างกฎหมาย (Bill) ที่ได้รับความเห็นชอบจากสภาทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา (the House of Commons และ the House of Lords) และยังคงต้องได้รับการลงนามเห็นชอบจากกษัตริย์ที่ปกครองด้วย เมื่อมีกลายมาเป็นกฎหมายแล้วย่อมจะมีผลใช้บังคับภายในประเทศ⁶

โดยพระราชบัญญัติ (Act) นั้นจะมีผลใช้บังคับทันทีนับแต่มีการประกาศใช้ หรืออาจจะผลใช้บังคับตามที่ได้กำหนดวันเริ่มต้นบังคับใช้ก็ได้ ในทางปฏิบัติแล้วพระราชบัญญัติ (Act) เหล่านี้จะกลายมาอยู่ในการบริหารของกระทรวงแต่ละกระทรวงตามแต่ความเหมาะสมของกระทรวงหรือหน่วยงานนั้น กล่าวคือ พระราชบัญญัติ (Act) เหล่านี้มีการตราขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการปฏิบัติงานของหน่วยรัฐบาลไม่ใช่ต่อสภา เช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับการขนส่งที่ประกาศใช้ออกมาก็จะอยู่ที่กระทรวงคมนาคม การเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติ (Act) นั้นทำได้โดยการตราพระราชบัญญัติฉบับใหม่ หรือมีการอนุญาตให้ตรากฎหมายใหม่⁷

นอกจากพระราชบัญญัติแล้ว (Act) ยังสามารถแบ่งรูปแบบการตรากฎหมายออกเป็นในรูปแบบของกฎหมายหลัก (Primary Legislation) และในรูปแบบของกฎหมายลำดับรอง (Secondary Legislation)⁸

3.1.1.3 กฎหมายสหภาพยุโรป (European Union law)

เนื่องด้วยอังกฤษเป็นส่วนหนึ่งของสหราชอาณาจักรซึ่งสหราชอาณาจักรนั้นเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป (European Union: EU) ดังนั้นในการที่สภาจะมีการตรากฎหมายอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาใช้บังคับภายในอังกฤษนั้นจำต้องคำนึงถึงบ่อเกิดของกฎหมาย

⁵ ประภาส สุวรรณจิตอารีย์, ภาพรวมของระบบกฎหมายอังกฤษ (An Overview of English legal System), ศาลยุติธรรมกับการพัฒนากฎหมายสู่สากล, จัดพิมพ์โดยกองต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม, น.48

⁶ Retrived on 12 April 2015 ,from <http://www.parliament.uk/about/how/laws/acts/>

⁷ *Ibid.*

⁸ Retrived on 12 April ,from 2015<http://www.law.ox.ac.uk/lrsp/overview/legislation.php#structure>

ของสหภาพยุโรปอีกด้วย โดยบ่อเกิดของกฎหมายของสหภาพยุโรปที่มีผลผูกพันโดยตรงต่อระบบกฎหมายอังกฤษ⁹ ได้แก่

(1) สนธิสัญญา(Treaties) ซึ่งเป็นบ่อเกิดที่ทำให้ประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปมีพันธะที่จะตรากฎหมายออกมาให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาดังกล่าว¹⁰

(2) กฎหมายที่ตราเป็น Regulations ซึ่งโดยปกติแล้วประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปจะผูกพันตามกฎหมายนั้นทันทีเมื่อกฎหมายที่ตราเป็น Regulations นั้นมีผลใช้บังคับ โดยตามปกติแล้วประเทศสมาชิกไม่จำเป็นต้องมีการตรากฎหมายอย่างภายในแต่ละรัฐอีก¹¹

อย่างไรก็ตามจะมีกฎหมายที่ตรงกันข้ามกับ Regulation คือกฎหมายที่ตราเป็น Directives ซึ่ง Directive นี้เป็นกฎหมายที่ยังเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกกระทำการบางอย่างเพื่อบรรลุผล เป็นเพียงพันธะผูกพันให้ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติให้มีบรรลุผลตาม Directive แต่ไม่ได้ระบุวิธีการว่าอย่างไร¹²

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นว่าแม้ว่าสภาของอังกฤษจะมีอำนาจหยิบยกเรื่องใดขึ้นมาพิจารณาและตราขึ้นเป็นกฎหมายได้อย่างไม่จำกัดเรื่องก็ตาม แต่ความเป็นอิสระในการตรานั้นยังมีข้อจำกัดอีกชั้นหนึ่งคือต้องไม่ขัดต่อหลักการต่างๆในกฎหมายของสหภาพยุโรป¹³

3.1.2 รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศอังกฤษ

ในทางกฎหมายอาญานั้นความรับผิดทางอาญาในประเทศอังกฤษสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ ความผิดตามกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือความผิดที่วางหลักโดยศาล (common law offence) และความผิดตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรหรือความผิดที่มีกำหนดไว้โดย

⁹ Retrived on 12 April 2016 from <http://www.lawteacher.net/free-law-essays/european-law/sources-of-eu-law-and-its-impacts-to-english-legal-system-european-law-essay.php>.

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ *Ibid.*

¹² *Ibid.*

¹³ *Ibid.*

ฝ่ายนิติบัญญัติ (statutory offence)¹⁴ ดังนั้น รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยจึงมีด้วยกัน 2 รูปแบบ

3.1.2.1 ความผิดอาญาที่วางหลักโดยศาล (Common Law Offence)

ความผิดอาญาที่วางหลักโดยศาล หรือ Common Law Offence เป็นรูปแบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาตามบ่อเกิดกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยเป็นการที่ศาลคอมมอนลอว์ในสมัยก่อนได้กำหนดความผิดอาญาฐานใหม่ขึ้นมาโดยวิธีการวางหลักเกณฑ์หรือวางหลักกฎหมายใหม่ๆ ขึ้นโดยศาลถือหลักว่าการกระทำที่เกิดขึ้นนั้นหากเป็นการฝ่าฝืนและเป็นปฏิปักษ์ต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนการกระทำนั้นย่อมอยู่ในข่ายที่จะเป็นความผิดอาญาได้ทั้งสิ้น¹⁵ การวางหลักเกณฑ์หรือวางหลักกฎหมายใหม่ๆ ขึ้นในคำพิพากษานี้ต่อมากลายเป็นหลักกฎหมายตามคำพิพากษาที่เป็นบรรทัดฐาน (Precedent) ส่วนการกำหนดระวางโทษก็เป็นอำนาจในการใช้ดุลยพินิจของศาลในการกำหนดระวางโทษสำหรับความผิดอาญาฐานใหม่ที่ศาลได้กำหนดขึ้น

สาเหตุที่ศาลคอมมอนลอว์สามารถกำหนดความผิดอาญาฐานใหม่ขึ้นมาได้และสามารถกำหนดระวางโทษสำหรับความผิดอาญาฐานใหม่ได้นั้นเป็นเพราะในระบบคอมมอนลอว์สมัยก่อนนั้นมิได้ยึดถือหลัก “Nullum crimen, nulla poena sine lege” เหมือนอย่างในระบบซีวิลลอว์ โดยถือว่ากฎหมายต่างๆ นั้นได้มีอยู่แล้วเพียงแต่ศาลได้เป็นผู้ค้นพบและประกาศใช้หลักกฎหมายต่างๆ ที่มีอยู่แล้วนั่นเอง

ตัวอย่างในการที่ศาลคอมมอนลอว์ได้กำหนดความผิดอาญาฐานใหม่ขึ้น เช่น

คดี Rex v. Manlay (1930) ในคดีนี้จำเลยซึ่งเป็นหญิงแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ว่าถูกปล้นทรัพย์ซึ่งเป็นความเท็จ ทำให้ตำรวจต้องเสียเวลาค้นหาคนร้าย ขณะนั้นไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรกำหนดว่าการแจ้งความเท็จแก่เจ้าหน้าที่เป็นความผิดอาญา และไม่มีแนวบรรทัดฐานของคำพิพากษา (Precedent) ในเรื่องเช่นนี้มาก่อน ถึงกระนั้นก็ตามผู้พิพากษาในคดี

¹⁴ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล , ปัญหาพิเศษในกฎหมายอาญา , (กรุงเทพฯ : วิญญูชน , 2547) , น.18 ; สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล , ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล , (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2553) , น.27.

¹⁵ พรเพชร วิชิตชลชัย และจรัญ ภักดีธนากุล , กฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศในสกุลกฎหมายคอมมอนลอว์ , เอกสารประกอบการบรรยาย ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , น. 359-360.

ดังกล่าวก็ยังวินิจฉัยว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรง (misdemeanor) โดยกำหนดเป็นความผิดใหม่เรียกว่า (Public mischief)¹⁶

คดี Shaw v. Director of Public Prosecution (1962) ในคดีนี้ จำเลยได้ตีพิมพ์หนังสือ The Ladies 'Directory' เนื้อหาส่วนใหญ่ของหนังสือเล่มนั้นมีชื่อและที่อยู่ของหญิงโสเภณี ซึ่งผู้โฆษณาจะได้รับค่าป่วยการในการให้เบอร์โทรศัพท์ของหญิงโสเภณีจากผู้สนใจร่วมเพศหรือปฏิบัติทางเพศ จำเลยโต้แย้งว่าความมุ่งหวังในการตีพิมพ์นี้ก็เพื่อช่วยเหลือโสเภณีในการประกอบอาชีพ อันเป็นผลจาก The Street Offences Act หญิงโสเภณีจะได้ไม่ต้องเที่ยวชักชวนลูกค้าตามท้องถนนอีกต่อไป จำเลยจึงไม่มีความผิดตามที่โจทก์ฟ้องจำเลยตามพระราชบัญญัติการตีพิมพ์สิ่งลามกอนาจาร (Obscene Publications Act 1959) โดยโจทก์ขอให้ลงโทษในฐานะสมคบกันกระทำการอันขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน (corrupt public morals) ในกรณีนี้ศาลตัดสินว่าจำเลยสมคบกับผู้โฆษณาและผู้อื่นออกหนังสือ The Ladies 'Directory' และโฆษณาแนะนำผู้อ่านที่จะอาศัยคำบอกกล่าวของผู้โฆษณา โดยมีความประสงค์เพื่อให้ผิดประเวณี หรือเข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำอันเป็นที่น่ารังเกียจและผิดศีลธรรม โดยมีเจตนาด้วยวิธีการดังกล่าว ทำลายความบริสุทธิ์ศีลธรรมของเยาวชนและสิ่งอื่นๆขององค์ราชินี ดังนี้ Shaw ถูกพิพากษาลงโทษและศาลอุทธรณ์ยกคำอุทธรณ์ของเขา เขาอุทธรณ์ต่อ House of Lords คำวินิจฉัยข้างมากปฏิเสธหลัก Nulla Poena Sine Lege โดยเห็นว่า House of Lords มีอำนาจที่จะวินิจฉัยว่าการกระทำอย่างไรถือว่ามีความรับผิดชอบอาญา (Criminal Liability) ถ้าหากคำวินิจฉัยนั้นได้รับการสนับสนุนจากเสียงข้างมาก¹⁷

อย่างไรก็ตามปัจจุบัน ในคดีอาญา Knuller Ltd v.D.P.P. (1972) ศาลฎีกา (House of Lords) ได้มีคำพิพากษาว่าศาลไม่มีอำนาจในการกำหนดความผิดอาญาฐานใหม่ได้อีกต่อไป จากคำพิพากษาดังกล่าวนี้นี้เห็นได้ว่า ปัจจุบันศาลไม่มีอำนาจกำหนดความผิดอาญาขึ้นใหม่ได้ โดยที่การกระทำใดเป็นความผิดอาญาจะถูกกำหนดโดยฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้น¹⁸

จากคำพิพากษาของศาลในคดี Kunller Ltd v. D.P.P. (1972) นั้นได้ทำให้หลักกฎหมายอาญาในระบบคอมมอนลอว์ปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปคือไม่ขัดต่อหลัก "Nullum crimen, nulla poena sine lege" อีกต่อไป แต่กระนั้นหากพิเคราะห์ทางนิติวิธีแล้วศาลในระบบคอมมอนลอว์ ก็ยังสามารถกำหนดความผิดอาญาขึ้นใหม่ได้ หากปรากฏว่าการกระทำที่เกิดขึ้นใหม่นั้นเป็นการฝ่าฝืนหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และยังไม่เคยมีคำพิพากษาดัดสินไว้

¹⁶ Rex v. Manlay (1930)

¹⁷ Shaw v. D.P.P. (1962) ; <http://www.4lawschool.com/criminal/shaw.htm> ; <http://www.e-lawresources.co.uk/Shaw-v-DPP.php>

¹⁸ Knuller Ltd v.D.P.P. (1972).

หรือไม่มีพบบัญญัติลายลักษณ์อักษรกำหนดว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดอาญา โดยการพิพากษากลับหลักในคดี Knuller Ltd v. D.P.P.(1972) เสีย แต่โดยหลักแล้วศาลมักจะไม่กลับหลักคำพิพากษาที่เป็นแบบอย่าง ทั้งนี้เนื่องจากเพื่อให้หลักกฎหมายในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มีหลักประกันความแน่นอนและไม่ตกอยู่ภายใต้อำเภอใจของผู้พิพากษานั้นเอง¹⁹

3.1.2.2 ความผิดตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรหรือความผิดที่มีกำหนดไว้โดยฝ่ายนิติบัญญัติ (Statutory offence)

ความผิดตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรหรือความผิดที่มีกำหนดไว้โดยฝ่ายนิติบัญญัติ (Statutory offence) จะเป็นการตราบัญญัติกฎหมายในรูปของ Acts of Parliament ซึ่งเกิดจากฝ่ายนิติบัญญัติตรากฎหมายลายลักษณ์อักษรขึ้นมา โดยลักษณะการบัญญัติความผิดอาญานั้นจะมีสองลักษณะ ลักษณะแรกเป็นการนำเอาแนวความคิดและหลักเกณฑ์พื้นฐานต่างๆของความผิดตามกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร (Common law offence) มาบัญญัติรวบรวมกันไว้ให้เป็นหมวดหมู่²⁰ ส่วนลักษณะที่สองเป็นการกำหนดความผิดอาญาเนื่องจากความจำเป็นบางประการของสังคม หรือเมื่อเกิดความผิดเป็นคดีใหม่ซึ่งยังไม่มีคำพิพากษาดัดสินไว้ก็จะมี การตราบทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดความผิดขึ้นใหม่

จึงอาจกล่าวได้ว่าความผิดประเภทนี้เป็นข้อยกเว้นของหลักคอมมอนลอว์ ความผิดประเภทนี้เป็นความผิดเพราะกฎหมายห้าม (Mala Prohibita) ศาลจึงต้องใช้หลักเกณฑ์การวินิจฉัยความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด เช่น ความผิดเกี่ยวกับภาษี ความผิดเกี่ยวกับการพนัน ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา ความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ในปัจจุบันได้มีการจัดระเบียบรูปแบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญา ทั้งรูปแบบกฎหมายที่เป็นความผิดอาญาที่วางหลักโดยศาล (Common Law Offence) และความผิดตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรต่างๆ (Statutory Offence) โดยมีการจัดหมวดหมู่แต่ละฐานความผิด

¹⁹ สุรเศรษฐ์ หน้างาม , นิตินิติกับการวินิจฉัยความผิดทางอาญาของไทย , วิทยานินพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2549, น.26.

²⁰ พรเพชร วิชิตชลชัย และจรัญ ภักดีธนากุล , กฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศในสกุลกฎหมายคอมมอนลอว์ , เอกสารประกอบการบรรยาย ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , น.361

แยกเป็นหมวดหมู่และระดับต่างๆ เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษา ค้นคว้า และนำไปใช้ได้สะดวก ดังต่อไปนี้²¹

ระดับ A การขาดกรรมและความผิดรับที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดร้ายแรง

ระดับ B ความรับผิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงหรือความเสียหายร้ายแรงและความรับผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ระดับ C ความรับผิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงหรือความเสียหายไม่ร้ายแรงและความรับผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ร้ายแรง

ระดับ D ความรับผิดทางเพศและความผิดต่อเด็ก

ระดับ E โจรกรรม ฯลฯ

ระดับ F G และ K เป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตอื่น

ระดับ H ความรับผิดในความผิดเบ็ดเตล็ดที่ไม่รุนแรง

ระดับ I การกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับความยุติธรรมของประชาชนและความผิดที่คล้ายกัน

ระดับ J ความรับผิดทางเพศรุนแรงและความผิดต่อเด็ก

ระดับ K ความผิดฐานทุจริตในระดับ F ที่มีมูลค่าเกินของ £ 100,000

3.2 ระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) : ประเทศฝรั่งเศส

หากพิจารณาถึงรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศกลุ่มซีวิลลอว์ (Civil Law) แล้วประเทศฝรั่งเศสนั้นถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีอิทธิพลต่อการปฏิรูประบบกฎหมายในประเทศไทย ทั้งยังมีผลในการกำหนดรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยอีกด้วย โดยในหัวข้อนี้จะทำการศึกษาถึงรูปแบบของกฎหมายในประเทศฝรั่งเศส การจัดทำประมวลกฎหมาย และรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในฝรั่งเศส

²¹ chrome-

extension://oemmndcblbdoiebfnladdacbfmadadm/https://www.cps.gov.uk/publications/docs/annex_1b_table_of_offences_scheme_c_class_order.pdf และดูภาคผนวก ข.

3.2.1 รูปแบบของกฎหมายในประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสนั้นใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ดังนั้น ด้วยนิติวิธีอย่างระบบกฎหมายซีวิลลอว์ จึงทำให้กฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ได้รับการถูกตราขึ้นนั้นกลายเป็นบ่อเกิดของกฎหมายในลำดับแรก ดังนั้นรูปแบบกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสโดยหลักแล้วจะเป็นรูปแบบกฎหมายที่เป็นกฎหมายอย่างกฎหมายลายลักษณ์อักษร โดยรูปแบบกฎหมายที่ปรากฏในประเทศฝรั่งเศส มีดังต่อไปนี้

3.2.1.1 ประมวลกฎหมาย (Codes) และกฎหมาย (Lois)

ประมวลกฎหมายและกฎหมายจะต้องผ่านวิธีการจัดการทางสภาอย่างเดียวกัน การเรียกชื่อต่างกันก็ไม่ได้ทำให้กฎหมายทั้งสองอย่างมีสภาพแตกต่างกัน กฎหมายใหม่อาจนำเสนอรัฐสภาโดยรัฐบาล เรียกว่า *Projet de loi* (ร่างกฎหมาย) หรืออาจเสนอโดยสมาชิกแห่งรัฐสภา ซึ่งเรียกว่า *Proposition de loi* (ข้อเสนอกฎหมาย)²² และรูปแบบของกฎหมายนี้เองที่เป็นรูปแบบของกฎหมายที่เป็นหลักในการกำหนดความผิดอาญาในประเทศฝรั่งเศส

สำหรับประมวลกฎหมายของฝรั่งเศสนั้นแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประมวลกฎหมายนโปเลียน (Napoleon codes) ซึ่งประกอบไปด้วยประมวลกฎหมายแพ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายอีกประเภทหนึ่งคือ ประมวลกฎหมายสมัยใหม่ (Modern codes) ซึ่งเป็นผลมาจากความจำเป็นทางด้านการบริหารบ้านเมือง โดยเป็นการรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกันในแต่ละสาขา เช่น ประมวลกฎหมายชนบท (Code Rural) ประมวลกฎหมายแรงงาน (Code du travail) ประมวลกฎหมายความปลอดภัยสาธารณะ (Code de la sécurité sociale)²³

แต่อย่างไรก็ตามยังคงมีข้อสงสัยว่าประมวลกฎหมายอย่างประมวลกฎหมายสมัยใหม่จะเรียกว่าประมวลกฎหมายได้หรือไม่²⁴ เพราะการจัดทำประมวลกฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์เพียงแต่จะรวบรวมและจัดกลุ่มใหม่ให้แก่กฎหมายและข้อบังคับที่ใช้บังคับอยู่มากกว่าจะเป็นการปรับปรุงกฎหมาย

²² แอล. ดูปลาตร์ , คำสอนชั้นปริญญาโททางนิติศาสตร์ กฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมาย, (ม.ป.ท. , 2478), น.5.

²³ Christian Dadomo and Susan Farran, The French Legal System ,(London: Sweet & Maxwell, 1996), pp.26.

²⁴ Réne David, English Law and French Law, (London: Stevens, 1980), pp. 18.

3.2.1.2 กฎฎีกา (Décrets)²⁵

ตามหลักการแบ่งแยกอำนาจฝ่ายบริหารมีหน้าที่โดยเฉพาะในการระมัดระวังรักษาและบริหารบ้านเมืองให้เป็นไปตามกฎหมาย และมีอำนาจตราข้อบังคับที่ประชาชนจำต้องปฏิบัติตามได้ด้วย อำนาจในการตราข้อบังคับนี้เป็นอำนาจของประธานาธิบดี ข้อบังคับดังกล่าวจะเรียกว่ากฎฎีกา ซึ่งแบ่งได้เป็นสองประเภท คือ กฎฎีกาเฉพาะบุคคล (Décret individuels) เช่น การแต่งตั้งข้าราชการ เป็นต้น และ กฎฎีกาทางบังคับ (Décret réglementaires)

3.2.1.3 ข้อบังคับ (Arrêtés)²⁶

อำนาจตราข้อบังคับในกรณีบางเรื่องอาจมีอยู่แก่ผู้บริหารการปกครอง จะมีผลใช้บังคับได้จะต้องให้ประชาชนทราบโดยทั่วกันโดยการโฆษณาหรือปิดประกาศ ข้อบังคับเหล่านี้ไม่อาจที่จะกำหนดโทษทางอาญาเพื่อบังคับให้เป็นไปตามข้อบังคับนั้นๆได้

3.2.1.4 จารัตประเพณี

ส่วนมากกฎหมายของฝรั่งเศสเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร จารัตประเพณีอันถือเป็นข้อบังคับมีจำนวนน้อย อย่างไรก็ตามมีประเพณีบางอย่างซึ่งยังคงถือกันอยู่ เช่น ในเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดิน การอยู่ใกล้เคียงกัน และการพาณิชย์รวมทั้งในทางแพ่งก็มีจารัตประเพณีซึ่งในทางปฏิบัติยอมรับกันและนำมาใช้เพื่อแปลเจตนาของคู่สัญญาให้ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยจารัตประเพณีที่ถือว่าเป็นบ่อเกิดของกฎหมายได้นั้นจะต้องมีลักษณะดังนี้²⁷ คือ จารัตประเพณีนั้นจะต้องมีการพัฒนาตามธรรมชาติมาอย่างช้าๆ ซึ่งเกิดจากการเลียนแบบและกระทำซ้ำ เป็นที่การยอมรับอย่างกว้างขวาง และยอมรับว่ามีลักษณะเป็นการบังคับด้วย

3.2.1.5 คำพิพากษาของศาล

ฝรั่งเศสยึดถือหลักการแบ่งแยกอำนาจ โดยอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจตุลาการต่างมีหน้าที่ที่ต่างกันและจำต้องแยกแยะออกจากกัน สังเกตได้จาก มาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง บัญญัติห้ามไว้ชัดเจนมิให้ผู้พิพากษาจะกำหนดให้คำพิพากษามีผลเป็นการทั่วไปและเป็นการวางหลักเกณฑ์ไม่ได้²⁸ ฉะนั้นศาลจึงไม่ใช่ผู้ตรากฎหมาย หากแต่เป็นผู้ตีความกฎหมายและใช้บทกฎหมายบังคับแก่คดีที่ตนพิจารณา

²⁵ แอล. ดูปลาตร์ , *อ้างแล้วเชิงอรรถที่*22, น.12-13.

²⁶ *เพ็งอ้าง*, น.16-17.

²⁷ Christian Dadomo and Susan Farran, *supra note 234.*, pp. 39.

²⁸ Article 5 Judges are forbidden to decide cases submitted to them by way of general and regulatory provisions.

แต่ในกรณีใดที่เกิดขึ้นแต่กฎหมายก็ดี จารีตประเพณีก็ดี ไม่ได้วางหลักวินิจฉัยไว้ และมาตรา 4 ประมวลกฎหมายแพ่งซึ่งบัญญัติว่าผู้พิพากษาที่ปฏิเสธที่จะพิจารณาพิพากษาคดีโดยอ้างเหตุว่าไม่มีกฎหมาย อาจถูกดำเนินคดีในความผิดของการปฏิเสธความยุติธรรม²⁹ จึงเป็นการบังคับให้ผู้พิพากษาจำต้องวินิจฉัยและตัดสินคดีเหล่านี้ โดยต้องพิจารณาและตัดสินเทียบเคียงกับกรณีอื่นๆที่เคยได้พิจารณามาแล้วโดยอาศัยบทกฎหมายหรือความยุติธรรม

คำพิพากษาซึ่งนำมาใช้เป็นข้อบังคับของกฎหมายเพื่อวินิจฉัยใช้บังคับในกรณีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ย่อมต่างกับกฎหมาย โดยที่ข้อบังคับที่เกิดจากคำพิพากษาของศาลนี้ใช้ไม่ได้โดยทั่วไปแต่มุ่งถึงกรณีอันใดอันหนึ่งโดยเฉพาะ³⁰

แต่อย่างไรก็ตามการตัดสินโดยการเทียบเคียงกับกรณีอื่นๆอย่างในคดีแพ่งดังที่ได้กล่าวข้างต้นนั้น ไม่สามารถนำมาใช้ในคดีอาญาได้ เพราะในคดีอาญานั้นมีหลักประกันของกฎหมายอาญาที่กฎหมายต้องมีความชัดเจนแน่นอน³¹ ดังนั้นหากกรณีใดที่ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้แก่กรณีคดีที่เกิดขึ้นนั้น ศาลก็ย่อมไม่อาจเทียบเคียงจากกรณีอื่นๆได้

3.2.2 การจัดทำประมวลกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส

ประมวลกฎหมายที่สำคัญของฝรั่งเศส คือ ประมวลกฎหมายนโปเลียน วัตถุประสงค์ของการจัดทำประมวลกฎหมายนโปเลียนก็เพื่อรวบรวมกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น และเพื่อสร้างหลักกฎหมายใหม่ที่สะท้อนความคิดของการก่อตั้งรัฐและตอบสนองความต้องการของรัฐและการปกครองรูปแบบใหม่³² ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการจัดทำประมวลกฎหมายนโปเลียนก็เพื่อเป็นการรวบรวมหลักเกณฑ์ต่างๆที่กระจัดกระจายอยู่แล้วให้เป็นระบบ

ประมวลกฎหมายของฝรั่งเศสถูกจัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบโดยเกิดขึ้นจากคณะกรรมการกลางสอบสวนตรวจสอบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ของบริการสาธารณะได้จัดทำรายงานเสนอรัฐบาลว่าปัญหาอุปสรรคประการแรกที่มีต่อการบริหารการบริการสาธารณะที่ดี

²⁹ Article 4 A judge who refuses to give judgment on the pretext of legislation being silent, obscure or insufficient, may be prosecuted for being guilty of a denial of justice.

³⁰ ธนกร วรปรัชญากุล, “หลักและความคิดพื้นฐานของระบบประมวลกฎหมายและระบบคอมมอนลอว์ในทัศนะของนักกฎหมายยุโรป”, *บทบัญญัติ* เล่ม 60 ตอน 4 (ธันวาคม, 2547), น.232.

³¹ คณิต ญ นคร, *พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาญา*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2553), น.80

³² Christian Dadomo and Susan Farran, *supra note 233.*, pp.24.

นี้มีที่มาจากความซับซ้อนของกฎระเบียบและการขาดความเชื่อมโยงสอดคล้องกันของข้อบังคับต่างๆ เนื่องจากฝรั่งเศสมีกฎหมายอยู่เป็นจำนวนมากจนทำให้บุคคลผู้ที่ไม่มีความเชี่ยวชาญกฎหมายไม่ทราบหรือไม่เข้าใจและเสนอว่าการที่จะทำให้สามารถทราบถึงกฎหมายที่ยังมีผลใช้บังคับอยู่ได้ คือการจัดทำประมวลกฎหมายที่สมบูรณ์และทันสมัย และยังเสนอว่าควรมีคณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายเพื่อทำหน้าที่จัดเตรียมทำประมวลกฎหมายในแต่ละส่วนราชการ ควบคุมดูแลความคืบหน้าในการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างส่วนราชการด้วยกัน รวมทั้งมีหน้าที่ในการจัดทำประมวลกฎหมายให้ทันสมัยอยู่เสมอ ไม่ควรมีหน้าที่เพียงการจัดทำประมวลกฎหมายฉบับเดียวหรือหลายฉบับเท่านั้น แต่ต้องทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำประมวลกฎหมายอย่างเป็นระบบด้วย และเมื่อมีการเสนอร่างประมวลกฎหมายต่อรัฐสภา รัฐสภาควรตรวจสอบเฉพาะหลักการใหญ่ๆ ของร่างเท่านั้นโดยไม่ต้องพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละมาตรา ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดปัญหาที่ร่างประมวลกฎหมายต้องค้างอยู่ในสภาเป็นเวลานาน³³

วิธีการในการจัดทำประมวลกฎหมายนั้นเป็นเพียงการรวบรวมหรือประมวลกฎหมายที่มีอยู่แล้วทั้งที่เป็นพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาต่างๆ ในเรื่องเดียวกันไว้ในประมวลกฎหมายฉบับเดียวกัน โดยจัดแบ่งแยกเนื้อหาในประมวลกฎหมายออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ และส่วนที่เป็นกฎหมายของฝ่ายบริหาร เพื่อให้เกิดความชัดเจนแน่นอนยิ่งขึ้น คณะกรรมการจะทำการกำหนดขอบเขตของเรื่องในแต่ละประมวลกฎหมาย ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับได้กำหนดอำนาจหน้าที่แก่ราชการต่างๆ ไว้ จากนั้นส่วนราชการแต่ละแห่งก็จะทำการสำรวจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะต้องนำไปทำเป็นประมวลกฎหมาย คณะกรรมการจะกำหนดลำดับศักดิ์ของกฎหมายที่รวบรวมมาได้ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง จากนั้นจะนำกฎหมายนั้นมากำหนดไว้ตามเค้าโครงทั่วไปของประมวลกฎหมายที่แต่ละหน่วยงานได้เสนอและได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ สำหรับเค้าโครงทั่วไปของบทบัญญัติกฎหมายได้แบ่งหมวดหมู่ออกเป็นบรรพ ลักษณะ และหมวด และหากเนื้อหาในแต่ละหมวดมีจำนวนมากก็อาจจะแบ่งย่อยเป็นส่วน โดยบทบัญญัติกฎหมายในแต่ละมาตราและในหมวดหมู่จะต้องเรียงลำดับตามลักษณะของเรื่อง³⁴

จึงเห็นได้ว่าการจัดทำประมวลกฎหมายจึงช่วยทำให้สามารถรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกันและอยู่อย่างกระจัดกระจายเข้าไว้ด้วยกันและกำหนดให้บทบัญญัติของกฎหมายต่างๆ

³³ Marc SUEL, Essai sur la codification à droit constant : precedent-débuts-réalisation, Journal officiel de la République française. 2e édition, février 1995, pp.203-256 อ้างถึงใน ชาญชัย แสงศักดิ์ และ วรณชัย บุญบำรุง , สารานุกรมเกี่ยวกับการจัดทำประมวลกฎหมายของต่างประเทศและของไทย , กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2543, น.82-83.

³⁴ Ibid., pp.203-256 อ้างถึงใน เพ็ญอ้อ, น.83-84.

สอดคล้องกัน อีกทั้งยังเป็นโอกาสที่ทำให้สามารถแก้ไขบทบัญญัติที่อาจจะขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายระหว่างประเทศที่ฝรั่งเศสมีพันธะผูกพันหรือบทบัญญัติที่ล้ำสมัย ซึ่งทำให้เกิดความแน่นอนในทางกฎหมาย

3.2.2.1 หลักและกฎเกณฑ์พื้นฐานในการจัดทำประมวลกฎหมาย

(1) การจัดทำประมวลกฎหมายโดยการรวบรวมหรือประมวลกฎหมายที่มีอยู่แล้วเพื่อให้กฎหมายมีความแน่นอนชัดเจนขึ้น (codification à droit constant) การจัดทำในทำประมวลกฎหมายในที่นี้จะไม่มีการแก้ไขหลักการในเนื้อหาของกฎหมายนั้น ซึ่งจะช่วยให้การจัดทำประมวลกฎหมายเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ไม่ต้องเสียเวลาที่จะต้องมีการพิจารณาหรือโต้แย้งกันเหมือนกับการปรับปรุงเนื้อหาของกฎหมาย ซึ่งการจัดทำประมวลกฎหมายในวิธีนี้ มีหลักการดังนี้³⁵

(1.1) จะทำการแก้ไขรูปแบบของบทบัญญัติกฎหมายที่จะนำมากำหนดไว้ในประมวลกฎหมายเพื่อให้สามารถเข้าใจง่ายและสอดคล้องกัน และจะยกเลิกไม่ใช้ถ้อยคำความหมายหรือความคิดที่ล้ำสมัย โดยจะใช้ถ้อยคำในสมัยปัจจุบันหรือความคิดที่สอดคล้องกับหลักกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่แทน

(1.2) ร่างประมวลกฎหมายสอดคล้องกันหรือเป็นไปตามลำดับศักดิ์ของกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ ผู้จัดทำประมวลกฎหมายจะต้องดำเนินการ ในเรื่องของความชอบด้วยกฎหมายของหลักเกณฑ์ดังกล่าว โดยการกำหนดให้ยกเลิกบทบัญญัติของกฎหมายบางเรื่อง และในเรื่องความสอดคล้องของร่างประมวลกฎหมายกับรัฐธรรมนูญและกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่ฝรั่งเศสมีพันธะผูกพันรวมทั้งกฎหมายสหภาพยุโรป โดยผู้จัดทำประมวลกฎหมายจะได้แก้ไขหลักการของกฎหมายที่ขัดแย้งกับกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์สูงกว่า

(2) การกำหนดชื่อย่อของลำดับศักดิ์ของกฎหมาย โดยประมวลกฎหมายส่วนที่เป็นกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติจะระบุจำแนกประเภทของมาตราที่กำกับด้วยตัวอักษร “L.O.” ซึ่งหมายถึงรัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (lois organiques) และมาตราที่กำกับด้วยตัวอักษร “L.” ซึ่งหมายถึงรัฐบัญญัติทั่วไป (lois) สำหรับส่วนที่เป็นกฎหมายของฝ่ายบริหารแต่ละมาตราจะกำกับด้วยตัวอักษร “R.” ซึ่งหมายถึงรัฐกฤษฎีกาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาแห่งรัฐ (décrets en Conseil d’Etat) และรัฐกฤษฎีกาธรรมดา (décrets simples) รวมทั้งมาตราที่กำกับด้วยตัวอักษร “A.” ซึ่งหมายถึงกฎกระทรวง (arrêtés)³⁶

³⁵ ชาญชัย แสงวงศ์ และ วรณชัย บุญบำรุง, สารานุกรมเกี่ยวกับการจัดทำประมวลกฎหมายของต่างประเทศและของไทย, (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2543), น.102-103.

³⁶ เพิ่งอ้าง, น.104.

(3) การคงไว้ซึ่งเอกภาพของกฎหมายพื้นฐานต่างๆ โดยในเรื่องนี้ผู้ร่างประมวลกฎหมายจะต้องคำนึงถึงการกำหนดขอบเขต โครงหรือรูปแบบการนำเสนอของกฎหมายพื้นฐานต่างๆที่มีลักษณะทำนองเดียวกันและผู้อ่านได้เคยชินรูปแบบนั้นมาเป็นเวลานานแล้ว³⁷

(4) การอ้างอิงบทบัญญัติของมาตราหนึ่งในมาตราอื่นๆของประมวลกฎหมาย ผู้ร่างประมวลกฎหมายจะต้องระบุบทบัญญัติของมาตราที่อ้างถึงเอาไว้ให้ครบถ้วนเพื่อให้สามารถเข้าใจเรื่องได้ในขณะที่อ่าน หากวิธีการดังกล่าวไม่ได้มีผลทำให้เนื้อหาของประมวลกฎหมายมีจำนวนมากเกินไป³⁸

(5) การยกเลิก เนื่องด้วยการจัดทำประมวลกฎหมายต้องนำบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับอยู่มากำหนดเอาไว้และต้องระบุให้ยกเลิกบทบัญญัติของบางกฎหมายด้วย สำหรับบทบัญญัติของกฎหมายที่มีผลใช้บังคับเฉพาะภายในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งหรือเป็นบทเฉพาะกาลจะไม่ถูกนำมากำหนดไว้ในประมวลกฎหมาย³⁹

3.2.2.2 องค์ประกอบของประมวลกฎหมาย

(1) ขอบอำนาจของกฎหมาย ประมวลกฎหมายที่จะมีการยกร่างนั้นเป็นการรวบรวมกฎหมายในส่วนที่เป็นของฝ่ายนิติบัญญัติและรัฐกฤษฎีกาต่างๆที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน อย่างไรก็ตามก็ยังมีบทบัญญัติของกฎหมายอีก 3 กลุ่มซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นได้⁴⁰ ได้แก่

(1.1) กฎหมายสหภาพยุโรป ถือเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานที่สำคัญในบางเรื่องของประมวลกฎหมาย เช่น ในภาคว่าด้วยเรื่องการตลาดและการผลิตของประมวลกฎหมายชนบท แม้ว่ากฎหมายสหภาพยุโรปซึ่งถือเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานจะมีความสำคัญโดยจะมีผลโดยตรงต่อการร่างประมวลกฎหมาย แต่ก็ไม่สามารถนำมากำหนดไว้ในประมวลกฎหมายซึ่งเป็นกฎหมายระดับประเทศได้โดยตรง จึงเพียงแต่อาจจะมีการลำดับกฎหมายนั้นไว้ต่อท้ายประมวลกฎหมายเพื่อให้ผู้ใช้สามารถทำความเข้าใจได้ อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์หรือแนวทางของสหภาพยุโรปซึ่งได้มีการนำมากำหนดไว้ในรัฐบัญญัติหรือรัฐกฤษฎีกาก็จะถูกนำมากำหนดไว้ในประมวลกฎหมายในท้ายที่สุด

(1.2) นิติกรรมขององค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ เนื่องจากเป็นองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระจึงเป็นอำนาจขององค์กรเองที่จะรวบรวมหลักเกณฑ์ต่างๆของตนในลักษณะเพื่อให้สอดคล้องกันโดยอาจจะนำหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำประมวลกฎหมายโดยทั่วไปมาใช้ก็ได้

³⁷ เพิ่งอ้าง, น.105.

³⁸ เพิ่งอ้าง, น.106.

³⁹ เพิ่งอ้าง, น.106.

⁴⁰ เพิ่งอ้าง, น.107-108.

(1.3) นิติกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การวินิจฉัยสั่งการของผู้บริหารตามอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจก่อให้เกิดผลทางกฎหมายที่สำคัญ แต่หน่วยงานปกครองของประเทศไม่จำเป็นต้องนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมากำหนดไว้ในประมวลกฎหมาย จึงเป็นเรื่องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองว่าจะรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนหรือไม่

(2) ขอบเขตของประมวลกฎหมายและความสัมพันธ์กับประมวลกฎหมายอื่น⁴¹

(2.1) ไม่ควรจัดทำประมวลกฎหมายที่มีเนื้อหามากจนเกินไป (maxi-codes) หรือมีเนื้อหาน้อยจนเกินไป (mini-codes) เช่น ประมวลกฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์มีบทบัญญัติน้อยเกินไปจนไม่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ส่วนประมวลกฎหมายภาษีอากรซึ่งบทบัญญัติในบรรพที่ว่าด้วยวิธีการจัดเก็บภาษีอากรซึ่งมีบทบัญญัติมากจนทำให้ไม่เกิดความสะดวกในการใช้

(2.2) การจัดทำประมวลกฎหมายต้องไม่ใช่ประมวลกฎหมายสำหรับกระทรวงแต่ต้องเป็นประมวลกฎหมายสำหรับเรื่องต่างๆ เนื่องจากจัดทำประมวลกฎหมายเพื่อผู้ใช้ประมวลกฎหมาย ไม่ใช่ทำเพื่อกระทรวงนั้นๆ

(2.3) ไม่ควรจะอ้างถึงประมวลกฎหมายที่ยังไม่มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย ซึ่งอาจแก้ปัญหาได้โดยการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ชั่วคราวและอาจมีการแก้ไขต่อไปเมื่อประมวลกฎหมายที่ต้องการจะอ้างถึงได้ประกาศบังคับใช้เป็นกฎหมายแล้ว วิธีการดังกล่าวมีการใช้อยู่ในประมวลกฎหมายศาลการเงินและการบัญชีและประมวลกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(3) คำโครงและการจัดหมวดหมู่: คำโครงและการจัดหมวดหมู่ในประมวลกฎหมายเป็นการแสดงให้เห็นถึงเทคนิคของการจัดทำประมวลกฎหมายและยังเป็นเครื่องแสดงเจตนาที่จะมีการแบ่งแยกเรื่องต่างๆ ในประมวลกฎหมายให้ชัดเจน เช่น ประมวลกฎหมายทั่วไปว่าด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการแบ่งแยกบทบัญญัติตามลำดับชั้นของเขตการปกครอง โดยผู้ร่างกฎหมายพยายามที่จะรวบรวมหลักการใหญ่ที่ใช้ในการกำหนดบทบัญญัติในเรื่องนั้นไว้ในตอนต้นของประมวลกฎหมาย เช่น หลักการเรื่องผู้ทำให้เกิดมลพิษต้องเป็นผู้ชำระค่าเสียหาย หรือหลักการเรื่องการใช้ความระมัดระวังในประมวลกฎหมายสิ่งแวดล้อม หลักการเรื่องไม่นำเรื่องศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง และเรื่องความไม่ลำเอียงในประมวลกฎหมายการศึกษา ซึ่งการจัดคำโครงและหมวดหมู่มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้⁴²

(3.1) คำโครงและการจัดหมวดหมู่จะประกอบด้วยบรรพ (livre) ลักษณะ (titres) และหมวด (chapitre)

⁴¹ เฟิงอ๋าง, น.108-109.

⁴² เฟิงอ๋าง, น.109-110.

(3.2) ในแต่ละลักษณะจะประกอบด้วยหมวดเพียงหมวดเดียวก็ได้

(3.3) ประมวลกฎหมายบางฉบับอาจแบ่งเป็นส่วน (partie) และในแต่ละส่วนประกอบด้วยหลายบรรพ ซึ่งมีใช้ในประมวลกฎหมายทั่วไปว่าด้วยองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น

3.2.2.3 รูปแบบการนำเสนอประมวลกฎหมาย

(1) ชื่อเรื่องหรือหัวข้อเรื่องของบรรพ ลักษณะ และหมวด จะช่วยผู้อ่านในการแปลความบทบัญญัติในหมวดหมู่ดังกล่าว ดังนั้นการใช้รูปแบบของลักษณะและลักษณะย่อยจะต้องระวังเพื่อไม่ให้เนื้อหาของหมวดไม่เปลี่ยนแปลงไปและไม่ให้การกำหนดเนื้อหาในหมวดไม่เป็นการแก้ไขหรือขอบเขตของหมวด⁴³

(2) การกำหนดเลขมาตรา ซึ่งโดยหลักแล้วจะประกอบด้วยตัวเลข 3 หลัก ซึ่งแสดงถึงบรรพ ลักษณะ และหมวดตามลำดับ แล้วตามด้วยเครื่องหมายยัติภังค์ “-” และตามด้วยหมายเลขที่แสดงลำดับที่ของมาตรานั้นซึ่งนับจำนวนเรียงกันไปเรื่อยๆ แต่ในประมวลที่มีการแบ่งเป็นส่วนด้วยก็จะต้องเพิ่มเป็นหมายเลข 4 หลัก⁴⁴

(3) การอ้างถึงบทบัญญัติอื่นและการระบุเนื้อหาของบทบัญญัติหนึ่งไว้ในอีกบทบัญญัติหนึ่ง สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(3.1) การอ้างถึงบทบัญญัติอื่น ถ้าวิธีการอ้างถึงบทบัญญัติอื่นด้วยการนำบทบัญญัติดังกล่าวมาบัญญัติไว้อีกครั้งหนึ่งนั้นจะทำให้ประมวลกฎหมายมีเนื้อหามากเกินไปก็อาจจะอ้างเพียงเลขมาตราของบทบัญญัตินั้น⁴⁵

(3.2) การระบุเนื้อหาของบทบัญญัติหนึ่งไว้ในอีกบทบัญญัติหนึ่ง จะนำมาใช้เฉพาะในกรณีจำเป็นเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความสับสนของประมวลกฎหมาย โดยการระบุบทบัญญัติดังกล่าวจะต้องใช้ข้อความให้ตรงกัน ประมวลกฎหมายฉบับที่มีการนำบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอื่นมากำหนดไว้จะเรียกว่า Code Dit Suiveur ส่วนประมวลกฎหมายอื่นเรียกว่า Code Dit Pilote โดยข้อความที่ถูกนำมาใช้จะใช้ตัวอักษรเอน และถือว่าบทบัญญัติที่กล่าวอ้างบทบัญญัติอื่นจะถูกแก้ไขโดยปริยายเลย ถ้าบทบัญญัติที่ถูกกล่าวอ้างมีการแก้ไขในภายหลัง ส่วนในด้านรูปแบบ⁴⁶

⁴³ เฟิ่งอ้วง, น.110.

⁴⁴ เฟิ่งอ้วง, น.110-111.

⁴⁵ เฟิ่งอ้วง, น.111.

⁴⁶ เฟิ่งอ้วง,

3.2.3 รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในฝรั่งเศส

โดยหลักเหตุผลแล้ว รัฐบัญญัติของรัฐสภาควรเป็นกฎหมายประเภทเดียวที่สามารถกำหนดความรับผิดอาญาได้ถ้ายึดถือหลักกฎหมายอาญาต้องบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง (Principle of Criminal Legality) อย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตามข้อบังคับต่างๆ (Regulations) ก็มีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในฐานะที่มาของกฎหมาย ยิ่งไปกว่านั้นที่มาของกฎหมายภายในก็ได้รับอิทธิพลจากกฎหมายระหว่างประเทศ⁴⁷

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศฝรั่งเศสนั้น จะมีเฉพาะที่เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

3.2.3.1 รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในความหมายอย่างแคบ

กฎหมาย (loi) ในความหมายอย่างแคบนั้นหมายถึงรัฐบัญญัติของรัฐสภา โดยข้อความทางกฎหมายที่มีฐานะเทียบเท่ากฎหมาย (loi) ได้แก่⁴⁸

(1) เอกสารของราชการที่สร้างขึ้นโดยรัฐบาลชั่วคราวในสถานการณ์เฉพาะ เช่น กฎหมายที่ออกโดยรัฐบาลของเมืองวิซซีระหว่าง ค.ศ.1940-1944 และพระราชกฤษฎีกาที่ออกโดยรัฐบาลชั่วคราว ใน ค.ศ.1944-1945

(2) กฎฎีกาที่ออกตามมาตรา 92 ของรัฐธรรมนูญ ค.ศ.1958 ภายในระยะเวลา 4 เดือนหลังจากการประกาศใช้ เช่น ส่วนที่สองของหมวดนิติบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับเดิมและส่วนแรกของประมวลกฎหมายจราจร

(3) คำวินิจฉัยของประธานาธิบดีตามมาตรา 16 ของรัฐธรรมนูญ⁴⁹ ในเรื่องเกี่ยวกับอำนาจในกรณีฉุกเฉิน (นายกรัฐมนตรีชาร์ล เดอ โกลเคยออกกฎหมายลักษณะนี้ในระหว่างเหตุการณ์ที่อัลจีเรีย ค.ศ.1962)

⁴⁷ Christian Dadomo and Susan Farran, *Supra note 234.*, p. 201.

⁴⁸ Christian Dadomo and Susan Farran, FRENCH SUBSTANTIVE LAW KEY ELEMENT, (London: Sweet & Maxwell, 1997), p.202.

⁴⁹ รัฐธรรมนูญ มาตรา 16 หากสถาบันแห่งสาธารณรัฐ เอกราชของชาติ บุรณภาพแห่งดินแดน หรือการปฏิบัติตามพันธกรณี ระหว่างประเทศ ได้รับการข่มขู่คุกคามอย่างร้ายแรงและอย่างกะทันหัน และเมื่อการปฏิบัติงานตามปกติขององค์กรที่ ตั้งขึ้นโดยรัฐธรรมนูญต้องสะดุดหยุดลง ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐมีอำนาจใช้มาตรการที่จำเป็นในสถานการณ์เช่นนั้น ภายหลังจากที่ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐได้ปรึกษาหารือเป็นทางการกับนายกรัฐมนตรี ประธานสภาทั้งสองสภา และสภา รัฐธรรมนูญแล้ว ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐต้องมีสำเนาแจ้งให้ประชาชนทราบ

(4) กฎหมายต่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศอาจจะถูกทำให้เหมือนกับ การบัญญัติกฎหมายภายใน (มาตรา 699(2)) ของประมวลกฎหมายวิพิจารณาความอาญาซึ่งบุคคลที่มี สัญชาติฝรั่งเศสกระทำความผิดอาญาในต่างประเทศ แต่ไม่สามารถดำเนินคดีและลงโทษในฝรั่งเศสได้ ถ้าการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของประเทศนั้น

3.2.3.2 รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในความหมายอย่าง กว้าง

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้วประเทศฝรั่งเศสยังมีรูปแบบของกฎหมาย ที่กำหนดความผิดอาญาในความหมายอย่างกว้าง ซึ่งได้แก่ ข้อบังคับอนุสัญญาาระหว่างประเทศ (Regulation) และหลักกฎหมายทั่วไปก็มีความสำคัญในการกำหนดความผิดอาญาเช่นกัน โดย ข้อบังคับ (Regulation) ก็อาจจะช่วยเสริมรัฐบัญญัติที่กำหนดความผิดอาญาร้ายแรง ในอีกทางหนึ่ง ความผิดเล็กน้อยจะอยู่ในขอบเขตของมาตรา 37 รัฐธรรมนูญ⁵⁰ และถูกสร้างและให้นิยามโดย ข้อบังคับเท่านั้น⁵¹

ส่วนอนุสัญญาาระหว่างประเทศเป็นบ่อเกิดสำคัญของกฎหมายอาญา ฝรั่งเศสตามมาตรา 55 มีค่าบังคับสูงกว่ากฎหมายภายในของประเทศ เช่น อนุสัญญาาระหว่างประเทศ เกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน กฎหมายสหภาพยุโรป อนุสัญญาสหภาพยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน⁵²

มาตรการที่ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐอาจนำมาใช้นั้น ต้องเป็นมาตรการเพื่อความมุ่งหมายที่จะชำระไว้ซึ่งอำนาจใน การบริหารของรัฐตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้องค์กรที่ตั้งขึ้นโดย รัฐธรรมนูญสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ด้วยดีโดยชักช้าน้อยที่สุด ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ ต้องปรึกษาหารือกับสภารัฐธรรมนูญเกี่ยวกับเรื่องนี้

รัฐสภามีอำนาจประชุมตามปกติ

ในระหว่างที่มีการใช้อำนาจพิเศษนี้ ห้ามมิให้ยุบสภาผู้แทน

⁵⁰ รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส มาตรา 37 เรื่องใดที่ไม่อยู่ในขอบเขตของการตรากฎหมาย ให้ถือว่า อยู่ในขอบเขตของการตราข้อบังคับ

กฎหมายที่ประกาศใช้แล้วแต่เกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในขอบเขตของการออกข้อบังคับจะแก้ไข ได้โดยกฤษฎีกาก็ต่อเมื่อสภารัฐธรรมนูญได้ประกาศว่ากฎหมายนั้นอยู่ในขอบเขตของการออกกฎ ข้อบังคับตามความในวรรคก่อน

⁵¹ Christian Dadomo and Susan Farran, *supra note 48*, pp.201.

⁵² *Ibid.*, pp.203.

ส่วนหลักกฎหมายทั่วไป เช่น หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นมีเจตนาสุจริต เสรีภาพในการเคลื่อนไหว สิทธิในทรัพย์สิน ความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย หลักเจตนาร้าย (mens rea) หลักรับฟังพยานทุกฝ่าย หลักจำเลยจะให้การในศาลเป็นคนสุดท้าย เป็นต้น⁵³

และจะเป็นที่สังเกตได้ว่าจารีตประเพณีไม่มีบทบาทสำคัญในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส เพราะรูปแบบของกฎหมายที่สำคัญคือกฎหมายลายลักษณ์อักษร แต่ก็อาจถูกนำมาใช้ในศาลในบางสถานการณ์⁵⁴ แต่อย่างไรก็ดีตามหลักประกันของกฎหมายอาญานั้น หากมีการนำจารีตประเพณีมาปรับใช้จริงก็ไม่อาจจะนำจารีตประเพณีมาปรับใช้ในทางที่เป็นโทษแก่ผู้กระทำความผิดได้

---

⁵³ *Ibid.*

⁵⁴ *Ibid.*

บทที่ 4

รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย

เมื่อได้ศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดความผิดอาญาและรูปแบบทางกฎหมายในบทที่ 2 และรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในต่างประเทศในบทที่ 3 แล้ว ในบทนี้ผู้เขียนจะนำเสนอถึงความจำเป็นมาในรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยก่อน และจากนั้นจึงจะนำแนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อใช้แก้ไขปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยต่อไป

โดยในบทนี้ผู้เขียนขอแนะนำประเด็นในการศึกษาดังนี้

4.1 ความจำเป็นมาของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย

4.2 เกณฑ์การเลือกรูปแบบของกฎหมายกำหนดความผิดอาญา

4.1 ความจำเป็นมาของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย

ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญา ในประเทศไทยโดยเริ่มต้นตั้งแต่ในสมัยสุโขทัยเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อที่จะได้ทราบถึงความจำเป็นมาของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในอดีตว่ามีปัญหาอย่างไรและในอดีตมีวิธีการแก้ไขปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาอย่างไร อันจะเป็นแนวทางที่ใช้แก้ไขปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยปัจจุบัน

4.1.1 สมัยก่อนกรุงรัตนโกสินทร์

สิ่งที่เรียกว่า “กฎหมาย” ในสมัยโบราณกับสิ่งที่เรียกว่า “กฎหมาย” ในสมัยปัจจุบันนั้นมีความแตกต่างด้วยเหตุที่ว่าแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายในปัจจุบันเป็นแนวคิดอย่างรัฐสมัยใหม่ โดยเมื่อพูดถึงคำว่า “กฎหมาย” จะเข้าใจว่ากฎหมายนั้นก็คือสิ่งที่เกิดขึ้นจากกระบวนการนิติบัญญัติ (Legislation) ซึ่งเป็นการตรากฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ในสมัยโบราณนั้นแนวคิดที่ว่า “กฎหมาย” คือ ธรรมะ โดยถือว่ากฎหมายกับธรรมะเป็นเรื่องเดียวกัน แยกจากกันไม่ได้ ซึ่งเป็นแนวความคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ¹

¹ ปรีดี เภษมทรัพย์ , นิติปรัชญา , พิมพ์ครั้งที่ 9 (โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2539,) น.49.

4.1.1.1 สมัยสุโขทัย

กฎหมายในสมัยสุโขทัยนั้นก็จะมีลักษณะเช่นเดียวกับสังคมโบราณอื่นๆ ซึ่งกฎหมายคือหลัก “ธรรมะ” และจารีตประเพณีในสังคมนั่นเอง โดย ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ ได้ตั้งข้อสังเกตว่า กฎหมายในสมัยสุโขทัยนี้มีลักษณะเป็นกฎหมายชาวบ้าน (Volksrecht) กล่าวคือ เป็นกฎเกณฑ์ที่เกิดขึ้นจากเหตุผลธรรมชาติของสามัญหรือสามัญสำนึก (Simple Natural Reason) เป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดีที่เกิดจากการประพุดติดต่อกันมาเป็นเวลานาน กฎเกณฑ์ประเภทนี้มีพื้นฐานมาจากความทางศีลธรรม² โดยกฎหมายในสมัยสุโขทัยที่กำหนดความผิดอาญา มีดังต่อไปนี้

(1) กฎหมายลักษณะโจรสมัยสุโขทัย

กฎหมายลักษณะโจรนี้จะกำหนดความผิดฐานต่างๆไว้ในศิลาจารึกหลักที่ 38 ตัวอย่างความผิดตามกฎหมายลักษณะโจร เช่น ความผิดฐานปิดบังคนรับใช้คนอื่น ความผิดฐานช่วยเหลือขโมยให้หลบหนี ความผิดฐานไม่ช่วยจับกุมผู้ร้าย ความผิดฐานปิดบังผู้ร้าย³

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ทำให้เห็นว่าศิลาจารึกมีลักษณะเป็นกฎหมายอาญาโดยแท้ เพราะ เป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์เป็นผู้มีพระบรมราชโองการให้ตราขึ้นมาใช้ภายในราชอาณาจักรอันมีกรุงสุโขทัยเป็นประธานของเมืองอื่น เช่น เซลียง กำแพงเพชร พุ่งยั้ง ปากยม สองแคว โดยมีการกำหนดความผิด เช่น ถ้าเอาข้าเขาไว้ ภรรยาไม่ส่งคืน มีความผิดฐานลักคนเขามา ไม่ช่วยจับขโมยมีความผิด เป็นต้น และมีการกำหนดโทษ ซึ่งตามกฎหมายลักษณะโจรตามหลักศิลาจารึกกำหนดโทษไว้ คือ โทษปรับไหม โทษสักและโทษโบย⁴

(2) กฎหมายพระเจ้ามังรายหรือมังรายศาสตร์

กฎหมายพระเจ้ามังรายหรือมังรายศาสตร์เป็นกฎหมายของพระเจ้าราย กษัตริย์ของล้านนา ผู้สร้างเมืองเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ.1835⁵ ตราขึ้นมาโดยอาศัยหลักในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ ซึ่งมีข้อสังเกตว่าบทบัญญัติในกฎหมายดังกล่าวเป็นการรวบรวมจากคติความที่ดัดสัน

² แสวง บุญเฉลิมวิภาส , ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย , พิมพ์ครั้งที่ 6 , (กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน , 2549) , น.64.

³ ดวงจิตต์ กำประเสริฐ , ประวัติศาสตร์กฎหมาย , พิมพ์ครั้งที่ 5 , (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2542) , น.54.

⁴ เพ็งอ่าง , น.52.

⁵ ประเสริฐ ณ นคร , มังรายศาสตร์ , (พระนคร : โรงพิมพ์เลียงเชียงจงเจริญ , 2514) , น.17
อ้างถึงใน ดวงจิตต์ กำประเสริฐ , อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 3 , น.55.

หรือคำพิพากษาของพระเจ้ามั่งรายแล้วนำมาบัญญัติเป็นกฎหมายอีกครั้งหนึ่ง เช่นเดียวกับกฎหมายที่เกิดจากคำพิพากษาของศาลในประเทศอังกฤษหรือสหรัฐอเมริกา ดังจะเห็นได้จากกฎหมาย 16 หลังคาเรือน กฎหมายลักษณะมรดก เป็นต้น⁶

กฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในกฎหมายมั่งรายศาสตร์ได้แก่⁷

(2.1) ลักษณะวิวาท (ตีกัน)

(2.2) ลักษณะใส่ความกัน

(2.3) ความผิดฐานลักทรัพย์และลักพา

(2.4) กฎหมาย 16 หลังคาเรือนเป็นกฎหมายที่ให้ชุมชนช่วยกันรับผิดชอบและป้องกันการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ทั้งนี้ไม่คำนึงว่าชุมชนนั้นจะมีครัวเรือนมากน้อยเพียงใดก็ตาม กฎหมายไม่ยอมรับฟังข้อแก้ตัวการปฏิเสธความรับผิดชอบในผลแห่งการที่มีการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ของเพื่อนบ้านที่ตนไม่ได้รู้เห็นด้วย

(2.5) ลักษณะช่อน อำ และลัก ซึ่งลักษณะช่อน คือความผิดที่ใกล้เคียงกับความผิดฐานรับของโจรในปัจจุบัน ส่วนอำ หมายความว่า อำพราง ปิดบังไว้ เบียดบังไว้ สำหรับคำว่าลัก คือ ความผิดฐานลักทรัพย์

4.1.1.2 สมัยกรุงศรีอยุธยา

สำหรับกฎหมายที่เป็นแม่บทที่สำคัญในสมัยกรุงศรีอยุธยา คือ คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ อันมีที่มาจากประเทศอินเดียตามความเชื่อในศาสนาฮินดู โดยไทยได้รับผ่านมาจากมอญซึ่งนับถือศาสนาพุทธเช่นเดียวกับไทย⁸ แต่กฎหมายที่สำคัญที่กำหนดความผิดอาญาในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้นไม่ใช่คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ แต่ทว่าเป็นบทพระอัยการต่างๆ

คำว่า “อัยการ” ในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้นมีความหมายแตกต่างจากความหมายของอัยการที่ใช้ในปัจจุบัน ในกฎหมายไทยเดิมคำว่า “พระอัยการ” หรือ “พระไอยการ” นั้นหมายถึง กฎหมายพื้นฐานของแผ่นดิน (Basic law) ซึ่งทุกคนจะต้องปฏิบัติตามและหากมีปัญหาเกี่ยวกับพระอัยการ พระมหากษัตริย์ซึ่งมีหน้าที่ให้ความยุติธรรมจะต้องมีพระราชวินิจฉัย พระราชวินิจฉัยแต่ละคดีเรียกว่า “พระราชบัญญัติ” พระราชบัญญัติแต่ละมาตราจะอ้างมูลคดีเดิมเสมอ⁹ อนึ่ง

⁶ อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 3, น.55.

⁷ เพิ่งอ้าง, น.58-61.

⁸ แสง บุญเฉลิมวิภาส , อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 2., น.87.

⁹ เกษม ศิริสัมพันธ์ , เอกสารประกอบการสอนวิชาประวัติศาสตร์กฎหมายไทย , คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , พ.ศ.2529 , น.23 อ้างถึงใน แสง บุญเฉลิมวิภาส , อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 2, น.97.

โดยทั่วไปพระราชบัญญัตินี้ใช้ในรัชกาลเดียวเท่านั้น ถ้าสิ้นรัชกาลนั้น พระราชบัญญัตินั้นเป็นอันล้มเลิกไป แต่บางกรณีก็ยังมีใหม่อาจนำมาใช้ต่อ ก็จะเรียกใหม่ว่าเป็น “พระราชกำหนด” ถ้าสังเกตในกฎหมายตราสามดวงจะพบว่ามีการใช้คำว่า “พระราชกำหนดเก่า” และ “พระราชกำหนดใหม่” ความแตกต่างก็คือ พระราชกำหนดเก่าคือ พระราชกำหนดที่จดจำได้มาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา แต่พระราชกำหนดใหม่มาสะสมรวมกันในสมัยรัตนโกสินทร์¹⁰

ในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้นมิได้มีการแบ่งแยกความผิดทางแพ่ง และความผิดทางอาญาออกจากกันให้เห็นชัดเจนดังเช่นในปัจจุบัน แต่จะพิจารณาคดีรวมๆกันไป¹¹

กฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาที่มีความสำคัญในสมัยกรุงศรีอยุธยา ได้แก่

(1) พระอัยการลักษณะโจร¹²

พระอัยการลักษณะโจรตราขึ้นโดยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) เมื่อพ.ศ. 1903 และถูกยกเลิกเมื่อ พ.ศ.2451 โดยกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 กฎหมายลักษณะโจรนี้เป็นทั้งกฎหมายสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติ โดยจะทำการศึกษาเฉพาะกฎหมายสารบัญญัติที่กำหนดความผิดอาญาเท่านั้น

(1.1) ความผิดเกี่ยวกับโจร โดยในพระอัยการลักษณะโจรนี้ได้แบ่งความผิดเกี่ยวกับโจรออกเป็น 16 ฐาน ได้แก่ โจรปล้นตจร โจรย่องสดมภ์ โจรภัย โจรตีชิง โจรชกฉวย โจรซุ่มซ่อน โจรล้วงลัก โจรลักเลียม สาธารณโจร นิลัมภรโจร วิสาสคาหโจร สรรพโจร ปณฐทุสะกะโจร ทามริกโจร สารโจร ตัสกรโจร

(1.2) ความผิดต่อพระศาสนา อาจแยกได้เป็นการกระทำต่อวัตถุอันเป็นที่เคารพในพระศาสนาหรือต่อพระสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้สืบพระศาสนา โดยมีลักษณะการกระทำที่เป็นความผิด คือ การลักพระพุทธรูปไปขาย หรือทำลาย การเอาพระพุทธรูปไปเผาหรือสำรองเอาทอง การลักทองพระ การลักทรัพย์ของพระสงฆ์ การลักขุดพระพุทธรูป พระสลุบ พระเจดีย์ พระวิหาร

(1.3) กฎหมาย 3 เส้น 15 วา เป็นกฎหมายที่กำหนดความผิดรับผิดชอบร่วมกันทั้งหมดในชุมชน เหมือนกฎหมาย 16 หลังคาเรือนในสมัยพระเจ้ามังราย

¹⁰ แสง บุญเฉลิมวิภาส , อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 2, น.97.

¹¹ เพิ่งอ้าง, น. 103.

¹² ดวงจิตต์ กำประเสริฐ , อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 3, น.91-98.

(2) พระอัยการลักษณะวิวาทต่อกัน¹³

พระอัยการลักษณะวิวาทต่อกันตราขึ้นในปี พ.ศ.1992 ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกบาล กฎหมายฉบับนี้มีเพียง 46 บท (มาตรา) เท่านั้นและถูกยกเลิกเมื่อใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ในปี พ.ศ.2451 โดยในมีการกำหนดฐานความผิดอาญาไว้คือ ความผิดการทำร้ายซึ่งกันและกัน ความผิดดูหมิ่นซึ่งหน้า ความผิดฐานหมิ่นประมาท

(3) พระอัยการลักษณะอาญาหลวง¹⁴

พระอัยการลักษณะอาญาหลวงตราขึ้นครั้งแรกในรัชสมัยของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) เมื่อ พ.ศ.1895 มีการบัญญัติเพิ่มเติมอีกหลายคราวโดยพระมหากษัตริย์พระองค์ต่างๆในภายหลัง พระอัยการลักษณะอาญาหลวงถูกยกเลิกในปี พ.ศ.2451 เมื่อใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 โดยในกฎหมายดังกล่าวได้มีการกำหนดฐานความผิดไว้คือ การห้ามหญิงไทยสมรสกับคนต่างด้าว การห้ามค้ากำไรเกินควร และการค้าขายสินค้าต้องห้ามแก่ชาวต่างประเทศ

(4) พระอัยการลักษณะลักพา¹⁵

พระอัยการฉบับนี้มีชื่อเรียกเต็มว่า พระอัยการลักษณะลักพาลูกเมียผู้คนท่าน บัญญัติขึ้นในปี พ.ศ.1899 ในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปรับไหมผู้ลักพาเข้าทาสุลูกเมียผู้อื่นไป

4.1.2 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

4.1.2.1 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น : รัชกาลที่ 1 ถึง รัชกาลที่ 4

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น กฎหมายที่ยังใช้บังคับก็คือกฎหมายในกรุงศรีอยุธยา โดยอาศัยการจำและการคัดลอกกันมาตามเอกสารที่หลงเหลือจากการถูกทำลายเมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยา ซึ่งกฎหมายนั้นมีจำนวนน้อยลงมาก ดังที่ตามพระราชกำหนดใหม่ข้อที่ 28 กล่าวไว้ว่าบทกฎหมายเก่าครั้งกรุงศรีอยุธยาได้สูญไปมาก ในบทกฎหมายเก่าหรือสืบส่วน จะคงเหลืออยู่ก็แต่เพียงส่วนเดียวเท่านั้น และเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านี้ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ทรงทำการวินิจฉัยเรื่องต่างๆ โดยอาศัยมูลอำนาจอธิปไตยของพระองค์เองบ้าง อาศัยหลักฐานที่ได้จากการสืบสวนฟังคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่บ้าง จนกระทั่งมีคดีสำคัญคดีหนึ่งที่เป็นต้นเหตุไปสู่การชำระสะสางกฎหมายในสมัยนั้นก็คือ คดีอ้าแดงป้อม ซึ่งเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2347 โดยคดี

¹³ เฟิงอ้าง, น.99-103.

¹⁴ เฟิงอ้าง, น.105-110.

¹⁵ เฟิงอ้าง, น.119-120.

นี้ อำแดงป้อม ฟ้องหย่านายบุญศรีช่างเหล็กหลวง ทั้งๆที่ตนได้ทำชู้กับนายราชาอรธและศาลได้ พิพากษาให้หย่าได้ตามที่อำแดงป้อมฟ้อง โดยอาศัยการพิจารณาคดีตามบทกฎหมายที่มีความว่า “ชายหาผิดมิได้ หญิงขอหย่า ท่านว่าเป็นหญิงหย่าชาย หย่าได้” เมื่อผลคดีเป็นเช่นนี้ นายบุญศรีจึงนำเรื่องฎีกาถวายต่อพระเจ้าแผ่นดิน พระองค์ทรงเห็นด้วยกับฎีกาว่าคำพิพากษาของศาลนั้นขัดกับหลักความยุติธรรม ทรงสงสัยว่าการพิจารณาพิพากษาคดีจะถูกต้องตามบทกฎหมายหรือไม่ จึงมีพระบรมราชโองการให้เทียบกฎหมายทั้ง 3 ฉบับ คือฉบับที่ศาลใช้กับฉบับที่หอหลวงและที่ห้องเครื่อง แต่ก็ปรากฏว่ามีข้อความที่ตรงกัน เมื่อเป็นดังนี้จึงทรงมีพระราชดำริว่ากฎหมายนั้นไม่เหมาะสม อาจมีความคลาดเคลื่อนจากการคัดลอกสมควรที่จะชำระสะสางกฎหมายใหม่¹⁶

ในการชำระกฎหมายครั้งนั้นมีการโปรดเกล้าฯให้ตั้งกรรมการทั้งหมด 11 คน เป็นอาลักษณ์ 4 คน โดยให้มีหน้าที่ 2 ประการคือ

ประการที่หนึ่ง คือ จัดทำให้มีทางสำหรับค้นหาตัวบทกฎหมายได้ง่าย เพื่อความสะดวกแก่ศาลในอันที่จะค้นคว้านำเอามาพิเคราะห์ประกอบการพิจารณาอรรถคดี¹⁷

ประการที่สอง คือ จัดการสะสางเกี่ยวกับเนื้อหาความในตัวบทกฎหมายนั้น เพื่อตัดทอนส่วนที่มีความขัดแย้งอันทำให้เกิดความฉงนสนเท่ห์แก่ศาลในอันที่จะนำเอาบทกฎหมายมาปรับกับคดีให้ถูกต้อง¹⁸

หลังจากการชำระสะสางเสร็จแล้ว อาลักษณ์ได้เขียนลงบนสมุดข่อยรวม 6 ชุด ชุดละ 41 เล่ม 3 ชุดแรก จะประทับตรา 3 ดวงบนปกแต่ละเล่ม คือ ตราชสีห์ ราชสีห์ และตราบัวแก้ว ตราประทับดังกล่าวเป็นตราประจำตำแหน่งของสมุหนายก สมุหกลาโหม และพระเจ้าพระยาคลังเรียงตามลำดับ¹⁹

กฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นได้มีการนำกฎหมายในสมัยกรุงศรีอยุธยามาใช้บังคับ ไม่ว่าจะเป็นพระอัยการลักษณะโจร พระอัยการลักษณะวิวาท่าตีกัน พระอัยการลักษณะอาญาหลวง เป็นต้น

ในสมัยรัชกาลที่ 4 นั้นเป็นช่วงที่ประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องรับกฎหมายของทางประเทศทางตะวันตกมาด้วยสาเหตุใหญ่สองประการ คือ ปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขต และความไม่เหมาะสมกับกาลสมัยของกฎหมายไทยเดิม

¹⁶ แสวง บุญเฉลิมวิภาส, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 2*, น.117-119.

¹⁷ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และวิภัลย์ พงศ์พนิตานนท์, *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยกับ ร.แดง กาศ์*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), น.28-29.

¹⁸ *เพิ่งอ้าง*, น.29.

¹⁹ แสวง บุญเฉลิมวิภาส , *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 2*, น.121.

(1) ปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขต

ปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขตนั้นเป็นปัญหาที่มาจากกรณีของไทยจำต้องทำสนธิสัญญาเบาริงกับประเทศอังกฤษในปี พ.ศ.2398 ซึ่งสาระสำคัญของสนธิสัญญาประการหนึ่งก็คือ ข้อตกลงเรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขต คนต่างชาติที่ทำผิดในเมืองไทยขอยกเว้นที่จะไม่ใช้กฎหมายไทยบังคับ ทั้งนี้โดยประเทศอังกฤษให้เหตุผลว่ากฎหมายไทยมีความล้าสมัย นอกจากสนธิสัญญาเบาริงที่ทำกับอังกฤษแล้ว ไทยยังต้องจำยอมทำสนธิสัญญากับประเทศอื่นๆอีกร่วม 13 ฉบับ ซึ่งสนธิสัญญาเหล่านี้ก่อให้เกิดความเสียเปรียบในด้านการศาลด้วยเช่นกัน และสนธิสัญญาดังกล่าวยังก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจด้วย กล่าวคือ ประเทศไทยมีสิทธิเก็บภาษีขาเข้าได้เพียงร้อยละสามและต้องยกเลิกการผูกขาดของระบบพระคลังสินค้า ส่วนภาษีขาออกเก็บได้ตามปกติสินค้าที่แนบท้ายสนธิสัญญา ข้อเสียเปรียบอีกประการหนึ่งก็คืออังกฤษมีสิทธิที่จะส่งฝิ่นเข้ามาจำหน่ายได้ด้วย อนึ่งแม้จะรู้ว่าข้อตกลงต่างๆ ล้วนเป็นข้อเสียเปรียบ แต่ไทยก็จำต้องยอมเพื่อรักษาเอกราชของประเทศไว้ ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านต้องตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตก²⁰

(2) ปัญหาความไม่เหมาะสมกับกาลสมัยของกฎหมายไทย

สำหรับปัญหาความไม่เหมาะสมกับกาลสมัยของกฎหมายไทยนั้น โดยเฉพาะกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีความล้าหลังมาก ซึ่งหากพิจารณากฎหมายเดิมของไทยไม่ได้บกพร่องหรือใช้ไม่ได้เสียทั้งหมด หลักกฎหมายแม่บทคือคัมภีร์พระธรรมศาสตร์เป็นหลักกฎหมายที่สามารถใช้ได้ตลอดไปไม่ว่าเวลาใด แต่ในส่วนที่เป็นกฎหมายเฉพาะเรื่องกฎหมายเหล่านี้อาจไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป²¹ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายสมัยใหม่แล้วจะพบความแตกต่างและความล้าสมัยในประการสำคัญดังนี้

(2.1) ในด้านศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ กฎหมายสมัยใหม่ถือว่ามนุษย์ทุกคนเป็นบุคคลและเป็นตัวการของกฎหมาย (Subject of Law) ถือว่าบุคคลที่เกิดมามีความเท่าเทียมกันในสายตากฎหมายหรือที่เรียกกันว่าหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย (Equality Before the Law) แต่ในขณะนั้นประเทศไทยยังมีทาสอยู่จึงขัดกับหลักการดังกล่าว²²

(2.2) ความคิดเกี่ยวกับกฎหมายอาญาและวิธีพิจารณาความอาญาตามหลักกฎหมายสมัยใหม่ ถือว่าการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะจับกุมและลงโทษบุคคลใดได้ จะต้อง

²⁰ เฝิงอ๋าง, น.135-136.

²¹ เฝิงอ๋าง, น.138-139.

²² เฝิงอ๋าง, น.139.

ปรากฏว่าการกระทำของบุคคลนั้นมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ทำให้เกิดหลักที่ว่า ไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย (Nulla Poena, Sine Lege) และการพิจารณาคดีอาญาก็จะต้องเป็นไปโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ จะใช้วิธี “จารีตนครบาล” เป็นการทรมานร่างกาย ข่มขู่ให้รับสารภาพไม่ได้ นอกจากนี้ยังถือเป็นหลักกว่า การพิจารณาคดีต้องกระทำโดยเปิดเผย ฟังความทุกฝ่าย การสืบพยานต้องชอบด้วยเหตุผลและให้ถือว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้พิสูจน์แล้วว่าผู้นั้นกระทำความผิดจึงจะลงโทษได้²³ ซึ่งหากจะเปรียบเทียบกฎหมายและวิธีพิจารณาความอาญาในกฎหมายไทยเดิมกับหลักกฎหมายสมัยใหม่แบบตะวันตก ก็จะพบความแตกต่างที่เห็นได้ชัดในประการสำคัญดังนี้

(2.2.1) ประเภทของโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย หากพิจารณาจากกฎหมายไทยเดิมของไทยจะพบว่ามีการกำหนดโทษไว้รุนแรง²⁴

(2.2.2) ระยะเวลาในการลงโทษ การลงโทษบุคคลในหลายกรณีไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการจำคุกที่แน่นอน เป็นผลให้นักโทษบางคนถูกจำคุกจนสิ้น²⁵

(2.2.3) การพิสูจน์ความผิด การพิสูจน์ความผิดตามกระบวนการยุติธรรมไทยแต่เดิมนั้นใช้วิธีที่เรียกว่า จารีตนครบาล คือใช้วิธีทรมานร่างกาย เช่น ตอกเล็บ ปีบขมับ วิธีการดังกล่าวนี้ทำให้ผู้ถูกจับได้รับความเดือดร้อนมาก²⁶

(2.2.4) การกำหนดฐานความผิดที่ขัดกับหลักการของกฎหมายสมัยใหม่ เช่น การกำหนดให้รับผิดชอบร่วมกันเป็นหมู่เหล่า เมื่อคนในครอบครัวหรือคนที่อยู่ในละแวกเดียวกันผิด ดังเช่น กฎหมายลักษณะโจรห้าเส้น สารสำคัญของกฎหมายนี้ก็คือกำหนดให้ชาวบ้านซึ่งอยู่ในระยะทาง 5 เส้น จากสถานที่ที่เกิดการปล้น จะต้องช่วยกันติดตามจับกุมคนร้าย มิฉะนั้นจะต้องร่วมรับผิดชอบ หากมองถึงหลักการหรือแนวคิดของกฎหมายสมัยใหม่ที่ถือว่าความรับผิดชอบทางอาญาจะต้องมุ่งที่ตัวบุคคลผู้กระทำผิดและผู้ร่วมกระทำผิดเท่านั้น การกำหนดให้บุคคลอื่นที่ไม่มีส่วนรู้เห็นต้องรับผิดชอบด้วยจะเป็นการไม่ถูกต้อง ดังนั้น การกำหนดความผิดในลักษณะนี้จึงขัดกับหลักกฎหมายสมัยใหม่อย่างชัดแจ้ง เพราะโทษที่บุคคลใดจะต้องรับนั้นเป็นเรื่องเฉพาะตัวของบุคคล²⁷

²³ เเพ็งอ้าง, น.140-141.

²⁴ เเพ็งอ้าง, น.141.

²⁵ เเพ็งอ้าง.

²⁶ เเพ็งอ้าง, น.144.

²⁷ เเพ็งอ้าง, น.146-147

4.1.2.2 หลังสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น : สมัยรัชกาลที่ 5

ในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นช่วงเวลาที่สำคัญในการแก้ปัญหาการจักระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญา โดยในช่วงนี้ได้มีการเลือกระบบกฎหมายและการแก้ไขปัญหาการจักระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย ดังนี้

(1) การเลือกระบบกฎหมายของไทยในสมัยรัชกาลที่ 5

การนำเอาหลักกฎหมายตะวันตกมาใช้ในการปฏิรูปกฎหมายไทยนั้น มีระบบกฎหมายที่อยู่ในข่ายพิจารณาสองระบบ คือระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ที่ใช้ในประเทศอังกฤษ (Common Law System) และระบบกฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายในภาคพื้นทวีปยุโรป (Civil Law System) ซึ่งมีปัญหาอยู่ว่าการปฏิรูประบบกฎหมายไทยนั้น จะใช้ระบบกฎหมายใดเป็นหลักในการดำเนินการ²⁸

บรรดาประเทศตะวันตกที่ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาผูกพันสภาพนอกอาณาเขตให้แก่คนชาติของประเทศเหล่านั้น ส่วนใหญ่จะใช้ระบบประมวลกฎหมาย แต่ประเทศอังกฤษก็เป็นประเทศที่มีอิทธิพลทางการเมือง ทางวัฒนธรรม และทางกฎหมายต่อประเทศไทยมากที่สุดประเทศหนึ่งในขณะนั้นแล้วหลายลักษณะด้วยกัน อีกทั้งนักกฎหมายชั้นนำรุ่นนั้นส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาอบรมกฎหมายมาจากประเทศอังกฤษหลายท่าน โดยเฉพาะพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมอยู่ในขณะนั้น ก็ทรงสำเร็จการศึกษากฎหมายจากประเทศอังกฤษ กรมหมื่นราชบุรีฯ จึงได้เสนอให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ประเทศอังกฤษ ซึ่งกรมหมื่นราชบุรีฯ ทรงมีความชำนาญเป็นหลักในการปฏิรูประบบกฎหมายไทย²⁹ แต่กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงสนับสนุนให้เลือกระบบกฎหมายตามแบบประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงเห็นว่าเป็นการง่ายที่จะเปลี่ยนกฎหมายให้สอดคล้องกับระบบประมวลกฎหมาย³⁰ ดังนั้น พระองค์จึงได้ตัดสินพระทัยเลือกเอาประมวลกฎหมายเป็นหลักในการปฏิรูประบบกฎหมายไทย³¹

²⁸ ธาณินทร์ กรัยวิเชียร, การปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระปิยมหาราช, (พระนคร : กระทรวงยุติธรรม, 2511), น.15.

²⁹ ชาญชัย แสงวงศ์, อิทธิพลของฝรั่งเศสในการปฏิรูปกฎหมายไทย, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2558), น.51.

³⁰ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ร.6 ย. 1/1 เอกสารกรมราชเลขาธิการรัชกาลที่ 6 กระทรวงยุติธรรม เรื่องโรงเรียนกฎหมาย (24 กุมภาพันธ์ 2542 – 1 ตุลาคม 2461)

³¹ ธาณินทร์ กรัยวิเชียร, การปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระปิยมหาราช, (พระนคร : กระทรวงยุติธรรม, 2511), น.16.

ใน พ.ศ. 2440 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งอันมีพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์เป็นประธาน ให้มีหน้าที่ตรวจชำระร่างประมวลกฎหมายอาญา³²

เหตุผลในการเลือกทำประมวลกฎหมายอาญาก่อนประมวลกฎหมายฉบับอื่น ก็เพราะในขณะนั้นคนไทยและเจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมายยังไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในการชำระกฎหมายแบบระบบที่ใช้ประมวลกฎหมาย และในบรรดากฎหมายลักษณะต่าง ๆ นั้น ประมวลกฎหมายอาญาเป็นประมวลกฎหมายที่ร่างได้ง่ายที่สุด และศาลต่างๆสามารถเข้าได้ง่ายเช่นกัน ดังนั้นจึงเป็นการเหมาะสมที่จะเริ่มงานตรวจชำระและจัดร่างประมวลกฎหมายโดยการร่างประมวลกฎหมายอาญาขึ้นก่อน³³

คณะกรรมการซึ่งแต่งตั้งขึ้นดังกล่าว ยังไม่ทันร่างประมวลกฎหมายอาญาเสร็จสมบูรณ์ ก็พอดินายเกร็กแปตริก ที่ปรึกษากฎหมายชาวเบลเยียมซึ่งเป็นกรรมการอยู่ในคณะกรรมการดังกล่าวก็ถึงแก่กรรมลง จึงทำให้งานร่างประมวลกฎหมายอาญาชะงักไปพักหนึ่ง ต่อมา นายคอร์เนย์ ชเลสเซอร์ (Schlesser) เนติบัณฑิตชาวเบลเยียม ได้เข้ารับตำแหน่งแทน และได้ร่วมกับ นายโตกิจิ มาเซา กรรมการอีกคนหนึ่งร่วมกันร่าง หลังจากนั้นได้นำร่างฯ ดังกล่าวไปตรวจแก้คนเดียวเป็นครั้งสุดท้ายที่ประเทศเบลเยียมก่อนที่จะนำเสนอต่อกระทรวงยุติธรรมในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2446³⁴

³² เรอเน่ กียอง ถอดความและเรียบเรียงโดย สุรพล ไตรเวทย์, การร่างประมวลกฎหมายในประเทศไทยสยาม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2550), น.47.

³³ เพ็งอ้าง, น.165.

³⁴ Report on the Proposed Penal Code for the Kingdom of siam 5 (1906) (Submitted to the Royal Highness Prince Rajburi Direckrit , Minister of Justice , by the Legislative Advice) , อ้างถึงใน ชาญชัย แสวงศักดิ์ , อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 288, น.53-55.

ต่อมากรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์ได้ทรงมีหนังสือกระทรวงยุติธรรมที่ 5/2237 ลงวันที่ 2 ธันวาคม ร.ศ.122 กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีความบางตอนดังนี้

“ด้วยเรื่องทำโค๊ตสำหรับเมืองไทยนั้น ได้พูดคุยกันระหว่างผู้แนะนำกฎหมายหลายคนกับข้าพระพุทธเจ้าเป็นเรื่องยืดยาวมานานแล้ว ความเห็นของมิสเตอร์แบล็ค³⁵ เป็นความเห็นอย่างอังกฤษเห็นว่าไม่ควรมีโค๊ต

ความเห็นของข้าพระพุทธเจ้าเองนั้นออกจะรักโค๊ตแต่ก็ทราบอยู่ว่าในสมัยนี้ โค๊ตเป็นอันสำเร็จไปไม่ได้ประการหนึ่ง การที่จะทำโค๊ตนั้น ยากกว่าทำรถไฟสายเมืองเพชรบุรี ฤาบ่อน้ำสำหรับกรุงเทพ โค๊ตเมืองเยอรมันกินเวลา 20 ปี โค๊ตญี่ปุ่น 15 โค๊ตเมืองอินเดียยังไม่แล้วครบประการที่สอง กินเงินมาก ที่ในเวลานี้คลังไม่ยอมเป็นแน่

อีกประการหนึ่งที่มีข้อพูดคุยกันระหว่างผู้แนะนำกฎหมายนั้น ถึงแม้ว่าเราสามารถร่างโค๊ตขึ้นได้ คงไม่เป็นที่พอใจแก่ข้าราชการทั่วหน้า โค๊ตนั้นมีประโยชน์สำหรับราษฎร แต่เป็นการตั้งข้าราชการเจ้าหน้าที่ทุกกระทรวง ทบวง กรมลงเป็นแนวเส้นบรรทัด สงสัยว่าราชการยังคงดำเนินการไปไม่ถึงกาลสมัยนั้น สังเกตดูประกาศทั้งหลายเหล่านี้ได้ทำมาในระหว่าง 3 ปีนี้ มีปอลิชีเดินตรงกันข้ามกับปอลิชีโค๊ต ข้าพระพุทธเจ้าเข้าใจว่ามีสเตอร์แบล็ค ฤกถึงการเรื่องนี้เมื่อได้เขียนรายงานอ้างว่ากฎหมายของไทยยึดได้ (อิลาสติค) สมกับกาลสมัยอันที่เป็นอยู่ จะหาวิธียึดได้น้อยอย่างเช่นมีโค๊ตแล้ว คงจะกระทบทุกการทุกแห่งที่เป็นอยู่

การจะควรประการใดสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า

ขอเดชะ

รพีพัฒนศักดิ์”

นอกจากเอกสารดังกล่าวข้างต้นแล้วก็ไม่ปรากฏหลักฐานอื่นใดที่กรมหมื่นราชบุรีฯ ทรงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำประมวลกฎหมายโดยตรง เอกสารหลักฐานอื่นที่มีอยู่ซึ่งกล่าวถึงความคิดเห็นของพระองค์ เป็นเอกสารที่บุคคลอื่นได้จัดทำขึ้นในเวลาต่อมา เช่น รายงานกรมพระสวัสดิวัตน์วิศิษฏ์ ถวายพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว³⁶ เป็นต้น

³⁵ นายแบล็ค (Black) เป็นชาวอังกฤษ ซึ่งมีตำแหน่งเป็นที่ปรึกษากฎหมายของกระทรวงยุติธรรมอยู่ในขณะนั้น อ้างถึงใน ชาญชัย แสงศักดิ์ , อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 288, น.54.

³⁶ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ๖๖ ย. 1/1 เอกสารกรมราชเลขาธิการรัชกาลที่ 6 กระทรวงยุติธรรม เรื่องโรงเรียนกฎหมาย (24 กุมภาพันธ์ 2542 – 1 ตุลาคม 2461)

กรณีไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่ากรมหมื่นราชบุรินทร์ ได้ทรงมีลายพระหัตถ์ดังกล่าวเพราะเหตุใด แต่พอจะสันนิษฐานได้ว่า คงจะเนื่องในโอกาสที่พระองค์ได้นำร่างประมวลกฎหมายอาญาที่นายชเลสเซอร์ได้ตรวจแก้เสร็จแล้วขึ้นกราบบังคมทูลพิจารณา แต่ยังไม่ทันดำเนินการอย่างใดก็พอดีเกิดกรณีที่ประเทศไทยต้องทำสนธิสัญญากับประเทศฝรั่งเศส ใน พ.ศ.2447 และรัฐบาลฝรั่งเศสก็ได้แนะนำให้ประเทศไทยจ้างนายยอร์ช ปาดูซ์ (Georges Padoux) ไว้ในตำแหน่งที่ปรึกษาในการร่างกฎหมาย³⁷

(2) เหตุผลและวัตถุประสงค์ในการจัดทำกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.

127

(2.1) เหตุผลในการจัดทำกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127

ในการจัดทำประมวลกฎหมายลักษณะอาญานั้นมีในแง่การเมืองระหว่างประเทศด้วย³⁸ โดยระหว่างการจัดทำประมวลกฎหมายได้มีเงื่อนไขทางการเมืองบางประการทำให้รัฐบาลไทยในช่วงนั้นต้องจัดทำประมวลกฎหมายขึ้น ซึ่งก็คือปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขต (extritorialité) กล่าวคือ ชาวต่างชาติแทนที่จะต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายและขึ้นแก่ศาลของประเทศไทย กลับไปขึ้นอยู่กับศาลกงสุลแห่งประเทศของตน อำนาจศาลโดยทั่วไปจึงเป็นตามหลักที่ว่า โจทก์ต้องนำคดีไปฟ้อง ณ ศาลที่จำเลยขึ้นอยู่ (actor sequitor forum rei) ศาลที่มีเขตอำนาจจึงได้แก่ศาลที่ตัวจำเลย หรือผู้ถูกกล่าวหาสังกัดอยู่ กล่าวคือ หากจำเลยผู้ถูกกล่าวหาเป็นคนไทยก็ต้องขึ้นศาลไทย และหากจำเลยหรือผู้ถูกกล่าวหาเป็นชาวต่างชาติก็ขึ้นอยู่กับศาลกงสุลของชาติตนที่ได้รับสิทธิพิเศษทางการศาลในประเทศไทย³⁹

สำหรับประเทศไทย การที่มีศาลกงสุลเพื่อพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับชาวยุโรปไม่เป็นที่น่าวิตกมากนัก เพราะชาวยุโรปมีผลประโยชน์ทางการค้าที่สำคัญกับประเทศไทย แต่ปัญหากลับอยู่ที่ว่าสิทธิพิเศษทางการศาลนี้ได้ขยายออกไปในช่วงศตวรรษที่ 19 เพื่อคุ้มครองคนในบังคับและคนในคุ้มครองของประเทศมหาอำนาจยุโรปด้วย กล่าวคือ สิทธิสภาพนอกอาณาเขตนี้ได้คุ้มครองไปถึงชาวฮินดู ชาวพม่า ชาวฉาน และชาวมลายู ซึ่งเป็นคนพื้นเมืองของประเทศอาณานิคมอังกฤษ และยังคุ้มครองถึงชาวเขมร ชาวญวน ชาวลาวที่มาจากอินโดจีนของฝรั่งเศส ตลอดจนทั้งชาว

³⁷ พชรินทร์ เปี่ยมสมบูรณ์ , “การปฏิรูปกฎหมายของประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ.2411 จนถึง พ.ศ.2478”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2517, น.168-169.

³⁸ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล , บันทึกของ นายยอร์ช ปาดูซ์ (Georges PADOUX) ที่ปรึกษาการร่างกฎหมายของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 (แปลและเรียบเรียง) , (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน ,2546) , น.39.

³⁹ เฟิงฮ้าง, น.39-40.

จีน โปรตุเกสที่มาจากมาเก๊า ชาวมลายู และชาวชวา ภายใต้การปกครองของประเทศเนเธอร์แลนด์ ยิ่งกว่านั้นความไม่แน่นอนของทะเบียนราษฎรทำให้เกิดมีการแอบอ้างว่าเป็นบุคคลในคุ้มครองของประเทศมหาอำนาจต่างชาติเพื่อเรียกร้องสิทธิอันนี้อีกด้วย ดังนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองของประเทศไทยจะปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ผู้นั้นจะไม่ถูกยับยั้งขัดขวางในขณะกระทำการตามหน้าที่ดังกล่าวหรือไม่ เพราะบุคคลซึ่งได้รับความคุ้มครองเหล่านี้จะปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามคำสั่ง แม้คำสั่งนั้นจะชอบด้วยกฎหมายก็ตาม ผลจึงตามมาว่าแม้แต่การปฏิบัติตามหน้าที่ประจำวัน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจ และที่เกี่ยวกับทางสาธารณะก็อาจก่อให้เกิดปัญหาได้ ความขัดข้องที่เด่นชัดเช่นนี้เป็นสิ่งที่ประเทศไทยยากที่จะยอมรับได้ ฉะนั้น ประเทศไทยจึงได้พยายามมาเป็นเวลากว่า 20 ปี เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้⁴⁰

ข้ออ้างสำคัญอีกประการที่ประเทศมหาอำนาจยุโรปปฏิเสธไม่ยอมยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตก็คือ การขาดหลักประกันทางความยุติธรรมที่ไม่สามารถให้หลักประกันทางความยุติธรรมแก่คนในบังคับตนได้อย่างเพียงพอเช่นเดียวกับคนในบังคับที่ได้รับจากศาลกงสุลของตน ดังนั้น ตราบไต่ที่ศาลยังไม่มีการจัดระบบที่ดีกว่านี้และกฎหมายไทยยังอยู่ในสภาพที่ล้าหลังและไม่เป็นระเบียบเช่นนี้ ประเทศมหาอำนาจยุโรปก็จะไม่ยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้กับประเทศไทย ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องร่างประมวลกฎหมายเพื่อสะสางปัญหาเกี่ยวกับสิทธิสภาพนอกอาณาเขต⁴¹

(2.2) วัตถุประสงค์ในการจัดทำกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127มีดังนี้

(2.2.1) เพื่อรวมบทบัญญัติของกฎหมายประเภทเดียวกันซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ ให้อยู่ภายใต้ชื่อกฎหมายเดียวกันและประมวลกฎหมายเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ในกฎหมายอาญาซึ่งมีทั้งกฎหมายอาญาเก่าเกี่ยวกับความผิดเฉพาะอย่างบางประการ (เช่น ลักษณะวิวาทเกี่ยวกับการตีต่อกันและสบประมาท ลักษณะอาญาหลวงเกี่ยวกับการฆ่าและการปล้น ฯลฯ) และบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งประกาศใช้ในภายหลังเพื่อปราบปรามความผิดเฉพาะอย่าง (กฎหมายเกี่ยวกับอั้งยี่ พ.ศ.2441 เกี่ยวกับการหมิ่นประมาท พ.ศ.2433 เกี่ยวกับฉ้อโกง พ.ศ.2443 ฯลฯ) ที่อยู่กระจัดกระจายซึ่งการกระจัดกระจายของบทบัญญัติต่าง ๆ นั้นมีข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิดโดยหลักการของกฎหมาย ด้วยเหตุที่กฎหมายกระจัดกระจายดังกล่าว

⁴⁰ เพิ่งอ้าง, น.40-41.

⁴¹ เพิ่งอ้าง, น.41-42.

นี้เองทำให้ศาลต้องประสบความยากลำบากและยุ่งยาก ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องประสานและสร้างระบบกฎหมายให้มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น⁴²

(2.2.2) เพื่อให้บทบัญญัติของกฎหมายบางประการมีความทันสมัย ทั้งนี้เพราะบทบัญญัติดังกล่าวไม่สอดคล้องกับแนวความคิดแบบใหม่ซึ่งแพร่หลายมากขึ้นเรื่อยๆในต่างประเทศ⁴³ เช่น ความผิดอาญาบางลักษณะมีโทษตามข้อปลักย่อยซึ่งกฎหมายกำหนดไว้อย่างละเอียดลออ เช่น ชนิดของอาวุธที่ใช้ หรือรายละเอียดเกี่ยวกับบาดแผลที่ได้รับในกรณีที่ได้รับอันตรายทางกาย⁴⁴ ซึ่งการกำหนดโทษดังกล่าวมีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายสมัยใหม่

(2.2.3) เพื่อการศึกษาและการนำเรื่องใหม่ที่อยู่ในช่วงเวลานั้นยังไม่มียุทธศาสตร์เข้าไปสู่ระบบกฎหมายของประเทศไทย โดยในกฎหมายอาญานั้นผู้บัญญัติกฎหมายถูกเรียกร้องให้ออกกฎหมายซึ่งมีบทบัญญัติอันเป็นหลักประกันซึ่งได้นำมาใช้กันแล้วในประมวลกฎหมายยุคใหม่เพื่อประสานประโยชน์ของสังคมกับบุคคลซึ่งตกเป็นจำเลย⁴⁵

(3) กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

กฎหมายอาญาสมัยใหม่ของประเทศไทยได้บัญญัติขึ้นในรูปแบบของประมวลกฎหมาย ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกนี้เรียกกันว่า “กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127”⁴⁶ โดยกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติแห่งความผิดและการลงโทษที่ชัดเจนแน่นอน⁴⁷

ผู้ร่างประมวลกฎหมายลักษณะอาญานี้มิได้มีการคงไว้ซึ่งโทษสมัยเก่าไว้ แต่กลับเอาโทษสมัยใหม่ของต่างประเทศของต่างประเทศตามแนวความคิดสมัยใหม่ว่าด้วยความ

⁴² เรอเน่ กียอง ถอดความและเรียบเรียงโดย สุรพล ไตรเวทย์, *อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 32*, น. 132.

⁴³ *เพ็งอ้าง*, น.132.

⁴⁴ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, *อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 38*, น.27.

⁴⁵ เรอเน่ กียอง ถอดความและเรียบเรียงโดย สุรพล ไตรเวทย์, *อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 297*, น.133-134.

⁴⁶ คณิต ฌ นคร, *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 4 ,(กรุงเทพฯ : วิญญูชน,2553) ,น. 41.

⁴⁷ กนิษฐา ชิตช่าง, “มูลเหตุในการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127”, *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2532*, น.148.

รับผิดชอบทางอาญาและวิธีการลงโทษมาใช้ เพียงเท่าที่เห็นว่าอาจจะเหมาะสมกับขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีของประเทศไทย⁴⁸

อนึ่งผู้ร่างประมวลกฎหมายลักษณะอาญามีความประสงค์ที่จะทำให้ประมวลกฎหมายดังกล่าวซึ่งได้ใช้นั้น ไม่เป็นการอวดอ้างที่จะเน้นหนักไปทางหลักวิชา และประสงค์ให้เป็นที่เข้าใจแก่ประชาชน และศาลโดยง่าย⁴⁹

ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งของประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 นั่นก็คือ ผู้ยกร่างนั้นต้องการที่จะให้พลเมืองสามารถเข้าใจได้ว่าสิ่งใดบ้างที่กฎหมายลงโทษ หรือสิ่งใดบ้างที่กฎหมายอนุญาตให้ทำ⁵⁰ ก็เพื่อที่จะยับยั้งไม่ให้พลเมืองหรือประชากรในรัฐนั้น กระทำ ความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้

4.1.3 รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาของไทยในปัจจุบัน

4.1.3.1 ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่มีการรวบรวมหลักเกณฑ์ทั่วไปในการ วินิจฉัยการกระทำความผิดอาญา และมีบทบัญญัติที่มีการกำหนดความผิดและโทษ เข้าไว้ด้วยกัน อย่างเป็นระบบเป็นหมวดหมู่เรียบร้อย มีข้อความแท้ถึงซึ่งกันและกัน

เหตุผลในการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาแทนกฎหมายลักษณะ อาญา ร.ศ.127 ก็เพราะว่า “กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้ประกาศใช้มานานแล้ว และได้มีการ แก้ไขเพิ่มเติมอยู่หลายแห่งกระจัดกระจายกันอยู่ จึงเป็นการสมควรที่จะได้ชำระสะสาง และนำเข้าสู่ เป็นประมวลกฎหมายอาญาเสียในฉบับเดียวกัน อนึ่ง ปรากฏว่าหลักการบางอย่างและวิธีการลงโทษ บางอย่างควรจะได้รับการปรับปรุงให้สมกับกาลสมัยและแนวโน้มของนานาประเทศ ในสมัยปัจจุบันหลักเดิม บางประการจึงล้าสมัย สมควรที่จะปรับปรุงเสียให้สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย”⁵¹

กฎหมายอื่นที่เป็นกฎหมายอาญาส่วนใหญ่เป็นกฎหมายในรูปแบบของ พระราชบัญญัติซึ่งกฎหมายอาญาอื่นดังกล่าวนี้อาจมีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างจากหลักเกณฑ์ที่มีอยู่ใน

⁴⁸ ोकฤต โดยเสริม วินิจฉัยกุล บรรยายแทน , คำบรรยายกฎหมายอาชญา ของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์การเมือง , (พระนคร : ร้านกาญจนพิมพ์ดีด,2477), น.24

⁴⁹ เพิ่งอ้าง, น.24-25

⁵⁰ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล , อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 38, น.49

⁵¹ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 73 ตอนที่95 ฉบับพิเศษ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2499

ประมวลกฎหมายอาญาได้ อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายอาญายังคงความเป็นกฎหมายอาญาหลักของประเทศ⁵²

ประมวลกฎหมายอาญานั้น เป็นกฎหมายอาญาหลักของทุกประเทศในระบบซีวิลลอว์ (civil law) ด้วยเหตุนี้การที่จะบัญญัติความผิดอาญาเพิ่มเติมในประเทศในระบบกฎหมายดังกล่าวฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องพิจารณาว่า ความผิดอาญาที่จะบัญญัติเพิ่มเติมนั้นมีความผิดอาญาในประมวลกฎหมายอาญาที่เป็นพื้นฐานอยู่แล้วหรือไม่ ถ้ามีฝ่ายนิติบัญญัติก็จะพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาให้ครอบคลุมการกระทำใหม่ๆ ที่ประสงค์จะบัญญัติให้เป็นความผิดอาญา ทั้งนี้ เพื่อให้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเป็นพื้นฐานสำคัญของความผิดอาญาทั้งหลาย⁵³

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศในระบบซีวิลลอว์ (civil law system) แต่การบัญญัติความผิดอาญาเพิ่มเติมก็ได้เป็นอย่างทีกล่าวข้างต้น โดยในเรื่องนี้ผู้เขียนจะยกตัวอย่างปัญหาในการบัญญัติกฎหมายดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 ความผิดเกี่ยวกับการจี้บังคับอากาศยานซึ่งมีพื้นฐานเกี่ยวกับเสรีภาพและความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน ซึ่งในต่างประเทศได้บัญญัติลงไว้ในประมวลกฎหมายอาญา⁵⁴ แต่ในประเทศไทยเราได้บัญญัติเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะต่างหาก⁵⁵

ตัวอย่างที่ 2 ความผิดฐานก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 135/1-135/4 โดยลักษณะของการกระทำความผิดก็คือการรวมตัวกันจัดตั้ง “สมาคมการก่อการร้าย” (Terrorist association) ซึ่งตามปกติการก่อการร้ายจะสัมพันธ์กับต่างประเทศอีกด้วย และหาก “สมาชิกสมาคมการก่อการร้าย” ไปกระทำความผิดฐานอื่นใดขึ้น การกระทำก็จะเป็นการกระทำความผิดที่มีลักษณะเดียวกับความผิดฐานอั้งยี่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 209 แต่ประเทศกลับได้บัญญัติความผิดฐานก่อการร้ายแยกส่วนกับความผิดฐานอั้งยี่

โดยปัญหาดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนั้น ผู้เขียนจะขอเข้าไปอธิบายและวิเคราะห์ในบทที่ 5

⁵² คณิต ฒ นคร , กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 10 ,(กรุงเทพฯ : วิญญูชน,2553) ,น.65

⁵³ เพ็งอั้ง, น.66

⁵⁴ ในประเทศเยอรมันได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับการจี้บังคับอากาศยานลงไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 316 C

⁵⁵ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ. 2558 มาตรา 7-25

4.1.3.2 กฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาอื่น

(1) พระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติ คือ กฎหมายซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้น โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา พระราชบัญญัติที่กำหนดความผิดอาญา เช่น พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้ามาตรา 108, 109

มาตรา 108 “บุคคลใดปลอมเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักรต้องระวางโทษ...”

มาตรา 109 “บุคคลใดเลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นนั้น ต้องระวางโทษ...”

(2) พระราชกำหนด

พระราชกำหนด คือ กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี พระราชกำหนดที่กำหนดความผิดอาญา เช่น พระราชกำหนดการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 4 ประกอบมาตรา 12

“มาตรา 4 ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปว่าในการกักขังเงินตนหรือบุคคลใดจะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกักขังเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินรายนั้นหรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ และในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

ผู้ใดไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ดำเนินการ หรือให้พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลใดดำเนินการโฆษณา ประกาศหรือชักชวนประชาชนให้ลงทุนโดย

(1) ชื่อหรือขายเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งหรือหลายสกุล หรือ

(2) เก่งกำไรหรืออาจจะได้รับผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงิน ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วย”

“มาตรา 12 ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่”

(3) ประกาศคณะปฏิวัติ

ประกาศของคณะปฏิวัติ (Announcement of the Revolutionary Council) คือประกาศหรือคำสั่งของผู้มีอำนาจในขณะนั้น โดยการเข้าสู่อำนาจด้วยกำลังล้มเลิกรัฐธรรมนูญที่ถือเป็นกฎเกณฑ์อันสูงสุดของประเทศตั้งต้นเป็นรัฐอธิปไตย (Sovereign) เช่น ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 สมัยจอมพล ถ. กิตติขจร ข้อ 2 วรรคหนึ่ง ที่ห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายว่าด้วยสุรา หรือบุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราดังกล่าวจำหน่ายสุราทุกชนิดในเวลาอื่น นอกจากตั้งแต่เวลา 11.00 นาฬิกา ถึงเวลา 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่เวลา 17.00 นาฬิกา ถึงเวลา 24.00 นาฬิกา เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมตำรวจสำหรับนครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับจังหวัดอื่น หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับตามข้อ 4⁵⁶

4.2 เกณฑ์ในการเลือกรูปแบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญา

ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะนำแนวคิดและทฤษฎีต่างๆที่ได้อธิบายมาทั้งในบทที่ 2 บทที่ 3 และบทที่ 4 ในหัวข้อ 4.1 พร้อมทั้งความเห็นของนักวิชาการทั้งหลายที่เกี่ยวข้องมาประมวลรวบรวมเพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ในการหาเกณฑ์การเลือกรูปแบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย

การที่กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการป้องกันภัยอันตรายต่อสังคม⁵⁷ กฎหมายอาญาจึงต้องกำหนดว่าการกระทำใดเป็นความผิดและใช้โทษหรือวิธีการเพื่อความ

⁵⁶ สิทธิกร ศักดิ์แสง, *รวมบทความศาสตร์แห่งการตีความ (กฎหมาย) Hermeneutic*, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม , 2556), น.79.

⁵⁷ Wayne R. LaFave, *CRIMINAL LAW*, 4th ed. (St. Paul, Minnesota : Thomson/West, 2003), pp.8

ปลอดภัยสำหรับการกระทำนั้น⁵⁸ ด้วยเหตุนี้กฎหมายอาญาจึงเป็นกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสังคม และสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชน⁵⁹ ดังนั้น ในการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญานั้นผู้บัญญัติกฎหมายจะต้องคำนึงว่า

ประการที่หนึ่ง การกระทำควรเป็นความผิดอาญาหรือไม่

ประการที่สอง เมื่อจะกำหนดเป็นความผิดอาญาแล้ว ควรที่จะบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ หรือบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญานั้น

โดยผู้เขียนจะทำการอธิบายเป็นลำดับดังนี้

4.2.1 การกระทำนั้นควรเป็นความผิดอาญาหรือไม่

การที่จะพิจารณาว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดอาญาหรือไม่นั้นจะต้องพิจารณาว่า⁶⁰

4.2.1.1 การกระทำนั้นเป็นที่เห็นได้ชัดในหมู่ชนส่วนมากว่า เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคม และหมู่ชนส่วนมากมิได้ให้อภัยแก่การกระทำเช่นนั้น

4.2.1.2 ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญาแล้ว จะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษประการต่างๆ

4.2.1.3 การปราบปรามการกระทำเช่นนั้น กล่าวคือ การถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญาจะไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลงไป

4.2.1.4 หากเป็นความผิดอาญาแล้ว จะมีการใช้บังคับกฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

4.2.1.5 การใช้กระบวนยุติธรรมทางอาญากับการกระทำดังกล่าวจะไม่มีผลทำให้เกิดการใช้กระบวนกรณีน้อย่างเกินขีดความสามารถทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณ

4.2.1.6 ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างสมเหตุสมผลอื่นๆ แล้ว นอกจากการใช้กฎหมายอาญากับกรณีที่เกิดขึ้น

ฉะนั้น หากกระทำใดไม่เข้าหลักเกณฑ์ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นก็ไม่ควรกำหนดเป็นความผิดอาญา เพราะทางรัฐจะกำหนดความอาญาได้เฉพาะในกรณีที่มีการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่รบกวนความสงบสุขของผู้คนในสังคมเท่านั้น หากทางรัฐออกกฎหมายอาญาทางเทคนิคมาก

⁵⁸ หยุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญาภาค 1, ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ (บรรณาธิการ), พิมพ์ครั้งที่ 20, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), น.12.

⁵⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค 1, จัดพิมพ์โดยเนติบัณฑิตยสภา, (พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : หจก.จิวรัช การพิมพ์, 2546), น.2.

⁶⁰ ดูรายละเอียดในหัวข้อ 2.1.2.1

เกินไปโดยไม่ได้มีการพิจารณาจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น จะมีผลก่อให้เกิดสถานการณ์กฎหมายอาญาเพื่อ (over-criminalization) นำไปสู่การทำลายความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย ทำให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรม⁶¹ ดังนั้น กฎหมายอาญาควรมีเท่าที่จำเป็นเพื่อทำให้คนในสังคมเคารพกฎหมายอาญา โดยทำให้กฎหมายอาญาเป็นเพชร ไม่ใช่เป็นเพียงเม็ดกรวดทราย⁶²

แต่อย่างไรก็ตามทางรัฐอาจจะกำหนดให้การกระทำที่ไม่เข้าเกณฑ์การกำหนดความผิดอาญานั้นเป็นความผิดรับผิดทางปกครองและมีโทษทางปกครองได้ เพราะความรับผิดชอบทางปกครองจะช่วยสร้างประสิทธิภาพในการใช้กฎหมายและรักษาความศักดิ์สิทธิ์ในกฎหมายอาญา อีกทั้งการดำเนินการบังคับโทษทางปกครองยังมีประสิทธิภาพและประหยัดค่าใช้จ่ายของรัฐมากกว่าการดำเนินคดีอาญา⁶³

4.2.2 เมื่อเป็นความผิดอาญาแล้ว ควรบัญญัติความผิดอาญานั้นไว้ในที่ใด

เมื่อผู้ร่างกฎหมายได้มีการพิจารณาแล้วว่าการกระทำใดเป็นความผิดอาญาแล้ว ในลำดับถัดมาผู้ร่างกฎหมายจะต้องพิจารณาว่าการกระทำที่เป็นความผิดอาญานั้นควรบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายหรือในพระราชบัญญัติ โดยผู้เขียนขอแยกพิจารณาเป็นลำดับดังนี้

4.2.2.1 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาบทบัญญัติที่เข้าขอบข่ายในประมวลกฎหมายอาญาหรือประมวลกฎหมายที่มีความผิดอาญา

การที่ผู้ร่างกฎหมายจะทราบว่าการกำหนดความผิดอาญาใดควรจะกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายนั้นจะต้องเข้าใจก่อนว่า “ประมวลกฎหมาย” มีความหมายว่าอย่างไร และมีแนวคิดที่จะกำหนดความผิดไว้ในประมวลกฎหมายอย่างไร

Jean Louis Bergel อธิบายว่า “ประมวลกฎหมายมีความหมายอย่างกว้างที่สุดว่าเป็นที่รวมของกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งมีเนื้อหาบัญญัติถึงเรื่องเดียวกันหรือเกี่ยวข้องกัน ประมวลกฎหมายจึงเป็นแบบการร่างกฎหมายวิธีหนึ่งที่มีการรวบรวมกฎหมายหรือระเบียบต่างๆ ให้อยู่ที่แห่งเดียวกันอย่างมีระบบในระดับหนึ่งและอยู่ภายใต้หลักการของกฎหมายนั้นๆ”⁶⁴

⁶¹ ปกป้อง ศรีสนิท, กฎหมายอาญาชั้นสูง, (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2559), น.33.

⁶² เพ็ญอ่าง, น.34.

⁶³ เพ็ญอ่าง.

⁶⁴ Jean Louis Bergel, “Principal Features and Methods of Codification”, Louisiana Law Review, Volume 48 Number 5 May 1988, p.1075 Retrieved on April 29, 2016, from <http://digitalcommons.law.lsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5119&context=lalrev>

James G. Apple และ Robert P. Deyling ได้อธิบายว่า “ประมวลกฎหมายเป็นการจัดการรวบรวมกฎหมายทั้งหมดอย่างมีเหตุผล”⁶⁵

Reinhard Zimmermann อธิบายว่า “ประมวลกฎหมายเป็นกฎหมายที่ได้รับการจัดทำโดยมีลักษณะที่สำคัญคือ ประการที่หนึ่ง ประมวลกฎหมายต้องมีความสมบูรณ์ มีการวางหลักเกณฑ์ที่ใช้เป็นการทั่วไปในเรื่องนั้น ไม่ใช่สำหรับประเด็นใดประเด็นหนึ่งโดยเฉพาะ ประการที่สอง เนื้อหาสาระของประมวลกฎหมายต้องได้รับการบัญญัติขึ้นภายใต้หลักตรรกะ มีความสมเหตุสมผล สอดคล้องกันทั้งฉบับ ประมวลกฎหมายจึงนำไปใช้เป็นการรอบแนวคิดและวางหลักการบังคับใช้อำนาจในการพัฒนากฎหมายต่อไป”⁶⁶

ศาสตราจารย์.ดร.หยุด แสงอุทัย อธิบายว่า “ประมวลกฎหมายนั้นต่างกับพระราชบัญญัติเฉพาะเรื่อง โดยการประมวลกฎหมายเป็นการรวบรวมรวมบทบัญญัติเดียวกันเข้าไว้ด้วยกันจัดแบ่งหมวดหมู่ให้เรียบร้อย มีข้อความเท่าถึงซึ่งกันและกัน ซึ่งการบัญญัติประมวลกฎหมายจะแปลกกว่าพระราชบัญญัติก็คือว่า ประมวลกฎหมายนั้นบัญญัติหลักเกณฑ์ทั่วไปให้คลุมข้อความทั้งหมดในเรื่องที่ประสงค์จะบัญญัติไว้ โดยพยายามที่จะให้แก้ปัญหาได้ทุกปัญหาอันอาจพึงเกิดขึ้นได้ แต่ในขณะเดียวกัน ก็ระมัดระวังที่จะกล่าวไว้แต่หลักเกณฑ์ใหญ่ๆ ไม่กล่าวถึงรายละเอียดปลีกย่อย การประมวลกฎหมาย (Codification) จึงต่างกับการเอากฎหมายหลายฉบับซึ่งบัญญัติเรื่องเดียวกันมาทำเป็นฉบับเดียวกัน (Amalgamation) โดยไม่มีการจัดให้เป็นระบบ และแบ่งประเภทเรื่อง (Classification) ให้เรียบร้อย”⁶⁷

รองศาสตราจารย์.สมยศ เชื้อไทย ได้อธิบายว่า “ประมวลกฎหมายนั้นต่างจากพระราชบัญญัติธรรมดาเพราะพระราชบัญญัติธรรมดาเป็นกฎหมายเฉพาะเรื่องเฉพาะราวที่เรียกว่า “กฎหมายพิเศษ (jus speciale)” แต่ประมวลกฎหมายได้รวบรวมกฎหมายในเรื่องเดียวกัน

⁶⁵ James G. Apple and Robert P. Deyling, “A Primer on the Civil-Law System” Retrieved on April 29, 2016, from [http://www.fjc.gov/public/pdf.nsf/lookup/CivilLaw.pdf/\\$file/CivilLaw.pdf](http://www.fjc.gov/public/pdf.nsf/lookup/CivilLaw.pdf/$file/CivilLaw.pdf)

⁶⁶ Reinhard Zimmermann, REGIONAL PRIVATE LAWS AND CODIFICATION IN EUROPE, Edited by HECTOR L. MacQUEEN, ANTONI VAQUER and SANTIAGO ESPIAU ESPIAU, (Cambridge University Press, 2003), p.1 Retrieved on April 29, 2016, from <chrome-extension://oemmnndcbldboiebfnladdacbfmadadm/http://catdir.loc.gov/catdir/samples/cam041/2003043809.pdf>

⁶⁷ หยุด แสงอุทัย แก้ไขปรับปรุงโดย สมยศ เชื้อไทย , ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป , พิมพ์ครั้งที่ 17 , (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552)., น.7.

หรือเกี่ยวพันกันมาไว้ในที่เดียวกัน แล้วจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบระเบียบ มีข้อความคล่องจอง
เท่าความเชื่อมโยงถึงกันและกัน ประมวลกฎหมายจึงไม่ใช่กฎหมายพิเศษแต่เป็นกฎหมายทั่วไป (jus
generale) ของระบบกฎหมาย”⁶⁸

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ชาญชัย แสวงศักดิ์ และ ดร.วรรณชัย บุญ
บำรุง อธิบายว่า “ประมวลกฎหมาย(Code) หมายความว่า สิ่งที่รวบรวมหรือประกอบไปด้วย
กฎหมายหนึ่งหรือหลายฉบับเข้าด้วยกัน โดยกฎหมายต่างๆประกอบด้วยเรื่องเดียวหรือหลายเรื่องมา
เรียงกันเป็นระบบมากน้อยต่างกัน แต่ประมวลกฎหมายแต่ละฉบับจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป
ขึ้นอยู่กับลักษณะหรือวิธีการจัดทำประมวลกฎหมาย (la codification) โดยอาจเป็นการจัดทำ
ประมวลกฎหมายโดยเพียงนำกฎหมายต่างๆที่มีแต่เดิมมารวบรวมไว้ในประมวลกฎหมายฉบับเดียวกัน
เท่านั้น หรืออาจเป็นการกำหนดหลักการใหม่ขึ้นมาหรือแก้ไขหลักการเดิมก็ได้”⁶⁹

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ อธิบายว่า “การจัดทำประมวล
กฎหมาย หรือ “Codification” คือ การรวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายเรื่องเดียวกัน หรือมีความ
เกี่ยวเนื่องกันอย่างใกล้ชิดเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งจะสามารถใช้อ้างอิงในศาลได้ และทำให้การศึกษาค้นคว้า
กฎหมายที่มีหลักการหรือเนื้อความเกี่ยวเนื่องกันเป็นไปโดยง่ายสำหรับประชาชนโดยทั่วไปและผู้มี
ส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้กฎหมายนั้นๆ”⁷⁰

นายธรรมนิติ์ สุ่มันตกุล อธิบายว่า “ประโยชน์หรือหน้าที่อันแท้จริง
ของประมวลกฎหมาย นั่นคือ ประมวลกฎหมายจะทำให้การเข้าถึงกฎหมายที่กระจัดกระจายกันอยู่ได้
เป็นไปได้ง่าย”⁷¹

นายเกรียงศักดิ์ แจ้งสว่าง อธิบายว่า “การจัดทำประมวลกฎหมาย
หมายถึงการนำบทบัญญัติของกฎหมายทั้งหมดที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่ยังจัดทำประมวลกฎหมายมา
รวบรวม และเรียบเรียงไว้ในประมวลกฎหมายเนื้อหาของเรื่อง การจัดทำประมวลกฎหมายจึงเป็นการ

⁶⁸ สมยศ เชื้อไทย , ความรู้กฎหมายทั่วไป , (กรุงเทพฯ : วิญญูชน , 2554) , น.21.

⁶⁹ ชาญชัย แสวงศักดิ์ และ วรรณชัย บุญบำรุง , สารานุกรมเกี่ยวกับการจัดทำประมวล
กฎหมายของต่างประเทศและของไทย , (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2543) , น.6

⁷⁰ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ , “บทสัมภาษณ์ ที่มา ความหมายและวัตถุประสงค์ของแนวความคิด
ในการรวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องเดียวกันไว้ในที่เดียวกัน (Compilation of Law and
regulation)”, จลนิตี ปีที่2 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม 2548 , น.17

⁷¹ ธรรมนิติ์ สุ่มันตกุล, “การจัดทำประมวลกฎหมายในประเทศอังกฤษ” สืบค้นจาก
chrome-extension://oemmnndcblldboiebfnladdacbfmadadm/http://web.krisdika.
go.th /data/activity/act75.pdf วันที่ 29 เมษายน 2559

รวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่แล้ว เว้นแต่มีเหตุจำเป็นต้องมีการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมให้บทบัญญัติที่นำมารวบรวมมีความสอดคล้องกันเพื่อจัดลำดับศักดิ์ของบทบัญญัติส่วนต่างๆ ให้มีความถูกต้อง และเพื่อให้ระบบกฎหมายมีเอกภาพ ทั้งนี้เนื่องจากหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ใช้บังคับกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะมักจะกระจัดกระจายอยู่ตามกฎหมายมากมายหลายฉบับ ทำให้ประชาชนผู้อยู่ใต้บังคับของกฎหมายยากที่จะเข้าใจในเนื้อหาสาระและระบบกฎหมายของกฎหมายต่างๆ เหล่านั้นได้อย่างครบถ้วน การจัดทำประมวลกฎหมายจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาดังกล่าว”⁷²

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.คณิต ฒ นคร อธิบายว่า “ประมวลกฎหมายอาญานั้น เป็นกฎหมายอาญาหลักของทุกประเทศในระบบ (Civil law) ด้วยเหตุนี้การที่จะบัญญัติความผิดอาญาเพิ่มเติมในประเทศในระบบกฎหมายดังกล่าวฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องพิจารณาว่าความผิดอาญาที่จะบัญญัติเพิ่มเติมนั้นมีความผิดอาญาในประมวลกฎหมายอาญาที่เป็นพื้นฐานอยู่แล้วหรือไม่ ถ้ามีฝ่ายนิติบัญญัติก็จะพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาให้ครอบคลุมการกระทำใหม่ๆ ที่ประสงค์จะบัญญัติให้เป็นความผิดอาญา ทั้งนี้ เพื่อให้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเป็นพื้นฐานสำคัญของความผิดอาญาทั้งหลาย”⁷³

นายธีรสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์ อธิบายว่า “ประมวลกฎหมายอาญา หมายถึงกฎหมายที่มีการรวบรวมข้อห้ามและบทกำหนดโทษทางอาญารวมเข้าด้วยกัน โดยจัดทำเชื่อมโยงมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ โดยมีข้อความเท่าถึงซึ่งกันและกัน”⁷⁴

นางสาวเพ็ญรัตน์ ลีลาพงศธร อธิบายโดยสรุปความได้ว่า การแก้ไขเพิ่มเติมฐานความผิดลงในประมวลกฎหมายอาญานี้จะก่อให้เกิดผลดีในเรื่องสภาพบังคับในการใช้บทบัญญัติของกฎหมายในทางปฏิบัติ เนื่องจากในบริบทสังคมไทยการบังคับใช้กฎหมายอาญามักให้น้ำหนักไปที่ประมวลกฎหมายอาญามากกว่ากฎหมายพิเศษฉบับอื่นใด แต่ก็อาจมีข้อเสียอยู่ที่ไม่สามารถบัญญัติกระบวนกรอันเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างวิธีสบัญญัติลงไปได้ กล่าวคือ เป็นข้อเสียในเรื่องความสะดวกในการใช้งาน⁷⁵

⁷² เกรียงศักดิ์ แจ้งสว่าง, “การพัฒนากฎหมาย (Legal Development) : การจัดทำประมวลกฎหมาย” ,จุลนิติ ปีที่2 ฉบับที่2 มีนาคม-เมษายน 2548 , น.83.

⁷³ ดูคำอธิบายในหัวข้อ 4.1.3.1

⁷⁴ ธีรสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป (The General Part of the Criminal Law), (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2555), น.26.

⁷⁵ เพ็ญรัตน์ ลีลาพงศธร, “อาชญากรรมต่อมนุษยชาติกับฐานความผิดในกฎหมายอาญาไทย”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558, น.340.

จากคำอธิบายดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า การกำหนดความผิดอาญาไว้ในรูปแบบของประมวลกฎหมายนั้นสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

- (1) การกำหนดความผิดอาญาลงในประมวลกฎหมายอาญาหรือในประมวลกฎหมายที่มีความผิดอาญา
- (2) การรวบรวมกฎหมายที่มีความผิดอาญาหลายฉบับเป็นประมวลกฎหมาย

(1) การกำหนดความผิดอาญาลงในประมวลกฎหมายอาญา

สำหรับการกำหนดความผิดอาญาที่เข้าขอบข่ายที่จะบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญานั้น จะต้องเป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะทั่วไปๆไป มีลักษณะของความผิดเป็นหมวดหมู่เป็นระบบ มีข้อความเข้าถึงซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ เพื่อให้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเป็นพื้นฐานสำคัญของความผิดอาญาทั้งหลาย และมีสภาพบังคับใช้ในทางปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 135/1-135/4 เป็นความผิดที่มุ่งประสงค์ต่อชีวิตของประชาชนผู้บริสุทธิ์หรือทำลายทรัพย์สินให้เกิดความเสียหายเพื่อสร้างความปั่นป่วนโดยให้เกิดความหวาดกลัวในหมู่ประชาชนและทำให้เกิดความวุ่นวายในประเทศ⁷⁶ ซึ่งฐานความผิดดังกล่าวเป็นฐานความผิดที่สำคัญ ดังนั้น เพื่อให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดทั่วไปๆและเป็นความผิดพื้นฐานที่สำคัญ จึงจำเป็นต้องบัญญัติความผิดดังกล่าวไว้ในประมวล

กฎหมายบางฉบับนั้นแม้จะมีการกำหนดความผิดอาญาไว้ก็ตาม แต่ก็กำหนดวิธีการเฉพาะไว้ด้วย เช่น พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ในหมวด 1 จะมีการกำหนดรายละเอียดการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้เท่านั้น โดยไม่มีการกำหนดความผิดอาญาไว้เลย เป็นแต่เป็นเพียงวิธีการและเครื่องมือที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานเท่านั้น

ดังนั้น จึงอาจกล่าวในที่นี้ได้ว่าการพิจารณาบทบัญญัติที่เข้าขอบข่ายในประมวลกฎหมายอาญานั้นจะต้องไม่มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ข้องเกี่ยวกับความผิดนั้นๆ

(2) การรวบรวมกฎหมายที่มีความผิดอาญาหลายฉบับเป็นประมวลกฎหมาย

สำหรับการรวบรวมกฎหมายที่มีความผิดอาญาหลายฉบับเป็นประมวลกฎหมายนั้น ต้องเป็นกรณีที่กฎหมายนั้นๆมีลักษณะของความผิดใกล้เคียงกัน ซึ่งการรวบรวมกฎหมายหลายๆฉบับเข้าเป็นประมวลกฎหมายนั้น ก็เพื่อให้กฎหมายมีความสอดคล้องกัน เป็น

⁷⁶ เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2546

เอกภาพ ทั้งนี้เนื่องจากหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ใช้บังคับกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะมักจะกระจัดกระจายอยู่ตามกฎหมายมากมายหลายฉบับ และทำให้ประชาชนผู้อยู่ใต้บังคับของกฎหมายยากที่จะเข้าใจในเนื้อหาสาระและระบบบทกฎหมายของกฎหมายต่างๆ เหล่านั้นได้อย่างครบถ้วน⁷⁷

โดยการรวบรวมกฎหมายที่มีความผิดอาญาหลายฉบับไว้ในที่เดียวกัน เพื่อความสะดวกในการใช้กฎหมายนั้น ในอดีตก็เคยมีการจัดทำมาแล้ว เช่น การรวบรวมความผิดต่างๆ ในกฎหมายตราสามดวงที่มีการบัญญัติความผิดและระบุโทษซ้ำซ้อน มารวมไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127⁷⁸

4.2.2.2 เกณฑ์ในการพิจารณาการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาไว้ในพระราชบัญญัติ

การที่จะทราบว่ากฎหมายที่กำหนดความผิดอาญานั้นจะต้องบัญญัติในรูปแบบของพระราชบัญญัตินั้น จะต้องทราบถึงเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติ และทราบแนวคิดในการกำหนดความผิดอาญาไว้ในพระราชบัญญัตินั้นมีผู้ให้ความเห็นอย่างไร โดยในเรื่องดังกล่าวมานี้ได้มีนักกฎหมายได้ให้ความเห็นไว้ดังนี้

จากคำอธิบายของ ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย และรองศาสตราจารย์ สมยศ เชื้อไทย⁷⁹ สามารถอธิบายถึงเหตุผลในการตรากฎหมายในรูปแบบพระราชบัญญัติได้ว่า พระราชบัญญัติธรรมดาเป็นกฎหมายเฉพาะเรื่องเฉพาะราวที่เรียกว่า “กฎหมายพิเศษ (jus speciale)” ไม่ใช่กฎหมายทั่วไป (jus generale) ซึ่งกฎหมายพิเศษดังที่กล่าวมานั้นจะต้องเอาไว้ใช้แก้ปัญหาเฉพาะเรื่องเฉพาะราว เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกี่ยวกับการใช้เช็ค พ.ศ.2534 มีการบัญญัติเอาไว้ใช้เฉพาะผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เช็คที่มีลักษณะเป็นความผิดที่บุคคลทั่วไปจะลงมือกระทำความผิดได้

นางสาวเพียรรัตน์ ลีลาพงศธร อธิบายถึงลักษณะการกำหนดความผิดอาญาในรูปแบบของพระราชบัญญัติซึ่งสรุปความได้ว่า การกำหนดฐานความผิดไว้ในพระราชบัญญัติ มีข้อดีคือ การที่สามารถเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องวิธีสบัญญัติลงไปได้ด้วย ซึ่งจะทำให้กฎหมายมีความสมบูรณ์ทั้งในด้านสบัญญัติและวิธีสบัญญัติในกฎหมายฉบับเดียว ทำให้ง่ายต่อการใช้งาน แต่ใน

⁷⁷ ดูรายละเอียดในหัวข้อ 3.2.2 ประกอบ

⁷⁸ คณพล จันทร์หอม, “วิเคราะห์กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ศึกษากระบวนการร่างกฎหมายและประเด็นความรับผิดชอบในทางอาญา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2545, น.87.

⁷⁹ ดูรายละเอียดในหัวข้อ 4.2.2.1

ลักษณะของสังคมไทยแล้ว ค่าบังคับในทางปฏิบัติของพระราชบัญญัติจะมีไม่เท่ากับประมวลกฎหมายอาญา⁸⁰

ดังนั้น เกณฑ์ในการพิจารณาการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาไว้ในพระราชบัญญัตินั้น จะต้องเป็นกรณีที่มีความผิดอาญานั้นเป็นเรื่องเฉพาะ กล่าวคือ เป็นความผิดทางด้านเทคนิค โดยความผิดอาญานั้นจะต้องมีการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน อำนาจและหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ อย่างเช่น พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าที่มีการกำหนดขั้นตอนในการจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และมีการกำหนดความผิดอาญาไว้ในกรณีที่ไม่การทำตามขั้นตอนที่กำหนดไว้⁸¹ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องบัญญัติความผิดอาญาเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าในรูปแบบของพระราชบัญญัติ แต่อย่างไรก็ตามยังมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ว่าความผิดในกฎหมายการค้านั้นมีความผิดซ้ำซ้อนกับประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่ ซึ่งผู้เขียนจะได้วิเคราะห์ต่อไปในบทที่ 5

⁸⁰ เพียรรัตน์ สีสภาพสรร, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 332, น.341.

⁸¹ เหตุผลท้ายพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 “...เพื่อให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และโดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดลักษณะของเครื่องหมายและเครื่องหมายที่ต้องห้ามมิให้รับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า การสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและการดำเนินการที่เกี่ยวข้องการเก็บค่าธรรมเนียมในการโฆษณาจำของจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า และองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า รวมทั้งเพิ่มเติมให้มีการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กับเพิ่มเติมอำนาจของนายทะเบียนในส่วนของการพิจารณาคำคัดค้าน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

บทที่ 5

วิเคราะห์ปัญหาการจัดระบบ กฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย

หลังจากที่ได้ศึกษาที่ได้ศึกษาถึงแนวความคิดการกำหนดความผิดอาญาและรูปแบบทางกฎหมายในบทที่ 2 รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์ในบทที่ 3 และรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย และทางเลือกของรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในบทที่ 4 แล้ว ในบทนี้ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ถึงปัญหารูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย แล้วนำแนวคิดทฤษฎี และหลักกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องที่ผู้เขียนวิเคราะห์และสังเคราะห์ไว้นั้นมาเพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหารูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยต่อไป

โดยบทนี้ผู้เขียนจะขอเสนอประเด็นปัญหาดังนี้

- 5.1 ปัญหาการกำหนดความผิดอาญาไว้ในประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติไว้ไม่เป็นหมวดหมู่
- 5.2 ปัญหากฎหมายอาญาที่มีองค์ประกอบเหมือนกันแต่บัญญัติไว้คนละแห่ง
- 5.3 ปัญหาระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญากับความไม่เป็นเอกภาพในโทษทางอาญา
- 5.4 ปัญหากฎหมายอาญาเฟ้อ (Over-criminalization)
- 5.5 กรณีศึกษาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย

5.1 ปัญหาการกำหนดความผิดอาญาไว้ในประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติไว้ไม่เป็นหมวดหมู่

สำหรับประเด็นปัญหาการกำหนดความผิดอาญาในประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติไว้ไม่เป็นหมวดหมู่ มีประเด็นปัญหาที่จะต้องพิจารณา คือ การนิติบัญญัติในทางอาญาของไทยนั้นมีการคำนึงหรือตรวจสอบว่าการกำหนดความผิดอาญานั้นมีลักษณะของการกระทำที่จะอยู่ในหมวดหมู่เดียวกันหรือไม่ และการนิติบัญญัติในทางอาญาของไทยนั้นได้บัญญัติกฎหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การจัดทำประมวลกฎหมายหรือไม่

เห็นว่า การกำหนดความผิดอาญาในประมวลกฎหมายอาญานั้น ผู้ร่างกฎหมายจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดในการแบ่งประเภทความผิดอาญา และ ตรวจสอบกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะยก

ร่าง (Researching the Existing Law)¹ กล่าวคือ ผู้ร่างกฎหมายจะต้องตรวจสอบว่ามีกฎหมายใดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะยกร่างใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น เพื่อที่จะได้ทราบว่าต้องยกร่างกฎหมายเพิ่มเติมหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่มีอยู่ในฉบับใด

อีกทั้งการบัญญัติกฎหมายที่มีความผิดทางอาญาโดยการร่างหรือแก้ไขประมวลกฎหมายอาญานั้น จะต้องบัญญัติกฎหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการทำประมวลกฎหมาย (Codification) กล่าวคือ การจัดทำหรือแก้ไขประมวลกฎหมายอาญานั้นมีวัตถุประสงค์เป็นการรวบรวมหลักเกณฑ์หรือฐานความผิดต่างๆที่มีผลบังคับใช้อยู่แล้วหรือที่ยังไม่มีผลใช้บังคับ มาจัดกลุ่มรวมกันอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความชัดเจนและสะดวกในการตรวจค้นหรืออ้างอิง อีกทั้งการจัดทำประมวลกฎหมายอาญายังมีวัตถุประสงค์ในการที่จะแก้ไขปรับปรุงในหลักการของบทบัญญัติต่างๆ

แต่จากการศึกษาค้นคว้า ผู้เขียนกลับพบว่า มีบทบัญญัติบางมาตราในประมวลกฎหมายอาญานั้นมีการกำหนดความผิดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาไม่เป็นหมวดหมู่ ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของการจัดทำประมวลกฎหมายอาญา เช่น

ตัวอย่างที่ 1 ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 มีลักษณะการกระทำที่กระทบต่อร่างกาย แต่กลับบัญญัติไว้ในส่วนความผิดลหุโทษไม่อยู่ในหมวดความผิดต่อร่างกาย

จากตัวอย่างที่ 1 จะเห็นได้ว่าการจัดทำประมวลกฎหมายอาญาจะต้องมีการพิจารณาถึงข้อความคิดเกี่ยวกับการแบ่งประเภทและลักษณะของความผิดว่าควรอยู่ในลักษณะใด ความเชื่อมโยงของบทมาตราแต่ละบทมาตรา แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 ที่บัญญัติไว้ใน ภาค 3 ลหุโทษนั้นกลับไม่มีการพิจารณาถึงข้อความคิดเกี่ยวกับการแบ่งประเภทและลักษณะของความผิดอาญาเลย ซึ่งส่งผลให้กฎหมายในเรื่องดังกล่าวนี้ไม่มีความเป็นหมวดหมู่และไม่มีความเป็นเอกภาพ

อีกทั้งมีประเด็นที่ควรพิจารณาในตัวอย่างที่ 1 อีกว่ามีประมวลกฎหมายอาญาของไทย จำเป็นต้องมีการบัญญัติความผิดอาญาที่เป็นความผิดลหุโทษไว้ในภาค 3 ที่ว่าด้วยความผิดลหุโทษแยกออกมาต่างหากจากภาค 2 ที่เป็นภาคความผิดหรือไม่

ในเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่าหากพิจารณาเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศสซึ่งเป็นรูปแบบของต้นร่างของประมวลกฎหมายอีกหลายประเทศ จะเห็นได้ว่าลักษณะการบัญญัติบทบัญญัติในประมวลนั้นจะไม่มีบทบัญญัติในส่วนความผิดลหุโทษที่แยกต่างหากออกจากบทบัญญัติภาคความผิด แต่จะนำบทบัญญัติในส่วนลหุโทษรวมไว้ในภาคความผิดเลย เช่น ในบรรพ 2 ของประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดร้ายแรงและความผิดลหุ

¹ ดูรายละเอียดในหัวข้อ 2.3.3.2

โทษที่กระทำต่อบุคคล² ดังนั้น สำหรับประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้นไม่มีความจำเป็นที่จะบัญญัติบทบัญญัติในภาค 3 อันเป็นความผิดลหุโทษนั้นแยกออกมาเป็นหนึ่งภาคซึ่งเป็นการบัญญัติกฎหมายและจัดหมวดหมู่อย่างเกินความจำเป็น นอกจากนี้การแยกภาคลหุโทษเป็นอีกหนึ่งภาคยังส่งผลต่อการใช้บทบัญญัติกฎหมายอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 2 ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 1/1 มาตรา 135/1-135/4 อันมีลักษณะของการกระทำที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนในสังคมลักษณะหนึ่ง แต่มีการบัญญัติแยกออกมาเป็นอีกหนึ่งลักษณะ ซึ่งความผิดดังกล่าวนี้เป็นความผิดที่สามารถอยู่ใน ลักษณะ 5 ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชนได้

โดยการบัญญัติความผิดฐานก่อการร้ายนั้น ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.คณิต ฒ นคร ได้ อธิบายไว้ในหนังสือ คอป. ด่วนที่สุด ที่ คอป. 254/2555 ลงวันที่ 11 พฤษภาคม 2555 ว่า³

“...ความผิดฐานก่อการร้ายนั้น คอป. เห็นว่าเทียบได้กับความผิดฐานเป็นอั้งยี่ตาม มาตรา 209 แห่งประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ ความผิดฐานเป็นอั้งยี่เป็นการสกัดกั้นการก่อตั้ง “สมาคมอั้งยี่” หรือ “สมาคมอาชญากรรม” (Criminal association) และเพื่อสกัดกั้นการคงอยู่ต่อไปของ “สมาคมอั้งยี่” หรือ “สมาคมอาชญากรรม” ที่มีอยู่แล้ว ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการกระทำความผิดทั้งหลายที่ร้ายแรงที่จะเกิดตามมา ดังนั้น ในพื้นที่ความผิดคิดแล้วบทบัญญัติของความผิดฐานอั้งยี่จึงเป็น “บทบัญญัติป้องกันการกระทำความผิด” (Preventive legislation) เป็นการบัญญัติความผิดที่มีเนื้อหาย้อนไปจัดการกับการกระทำในขั้นตอนของกากระทำอันเป็น “การเตรียม” (ดู คณิต ฒ นคร กฎหมายอาญาภาคความผิด พิมพ์ครั้งที่ 10 สำนักพิมพ์วิญญูชน มิถุนายน 2553 หน้า 573) เพราะหากสมาชิกอั้งยี่ได้ไปกระทำความผิดฐานอื่นใดต่อไป เช่นไปกระทำความผิดฐานวางระเบิด ความผิดฐานวางเพลิง หรือความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โทษหนักสำหรับสมาชิกอั้งยี่ก็คือโทษของความผิดฐานวางระเบิด ความผิดฐานวางเพลิง หรือความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

... “สมาคมอั้งยี่” หรือ “สมาคมอาชญากรรม” (Criminal associations) ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 209 นั้น เป็น “สมาคมอั้งยี่” หรือ “สมาคมอาชญากรรม” ภายในประเทศ (ดู คณิต ฒ นคร กฎหมายอาญาภาคความผิด พิมพ์ครั้งที่ 10 สำนักพิมพ์วิญญูชน มิถุนายน 2553 หน้า 573) ต่อมา “สมาคมอาชญากรรม” ภายในประเทศดังกล่าวได้พัฒนาไปสู่การเป็น “สมาคมอั้งยี่” หรือ “สมาคมอาชญากรรม” ที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศและกลายเป็น “สมาคมก่อการร้าย”

² โปรดดู ภาคผนวก ค.

³ คณิต ฒ นคร , กฎหมายอาญาภาคความผิด ,พิมพ์ครั้งที่ 10 ,(กรุงเทพฯ : วิญญูชน , 2553) หน้า 573 และ720-721 ; คณิต ฒ นคร , อดีตประธาน คอป. แนะ อสส. ในคดีการก่อการร้าย ,(กรุงเทพฯ : วิญญูชน , 2553), น. 43-44

(Terrorist associations) ดังนั้น โดยนัยเดียวกับการกระทำที่เป็นความผิดฐานก่อการร้ายก็คือการกระทำที่เป็นการรวมตัวกันจัดตั้ง “สมาคมก่อการร้าย” (Terrorist association) ซึ่งตามปกติการก่อการร้ายจะสัมพันธ์กับต่างประเทศอีกด้วย และหาก “สมาชิกสมาคมก่อการร้าย” ไปกระทำความผิดฐานอื่นใดขึ้น การกระทำก็จะเป็นการกระทำความผิดทำนองเดียวกับที่กล่าวมาแล้วในความผิดฐานอั้งยี่ (ดู คณิต ฒ นคร กฎหมายอาญาภาคความผิด พิมพ์ครั้งที่ 10 สำนักพิมพ์วิญญูชน มิถุนายน 2553 หน้า 720-721)”

เมื่อพิจารณาจากคำอธิบายดังกล่าวข้างต้นประกอบกับลักษณะของการกระทำความผิดฐานก่อการร้ายแล้ว จะเห็นได้ว่าการกระทำความผิดฐานก่อการร้ายเป็นการกระทำที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนในสังคมลักษณะหนึ่ง แต่การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาประมวลกฎหมายอาญาเมื่อ พ.ศ.2546 นั้น กลับมีการบัญญัติความผิดดังกล่าวแยกออกมาเป็นอีกเป็นลักษณะหนึ่ง ซึ่งความผิดดังกล่าวนี้สามารถนำมาบัญญัติไว้อยู่ในประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 5 ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชนได้

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า การบัญญัติความผิดฐานก่อการร้ายเพิ่มเป็นอีกหนึ่งลักษณะความผิดโดยเฉพาะ เป็นการบัญญัติกฎหมายที่เกินความจำเป็น ซึ่งโดยหลักของประมวลกฎหมายนั้นมุ่งหมายในการรวบรวมกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่อยู่แล้วอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความชัดเจนและสะดวกในการตรวจค้นหรืออ้างอิง ฉะนั้น การกำหนดลักษณะความเกี่ยวกับก่อการร้ายผิดเพิ่มขึ้นมาอีกลักษณะต่างๆที่สามารถเพิ่มเติมในลักษณะความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชนได้นั้น จึงไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดทำประมวลกฎหมาย

5.2 ปัญหากฎหมายอาญาที่มีองค์ประกอบเหมือนกันแต่บัญญัติไว้คนละแห่ง

ในปัญหาของกฎหมายอาญาที่มีองค์ประกอบเหมือนกันแต่บัญญัติไว้คนละแห่งนี้มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาดังนี้

5.2.1 การบัญญัติกฎหมายที่มีความผิดอาญานั้นขัดต่อหลักการทางนิติบัญญัติในการกำหนดความผิดอาญาหรือไม่

เห็นว่า มิติในทางนิติบัญญัติในการออกแบบกฎหมาย (Law Design) หรือการจัดรูปแบบกฎหมาย (Form of Law) ของกฎหมายอาญานั้น ทางฝ่ายนิติบัญญัติต้องออกแบบกฎหมายโดยคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้⁴

⁴ ดูรายละเอียดในหัวข้อ 2.1.2.1 (3)

ประการที่หนึ่ง การออกแบบกฎหมายอาญาต้องกระทำเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญาที่ต้องการคุ้มครองและการเสริมสร้างการมีชีวิตที่ดีงามของคนในสังคม

ประการที่สอง การออกแบบกฎหมายอาญาต้องให้ความสำคัญกับระบบ (System) ของกระบวนการทางกฎหมายที่สอดคล้องกับนิติวิธีในระบบกฎหมาย

ประการที่สาม การออกแบบกฎหมายอาญาจะต้องให้ความสำคัญกับทฤษฎีต่างๆ ในกฎหมายอาญา

ประการที่สี่ การออกแบบกฎหมายอาญาต้องให้ความสำคัญกับสภาพสังคมนั้น

ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าผู้เขียนพบว่า การออกแบบกฎหมายอาญาของไทยไม่สอดคล้องกับหลักการดังที่กล่าวมาข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกแบบกฎหมายอาญาของประเทศไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับระบบของกระบวนการทางกฎหมายที่สอดคล้องกับนิติวิธีในระบบกฎหมายไทย กล่าวคือ การออกแบบกฎหมายอาญาของประเทศไทยนั้นไม่เป็นตามนิติวิธีในระบบซีวิลลอว์ ที่การบัญญัติกฎหมายนั้นจะต้องคำนึงถึงความผิดตามประมวลกฎหมายเป็นหลัก โดยจะต้องพิจารณาก่อนว่าการออกกฎหมายที่เป็นความผิดและมีโทษทางอาญานั้นได้ถูกกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาแล้วหรือไม่ ถ้าหากมีกำหนดไว้แล้วก็ต้องไม่มีการบัญญัติซ้ำ

โดยประเด็นปัญหาในกรณีนี้จะเห็นได้จากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 273-275 กับพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108-110

ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 273 “ผู้ใดปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ซึ่งได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภายในหรือนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 274 “ผู้ใดเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นซึ่งได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภายในหรือนอกราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 275 “ผู้ใดนำเข้าในราชอาณาจักร จำหน่ายหรือเสนอจำหน่าย ซึ่งสินค้าอันเป็นสินค้าที่มีชื่อ รูป รอยประดิษฐ์หรือข้อความใด ๆ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 272 (1) หรือสินค้าอันเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นตามความในมาตรา 273 หรือมาตรา 274 ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ”

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534

มาตรา 108 “บุคคลใดปลอมเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักรต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 109 “บุคคลใดเลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 110 “บุคคลใด

(1) นำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมปลอมตามมาตรา 108 หรือที่เลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่น ตามมาตรา 109 ...”

มาตรา 111 “บุคคลใด

(1) แสดงเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมที่มีได้จดทะเบียนในราชอาณาจักรว่าเป็นเครื่องหมายดังกล่าวที่ได้จดทะเบียนในราชอาณาจักรแล้ว

(2) จำหน่ายหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรองหรือเครื่องหมายร่วมตาม (1) ที่ตนรู้หรือเชื่อว่าเป็นเท็จ หรือ

(3) ให้บริการหรือเสนอให้บริการโดยแสดงเครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมตาม (1) ที่ตนรู้หรือเชื่อว่าเป็นเท็จ

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการออกแบบกฎหมายที่มีความผิดอาญาในประเทศไทยของฝ่ายนิติบัญญัตินั้นไม่เป็นตามนิติวิธีในระบบซีวิลลอว์ โดยจะเห็นได้ว่าการบัญญัติพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า มาตรา 108-111 นั้นมิได้คำนึงถึงความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 273-275 ซึ่งเป็นความผิดบทหลักเลย

นอกจากความผิดเครื่องหมายการค้าที่มีการบัญญัติซ้ำกันแล้วยังมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368 กับพระราชบัญญัติอื่นที่มีความผิดอาญายังได้บัญญัติความผิดซ้ำซ้อนกัน เช่น พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 มาตรา 112 เอกุณวีสติ

บัญญัติว่า “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 112 ทวาทศ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ”⁵

5.2.2 การบัญญัติกฎหมายที่มีความผิดอาญานั้นเป็นไปตามหลักการและ วัตถุประสงค์ของการจัดทำประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่

โดยหลักการและวัตถุประสงค์ในจัดทำประมวลกฎหมาย ก็คือ การรวบรวม หลักเกณฑ์ต่างๆหรือกฎหมายหลายๆฉบับเข้าด้วยกัน โดยหลักเกณฑ์หรือกฎหมายต่างๆ ประกอบด้วยเรื่องเดียวกันหรือหลายเรื่องมาเรียงรวมกันเป็นระบบมากขึ้นต่างกัน อีกทั้งการจัดทำ ประมวลทำขึ้นเพื่อจัดลำดับศักดิ์ของบทบัญญัติส่วนต่างๆให้มีความถูกต้อง และเพื่อให้ระบบกฎหมาย มีความเป็นเอกภาพ รวมทั้งให้ประชาชนที่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายเข้าใจเนื้อหาสาระและระบบ กฎเกณฑ์ของกฎหมายต่างๆเหล่านั้นอย่างครบถ้วน

อีกทั้งการจัดทำประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้นมิใช่ขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ ประการแรก รวบรวมกฎหมายประเภทเดียวกันซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับให้อยู่ ภายใต้ชื่อกฎหมายเดียวกันและประมวลกฎหมายเดียวกัน ประการที่สอง เป็นการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิดของกฎหมายสมัยใหม่ เช่น การกำหนดโทษให้สอดคล้องกับ กฎหมายสมัยใหม่ และประการที่สาม เพื่อนำหลักการใหม่ๆที่ยังไม่มีในกฎหมายนำไปสู่ระบบ กฎหมายไทย⁶

แต่เมื่อพิจารณาจากการบัญญัติพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108-110 แล้ว ผู้เขียนเห็นว่า การบัญญัติกฎหมายดังกล่าวนี้ขัดต่อหลักการและวัตถุประสงค์ ของการมีและจัดทำประมวลกฎหมาย โดยทำให้กฎหมายในเรื่องเครื่องหมายการค้านี้ไม่มีความเป็น เอกภาพ ไม่มีความเป็นระบบของกฎหมายเครื่องหมายการค้า และการบัญญัติพระราชบัญญัติ เครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108-110 นั้นขัดกับวัตถุประสงค์ของการจัดทำประมวล กฎหมายอาญาที่มีวัตถุประสงค์รวบรวมกฎหมายประเภทเดียวกันซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในกฎหมาย หลายฉบับให้อยู่ภายใต้ชื่อกฎหมายเดียวกันและประมวลกฎหมายเดียวกัน

นอกจากนี้การบัญญัติพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 นั้นยัง ก่อให้เกิดปัญหาในทางวิธีพิจารณาของศาลที่ศาลจะต้องพิพากษาไม่เกินคำขอหรือที่มีได้กล่าวมาใน

⁵ ซึ่งความผิดในลักษณะดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในหลายพระราชบัญญัติ โปรดดูรายละเอียดใน ภาคผนวก ข.

⁶ ดูรายละเอียดในหัวข้อ 2.3.1, 2.3.1.4, 4.1.2.2

ฟ้องด้วยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 วรรคหนึ่ง เช่น สมมติพนักงานอัยการโจทก์บรรยายฟ้องในความผิดปลอมเครื่องหมายการค้า และมีคำขอท้ายฟ้อง ตาม ป.อ.มาตรา 274 แต่ไม่ได้มีคำขอท้ายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 ซึ่งถ้าในกรณีสมมตินี้หากข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยมีความผิดศาลก็จะพิพากษาลงโทษจำเลยได้แค่ตาม ป.อ.มาตรา 274 เท่านั้น ศาลไม่สามารถพิพากษาลงโทษจำเลยตามตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 ไม่ได้ เพราะจะเป็นการพิพากษาเกินคำขอ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 วรรคแรก

โดยปัญหาของการบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 หากจะพิจารณาว่าความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าดังกล่าวสมควรที่จะบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาอีกฉบับหรือไม่ หรือถ้าหากจะบัญญัติขึ้นใหม่ก็ควรยกเลิกของความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าตามประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่ ในเรื่องนี้ผู้เขียนขอเสนอความเห็นออกเป็นสองแนวทางดังนี้

แนวทางหนึ่ง โดยลักษณะของประมวลกฎหมายอาญานั้นเป็นการบัญญัติกฎหมายอย่างที่เป็นหลักทั่วไป ประมวลกฎหมายอาญานั้นมีวัตถุประสงค์เป็นการรวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายประเภทเดียวกันซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ ให้อยู่ภายใต้ชื่อกฎหมายเดียวกันและประมวลกฎหมายเดียวกัน โดยมีการประสานและสร้างระบบกฎหมายให้มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น เพื่อแก้ปัญหาความยากลำบากและความยุ่งยากในการใช้กฎหมาย เมื่อประมวลกฎหมายซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาเป็นที่ใช้บังคับแก่กรณีทั่วไปได้บัญญัติถึงการปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้าไว้แล้วก็น่าจะมีความเพียงพอต่อการนำกฎหมายมาปรับใช้แก่การกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวได้แล้ว หากมีความจำเป็นให้ต้องมีการตราพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าโดยกำหนดความผิดอาญาโดยมีองค์ประกอบอย่างเดียวกับในประมวลกฎหมายอาญาอีกไม่ ดังนั้นการบัญญัติมาตรา 108 - 111 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 จึงเป็นการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาอย่างซ้ำซ้อน แล้วยกเลิกพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534

แนวทางที่สอง หากพิจารณาในรูปแบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาอย่างพระราชบัญญัตินั้น โดยลักษณะของรูปแบบกฎหมายดังกล่าวนี้จะในรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาไว้โดยเฉพาะเจาะจงเพื่อใช้บังคับกับเรื่องบางเรื่อง การกระทำบางการกระทำที่เป็นความผิดอาญา ดังนั้นจึงเป็นบัญญัติกฎหมายเพื่อกำหนดรายละเอียดปลีกย่อย ต่างจากบทบัญญัติที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น หากฝ่ายนิติบัญญัติประสงค์จะตราพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ที่มีการกำหนดรายละเอียดปลีกย่อยแล้ว ก็ควรยกเลิกความผิดอัน

เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าในประมวลกฎหมาย เพื่อไม่ให้มีการกำหนดความผิดอาญามีความซ้ำซ้อนกัน อันจะเป็นการก่อให้เกิดปัญหาต่อไปในทางปฏิบัติ

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น หากฝ่ายนิติบัญญัติประสงค์ให้การกระทำใดเป็นความผิดทางอาญาแล้ว ฝ่ายนิติบัญญัติควรพิจารณาเลือกรูปแบบกฎหมายที่กำหนดความผิดทางอาญาเพียงรูปแบบเดียว เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการบัญญัติกฎหมายซ้ำซ้อนและเป็นการใช้มิติในทางนิติบัญญัติถูกต้องตามนิติวิธีในระบบประมวลกฎหมาย

โดยปัญหาที่กล่าวมานั้น อาจส่งผลทำให้ผู้ใช้กฎหมายในทางปฏิบัติอาจเกิดปัญหาในการทำการค้นหากฎหมายได้ เพราะกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาของไทยนั้นไม่ได้ถูกจัดให้เป็นระบบดังเช่นในประเทศที่ใช้ระบบประมวลอย่างเช่นฝรั่งเศส

5.3 ปัญหาระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญากับความไม่เป็นเอกภาพในโทษทางอาญา

ในปัญหารูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญากับความไม่เป็นเอกภาพของโทษในทางอาญามีประเด็นที่จะต้องพิจารณาดังนี้

5.3.1 การกำหนดโทษในกฎหมายที่มีความผิดอาญานั้นขัดต่อหลักการกำหนดโทษทางอาญาหรือไม่

ซึ่งหลักการกำหนดบทระวางโทษของฝ่ายนิติบัญญัตินั้นมีสาระสำคัญ⁷ ดังนี้
ประการที่หนึ่ง การกำหนดบทระวางโทษโดยฝ่ายนิติบัญญัตินั้นจะต้องได้สัดส่วน (Proportionality) ของโทษกับความร้ายแรง (Criminality) ของความผิด

ประการที่สอง การกำหนดโทษต้องคำนึงถึงความเป็นภาวะวิสัย (Objectivity) ของฐานความผิดเป็นหลักโดยจะต้องพิจารณาถึง “คุณธรรมทางกฎหมาย” เปรียบเทียบกันว่าเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม หรือส่วนบุคคล

ประการที่สาม การกำหนดบทระวางโทษนั้นจะต้องมีการบัญญัติโทษให้สอดคล้องกันในกรณีที่เป็นเรื่องทำนองเดียวกัน

แต่จากการศึกษาค้นคว้าผู้เขียนพบว่าปัญหากฎหมายที่กำหนดความผิดอาญากับโทษนั้น เป็นปัญหาเนื่องมาจากการบัญญัติกฎหมายที่มีความซ้ำซ้อนและไม่มีความสอดคล้องในกรณีที่เป็นเรื่องทำนองเดียวกัน โดยเป็นกรณีที่มีบทบัญญัติที่กำหนดความผิดและโทษตามประมวลกฎหมายอาญาอยู่ก่อนแล้ว แต่กลับมีการบัญญัติกฎหมายในรูปแบบของพระราชบัญญัติขึ้นมาใหม่ในภายหลัง

⁷ คุรยละเอียดในหัวข้อ 2.1.2.2 (3)

โดยปราศจากการพิจารณาในประมวลกฎหมายอาญาให้ถี่ถ้วน และมีการกำหนดบทระวางโทษในกฎหมายที่ออกมาภายหลังที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายที่มีอยู่ก่อนแล้ว

ตัวอย่างเช่น ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 355 บัญญัติว่า “ผู้ใดเก็บได้ซึ่งสังหาริมทรัพย์อันมีค่า อันซ่อนหรือฝังไว้โดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ แล้วเบียดบังเอาทรัพย์นั้นเป็นของตนหรือของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” และในมาตรา 356 บัญญัติให้ “ความผิดในหมวดนี้(ความผิดฐานลักยกออกตั้งแต่มาตรา 352 – 356 เป็นความผิดอันยอมความได้”

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 31 บัญญัติว่า “ผู้ใดเก็บได้ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งโดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ และเบียดบังเอาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นเป็นของตนหรือของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

จะสังเกตได้ว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 355 และ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 31 นี้มีองค์ประกอบของการกระทำความผิดที่คล้ายคลึงกัน เพียงแต่บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 นั้นได้บัญญัติเฉพาะเจาะจงลงไปอีกว่าทรัพย์ดังกล่าวนั้นจะต้องเป็นโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ และนอกจากนี้โทษตามพระราชบัญญัตินี้ไม่สามารถยอมความได้

เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าหากมีการกระทำที่เข้าองค์ประกอบตามมาตรา 355 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่ทรัพย์นั้นไม่ใช่ทรัพย์ที่มีค่าก็ไม่อาจจะลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 356 ได้⁸ แต่สามารถนำพระราชบัญญัติโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 31 มาใช้ปรับแก้กรณีนั้นแทน ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1558/2509⁹ ซึ่งจากคำพิพากษาดังกล่าวนี้นี้จะเห็นได้ว่าเป็นกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติอาศัยกฎหมายที่

⁸ “สังหาริมทรัพย์อันมีค่า” คำว่า “มีค่า” ต้องเป็นสังหาริมทรัพย์ที่มีคุณค่า (value) หรือหาค่ามิได้ในลักษณะที่กำหนดราคาค่ามิได้ (priceless, invaluable) เป็นพิเศษ ดูจิตติ ดิงศรัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3 จัดพิมพ์โดยเนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพฯ : จีรรัช การพิมพ์, 2545), หัวข้อ 1365 น.1011- 1012

⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1558/2509 (www.deka.in.th) เทวรูปหินอ่อนรูปนารายณ์สี่กร เป็นของโบราณราคาแพง ฝังอยู่ที่ใต้ดินบริเวณปราสาทโบราณ เป็นโบราณวัตถุและศิลปวัตถุจำเลยชุดได้และเบียดบังเอาเสีย จึงผิดพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ.2504 มาตรา 31 แต่เทวรูปนั้นไม่มี

กำหนดความผิดอาญาในรูปแบบของพระราชบัญญัติที่มีวัตถุประสงค์ในการตรากฎหมายกำหนดความผิดโดยเฉพาะเจาะจงในการแก้ปัญหาเฉพาะเรื่องมาอุดช่องว่างของกฎหมายในประมวลกฎหมายที่เป็นรูปแบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในอีกรูปแบบหนึ่ง แต่ปัญหาสำหรับกรณีนี้คือพระราชบัญญัตินี้มีการแก้ไขโทษให้เพิ่มสูงขึ้นโดยขาดการพิจารณาโทษตามประมวลกฎหมายที่มีอยู่เดิมด้วย ก่อให้เกิดปัญหาความไม่สอดคล้องกันในเรื่องของโทษและการดำเนินคดีขึ้น อันเป็นการขัดต่อหลักการกำหนดบทระวางโทษของฝ่ายนิติบัญญัติ

จากตัวอย่างปัญหาข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่าทางฝ่ายนิติบัญญัติมีแนวโน้มที่นิยมจะนำเอากฎหมายในรูปแบบของพระราชบัญญัติมาใช้ในการกำหนดความผิดอาญาฐานใหม่ขึ้นมาโดยเฉพาะเจาะจง ซึ่งโดยหลักแล้วสามารถบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมลงไปประมวลกฎหมายอาญาได้ ซึ่งจากกรณีดังกล่าวข้างต้น หากได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมลงในประมวลกฎหมายอาญาก็ย่อมจะลดปัญหาความไม่สอดคล้องกันในเรื่องของโทษลงได้

5.3.2 การกำหนดโทษในกฎหมายที่มีความผิดอาญานั้นขัดต่อเหตุผลที่กฎหมายต้องบัญญัติให้สอดคล้องในกรณีที่เป็นเรื่องทำนองเดียวกันหรือไม่

กล่าวคือ การบัญญัติกฎหมายที่มีการจัดโครงสร้างของกฎหมายโดยแบ่งออกเป็นบรรพหรือเป็นภาคเพื่อจัดทำประมวลกฎหมายนั้นจะต้องมีการบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องเป็นเรื่องในทำนองเดียวกัน และที่สำคัญผู้บัญญัติกฎหมายจะต้องเข้าใจเหตุผลของเรื่องที่จะบัญญัติเป็นกฎหมายด้วย ดังนั้น ในเรื่องของการกำหนดโทษในกฎหมายอาญา ในกรณีที่เป็นเรื่องทำนองเดียวกันก็ควรจะมีการกำหนดระวางโทษ หรือกำหนดเงื่อนไขการระงับคดีให้สอดคล้องต้องกัน¹⁰

ในเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อพิจารณาปัญหาจากตัวอย่างของบทระวางโทษและเงื่อนไขการระงับคดีของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 355 และ 356 เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 31 แล้ว¹¹ จะเห็นได้ว่าเมื่อแบ่งแยกลักษณะของโทษและการดำเนินคดีตามกฎหมายแล้ว ย่อมชี้ให้เห็น

คุณค่าเป็นพิเศษ จึงไม่ใช่สิ่งหาปริมาณอันมีค่าตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 355 จำเลยชายเทวรูปนั้นไป เพียงเท่านี้ถือไม่ได้ว่าเป็นการทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ.2504 มาตรา 19 เทวรูปนี้เป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา 24 แล้ว ศาลจึงไม่ต้องสั่งริบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 อีก(ประชุมใหญ่ ครั้งที่ 26/2509)

¹⁰ ดูรายละเอียดในหัวข้อ 2.3.2.1(4)

¹¹ ดูหัวข้อ 4.3.5.1

ถึงปัญหาในแง่มุมต่างๆ โดยในเรื่องนี้ทางฝ่ายนิติบัญญัติไม่ได้นำเหตุผลที่กฎหมายต้องบัญญัติให้สอดคล้องในกรณีที่เป็นเรื่องทำนองเดียวกันมาพิจารณา จนส่งผลให้การบัญญัติกฎหมายไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร และเกิดความไม่สอดคล้องในเรื่องของการกำหนดโทษหรือเงื่อนไขการระงับคดีในกรณีที่เป็นเรื่องในทำนองเดียวกัน ดังนั้น การบัญญัติพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 31 จึงขัดต่อเหตุผลที่กฎหมายต้องบัญญัติให้สอดคล้องในกรณีที่เป็นเรื่องทำนองเดียวกัน

โดยในเรื่องนี้ผู้เขียนขอตั้งข้อสังเกต 2 ประการดังนี้

(1) การเกิดปัญหาดังกล่าวข้างต้นอาจจะเป็นเพราะการบัญญัติกฎหมายและการแก้ไขกฎหมายแต่ละฉบับนั้นไม่ได้จัดทำขึ้นในเวลาเดียวกันพร้อมกันไปและไม่เข้าใจลักษณะเฉพาะของกฎหมายอย่างแท้จริง ซึ่งการแก้ไขปัญหาในเรื่องดังกล่าวนี้ควรจะบัญญัติกฎหมายไว้เป็นหมวดหมู่เดียวกันในลักษณะของประมวลกฎหมายจะช่วยให้การบัญญัติเรื่องดังกล่าวไม่เกิดปัญหาความไม่สอดคล้องกัน

(2) ปัญหาการกำหนดโทษคดีอาญาที่ขัดต่อเหตุผลที่ต้องกำหนดให้สอดคล้องกันในกรณีที่เป็นเรื่องทำนองเดียวกันนั้น ก็เป็นปัญหาในทางกฎหมายวิธีสบัญญัติด้วย เนื่องจากการกำหนดโทษในคดีอาญาตามกฎหมายไทยนั้นศาลเป็นผู้กำหนดโทษเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากกำหนดโทษในต่างประเทศ เช่น ในประเทศเยอรมัน ที่การกำหนดโทษในคดีอาญานั้นพนักงานอัยการจะเป็นผู้ให้ความเห็นขอให้ศาลลงโทษโดยการเสนออัตราโทษที่จะขอให้ศาลพิพากษาโดยทำในรูปคำแถลงการณ์ปิดคดี โดยความเห็นดังกล่าวของพนักงานอัยการจะมีอิทธิพลต่อศาลเป็นอย่างมากในการลงโทษ เพราะศาลมักลงโทษจำเลยโดยคำนึงถึงอัตราโทษที่พนักงานอัยการเสนอมา¹² โดยในทางปฏิบัติหากศาลไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของพนักงานอัยการศาลมักจะลงโทษเบากว่า แต่ถ้าศาลลงโทษหนักกว่าที่พนักงานอัยการเสนอ พนักงานอัยการอาจอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลในเรื่องอัตราโทษได้ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการตรวจสอบความถูกต้อง (check and balance) การใช้ดุลพินิจของศาลไปในตัว¹³ ดังนั้น การเสนออัตราโทษของพนักงานอัยการในการกำหนดโทษนั้นจึงเป็นการร่วมมือกัน

¹² Haruo Abe, *The Accused and Society : Therapeutic and Preventive aspects of criminal justice in Japan*, in Law In Japan, ed. Von Mehren and Arthur Taylor (Massachusetts : Havard University Press, 1963), p.330

¹³ เกียรติภูมิ แสงศศิธร, “กระบวนการกำหนดโทษจำเลยในคดีอาญา : เปรียบเทียบของไทยกับของต่างประเทศ” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2533, น.64-65

ระหว่างพนักงานอัยการกับศาลในการกำหนดโทษ เพื่อให้การกำหนดโทษในคดีอาญานั้นไม่ขัดต่อเหตุผลในกรณีที่เป็นเรื่องทำนองเดียวกันจนก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในการลงโทษ

5.4 ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Over-criminalization)

ก่อนที่ผู้เขียนจะวิเคราะห์ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อนั้นจะต้องเข้าใจก่อนว่าปัญหากฎหมายอาญาเพื่อมีความหมายอย่างไร จึงจะวิเคราะห์ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อได้ โดยในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะขอแบ่งหัวข้อในการศึกษาและวิเคราะห์ดังนี้

5.4.1 ความหมายของปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ

5.4.2 วิเคราะห์ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ

5.4.1 ความหมายของปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ

“ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Over-criminalization)” หมายถึงกรณีที่มีการบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญามากจนเกินไป หรือในอีกนัยหนึ่งอาจจะหมายถึงกรณีที่กฎหมายที่มีโทษทางอาญานั้นมีประโยชน์ไม่มีเท่าภาระต้นทุนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ต้องเสียไป¹⁴ นอกจากนี้กฎหมายอาญาเพื่ออาจจะหมายถึงเหตุการณ์หลายลักษณะดังต่อไปนี้ด้วยเช่นกัน

(1) การบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญาฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นโดยแทบหาประโยชน์จากข้อหาหรือฐานความผิดที่กำหนดไว้¹⁵

(2) การบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญาโดยที่การกระทำที่บัญญัติหรือกำหนดให้เป็นความผิดนั้นไม่มีลักษณะที่ควรจะเป็นความผิดอาญา เนื่องจากการกระทำผิดดังกล่าวไม่ได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนหรือคนในสังคม หรือไม่ได้มีลักษณะที่ประชาชนหรือคนในสังคมนั้นเห็นว่าขัดต่อศีลธรรมหรือทำให้เกิดความไม่สงบในสังคมถึงขนาดที่ควรบัญญัติให้เป็นความผิดอาญา¹⁶

¹⁴ สรวิต ลิ้มปริงซี่ ,รายงานฉบับสมบูรณ์ เล่มที่ 3 เรื่อง “แนวทางการยกเลิกโทษอาญาในกฎหมายเช็คและกฎหมายหมิ่นประมาท” โครงการการวิเคราะห์กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วยเศรษฐศาสตร์(Economic Analysis of Criminal Laws) , มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2551 ,น.5.

¹⁵ เพิ่งอ้าง.

¹⁶ เพิ่งอ้าง.

(3) การบัญญัติกฎหมายโดยที่ไม่ได้คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของการบังคับใช้กฎหมายว่าจะสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดตามกฎหมายที่บัญญัตินั้นมาลงโทษได้จริงหรือไม่¹⁷

(4) การบัญญัติกฎหมายที่สมควรจะกำหนดเป็นความผิดทางอาญา แต่มีการบัญญัติโดยใช้ถ้อยคำที่กว้างมากเกินไปจนทำให้ข้อหาหรือฐานความผิดนั้นครอบคลุมไปเกินกว่าเจตจำนงแรกในการกำหนดการกระทำนั้นเป็นความผิด¹⁸

(5) การบัญญัติกฎหมายนั้นมีเหตุสมควรที่จะกำหนดเป็นความผิดอาญาแต่โทษที่กำหนดสำหรับความผิดนั้นมีความรุนแรงมาก¹⁹

การบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญาของฝ่ายนิติบัญญัตินั้นมาโดยตลอด ตั้งแต่เมื่อมีกระบวนการนิติบัญญัติในการออกกฎหมายเพื่อกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม เพียงแต่ในระยะหลังเริ่มมีแนวโน้มที่จะบัญญัติเน้นไปในลักษณะของกฎหมายที่มีโทษทางอาญามากยิ่งขึ้น²⁰ โดยอาจจะให้เหตุผลได้ดังนี้ เช่น

(1) เหตุผลจากคนในสังคมมีความเกรงกลัวโทษทางอาญามากกว่าโทษทางแพ่ง โดยโทษทางอาญานั้นมีหลายระดับ แต่ส่วนใหญ่โทษทางอาญาก็จะเน้นไปในทางการลิดรอนเสรีภาพผู้กระทำความผิด ซึ่งจะต่างจากโทษในทางแพ่งที่เป็นการจ่ายค่าเสียหายที่เป็นตัวเงินไม่ได้ส่งผลต่อชีวิตของผู้กระทำความผิดโดยตรง²¹

(2) เหตุผลจากภาพลักษณ์ทางการเมืองต่อสาธารณะชน โดยเห็นว่ากฎหมายที่มีการกำหนดความผิดทางอาญานั้นเป็นเครื่องมือที่จะแก้ไขปัญหาในสังคมได้²²

(3) เหตุผลในกรณีที่มีการกำหนดความผิดอาญาโดยบัญญัติไว้อย่างกว้างนั้นสามารถพิสูจน์ความผิดได้ง่ายกว่าการกำหนดความผิดไว้อย่างเฉพาะเจาะจง²³

ฉะนั้น การที่มีการบัญญัติกฎหมายที่มีการกำหนดความผิดทางอาญาเป็นจำนวนมากอาจจะก่อให้เกิดผลกระทบที่ตามมา เช่น ปัญหาในเรื่องความซ้ำซ้อนของบทบัญญัติกฎหมายที่

¹⁷ เพ็งอ้าง.

¹⁸ เพ็งอ้าง.

¹⁹ เพ็งอ้าง., น.6.

²⁰ เพ็งอ้าง.

²¹ เพ็งอ้าง.

²² เพ็งอ้าง., น.7.

²³ เพ็งอ้าง., น.7.

กำหนดความผิด มีการใช้ทรัพยากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้นแต่ไม่ได้เกิดประสิทธิภาพในการคุ้มครองสังคม และทำให้เกิดกฎหมายอาญาที่ไม่มีผลใช้บังคับได้จริงมากขึ้น²⁴

โดยการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยนั้น ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.คณิต ฒ นคร ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า

“การที่ประเทศไทยเราบัญญัติความผิดอาญาเป็นพระราชบัญญัติต่างหากนั้นแสดงให้เห็นความคิดในทางระบบราชการ (bureaucracy) ที่ต้องการที่จะจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มเติมเพื่อให้มีอำนาจในการดำเนินคดี โดยกำหนดให้มีมาตรการบางอย่างที่เจ้าพนักงานตามกฎหมายนั้นๆ สามารถกระทำได้ซึ่งก็คืออำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ควรจะต้องแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายหลักเพื่อความเป็นเอกภาพ การบัญญัติกฎหมายในลักษณะนี้จึงทำให้เป็นการสูญเสียในด้านงบประมาณแก่รัฐ เพราะต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายให้หน่วยงานใหม่ที่จะต้องตั้งขึ้น และขยายงานต่อไปในอนาคต”²⁵

ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าผู้เขียนเห็นพ้องด้วยกับข้อสังเกตของ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.คณิต ฒ นคร เพราะว่าพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดส่วนใหญ่จำเป็นต้องการที่จะเพิ่มอำนาจให้กับองค์กรของตน หรือตั้งองค์กรใหม่ และผลพวงจากการที่ต้องการเพิ่มอำนาจนั้นจึงมีการบัญญัติความผิดอาญาเพิ่มไว้ในพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดดังกล่าว จนก่อให้เกิดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อตามมา โดยการวิเคราะห์ปัญหากฎหมายอาญานั้น ผู้เขียนจะขอนำเสนอหัวข้อถัดไป

5.4.2 วิเคราะห์ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ

ในปัญหาการออกกฎหมายกฎหมายอาญาเพื่อ (Over-criminalization) ที่ส่งผลต่อระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยนั้นมีปัญหาที่จะต้องพิจารณา คือ

5.4.2.1 การบัญญัติกฎหมายที่มีความผิดอาญานั้นขัดต่อหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญาและขัดต่อทฤษฎีการลงโทษในกฎหมายอาญาหรือไม่

สำหรับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่ากระทำใดควรเป็นความผิดอาญาหรือไม่นั้น มีดังต่อไปนี้

²⁴ เฝิงอ้วง, น.8-9.

²⁵ คณิต ฒ นคร , กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 10 ,(กรุงเทพฯ : วิญญูชน,2553)

(1) การกระทำนั้นกระทบต่อคนส่วนมากในสังคมและคนส่วนมากในสังคมไม่ให้อภัยแก่การกระทำนั้น

(2) ถ้าการกระทำนั้นเป็นความผิดอาญาแล้ว จะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษประการต่างๆ

(3) เมื่อการกระทำนั้นเป็นความผิดอาญาแล้วจะไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลงไป

(4) หากการกระทำนั้นเป็นความผิดอาญาแล้วจะมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม

(5) การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำดังกล่าวจะไม่มีผลทำให้เกิดการใช้กระบวนการนั้นอย่างเกินขีดความสามารถทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณ

(6) ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างสมเหตุสมผลอื่นๆแล้ว นอกจากการใช้กฎหมายอาญากับกรณีที่เกิดขึ้น

ส่วนวัตถุประสงค์ของการลงโทษตามกฎหมายอาญาต้องไปเป็นเพื่อให้บรรลุตามทฤษฎีดังต่อไปนี้

(1) ทฤษฎีทดแทน (Retributive theory) มีวัตถุประสงค์เพื่อทดแทนความเสียหาย (vindication) เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม (fairness) และเป็นไปเพื่อให้ได้สัดส่วนกับความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้ลงมือทำ (proportionality of punishment)

(2) ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utilitarian theory) มีวัตถุประสงค์เพื่อข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence) เพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำผิด (reformation and rehabilitation) และเพื่อตัดโอกาสมิให้ผู้นั้นกระทำผิด (incapacitation)

จากหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญาและวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญาดังกล่าวข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่าสิ่งที่สำคัญในการที่ต้องมีการลงโทษก็เพื่อลดปัญหาอาชญากรรม ป้องกันภัยอันตรายให้แก่สังคม ให้ประชาชนในสังคมรู้สึกปลอดภัย และด้วยฝ่ายนิติบัญญัติเล็งเห็นถึงเครื่องมือในการสร้างความสงบสุขในสังคมนี้ จึงทำให้แนวโน้มในการบัญญัติกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัตินั้นเน้นไปในทางการลงโทษทางอาญา²⁶

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า กฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้วมีผลใช้บังคับนั้น ส่วนใหญ่จะมีการบัญญัติหรือกำหนดฐานความผิดอาญาเฉพาะการกระทำที่ฝ่าฝืนข้อห้ามตามที่กฎหมายกำหนด โดยจากการศึกษาค้นคว้าผู้เขียนพบว่าในประเทศไทยมีพระราชบัญญัติและ

²⁶ ดูรายละเอียดในหัวข้อ 2.1.2.2 (2), 2.1.2.1 (2)

พระราชกำหนดที่กำหนดความผิดอาญามีจำนวนสูงถึง 404 ฉบับ²⁷ จากจำนวน 800-900 ฉบับ²⁸ อีกทั้งมีกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาไว้เพียงมาตราเดียวเป็นจำนวนถึง 52 ฉบับ²⁹ ซึ่งการตรากฎหมายอาญาดังที่กล่าวข้างต้นเป็นการเน้นการลงโทษทางอาญาจนก่อให้เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Over-criminalization)”

ปัญหาอาญาเพื่อกับปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญานี้มีความเกี่ยวพันกันอย่างยิ่ง กล่าวคือ ปัญหาอาญาเพื่อนั้นมาจากการที่ฝ่ายนิติบัญญัติเลือกที่จะบัญญัติกฎหมายโดยการกำหนดเป็นความผิดอาญา ซึ่งในบางกรณีนั้นการกระทำบางอย่างไม่ได้มีความจำเป็นถึงขนาดที่ฝ่ายนิติบัญญัติจำเป็นต้องเลือกรูปแบบกฎหมายอย่างที่เป็นการกำหนดความผิดอาญา รวมถึงในบางกรณีฝ่ายนิติบัญญัตินั้นไม่จำเป็นต้องมีการตรากฎหมายออกมาในรูปของพระราชบัญญัติ หากแต่ความผิดบางประการสามารถที่บัญญัติจะสอดแทรกลงไปประมวลกฎหมายอาญาที่เป็นกฎหมายหลักได้ อันจะเป็นการทำให้ลดจำนวนการตรากฎหมายออกมาในรูปแบบของพระราชบัญญัติน้อยลง แต่ในความเป็นจริงของประเทศไทยนั้นฝ่ายนิติบัญญัติมีแนวโน้มที่จะตรากฎหมายในรูปแบบอย่างพระราชบัญญัติให้มีโทษทางอาญามากขึ้นเรื่อยๆ

โดยหากพิจารณาการกำหนดความผิดอาญาในอดีตจะเห็นได้ว่าในระยะแรกๆ ภายหลังจากที่มีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ซึ่งตรงกับปี พ.ศ. 2451 นั้นการตรากฎหมายในรูปแบบของพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญามีค่อนข้างน้อย แต่ถ้าพิจารณาตั้งแต่ปี พ.ศ.2559 ย้อนหลังไปประมาณ 30 ปี จะเห็นได้ถึงแนวโน้มที่มีการตราพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าในระยะเวลาระหว่างสามสิบปีก่อนหน้านั้นจนถึงปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปมากในด้านสังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ทำให้จำเป็นต้องมีกฎหมายอย่างกฎหมายเทคนิคที่กำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดทางอาญามากยิ่งขึ้นเพื่อสอดรับกับความเปลี่ยนแปลงไปของสังคม

ดังนั้น การกำหนดรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในรูปของพระราชบัญญัติเป็นจำนวนสูงถึง 404 กว่าฉบับนั้น และจากเหตุผลดังที่ได้กล่าวข้างต้นจึงแสดงให้เห็นว่า การออกกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาของประเทศไทยนั้นได้กระทำขัดต่อหลักเกณฑ์ในการกำหนด

²⁷ สืบค้นจนถึงวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ.2559 และดู ภาคผนวก ง.

²⁸ บทสัมภาษณ์ของ ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ในรายการศตวรรษกำลังสอง ช่อง Thai PBS ออกอากาศวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ.2559 สามารถดูย้อนหลังได้ที่ <https://www.youtube.com/watch?v=oMj8FjwrFLY>

²⁹ โปรดดู ภาคผนวก จ.

ความผิดอาญาและขัดต่อทฤษฎีการลงโทษในกฎหมายอาญาจนก่อให้เกิดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (over-criminalization)

5.4.2.2 การบัญญัติกฎหมายที่มีความผิดอาญานั้นขัดต่อมาตรฐานสากลในการกำหนดความผิดอาญาหรือไม่

เห็นว่า โดยหลักการกำหนดความผิดอาญาตามมาตรฐานสากลนั้น ทางรัฐจะจำกัดเสรีภาพของบุคคลได้เพียงเฉพาะเท่าที่จำเป็นอย่างยิ่งโดยชัดแจ้งเท่านั้น โดยการกำหนดความผิดดังกล่าวต้องเป็นการทำเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี และสวัสดิการในสังคมประชาธิปไตย³⁰

แต่จากการศึกษาค้นคว้ากฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยส่วนใหญ่นั้น ผู้เขียนพบว่ากฎหมายที่เป็นพระราชบัญญัติส่วนใหญ่ในประเทศไทยนั้นจะเน้นขั้นตอนการบริหารราชการแผ่นดิน แต่ในตอนที่ท้ายของกฎหมายดังกล่าวนั้นจะมีการเขียนบทกำหนดความผิดและโทษที่ฝ่าฝืนขั้นตอนการบริหารราชการแผ่นดิน โดยจะเห็นได้ว่าการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับขั้นตอนการบริหารราชการแผ่นดิน แต่กลับกำหนดความผิดอาญาที่ฝ่าฝืนขั้นตอนการบริหารราชการแผ่นดินไว้นั้น เป็นการบัญญัติกฎหมายที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากลในการกำหนดความผิดอาญาอันเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดผลสืบเนื่องคือ “ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ” อันเป็นการทำลายความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย และทำให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรม

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาต่างๆ ที่กฎหมายดังกล่าวสามารถแปรรูปเป็นความผิดรับผิดทางปกครองได้นั้น เป็นการขัดต่อหลักการกำหนดความผิดอาญาตามมาตรฐานสากล

5.5 กรณีศึกษาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย

ในกรณีศึกษาที่ผู้เขียนจะยกตัวอย่างความผิดขึ้นเป็นกรณีศึกษาดังนี้

5.6.1 ศึกษาความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

5.6.2 ศึกษาความผิดอันเกี่ยวกับการใช้ครูหรือเครื่องแบบมหาวิทยาลัย

5.6.1 ศึกษาความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

เนื่องจากปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหาระดับชาติที่ได้มีการพยายามแก้ไขมาตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน แต่การบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นกลับมีการบัญญัติไว้กระจัดกระจาย

³⁰ ดูรายละเอียดในหัวข้อ 2.1.4

หลายฉบับจนก่อให้เกิดความสับสนแก่ผู้บังคับใช้กฎหมายทำให้กฎหมายไม่มีความเป็นเอกภาพ ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษา การจัดระบบกฎหมายในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

5.6.1.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(1) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มีบทกำหนดโทษอยู่ในมาตรา 65-102 ทวิ

(2) พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มีบทกำหนดโทษอยู่ในมาตรา 40-42

(3) พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ.2533 มีบทกำหนดโทษอยู่ในมาตรา12-18 และมาตรา22-25

(4) พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518 มีบทกำหนดโทษอยู่ในมาตรา 89-117

5.6.1.2 การกำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและการรวบรวมความผิดอันเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ในที่เดียวกัน

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่บังคับใช้อยู่หลายฉบับ โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้นได้มีการบัญญัติขึ้นในช่วงเวลา สถานการณ์ เหตุผล และเจตนารมณ์ที่แตกต่างกัน จึงก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความไม่สอดคล้องกันในการบังคับใช้กฎหมาย อีกทั้งยังก่อให้เกิดความสับสนและขัดแย้งในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่และส่งผลต่อการวินิจฉัยคดีของศาล ผลของคำพิพากษาของศาลหลายกรณีเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนนอกจากนั้นแล้วยังมีการใช้งบประมาณในการเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่ และทรัพยากรต่างๆ จำนวนมากเพื่อควบคุมและปราบปรามยาเสพติด แต่การดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดก็ยังไม่ประสบความสำเร็จในขณะที่ปัญหายาเสพติดกลับแพร่ระบาดอย่างรุนแรงมากยิ่งขึ้น³¹

โดยการกำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาดังนี้

(1) การกำหนดความผิดอันเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นเป็นไปตามหลักการกำหนดความผิดอาญา (criminalization) หรือไม่

เห็นว่า โดยหลักการกำหนดความผิดอาญานั้นจะต้องคำนึงว่า การกระทำนั้นเป็นที่เห็นได้ชัดในหมู่ชนส่วนมากว่า เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคมและหมู่ชนส่วนมากมิได้ให้อภัยแก่การกระทำเช่นนั้น โดยเมื่อเป็นความผิดทางอาญาแล้วความผิดนั้นจะไม่ขัดแย้ง

³¹ คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย, บันทึกความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง หลักการในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด, กม.คปก.(ก)ที่ 33/2558, น.1

กับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลงไป โดยเมื่อมีการใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้วจะมีการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน และไม่มีมาตรการควบคุมอย่างสมเหตุสมผลอื่นๆ แล้ว นอกจากการใช้กฎหมายอาญากับกรณีที่เกิดขึ้น ซึ่งการกำหนดความผิดอาญาที่ตุนั้นจะต้องกำหนดความผิดอาญาให้น้อยที่สุด โดยจะเพียงแต่เอาการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมมาบัญญัติเป็นกฎหมายนั้นไม่ได้

แต่กลับปรากฏว่าการกำหนดความผิดอันเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทยนั้น ไม่มีหลักเกณฑ์ในการจัดระบบระดับการควบคุมหรือแบ่งประเภทยาเสพติดแต่อย่างใด แต่การกำหนดความผิดอันเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทยนั้นทำไปเพียงเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของการใช้สารในสังคมและตามนโยบายทางอาญาในการออกกฎหมายในแต่ละยุคสมัยเท่านั้น³² อีกทั้งในการกำหนดความผิดอาญาเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น ไม่ได้มีค่านึงว่าการกำหนดความผิดนั้นจะต้องไว้ใช้กับการกระทำที่เป็นการก่อภัยต่อสังคมส่วนมาก และการกำหนดความผิดอาญานั้นจะต้องใช้เมื่อเป็นวิธีทางสุดท้าย เมื่อปรากฏว่าไม่มีมาตรการควบคุมอย่างอื่น

(2) การกำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นสมควรที่จะมีการรวบไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกันหรือไม่

เห็นว่า โดยหลักแล้วการจัดทำประมวลกฎหมายนั้นมีจุดมุ่งหมายเป็นการรวบรวมกฎหมายต่าง ๆ ที่มีผลบังคับใช้อยู่แล้วอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความชัดเจนและสะดวกในการตรวจค้นหรืออ้างอิง อีกทั้งการจัดทำประมวลกฎหมายมีวัตถุประสงค์ในการที่จะแก้ไขปรับปรุงในหลักการของบทบัญญัติต่างๆ

ทั้งการรวบรวมกฎหมายที่มีความผิดอาญาหลายฉบับเป็นประมวลกฎหมายนั้น ต้องเป็นกรณีที่กฎหมายนั้นมีลักษณะของความผิดใกล้เคียงกัน ซึ่งการรวบรวมกฎหมายหลายๆฉบับเข้าเป็นประมวลกฎหมายนั้น ก็เพื่อให้กฎหมายมีความสอดคล้องกัน เป็นเอกภาพ ทั้งนี้เนื่องจากหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ใช้บังคับกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะมักจะกระจัดกระจายอยู่ตามกฎหมายมากมายหลายฉบับ และทำให้ประชาชนผู้อยู่ใต้บังคับของกฎหมายยากที่จะเข้าใจในเนื้อหาสาระและระบบกฎหมายของกฎหมายต่างๆ เหล่านั้นได้อย่างครบถ้วน

เนื่องจากความผิดอันเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่ 4 ฉบับดังที่กล่าวไว้แล้ว และในกฎหมายอันเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นมีบทบัญญัติที่กำหนดความผิด

³² อรพินท์ นรินาถ, “การกำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศักขานโยบายทางอาญากรณีการเสพและการครอบครองกัญชา”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2557, น.130

ซ้ำซ้อนกันอยู่ในหลายมาตรา จนก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนของกฎหมายขึ้น ฉะนั้น การรวบรวมกฎหมายอันเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ในที่เดียวกันนั้น จึงเป็นการทำให้กฎหมายเป็นระบบ มีความชัดเจนและสะดวกในการตรวจค้นอ้างอิง อีกทั้งการจัดทำประมวลกฎหมายยาเสพติดจะยังมีผลช่วยให้บรรลुวัตถุประสงค์ในการที่จะแก้ไขปรับปรุงหลักการต่างๆอันเกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น

ซึ่งหลักการในการจัดทำประมวลกฎหมายโดยการรวบรวมกฎหมายหรือกฎหมายที่มีอยู่แล้วให้เกิดความชัดเจนแน่นอนนั้น มีหลักการดังนี้

ประการที่หนึ่ง ทำการแก้ไขรูปแบบของบทบัญญัติกฎหมายที่จะนำมากำหนดไว้ในประมวลกฎหมายเพื่อให้สามารถเข้าใจง่ายและสอดคล้องกัน และจะยกเลิกไม่ใช้ถ้อยคำความหมายหรือความคิดที่ล้าสมัย โดยจะใช้ถ้อยคำในสมัยปัจจุบันหรือความคิดที่สอดคล้องกับหลักกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่แทน

ประการที่สอง ร่างประมวลกฎหมายให้สอดคล้องกันหรือเป็นไปตามลำดับศักดิ์ของกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ โดยผู้จัดทำประมวลกฎหมายจะต้องดำเนินการในเรื่องของความชอบด้วยกฎหมายของหลักเกณฑ์ดังกล่าว โดยการกำหนดให้ยกเลิกบทบัญญัติของกฎหมายบางเรื่อง และในเรื่องความสอดคล้องของร่างประมวลกฎหมายกับรัฐธรรมนูญและกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่มีพันธผูกพัน

โดยการร่างประมวลกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดนี้ ผู้จัดทำประมวลกฎหมายอันเกี่ยวกับยาเสพติดจะต้องคำนึงถึงหลักการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

5.6.1.3 รูปแบบการตรากฎหมายยาเสพติด

รูปแบบในการตรากฎหมายอันเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 แนวทาง คือ

(1) การรวบรวมความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา (Penal Code) โดยบัญญัติแยกออกมาเป็นลักษณะหนึ่ง และใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความร่วมกับคดีอาญาต่างๆ อย่างเช่นในประเทศฝรั่งเศส³³

(2) การบัญญัติความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้เป็นกฎหมายพิเศษแยกเป็นการเฉพาะหรือตราเป็นฉบับๆ แต่ยังคงใช้หลักทั่วไปของประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น ในประเทศอังกฤษ มีกฎหมายพิเศษกำหนดความผิดและโทษใน Misuse of Drug Act มีกฎหมายวิธีพิจารณาความคดียาเสพติดรวมอยู่ในคดีอาญาอื่นด้วย และมีกฎหมาย

³³ วุฒิพงษ์ พาณิชย์สวอย, “ประมวลกฎหมายยาเสพติด : ความท้าทาย”, วารสารสำนักงาน ป.ป.ส. ปีที่31 ฉบับที่1 ธันวาคม 2557-มีนาคม 2558,น.56

เกี่ยวกับแนวทางในการกำหนดโทษ (sentencing guideline) ผู้กระทำความผิดอาญารวมถึงผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น Drug Offence Definitive Guideline³⁴

(3) การรวบรวมความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและวิธีพิจารณาคดียาเสพติดไว้ในกฎหมายฉบับเดียว โดยการตราเป็นประมวลกฎหมาย เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา บัญญัติไว้ใน 21 United States Code : Food and Drug ใน Chapter 13, Chapter 23 และมีกฎหมายเกี่ยวกับแนวทางในการกำหนดโทษ (sentencing guideline)³⁵

5.6.1.4 แนวทางในการแก้ไขปัญหา

เนื่องจากปัญหาความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ ที่สร้างความเสียหายทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย³⁶ ฉะนั้น ผู้เขียนเห็นว่าการทำให้ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นกฎหมายพื้นฐานหรือเป็นกฎหมายหลักของประเทศไทย จึงควรมีการรวบรวมความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ในที่เดียวกันโดยจัดทำในรูปของประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยในการจัดทำประมวลกฎหมายยาเสพติดนี้ ควรมีการรวบรวมความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและวิธีพิจารณาคดียาเสพติดไว้ในกฎหมายฉบับเดียว ทั้งนี้ก็เพื่อให้ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นเป็นระบบ มีความชัดเจนและสะดวกในการตรวจค้นอ้างอิง อีกทั้งการจัดทำประมวลกฎหมายยาเสพติดจะยังมีผลช่วยให้บรรลุดุฎประสงคในการที่จะแก้ไขปรับปรุงหลักการต่างๆอันเกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น

5.6.2 ศึกษาความผิดอันเกี่ยวกับการใช้ครูหรือเครื่องแบบมหาวิทยาลัย

จากการศึกษาค้นคว้าผู้เขียนพบว่า มีกฎหมายเกี่ยวกับความผิดการใช้เครื่องหมายหรือเครื่องแบบมหาวิทยาลัยและกฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติในลักษณะเดียวกันเป็นจำนวน 44 ฉบับ³⁷ โดยความผิดอันเกี่ยวกับการใช้เครื่องหมายหรือเครื่องแบบมหาวิทยาลัยนั้น มักจะมีการบัญญัติความผิดที่มีข้อความเหมือนกัน 2 มาตรา โดยมีข้อความดังนี้

³⁴ เพิ่งอ้าง.

³⁵ เพิ่งอ้าง

³⁶ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และปกป้อง ศรีสนิท, รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ : หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน กรณีคดียาเสพติดให้โทษ”, สนับสนุนโดยสำนักกิจการในพระตำราพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2558, น.10

³⁷ ดูภาคผนวก ฉ

“มาตรา... ผู้ใดใช้ครุยวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุยประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมายหรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษา พนักงานมหาวิทยาลัย และลูกจ้างของมหาวิทยาลัยหรือ สิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าว โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรคุณวุฒิบัณฑิต ประกาศนียบัตรมหาบัณฑิต ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะหรือมีตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน... หรือปรับไม่เกิน...บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

“มาตรา... ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน...ปี หรือปรับไม่เกิน... หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) ปลอมหรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของ มหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นสีใดหรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของ มหาวิทยาลัยปลอมหรือซึ่งทำเลียนแบบ หรือ

(3) ใช้หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย หรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยที่วัตถุประสงค์หรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา ... วรรคสอง

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนงเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

โดยการบัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าว มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาดังนี้

(1) ปัญหาการบัญญัติความผิดอันเกี่ยวการใช้ครุยหรือเครื่องแบบ มหาวิทยาลัย ได้บัญญัติไปตามนิติวิธีในการร่างกฎหมายหรือไม่

เห็นว่า โดยหลักแล้ว ผู้ร่างกฎหมายจะต้องตรวจสอบกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะที่ยกร่าง (Researching the Existing Law) กล่าวคือ ผู้ร่างกฎหมายจะต้องมีการตรวจสอบแล้วว่า มีกฎหมายใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับร่างกฎหมาย เพื่อที่จะได้ทราบว่า จะต้องยกร่างกฎหมายไปในแนวทางใด เพื่อที่จะได้ลดช่องว่างในร่างกฎหมายที่อาจซ้ำซ้อนและขัดแย้งกันได้³⁸

แต่ปรากฏว่าในความผิดเกี่ยวการใช้ครุยหรือเครื่องแบบมหาวิทยาลัย นั้น ได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยทุกฉบับ โดยมีการบัญญัติถึงองค์ประกอบที่เป็น ความผิดเหมือนกัน จนทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของกฎหมาย เป็นการแสดงให้เห็นว่ามีได้มีการ

³⁸ ดูรายละเอียดในหัวข้อ 2.3.3.2

ตรวจสอบร่างกฎหมายว่าที่มีความซ้ำซ้อน ดังนั้น การบัญญัติความผิดอันเกี่ยวกับการใช้ครูหรือ
เครื่องแบบมหาวิทยาลัยจึงไม่ได้เป็นไปตามนิติวิธีในการร่างกฎหมาย

**(2) ปัญหาว่าการบัญญัติโทษในความผิดเกี่ยวกับการใช้ครูหรือ
เครื่องแบบมหาวิทยาลัยนั้นได้บัญญัติให้เป็นไปตามหลักการกำหนดโทษในทางอาญา และเป็นไป
ตามเหตุผลที่กฎหมายต้องบัญญัติให้สอดคล้องในกรณีที่เป็นเรื่องทำนองเดียวกันหรือไม่หรือไม่**

ในประเด็นปัญหานี้ จากกรณีของผู้เขียนได้ทำการศึกษาค้นคว้าแล้วพบว่า
พระราชบัญญัติที่กำหนดความผิดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยหลายฉบับนั้น ได้มีการกำหนดอัตราโทษที่
เกี่ยวกับความผิดที่เป็นเรื่องเดียวกันไม่สอดคล้องกัน เช่น

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2558 มาตรา
88 บัญญัติว่า “ผู้ใดใช้ครูวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครูประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมายหรือ
เครื่องแต่งกายของนักศึกษา พนักงานมหาวิทยาลัย และลูกจ้างของมหาวิทยาลัยหรือสิ่งใดที่
เลียนแบบสิ่งดังกล่าว โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา
ประกาศนียบัตรคุณวุฒิบัณฑิต ประกาศนียบัตรมหาบัณฑิต ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา
ประกาศนียบัตร หรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อ
ว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะหรือมีตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ
ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 50 “ผู้ใดใช้ครูวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ เครื่องแบบ
เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วย
ประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรของ
มหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มี ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะ
เช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ซึ่งโดยหลักการกำหนดบทระวางโทษนั้นจะต้องมีการบัญญัติโทษให้
สอดคล้องกันในกรณีที่เป็นเรื่องทำนองเดียวกัน³⁹ อีกทั้งในการบัญญัติกฎหมายจะต้องบัญญัติให้
สอดคล้องกันในกรณีที่เป็นเรื่องในทำนองเดียวกัน และที่สำคัญผู้บัญญัติกฎหมายจะต้องเข้าใจเหตุผลของ
เรื่องที่จะบัญญัติเป็นกฎหมายด้วย⁴⁰ แต่จะสังเกตเห็นได้ว่าอัตราโทษปรับของพระราชบัญญัติ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2558 มาตรา 88 นั้นมีอัตราโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท ซึ่งแตกต่าง
กับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ.2522 มาตรา 50 ที่มีการกำหนดอัตราโทษปรับ

³⁹ ดูรายละเอียดในหัวข้อ 2.1.2.2 (3)

⁴⁰ ดูรายละเอียดในหัวข้อ 2.3.2.1 (4)

ไว้ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ดังนั้น การกำหนดโทษในกฎหมายอาญาตามที่กล่าวมาในกรณีที่เป็นเรื่องทำนองเดียวกันนั้น จึงไม่มีความคล่องกัน

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าการบัญญัติกฎหมายมหาวิทยาลัยที่กำหนดโทษเกี่ยวกับการใช้ครุฑหรือเครื่องหมายมหาวิทยาลัยไว้นั้นได้มีการกำหนดอัตราโทษไว้ไม่สอดคล้องกัน

เหตุผลหนึ่ง ที่มีการกำหนดโทษไว้ไม่สอดคล้องกันอาจจะเป็นเพราะว่าการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยนั้นได้มีการบัญญัติในช่วงระยะเวลาที่มีระยะเวลาที่ห่างกันมากอัตราค่าเงินบาทในแต่ละยุคสมัยจึงมีค่าไม่เท่ากัน จึงส่งผลทำให้มีการกำหนดโทษไม่สอดคล้องกัน แต่ถึงกระนั้นผู้เขียนก็มีความเห็นว่าการกำหนดโทษในทางอาญาในกรณีที่เป็นเรื่องเดียวกันก็ควรมีความสอดคล้องกัน เพื่อให้มีความเป็นเอกภาพในการบังคับใช้กฎหมาย

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

จากการศึกษาและวิเคราะห์จะพบว่ามีความคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย ดังนี้

1) แนวคิดเรื่องการกำหนดความผิดและโทษทางอาญา

สำหรับแนวคิดในการกำหนดความผิดอาญาโดยฝ่ายนิติบัญญัตินั้น เป็นการพิจารณาว่าการกระทำใดสมควรเป็นการกระทำที่เป็นความผิดอาญา โดยอธิบายได้ว่า การกระทำที่จะเป็นความผิดอาญาได้นั้นจะต้องเป็นการกระทำที่กระทบต่อสังคมโดยรวมและสังคมนั้นไม่ให้อภัย หากได้มีการกำหนดเป็นการความผิดแล้วจะส่งเสริมการมีชีวิตที่ดีในสังคม อีกทั้งมีการใช้บังคับกฎหมายอย่างเสมอภาคและมีการใช้กฎหมายนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพหากได้กำหนดเป็นความผิดขึ้น รวมทั้งไม่มีมาตรการอื่นที่จะควบคุมคนในสังคมได้อย่างสมเหตุสมผลนอกจากกำหนดเป็นความผิดอาญา ซึ่งการนิติบัญญัติในการกำหนดความผิดอาญานั้นจะต้องให้ความสำคัญกับระบบของกระบวนการทางกฎหมายที่สอดคล้องกับนิติวิธีและให้ความสำคัญกับทฤษฎีต่างๆในกฎหมายอาญา

ส่วนแนวคิดในการกำหนดบทระวางโทษของฝ่ายนิติบัญญัตินั้นฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องคำนึงถึง หลักความได้สัดส่วน (Proportionality) ของโทษกับความร้ายแรง (Criminality) ของความผิด ความเป็นภาวะวิสัย (Objectivity) ของฐานความผิดโดยพิจารณาถึงคุณธรรมทางกฎหมายในทางส่วนรวมหรือส่วนตัว และความสอดคล้องของโทษในกรณีที่เป็นเรื่องในทำนองเดียวกัน

2) แนวคิดเรื่องหลักนิติธรรมในการกำหนดความผิดอาญา

สำหรับแนวคิดเรื่องหลักนิติธรรมในการกำหนดความผิดอาญา มีสาระสำคัญคือกฎหมายอาญาต้องไม่มีผลย้อนหลังในทางที่เป็นโทษ มีบทลงโทษที่เหมาะสมและได้สัดส่วนกับความผิด และต้องบัญญัติโดยองค์กรที่มีอำนาจตามกฎหมายและตามกระบวนการที่กฎหมายบัญญัติไว้

3) แนวคิดเรื่องนิติวิธี (Juristic Method) ในระบบคอมมอนลอว์ (Common Law System) และระบบซีวิลลอว์ (Civil Law System)

ในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ (common law system) ในการกำหนดความผิดอาญาศาลในระบบคอมมอนลอว์สามารถสร้างหลักเกณฑ์หรือวางหลักเกณฑ์จากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นใหม่ได้ (judge made law) แต่ในระยะหลังเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปราม

อาชญากรรมในรูปแบบใหม่ๆ จึงมีการกำหนดความผิดอาญาในรูปแบบของกฎหมายลายลักษณ์อักษร (statutory offence)

ส่วนในประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์ (civil Law System) ในทางอาญาจะมีนิติวิธีที่เป็นกรอบสำคัญก็คือ “หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย (Nullum crimen, nulla poena sine lege) หมายความว่า บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาต่อเมื่อมีกฎหมายลายลักษณ์อักษรบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และการกำหนดความผิดและโทษดังกล่าวนั้นจะต้องมีอยู่ก่อนที่จะเกิดการกระทำความผิด ซึ่งศาลในระบบซีวิลลอว์จะไม่มีการวางหลักหรือสร้างหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญา

4) แนวคิดเรื่องหลักการและวัตถุประสงค์ของการจัดทำประมวลกฎหมาย

สำหรับหลักการและวัตถุประสงค์ในการจัดทำประมวลกฎหมายมีสาระสำคัญ คือ เป็นการรวบรวมกฎหมายที่มีผลใช้บังคับหรือที่ยังไม่มีผลใช้บังคับอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความชัดเจนและสะดวกในการตรวจค้นหรืออ้างอิง และมีการแก้ไขปรับปรุงในหลักการของบทบัญญัติต่างๆ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกัน ลดการบัญญัติกฎหมายที่มีความซ้ำซ้อน อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อประชาชน พนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าถึงกฎหมาย และการจัดทำประมวลกฎหมายยังเป็นพื้นฐานการปฏิรูปกฎหมายของประเทศในอนาคต

5) แนวคิดเรื่องเหตุผลในการบัญญัติกฎหมายนั้นจะต้องมีความสอดคล้องในกรณีที่เป็นเรื่องในทำนองเดียวกัน

กล่าวคือ ในการบัญญัติกฎหมายนั้นจะต้องมีการจัดหมวดหมู่โครงสร้างของกฎหมาย เพื่อที่จะลดปัญหาความไม่สอดคล้องกันของกฎหมาย

6) แนวคิดเรื่องนิติวิธีในการร่างกฎหมาย

กล่าวคือ ในการร่างกฎหมายนั้นผู้ร่างกฎหมายจะต้องมีการทำความเข้าใจนโยบายในการออกกฎหมาย ตรวจสอบกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะที่ยีกร่าง จัดทำร่างเค้าโครงกฎหมาย มีการเตรียมร่างกฎหมาย ตรวจสอบร่างกฎหมาย และนำเสนอต่อคณะกรรมการตรวจร่างกฎหมาย

โดยแนวคิดดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นมีผลกระทบต่อการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย

โดยการศึกษาที่สำคัญของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ก็เพื่อศึกษาว่าการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยนั้น มีปัญหาในเรื่องปัญหาการกำหนดความผิดอาญาไว้ในประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติไว้ไม่เป็นหมวดหมู่ ปัญหากฎหมายอาญาที่มีองค์ประกอบเหมือนกันแต่บัญญัติไว้คนละแห่ง ปัญหาระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญากับความไม่เป็นเอกภาพในโทษทางอาญา และปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Over-criminalization)

สำหรับการศึกษาดังกล่าวที่กำหนดความผิดอาญาในต่างประเทศนั้น ผู้เขียนได้เลือกศึกษาถึงรูปแบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศอังกฤษ และรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในระบบกฎหมายฝรั่งเศส โดยจะนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์สังเคราะห์ และเปรียบเทียบกับรูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย อีกทั้งจะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้แก้ไขปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยได้อีกด้วย

6.1.1 รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศอังกฤษ

ในทางกฎหมายอาญานั้นความรับผิดทางอาญาในประเทศอังกฤษสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ ความผิดตามกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือความผิดที่วางหลักโดยศาล (common law offence) และความผิดตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรหรือความผิดที่มีกำหนดไว้โดยฝ่ายนิติบัญญัติ (statutory offence) ดังนั้น รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศอังกฤษจึงมีด้วยกัน 2 รูปแบบ

6.1.1.1 ความผิดอาญาที่วางหลักโดยศาล (Common Law Offence)

ความผิดอาญาที่วางหลักโดยศาล หรือ Common Law Offence เป็นรูปแบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาตามบ่อเกิดกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ดังที่ปรากฏในคดี Rex v. Manley (1930) และคดี Shaw v. Director of Public Prosecution (1962)

6.1.1.2 ความผิดตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรหรือความผิดที่มีกำหนดไว้โดยฝ่ายนิติบัญญัติ (Statutory offence)

ความผิดตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรหรือความผิดที่มีกำหนดไว้โดยฝ่ายนิติบัญญัติ (statutory offence) จะเป็นการตราในรูป Acts of Parliament ซึ่งเกิดจากฝ่ายนิติบัญญัติตรากฎหมายลายลักษณ์อักษรขึ้นมา โดยการนำเอาแนวความคิดและหลักเกณฑ์พื้นฐานต่างๆ ของความผิดตามกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร (common law offence) มาบัญญัติรวบรวมกันไว้ให้เป็นหมวดหมู่กรณีหนึ่ง หรือเนื่องจากความจำเป็นบางประการของสังคม หรือเมื่อเกิดความผิดเป็นคดีใหม่ซึ่งยังไม่มีคำพิพากษาตัดสินไว้ก็จะมีกรตราบทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดความผิดขึ้นใหม่อีกกรณีหนึ่ง

แต่อย่างไรก็ตามก็ได้มีแนวคิดในการรวบรวมฐานความผิดโดยคณะกรรมการพัฒนากฎหมายให้เป็นหมวดหมู่เพื่อให้เกิดความสะดวกต่อผู้ใช้งานโดยแบ่งออกเป็นหมวดหมู่และระดับต่างๆดังนี้

- ระดับ A การฆาตกรรมและความผิดที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดร้ายแรง
- ระดับ B ความผิดที่เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงหรือความเสียหายร้ายแรงและความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- ระดับ C ความผิดที่เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงหรือความเสียหายไม่ร้ายแรงและความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ร้ายแรง
- ระดับ D ความผิดทางเพศและความผิดต่อเด็ก
- ระดับ E โจรกรรม ฯลฯ
- ระดับ F G และ K เป็นความผิดที่เกี่ยวกับการทุจริตอื่น
- ระดับ H ความผิดในความผิดเบ็ดเตล็ดที่ไม่รุนแรง
- ระดับ I การกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับความยุติธรรมของประชาชนและความผิดที่คล้ายกัน
- ระดับ J ความผิดทางเพศรุนแรงและความผิดต่อเด็ก
- ระดับ K ความผิดฐานทุจริตในระดับ F ที่มีมูลค่าเกินของ€ 100,000

6.1.2 รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศฝรั่งเศส

รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศฝรั่งเศสนั้นจะมีที่มาจากกฎหมายลายลักษณ์เท่านั้น โดยจำแนกรูปแบบออกได้ดังนี้

6.1.2.1 ประมวลกฎหมายอาญา (Criminal Code)

6.1.2.2 รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในความหมายอย่างแคบ

กฎหมาย (loi) ในความหมายอย่างแคบนั้นหมายถึงรัฐบัญญัติของรัฐสภา โดยข้อความทางกฎหมายที่มีฐานะเทียบเท่ากฎหมาย (loi) ได้แก่

- (1) เอกสารของราชการที่สร้างขึ้นโดยรัฐบาลชั่วคราวในสถานการณ์เฉพาะ
- (2) กฎฎีกาที่ออกตามมาตรา 92 ของรัฐธรรมนูญ ค.ศ.1958
- (3) คำวินิจฉัยของประธานาธิบดีตามมาตรา 16 ของรัฐธรรมนูญ

6.1.2.3 รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในความหมายอย่างกว้าง ได้แก่ ข้อบังคับอนุสัญญาระหว่างประเทศ (Regulation) อนุสัญญาระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน กฎหมายสหภาพยุโรป อนุสัญญาสหภาพยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

6.1.3 รูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาของไทยในปัจจุบัน

6.1.3.1 ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่มีการรวบรวมหลักเกณฑ์ทั่วไปในการวินิจฉัยการกระทำความผิดอาญา และมีบทบัญญัติที่มีการกำหนดความผิดและโทษ เข้าไว้ด้วยกัน อย่างเป็นระบบเป็นหมวดหมู่เรียบร้อย มีข้อความเข้าถึงซึ่งกันและกัน

6.1.3.2 กฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาอื่น

- (1) พระราชบัญญัติ คือ กฎหมายซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้น โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา
- (2) พระราชกำหนด คือ กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี พระราชกำหนดที่กำหนดความผิด
- (3) ประกาศของคณะปฏิวัติ คือ ประกาศหรือคำสั่งของผู้มีอำนาจในขณะนั้น โดยการเข้าสู่อำนาจด้วยกำลังล้มเลิกรัฐธรรมนูญที่ถือเป็นกฎเกณฑ์อันสูงสุดของประเทศตั้งต้นเป็นรัฐสุธิปัตย์ (Sovereign)

ซึ่งจากการศึกษาผู้เขียนได้พบปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยดังนี้

ประการที่หนึ่ง ปัญหาการกำหนดความผิดอาญาไว้ในประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติไว้ไม่เป็นหมวดหมู่

ประการที่สอง ปัญหากฎหมายอาญาที่มีองค์ประกอบเหมือนกันแต่บัญญัติไว้คนละแห่ง

ประการที่สาม ปัญหารูปแบบของกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญากับความไม่เป็นเอกภาพในโทษทางอาญา

ประการที่สี่ ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Over Criminalization)

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นผู้เขียนขอเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังนี้

6.2.1 กำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดความผิดและโทษทางอาญาไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ

กล่าวคือ เนื่องจากการออกกฎหมายที่มีความผิดอาญาจะเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล และการกำหนดความผิดอาญานั้นจะทำได้เฉพาะในกรณีที่เป็นอยู่อย่างยี่งวดเท่านั้น ซึ่งในบางประเทศ¹ เช่น ประเทศฝรั่งเศสนั้นได้นำมาตรฐานสากลในการกำหนดความผิดอาญานั้นมาใช้โดยผ่านทางบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ² ดังนั้น เพื่อให้การกำหนดความผิดอาญาของไทยเป็นไปตามมาตรฐานสากล การร่างกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญานั้นควรมีหลักเกณฑ์การกำหนดความผิดบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรในรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่างๆที่ทำการร่างกฎหมายที่มีความผิดอาญานั้นปฏิบัติตามโดยเนื้อหาในรัฐธรรมนูญนั้นควรมีสาระสำคัญดังนี้

6.2.1.1 การบัญญัติกฎหมายที่มีความผิดทางอาญานั้นจะต้องพิจารณาถึงเรื่องดังต่อไปนี้

(1) ลักษณะของการกระทำที่จะเป็นความผิดอาญานั้นจะต้องกระทบต่อสังคมหมู่่มากและสังคมไม่ให้อภัยในการกระทำนั้น

ซึ่งโดยปกติแล้วการกระทำที่กระทำจะกระทบต่อสังคมหมู่่มากและสังคมไม่ให้อภัยในการกระทำนั้นมักจะเป็นการกระทำที่เป็นความผิดในตัวเอง (Mala in se) แต่การกระทำที่เป็นความผิดเพราะกฎหมายห้าม (Mala prohibita) ในบางกรณีก็อาจเป็นการกระทำที่กระทบต่อสังคมหมู่่มาก และสังคมไม่ให้อภัยในการกระทำนั้นก็ได้ ตัวอย่างเช่น การกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและมีผลกระทบต่อประชาชน อาทิ การปล่อยสารพิษลงในแม่น้ำ การปล่อยมลพิษ หรือการตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งจะเห็นได้ว่าการกระทำดังกล่าวนั้นกระทบต่อสังคมหมู่่มากและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำดังกล่าวนั้นยอมไม่ให้อภัยในการกระทำที่กระทบต่อสุขภาพอนามัยของคนในสังคมนั้นอย่างแน่นอน เช่นนี้ จึงสมควรกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดอาญา

¹ คำประกาศสิทธิมนุษยชนและสิทธิพลเมืองที่ลงวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789 ข้อ 4, 5 และ 8 และดูปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1948 ข้อ 29(2) ในหัวข้อ 2.1.4

² รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 5 วรรคสอง “...ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเป็นผู้ประกันความเป็นอิสระของชาติบูรณภาพแห่งดินแดนและเคารพต่อสนธิสัญญาต่างๆ”

(2) เมื่อมีการบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดอาญาแล้ว การบัญญัติกฎหมายอาญานั้นจะเป็นการส่งเสริมให้สังคมมีการกระทำถูกต้องมากขึ้น

กล่าวคือ เมื่อบัญญัติกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาเช่นว่าแล้วผู้คนในสังคมจะส่งเสริมการกระทำที่ถูกต้องมากขึ้น และจะไม่กระทำความผิดอาญา ด้วยเหตุที่ว่ากฎหมายนั้นเป็นตัวสนับสนุนให้คนในสังคมทำดี และไม่ยอมรับการกระทำความผิดอาญา แต่อย่างไรก็ตามหากว่าการกระทำนั้นได้ถูกบัญญัติไว้เป็นความผิดอาญาแล้ว แต่การกระทำดังกล่าวไม่ได้ช่วยทำให้ผู้คนในสังคมส่งเสริมการกระทำที่ถูกต้องมากขึ้น ก็ไม่ควรบัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิดอาญา

(3) เมื่อมีการบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดในทางอาญาแล้ว จะมีการใช้บังคับกฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด

สำหรับการใช้หลักเกณฑ์ในข้อนี้ การบัญญัติกฎหมายจะต้องระมัดระวังถ้อยคำให้มีความชัดเจนแน่นอนที่จะไม่เป็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด อีกทั้งเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐนั้นจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาค

(4) การบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดในทางอาญานั้นจะต้องคำนึงถึงถึงประสิทธิภาพขององค์กรที่บังคับใช้กฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายได้จริงในสังคม

กล่าวคือ การที่จะใช้หลักเกณฑ์ในข้อได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้แก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย ก่อนที่จะบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดอาญา ทั้งนี้เพื่อให้มีการใช้บังคับใช้ได้จริง

(5) ไม่มีมาตรการอย่างอื่น ๆ แล้ว นอกจากการใช้กฎหมายอาญากับการกระทำที่เกิดขึ้น

กล่าวคือ เมื่อผ่านหลักเกณฑ์ในข้อ 6.2.1.1 (1)-(4) แล้ว การกระทำดังกล่าวได้เคยมีการใช้มาตรการอื่น ๆ ห้ามไว้แล้ว เช่น มาตรการความรับผิดชอบในทางแพ่งและทางปกครอง แต่ปรากฏว่ามาตรการดังกล่าวนั้นไม่อาจใช้ได้ผลจึงต้องมาใช้มาตรการทางอาญาในการป้องกันและปราบปรามการกระทำเช่นนั้น ดังเช่นในอดีตที่เคยกำหนดความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค เพราะว่าการที่สั่งจ่ายเช็คและปรากฏการณ์ที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คนั้นเป็นการกระทำที่กระทบต่อระบบเศรษฐกิจ อีกทั้งมาตรการทางแพ่งนั้นไม่เพียงพอที่จะยับยั้งให้คนกระทำความผิดได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องบัญญัติพระราชบัญญัติความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 ขึ้น³

³ แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน หากพิจารณาจากหลักเรื่องประโยชน์สังคมกับประโยชน์ส่วนรวมแล้ว การออกเช็คและไม่มีเงินชำระหนี้ตามเช็คไม่ก่อให้เกิดประโยชน์และต้นทุนทางสังคม

(6) การบัญญัติกฎหมายอาญานั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับโทษที่ต่างๆในกฎหมายอาญา

กล่าวคือ การกำหนดความผิดอาญานั้นจะต้องไม่บัญญัติให้การกระทำที่เป็นความผิดก่อนหน้านี้เป็นความผิด เพราะมิฉะนั้นแล้วจะขัดต่อหลักนิติธรรมในการกำหนดความผิดอาญา⁴

6.2.1.2 กำหนดโทษในกฎหมายอาญานั้นจะต้องพิจารณาถึงเรื่องดังต่อไปนี้

(1) การกำหนดโทษในทางอาญานั้นจะต้องได้สัดส่วน (Proportionality) ของโทษกับความร้ายแรง (Criminality) ของความผิด

กรณีที่กฎหมายกำหนดโทษไว้อย่างตายตัว (mandatory) โดยไม่มีการแบ่งแยกเป็นกำหนดโทษขั้นต่ำและขั้นสูงของแต่ละฐานความผิดไว้ การกำหนดโทษดังกล่าวก็ขัดต่อหลักสัดส่วนของโทษกับความร้ายแรง ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ที่ต้องการจะป้องกันและปราบปรามเรื่องการจำหน่ายยาเสพติดให้โทษอย่างรุนแรงเด็ดขาด แต่ในขณะเดียวกันก็เกิดผลข้างเคียงอันไม่พึงปรารถนา เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ตกเป็นจำเลย เพราะในบางกรณีความผิดที่กระทำลงไปอาจไม่ร้ายแรงถึงกับต้องรับโทษจำคุกตลอดชีวิต แต่จำเลยกลับต้องรับผิดเกินส่วนที่ตนพึงได้รับ โดยเฉพาะคดียาเสพติดให้โทษเช่นนี้ ถ้าปริมาณยาเสพติดของกลางที่จับได้มีน้อยมาก เช่นในคดีเฮโรอีนคดีหนึ่ง นักโทษเด็ดขาดหญิงชาวต่างประเทศรายหนึ่งมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพียง 2.32 กรัมเท่านั้น และถูกจับระหว่างที่ไปขึ้นเครื่องบินจะไปต่างประเทศ ต่อมา นักโทษดังกล่าวได้ถูกฟ้องในฐานมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองและพยายามที่จะส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งมีโทษสถานเดียวคือจำคุกตลอดชีวิต ทั้งที่นักโทษดังกล่าวควรจะได้รับ การบำบัดมากกว่าการที่จะต้องถูกลงโทษ ยิ่งนักค้ายาเสพติดรายใหญ่ หรือนักค้ายาเสพติดข้ามชาติ จะเห็นได้

เพราะเป็นเรื่องการผิดสัญญาทางแพ่งที่เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ทรงเช็คชอบที่จะใช้สิทธิและทรัพยากรของตนเรียกร้องให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้ส่งจ่ายเช็คชำระหนี้ เป็นคดีแพ่งดังกรณีผิดสัญญาทั่วไปการออกเช็คและไม่มีเงินชำระหนี้หลายราย ก็ยังไม่เป็นเรื่องสร้างต้นทุนสังคมถึงขนาดจะต้องกำหนดเป็นความผิดอาญาดังกรณีที่ถูกหนี้ยทางแพ่งที่ไม่ยอมชำระหนี้ให้เจ้าหน้าที่หลายรายที่ปรากฏอยู่เป็นคดีแพ่งทั่วไป ดังนั้นกรณีเช็คไม่มีเงินจึงไม่ควรถูกกำหนดเป็นความผิดอาญา โปรดดู ปกป้อง ศรีสนธิ, กฎหมายอาญาขั้นสูง, (กรุงเทพฯ : วิญญูชน , 2559), น.31

⁴ ดูรายละเอียดในหัวข้อ 2.1.1.1

เลยว่าการที่กฎหมายกำหนดโทษในลักษณะดังกล่าวนี้ย่อมขัดต่อหลักนิติธรรม และหลักสัดส่วนของโทษกับความร้ายแรง⁵

(2) การกำหนดโทษจะต้องมีการเปรียบเทียบว่ากฎหมายมุ่งประสงค์จะคุ้มครองสังคมส่วนรวม หรือมุ่งคุ้มครองบุคคลที่เป็นส่วนตัว หากเป็นเรื่องที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองสังคมส่วนรวมก็ควรกำหนดระวางโทษที่สูง หากเป็นเรื่องที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองบุคคลที่เป็นส่วนตัวก็ควรกำหนดบทรวางโทษที่ต่ำ

อย่างเช่น ในการกำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด สำหรับผู้เสพยาเสพติดนั้นควรที่จะกำหนดระวางโทษไว้ต่ำ เพราะ การเสพยาเสพติดนั้นต้องถือว่าการกระทำความผิดที่ไม่มิผู้เสียหาย ส่วนผู้ค้ายาเสพติดนั้นควรกำหนดระวางโทษไว้สูง เพราะว่าการค้ายาเสพติดเป็นปัญหาที่กระทบต่อสังคมโดยรวมที่มอมเมาผู้เสพยาเสพติด ฉะนั้น การกำหนดระวางโทษให้สูงสำหรับผู้ค้ายาเสพติดนั้น ก็เพื่อมุ่งประสงค์ที่จะคุ้มครองสังคมโดยรวม

(3) การกำหนดบทรวางโทษนั้นจะต้องกำหนดให้สอดคล้องกันในกรณีที่เป็นเรื่องในทำนองเดียวกัน

กล่าวคือ ในเรื่องทำนองเดียวกันก็ควรที่จะกำหนดระวางโทษให้เหมือนกัน หากเป็นเรื่องทำนองเดียวกันแต่กำหนดระวางโทษไม่เหมือนกันขัดต่อหลักเกณฑ์ที่กล่าวไว้ข้างต้น ดังเช่น ความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแบบครูยมหาวิทยาลัยที่มีการกำหนดอัตราโทษไม่สอดคล้องกัน⁶

(4) การกำหนดโทษนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับทฤษฎีต่างๆในกฎหมายอาญา

กล่าวคือ การกำหนดโทษนั้นจะต้องสัมพันธ์กับหลักการสากลในการกำหนดโทษอาญา อย่างเช่น จะต้องไม่กำหนดโทษทางอาญาที่มีลักษณะที่ทารุณโหดร้าย ดังเช่นในอดีตที่มีการใช้กำหนดโทษจำคุกที่ไม่แน่นอนนั้นขัดต่อหลักการกำหนดโทษในทางอาญาที่จะต้องมีความชัดเจนแน่นอน⁷

6.2.1.3 มีการพิจารณาว่าความผิดที่จะบัญญัติขึ้นใหม่นั้นควรที่จะกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา หรือกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจะต้องพิจารณาว่า

⁵ ชานินทร์ กรวิเชียร, หลักนิติธรรม, (กรุงเทพฯ : บริษัท ชวนพิมพ์ 50 จำกัด, 2552), น.34-35

⁶ ดูรายละเอียดในหัวข้อ 5.6.2

⁷ ดูรายละเอียดในหัวข้อ 4.1.2.1

(1) หากความผิดนั้นเป็นความผิดที่มีลักษณะของการกระทำคล้ายกับการกระทำดังที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ การบัญญัติความผิดนั้นก็ควรบัญญัติเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญาในลักษณะหรือในส่วนนั้น อย่างเช่น การบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 ทวิ ในอดีตที่มีการบัญญัติเพิ่มเติมลงในประมวลกฎหมายอาญาในส่วนความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ นั้นจะเห็นได้ว่าการลักทรัพย์พระพุทธรูปนั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการลักทรัพย์ทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ดังนั้น การเพิ่มเติมฐานความผิดดังกล่าวจึงบัญญัติเพิ่มเติมลงหมวด 1 ความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์ได้

แต่ถ้าหากว่ามีความผิดฐานใหม่ที่มีลักษณะของการกระทำนั้นไม่มีความเกี่ยวข้องกับที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้และสิ่งที่จะกำหนดเป็นความผิดอาญานั้นเป็นเรื่องทั่วไป การบัญญัติความผิดนั้นก็ควรบัญญัติเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญาแต่เพิ่มเติมไว้อีกลักษณะหนึ่ง ตัวอย่างเช่น การบัญญัติความผิดเกี่ยวกับศพตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 366/1-366/4 นั้น หากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าการกระทำในลักษณะดังกล่าวนั้นมืองค์ประกอบความผิดที่ไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับความผิดฐานอื่นในประมวลกฎหมายอาญา อีกทั้งการกระทำความผิดต่อศพนั้นถือว่ามีลักษณะการกระทำความผิดที่เป็นการทั่วไปที่สังคมในปัจจุบันมีพฤติกรรมที่กระทำกับศพมากขึ้นอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ และชื่อเสียงของบุคคลที่ตายไปแล้วและครอบครัวของผู้นั้น และการกระทำความผิดดังกล่าวไม่ได้เป็นการฝ่าฝืนขั้นตอนการทำงานของเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น จึงสมควรบัญญัติความผิดเกี่ยวกับศพไว้เป็นต่างหากลักษณะหนึ่งในประมวลกฎหมายอาญา⁸

(2) หากความผิดอาญานั้นจะต้องมีการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน กำหนดอำนาจและหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายที่มีความผิดอาญานั้นมีประสิทธิภาพ การบัญญัติความผิดอาญานั้น ก็ควรบัญญัติเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติ อย่างเช่น พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่มีการกำหนดขั้นตอนให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการต่างๆ ตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้สั่งไว้หากไม่ดำเนินการตามขั้นตอนในการปฏิบัติงานก็จะต้องรับโทษทางกฎหมาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าความผิดในการฝ่าฝืนขั้นไม่มีลักษณะความผิดที่เป็นการทั่วไป ดังนั้น การกำหนดความผิดอาญาจึงควรกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ

⁸ เอกสารประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. ... (กำหนดนิยามคำว่า “เจ้าพนักงาน” ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษสำหรับความผิดลหุโทษ), สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, น.2

แต่อย่างไรก็ตามในการกำหนดความผิดอาญาไว้ในรูปแบบของพระราชบัญญัตินั้น มีข้อควรระวังว่า การกระทำเช่นว่านั้นได้ผ่านหลักเกณฑ์ที่ว่า การกระทำเช่นว่านั้นควรเป็นความผิดอาญาแล้วตามที่ได้อธิบายไปแล้วในหัวข้อ 6.2.1.1

6.2.2 ควรมีการจัดกลุ่มกฎหมายที่เป็นความผิดในลักษณะเดียวกันไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกัน โดยนำแนวทางของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายประเทศอังกฤษมาเป็นต้นแบบในการจัดกลุ่มกฎหมาย

ตัวอย่างเช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ.2533 และพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518 ที่มีลักษณะความผิดคล้ายๆกันนั้น ควรจะนำมารวบรวมไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกัน และกำหนดอัตราโทษให้สอดคล้องกัน

หรือตัวอย่างเช่น ความผิดที่เป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ แม่น้ำลำธาร และสัตว์ป่า ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติเลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.2545 ที่มีลักษณะความผิดใกล้เคียงกัน ก็ควรจะนำมารวบรวมไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกัน และกำหนดอัตราโทษให้สอดคล้องกัน

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

- กิตติศักดิ์ ปรกติ. การปฏิรูประบบกฎหมายไทยภายใต้อิทธิพลยุโรป. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2553.
- _____ . ความเป็นมาและหลักการใช้นิติวิธีในระบบและคอมมอนลอว์ .พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2555.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ . คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป . พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พลสยามพริ้นติ้ง , 2551.
- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ . หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน ว่าด้วยรัฐ รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย .พิมพ์ครั้งที่ 6 . กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2555
- คณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ. หลักนิติธรรม The Rule of Law ความหมาย สาระสำคัญ และผลของการฝ่าฝืนหลักนิติธรรม .พิมพ์ครั้งที่ 2. ท่างหุ้นส่วน จำกัด เจริญรัฐการพิมพ์ : กรุงเทพมหานคร, 2558
- คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2555.
- _____ . กฎหมายอาญาภาคความผิด . พิมพ์ครั้งที่ 9 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน 2549.
- _____ . กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน , 2553.
- _____ . พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาญา . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553.
- _____ . กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547.
- _____ . กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2554.
- _____ . อดีตประธาน คอป. แนะ อสส. ในคดีการก่อการร้าย. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2553.
- จิตติ ดิงศภัทัย. กฎหมายอาญาภาค 1 จัดพิมพ์โดยเนติบัณฑิตยสภา . พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : หจก.จिरรัช การพิมพ์ , 2546.

- _____ . คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3 จัดพิมพ์โดยเนติบัณฑิตยสภา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : หจก.จิรัช การพิมพ์ , 2545.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์ . สารานุกรมเกี่ยวกับกฎหมาย . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม , 2542.
- _____ . และวรรณชัย บุญบำรุง . สารานุกรมเกี่ยวกับการจัดทำประมวลกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทย . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม , 2543
- _____ . อิทธิพลของกฎหมายฝรั่งเศสในการปฏิรูปกฎหมายไทย . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม , 2539.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และวิมลย์ พงศ์พินิตานนท์. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยกับ ร.แลงกาต์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.
- ณรงค์ ใจหาญ . กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย . กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2543.
- ดวงจิตต์ กำประเสริฐ . ประวัติศาสตร์กฎหมาย . พิมพ์ครั้งที่ 5 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2542.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ . คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคทั่วไป . พิมพ์ครั้งที่ 9 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2551.
- ธรรมนิตย์ สุ่มันตกุล . การร่างกฎหมายเบื้องต้น : แบบของกฎหมาย . กรุงเทพฯ : วิญญูชน , 2558.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. หลักนิติธรรม. บริษัท ขอนพิมพ์ 50 จำกัด : กรุงเทพฯ, 2552.
- _____ . การปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระปิยมหาราช. พระนคร : กระทรวงยุติธรรม, 2511 น.15.
- _____ . และวิชา มหาคุณ . การตีความกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2548.
- ธานี วรภัทร์ . หลักกฎหมายมาตรการบังคับทางอาญา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557.
- ธีรสุทธิ พันธุ์ฤทธิ์. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป (The General Part of the Criminal Law). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2555.
- ปกป้อง ศรสนิท. งานวิชาการรำลึก ศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทย์ ครั้งที่ 17 “อิทธิพลของสำนักความคิดทางกฎหมายที่มีต่อกฎหมายอาญาไทย”. กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปรีดี เกษมทรัพย์ . นิติปรัชญา . ปทุมธานี : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . 2539.

- พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์ . คำอธิบายกฎหมายอาชญา . พ.ศ. 2475.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). นิติศาสตร์แนวพุทธ . กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2555
- พรเพชร วิชิตชลชัย และจรัญ ภัคศิธนากุล . กฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศใน
สกุลกฎหมายคอมมอนลอว์ . เอกสารประกอบการบรรยาย ระบบกฎหมายไทยและ
ต่างประเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ภูมินทร์ บุตรอินทร์ . การใช้เหตุผลทางนิติศาสตร์ (Legal Reasoning) . ปทุมธานี : โครงการตำรา
และเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2553.
- เรอเน่ กียอง ; สุรพล ไตรเวทย์ ถอดความและเรียบเรียง. การร่างประมวลกฎหมายในประเทศสยาม
The work of condification in Siam. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2550.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์ . “การใช้การตีความกฎหมายมหาชน” . หนังสือการใช้การตีความกฎหมายงาน
วิชาการรำลึก ศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทย์ ครั้งที่ 13 . กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทย์
คณะนิติศาสตร์ . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา , มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552.
- วิชา มหาคุณ . การใช้เหตุผลในทางกฎหมาย (LEGAL REASONING) . พิมพ์ครั้งที่ 6. (สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.
- สมยศ เชื้อไทย . ความรู้กฎหมายทั่วไป . พิมพ์ครั้งที่ 17 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน ,
2554.
- สิทธิกร ศักดิ์แสง . รวมบทความศาสตร์แห่งการตีความ(กฎหมาย) Hermeneutic . พิมพ์ครั้งที่ 2 .
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2556.
- เสนีย์ ปราโมช,ม.ร.ว.. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายลักษณะทรัพย์ จัดพิมพ์
โดยเนติบัณฑิตยสภา . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ พลสยามพรีนติ้ง ,2551.
- แสงโสม เกษมศรี,ม.ร.ว.. ประวัติศาสตร์โลกสมัยโบราณและสมัยกลาง. พระนคร,ไทยวัฒนาพานิช
, 2501.
- แสวง บุญเฉลิมวิภาส . ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย . พิมพ์ครั้งที่ 6 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
วิญญูชน , 2549.
- _____ . หลักกฎหมายอาญา . พิมพ์ครั้งที่ 5 .กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน,
2551.
- สุนัย มโนมัยอุดม . ระบบกฎหมายอังกฤษ . พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและ
เอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา . พิมพ์ครั้งที่4.
กรุงเทพฯ : วิญญูชน , 2559.

_____ . ร.แลงการ์ด กับไทยศึกษา : รวมบทความแปลและบทความศึกษาผลงาน .
 สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และกรรณิกา จรรย์แสง(บรรณาธิการ) . กรุงเทพมหานคร :
 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับศูนย์ข้อมูลเพื่อการค้นคว้าวิจัยฝรั่งเศส-ไทย
 ศึกษา, 2548.

_____ . บันทึกของ นายยอร์ช ปาดูซ์ (Georges PADOUX) ที่ปรึกษาการร่าง
 กฎหมายของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับร่างกฎหมายลักษณะอาญา รศ.127. (แปลและเรียบเรียง),
 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2546.

หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญาภาค 1 . ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ (บรรณาธิการ). พิมพ์ครั้งที่ 20 .
 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2551.

_____ . คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา . พิมพ์ครั้งที่ 6 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
 วิญญูชน, 2548.

_____ . แก้ไขปรับปรุงโดย สมยศ เชื้อไทย . ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป . พิมพ์ครั้งที่
 17 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552.

อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ . ทฤษฎีอาญา . พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2556.

เอกุต์ โดย เสริม วินิจฉัยกุล บรรยายแทน . คำบรรยายกฎหมายอาชญา . พระนคร : ร้านกาญจน
 พิมพ์ดีด , 2477.

แอล. ดูปลาตร์ . คำสอนชั้นปริญญาโททางนิติศาสตร์ กฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมาย.
 ม.ป.ท. , 2478.

อักษราทร จุฬารัตน. การใช้และการตีความกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท บพิตรการพิมพ์
 จำกัด, 2553.

วิทยานิพนธ์

กนิษฐา ชิตช่าง. “มูลเหตุในการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127”.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะ
 ศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2532.

คณพล จันทน์หอม. “วิเคราะห์กฎหมายลักษณะอาญา รศ.127 : ศึกษากระบวนการร่างกฎหมายและ
 ประเด็นความรับผิดชอบในทางอาญา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2545.

นรเศรษฐ์ สว่างแจ้ง. “ความรับผิดชอบอาญาของผู้บริหารนิติบุคคล : ศึกษาบทบัญญัติของกฎหมาย
 ไทย”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

พัชรินทร์ เปี่ยมสมบูรณ์. “การปฏิรูปกฎหมายของประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ.2411 จนถึง พ.ศ.2478”.

วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, .2517

เพียรรัตน์ ลีลาพงศธร. “อาชญากรรมต่อมนุษยชาติกับฐานความผิดในกฎหมายอาญาไทย”.

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.

สหธน รัตน์ไพจิตร .“ความประสงค์ของการลงโทษอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมาย
ลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

สุรเศรษฐ์ หน้างาม . “นิติวิธีกับการวินิจฉัยความผิดอาญาของไทย” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะ

นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต , 2549.

องค์อาสน์ เจริญสุข. “เกณฑ์การแบ่งแยกความผิดทางอาญาและความผิดทางปกครอง” .

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

อรพินท์ นิรนาท. “การกำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศึกษานโยบายทางอาญากรณีการเสพและ
การครอบครองกัญชา”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2557.

บทความวารสาร

กองบรรณาธิการ. “บทสัมภาษณ์ศาสตราจารย์แสวง บุญเฉลิมวิภาส เรื่อง “ครบรอบ 100 ปี
กฎหมายอาญาไทย””. จุลนิติ (พ.ศ.-ม.ย. 51) : 1-8.

กองบรรณาธิการ . “ปัญหาและแนวทางในการรวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายเรื่องเดียวกันไว้ในที่
เดียวกัน (Compilation of Laws and Regulations) และการจัดทำประมวลกฎหมาย

(Codification) ของประเทศไทย” . จุลนิติ ปีที่ 2 ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2548) :
น.1-5

เกียรียงศักดิ์ แจ้งสว่าง . “การพัฒนากฎหมาย (Legal Development) : การจัดทำประมวล
กฎหมาย” .จุลนิติ ปีที่2 ฉบับที่2 (มีนาคม-เมษายน 2548) : น.83-86

คณิต ฌ ฌนคร . “ประมวลกฎหมายอาญากับการแก้ไขเพิ่มเติมในรอบสามสิบปี” . รพี 30
คณะกรรมการนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : 68-73

จรัญ ภัคดีธนากุล . “บทสัมภาษณ์ ที่มา ความหมายและวัตถุประสงค์ของแนวความคิดในการ
รวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องเดียวกันไว้ในที่เดียวกัน (Compilation of Law and
regulation)” . จุลนิติ ปีที่2 ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2548) : น.7-16

ธนกร วรปรัชญากุล. “หลักและแนวความคิดพื้นฐานของระบบประมวลกฎหมายและระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ในทัศนะคติของนักกฎหมายยุโรป”. บทบัญญัติ เล่ม 60 ตอน 4 (ธันวาคม 2547) : น.230-237

บวรศักดิ์ อวรรณโณ , “บทสัมภาษณ์ ที่มา ความหมายและวัตถุประสงค์ของแนวความคิดในการรวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องเดียวกันไว้ในที่เดียวกัน (Compilation of Law and regulation)”, จลนิตี ปีที่ 2 ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2548) : น.20

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายฯ วรณชัย บุญบำรุง และคณะ. ข้อเสนอแนะสำหรับการรวบรวมกฎหมายเรื่องเดียวกันไว้ในที่เดียวกัน (Recommendations for Compliation of Law and Regulations). จลนิตี ปีที่ 2 ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2548) : น.45-50

โวล์ฟกัง ไพรเธอร์ ฟอน มาร์แชล . “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประมวลกฎหมาย” . วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . (26 มกราคม-มีนาคม 2541) : 123

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. “หลักความชอบด้วยกฎหมายในกฎหมายอาญา Principe de la légalité criminelle” . รวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์จิติ ดิงศภัทย์ : น.11-16

_____ . “หลักสัดส่วนในการกำหนดโทษ” . รพี 2557 กองบรรณาธิการหนังสือรพี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : 1-33

เอกสารอื่นๆ

ณรงค์ ใจหาญ. “แนวทางในการกำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย”. เอกสารประการสัมมนาเพื่อพัฒนาระบบการบังคับใช้กฎหมาย เรื่อง “การกำหนดความผิดอาญาในกฎหมายไทย : ปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข” วันอังคารที่ 15 มีนาคม 2548 ณ ห้องกมลทิพย์ โรงแรมซีดี ถนนศรีอยุธยา เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร. จัดทำโดย สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, มีนาคม 2548.

สรวิศ ลิ้มปริงซี่ และคณะ. รายงานฉบับสมบูรณ์ เล่มที่ 3 เรื่อง “แนวทางการยกเลิกโทษอาญาในกฎหมายเช้คและกฎหมายหมิ่นประมาท” โครงการการวิเคราะห์กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วยเศรษฐศาสตร์(Economic Analysis of Criminal Laws)., มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2554.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และปกป้อง ศรีสนิท, รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง “การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ : หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน กรณีคดียาเสพติดให้โทษ”, สนับสนุนโดยสำนักกิจการในพระตำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2558.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล . “นิติวิธีในการใช้กฎหมายอาญา : คุณธรรมทางกฎหมาย” . เอกสารประกอบการสอนวิชาปัญหากฎหมายอาญา (น.721) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รายงานการวิจัย เรื่อง “แนวทางการจัดทำประมวลกฎหมายการศึกษา”, จัดพิมพ์โดย สำนักพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, มีนาคม 2551.

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. “เอกสารกรมราชเลขาธิการรัชกาลที่ 6 กระทรวงยุติธรรม ร6 ย. 1/1 เรื่อง โรงเรียนกฎหมาย”. (24 กุมภาพันธ์ 2542 – 1 ตุลาคม 2461)

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

ศุภวัฒน์ สิงห์สุวรรณ . “การจัดทำประมวลกฎหมายกับการเข้าถึงกฎหมายในประเทศไทย (Codification et accessibilité du droit en Thaïlande)”.chrome-extension://oemmndcblldboiebfnladdacbfmadadm/http://web.krisdika.go.th/data/activity/act94.pdf วันที่ 14 ธันวาคม 2558.

<http://digitalcommons.law.lsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5119&context=lalrev>

https://www.cps.gov.uk/publications/docs/annex_1b_table_of_offences_scheme_c_class_order.pdf

[http://www.fjc.gov/public/pdf.nsf/lookup/CivilLaw.pdf/\\$file/CivilLaw.pdf](http://www.fjc.gov/public/pdf.nsf/lookup/CivilLaw.pdf/$file/CivilLaw.pdf)

<http://www.law.ox.ac.uk/lrsp/overview/legislation.php#structure> สืบค้นเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2558

<http://www.lawteacher.net/free-law-essays/european-law/sources-of-eu-law-and-its-impacts-to-english-legal-system-european-law-essay.php> สืบค้นเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2558

<http://www.parliament.uk/about/how/laws/bills/> สืบค้นเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2558

<http://www.parliament.uk/about/how/laws/bills/public/> สืบค้นเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2558

<http://www.parliament.uk/about/how/laws/bills/private/> สืบค้นเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2558

<http://www.parliament.uk/about/how/laws/bills/hybrid/> สืบค้นเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2558

<http://www.parliament.uk/about/how/laws/acts/> สืบค้นเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2558

<http://www.ratchakitcha.soc.go.th/> สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2558

Books and Book Article

Andrew West. The French Legal System . 2 nd ed. Butterworths : London, Edinburgh, Dublin ,1998.

Christian Dadomo and Susan Farran. The French Legal System. London: Sweet & Maxwell, 1996.

Douglas Husak. Overcriminalization The Limits of the Criminal Law. New York : Oxford University Press, 2008.

Herbert L. Packer. The Limits of the Criminal Sanction .California : Stanford University Press, 1968.

H. PATRICK GLENN. LEGAL TRADITIONS OF THE WORLD : SUSTAINABLE DIVERSITY IN LAW. 5th ed. New York : OXGORE UNIVERSITY PRESS, 2014.

Jean Louis Bergel. “Principal Features and Methods of Codification”. Louisiana Law Review. Volume 48 Number 5 May 1988, p.1075

Mary Ann Glendon, Micheal Wallace Gordon and Chirstopher Osakwe . Comparative Legal Teadition. West Publishng co, 1994.

Phil Harris, An Introduction to Law. (6th ed.) . Cambridge University Press, 2005.

Reinhard zimmermann. REGIONAL PRIVATE LAWS AND CODIFICATION IN EUROPE, Edited by HECTOR L. MacQUEEN. ANTONI VAQUER and SANTIAGO ESPIAU ESPIAU. Cambridge University Press, 2003.

René DAVID . Les grands systèmes de droit contemporain . 7 édition,Dalloz. 1978

René David and John E.C. Brierley. Major Legal System of the World Today. (2nd ed). London : Stevens & sons 3rd ed (1985).

Smith, Patricia (eds). The Nature and Process of Law : An Introduction to Legal Philosophy. Oxford : Oxford University Press, 1933.

Sir Walter Moberly. The Ethics of Punishment. London : Faber and Faber, 1968.

Sharon Hanson . Legal Method and Resoning . 2nd ed.. Cavendish Publishing Limited, 2003.

Wayne R. LaFave. CRIMINAL LAW. 4th ed. .St. Paul, Minnesota : Thomson/West, 2003.

Electronicmedia

<http://www.krisdika.go.th/wps/portal/general>

<http://www.lawreform.go.th>

<http://www.legifrance.gouv.fr>

<http://www.legislation.gov.uk>

<http://www.legislationline.org/>

<http://www.mratchakitcha.soc.go.th>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

พระหัตถเลขากรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์

ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 2 ธันวาคม ร.ศ.122

ข ๒๓/๓

๒๓๑

ทำได้ดีสำหรับเมืองไทย

[2 1 1999 - 12 31 1999]

๗

@

วันที่ ๒ ธันวาคม ร.ศ. ๑๓๒
 วันที่ ๒ ธันวาคม ร.ศ. ๑๓๒
 นาม กรมหมื่นพรหม ที่ ๕๕
 ใจความ ๑๖๓๗

ตามเห็นกรมหมื่นพรหมไปเมืองราชบุรี

สำเนาเมืองราชบุรี

พระราช กฤษฎีกา

๑

กระทรวงยุติธรรม

๓๓

วันที่ ๒ ธันวาคมรัตนโกสินทรศก ๑๒๒

คดีพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ

ด้วยเรื่องทำใ้คดีสำหรับเมืองไทยนั้น ได้ถูกนำในระหว่าง

ผู้แนะนำกฎหมายหลายคนกับข้าพระบาทเจ้า เป็นเรื่องยืดเยื้อมานานแล้ว
ความเห็นของมิสเตอร์แม็คเป็นความเห็นอย่างวิพากษ์ เห็นว่าไม่ควรมีใ้คดี
ในเวลานี้มิสเตอร์แม็คขึ้นไปตรวจราชการนครหลวงร่วมกับคณะมนตรีโลก
ข้าพระบาทเจ้าไม่สามารถที่จะกราบบังคมทูลโดยเดี๋ยวกได้

ความเห็นของข้าพระบาทเจ้าเองนั้น ขอจะรักใ้คดี แต่

ทราบอยู่ว่าในสมัยนี้ใ้คดีเห็นวันสำเร็จไม่ใ้ใด ประการหนึ่งการ
นี้ยากกว่าการลงใ้สายเมือง เห็นบริวารผู้แนะนำข้าพระบาทเจ้า
เขอรุ่นกินเวลา ๒๐ ปี ใ้คดีมีอยู่ ๕ ใ้คดีเมืองอินเดียยังไม่แล้วกร
ประการที่สองกินเงินมากที่ใ้เวลานี้คงไม่ยอมใ้แน่นอน ข้าพระบาทเจ้า
ดูเหมือนว่าใ้คดีหลายอย่าง เดียวกับเมืองอินเดียกินเงินถึง ๒๕๐๐๐ ปอนด์
ในเมืองไทยถ้าจะกำหนด ค่าจ้างที่ระต้องให้คณะกรรมการนี้เห็นด้วย ๕๐๐
ตัวอย่างนี้คือพระราชบัญญัติเก่าแก่ใหม่ กินเวลาข้าพระบาทเจ้า ๓ ปี
แต่ก็จริงอยู่ว่ามีงานอื่นทำอยู่ด้วย วิธีทำใ้คดีนี้จะเปรียบกับพระราชบัญญัติ
วิธีพิจารณาคดีความแก่ซึ่งใ้คดีเร็ววันนี้ไม่ได้ เพราะเหตุว่าในระหว่างสมัย
มีประกาศใ้คดีน้อยแก่ใ้พระราชบัญญัตินั้นจนไม่รู้ว่าไปทางไหนแล้ว นารถราช
อันใ้พระราชอำนาจอยู่ทุกวันนี้ไม่มีใครจะสามารถรู้ได้ว่าวิธีพิจารณาคดีของไทยเป็น

อย่างไร บทแก้เท่ากับบทเก็บเสียแล้ว วิธีพิจารณาเกี่ยวกับตัวกฎหมายแล้ว
 ไม่เป็นการสำคัญเลย แม้ทั่วไปได้มีเท่าใดมีประกาศแก้เท่ากับส่วนที่ได้แก้
 วิธีพิจารณาแล้ว คนในศาลเองก็เห็นจะทราบไม่ได้ว่ากฎหมายของเราเป็น
 อย่างไร วิธีร่างวิธีพิจารณานั้นเท่ากับขี้กรุบแมวคำ ผู้แนะนำกฎหมาย
 ทุกคนทั้งแต่ครั้ง เลิกปาทริกลงมา ได้ยั่วท้อในข้อนี้เสมอ ได้ลองร่างจริง
 แต่ไปอยู่ที่เชียงมาตรา ๒๐ ๓๓๖๐ ก็มาออก ในเวลานี้ข้าราชการเจ้าอยาก
 ได้ร่างพระราชบัญญัติที่จะขายสมบัติเป็นการด่วน 'ก็กลัวว่าคนใน
 คนนี้ก็ไม่สำเร็จ มีวิธีอย่างนี้จะจะต้องบังคับให้พอใจ' แต่เงินค่าก็มีไม่

อีกประการหนึ่งที่มีข้อพิพาทกันในระหว่างผู้แนะนำกฎหมายนั้น

ถึงแม้ว่าเราสามารถจะวางใจได้ก็จริงได้ คงจะไม่เป็นที่พอใจแก่ข้าราชการ
 ทั่วหน้า ใจคนนั้นมีประโยชน์แก่ราษฎร แต่เป็นการจริงตัวข้าราชการ
 เจ้านายก็ทุกกระทรวงทบวงกรมเป็นแนวเส้นบรรพทิศ สงสัยว่าราชการ
 ยังดำเนินไปไม่ถึงภาวะสมัยนั้น สัก เหตุผลประการที่ช่วยขยายเหตุผลก็ให้เข้ามา
 ในระหว่าง ๓ ปีนี้ มีข้อพิพาทกันตรงกันข้ามกับข้อพิพาทของเลิก ข้าราชการ
 เจ้าเข้าใจว่ามีศกหรือเหตุอันรบกวนถึงการเรื่องนี้เมื่อได้เขียนรายงานอ้างว่า
 กฎหมายของไถ่ยืมโค (จีนาสติก) สมัยภาวะสมัยอันนี้เป็นอยู่ จะหาวิธีที่โยก
 โคน้อยอย่างเช่นนี้ก็ได้แล้ว คงจะต้องกระหยดการทุกแห่งที่เป็นอยู่

การจะควรประการใดสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า

ขอ เสด็จ
 พัน พัน พัน พัน

The seal of Thammasat University is a large, faint watermark in the background. It is circular and contains the university's name in Thai script at the top and 'THAMMASAT UNIVERSITY' in English at the bottom. The center features a traditional Thai emblem with a crown and other symbols.

ภาคผนวก ข.

TABLE OF OFFENCES (Class Order)

TABLE OF OFFENCES (Class Order)

Offence	Contrary to	Class
---------	-------------	-------

Class A: Homicide and related grave offences

Murder	Common law	A
Manslaughter	Common law	A
Causing explosion likely to endanger life or property	Explosive Substances Act 1883 s2	A
Attempt to cause explosion, making or keeping explosive etc	Explosive Substances Act 1883 s3	A
Child destruction	Infant Life (Preservation) Act 1929 s1(1)	A
Infanticide	Infanticide Act 1938 s1(1)	A
Soliciting to murder	Offences against the Person Act 1861 s4	A

Class B: Offences involving serious violence or damage, and serious drugs offences

Endangering an aircraft	Aviation Security Act 1982 s 2(1)(b)	B
Cruelty to person under 16	Children and Young Persons Act 1933 s1	B
False imprisonment	Common law	B
Kidnapping	Common law	B
Racially-aggravated arson (not endangering life)	Crime and Disorder Act 1998 s 30(1)	B
Aggravated criminal damage	Criminal Damage Act 1971 S1(2)	B
Aggravated arson	Criminal Damage Act 1971 S1(2),	B

	(3)	
Arson (value exceeds £100,000)	Criminal Damage Act 1971 S1(3)	B
Manufacture and supply of scheduled substances	Criminal Justice (International Cooperation) Act 1990 s12	B
Drug trafficking offences at sea	Criminal Justice (International Cooperation) Act 1990 s18	B
Acquiring, possessing, etc the proceeds of criminal conduct	Criminal Justice Act 1988 s93	B
Assaulting prison officer whilst possessing firearm etc	Criminal Justice Act 1991 s90	B
Illegal importation of Class A and B drugs	Customs and Excise Management Act 1979 s50	B
Firing on Revenue vessel	Customs and Excise Management Act 1979 s85	B
Fraudulent evasion of controls on Class A and B drugs	Customs and Excise Management Act 1979 ss1, 70(2)(b), (c)	B
Allowing the death of a child	Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004 s5	B
Causing or allowing the death of a child	Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004 s5	B
Offences in relation to proceeds of drug trafficking	Drug Trafficking Act 1994 ss49, 50 and 51	B
Offences in relation to money laundering investigations	Drug Trafficking Act 1994 ss52 and 53	B
Making or possession of explosive in suspicious circumstances	Explosive Substances Act 1883 s4(1)	B
Possession or acquisition of certain prohibited weapons etc	Firearms Act 1968 s5	B

Possession of firearm with intent to endanger life	Firearms Act 1968 s16	B
Use of firearm to resist arrest	Firearms Act 1968 s17	B
Possession of firearm with criminal intent	Firearms Act 1968 s18	B
Placing wood etc on railway	Malicious Damage Act 1861 s35	B
Exhibiting false signals etc	Malicious Damage Act 1861 s47	B
Producing or supplying Class A or B drug	Misuse of Drugs Act 1971 s4	B
Possession of Class A or B drug with intent to supply	Misuse of Drugs Act 1971 s5(3)	B
Cultivation of cannabis plant	Misuse of Drugs Act 1971 s6	B
Occupier knowingly permitting drugs offences etc	Misuse of Drugs Act 1971 s8	B
Activities relating to opium	Misuse of Drugs Act 1971 s9	B
Practitioner contravening drug supply regulations	Misuse of Drugs Act 1971 ss12 and 13	B
Assisting another to retain proceeds of terrorist activities	Northern Ireland (Emergency Provisions) Act 1991 s53	B
Concealing or transferring proceeds of terrorist activities	Northern Ireland (Emergency Provisions) Act 1991 s54	B
Offences against international protection of nuclear material	Nuclear Material (Offences) Act 1983 s2	B
Making threats to kill	Offences against the Person Act 1861 s16	B
Impeding persons endeavouring to escape wrecks	Offences against the Person Act 1861 s17	B
Wounding or grievous bodily harm with intent to cause grievous bodily harm etc	Offences against the Person Act 1861 s18	B

Attempting to choke, suffocate, strangle, etc	Offences against the Person Act 1861 s21	B
Administering chloroform, laudanum, etc	Offences against the Person Act 1861 s22	B
Administering poison etc so as to endanger life	Offences against the Person Act 1861 s23	B
Causing bodily injury by explosives	Offences against the Person Act 1861 s28	B
Using explosive or corrosive with intent to cause grievous bodily harm	Offences against the Person Act 1861 s29	B
Placing explosives with intent to cause bodily injury	Offences against the Person Act 1861 s30	B
Endangering the safety of railway passengers	Offences against the Person Act 1861 ss32, 33, 34	B
Causing miscarriage by poison, instrument	Offences against the Person Act 1861 s58	B
Prison mutiny	Prison Security Act 1992 s1	B
Concealing criminal property	Proceeds of Crime Act 2002 s327	B
Involvement in arrangements facilitating the acquisition, retention, use or control of criminal property	Proceeds of Crime Act 2002 s328	B
Acquisition, use or possession of criminal property	Proceeds of Crime Act 2002 s329	B
Failure to disclose knowledge or suspicion of money laundering: regulated sector	Proceeds of Crime Act 2002 s330	B
Failure to disclose knowledge or suspicion of money laundering: nominated officers in the regulated sector	Proceeds of Crime Act 2002 s331	B

Failure to disclose knowledge or suspicion of money laundering: other nominated officers	Proceeds of Crime Act 2002 s332	B
Tipping off	Proceeds of Crime Act 2002 s333	B
Disclosure under sections 330, 331, 332, or 333 of the Proceeds of Crime Act 2002 otherwise than in the form and manner prescribed	Proceeds of Crime Act 2002 s339(1a)	B
Riot	Public Order Act 1986 s1	B
Violent disorder	Public Order Act 1986 s2	B
Contamination of goods with intent	Public Order Act 1986 s38	B
Causing death by dangerous driving	Road Traffic Act 1988 s1	B
Causing death by careless driving while under the influence of drink or drugs	Road Traffic Act 1988 s3A	B
Causing danger to road users	Road Traffic Act 1988 s22A	B
Aiding and abetting suicide	Suicide Act 1961 s2	B
Hostage taking	Taking of Hostages Act 1982 s1	B
Membership, support or meeting of proscribed organisations	Terrorism Act 2000 s11	B
Support or meeting of proscribed organisations	Terrorism Act 2000 s12	B
Uniform of proscribed organisations	Terrorism Act 2000 s13	B
Fund raising for terrorism	Terrorism Act 2000 s15	B
Disclosure prejudicing, or interference of material relevant to, investigation of terrorism	Terrorism Act 2000 s39	B
Weapons training	Terrorism Act 2000 s54	B
Directing terrorist organisation	Terrorism Act 2000 s56	B
Possession of articles for terrorist	Terrorism Act 2000 s57	B

purposes		
Unlawful collection of information for terrorist purposes	Terrorism Act 2000 s58	B
Incitement of terrorism overseas	Terrorism Act 2000 s59	B
Other offences involving money or property to be used for terrorism	Terrorism Act 2000 ss16-18	B
Aggravated burglary	Theft Act 1968 s10	B
Aggravated vehicle taking resulting in death	Theft Act 1968 s12A	B
Blackmail	Theft Act 1968 s21	B
Armed robbery	Theft Act 1968 s8(1)	B
Assault with weapon with intent to rob	Theft Act 1968 s8(2)	B

Class C: Lesser offences involving violence or damage, and less serious drugs offences

Child abduction by connected person	Child Abduction Act 1984 s1	C
Child abduction by other person	Child Abduction Act 1984 s2	C
Breach of prison	Common law	C
Escaping from lawful custody without force	Common law	C
Permitting an escape	Common law	C
Rescue	Common law	C
Racially-aggravated assault	Crime and Disorder Act 1998 s 29(1)	C
Racially-aggravated criminal damage	Crime and Disorder Act 1998 s 30(1)	C

Criminal damage (other than aggravated criminal damage)	Criminal Damage Act 1971 s1(1)	C
Arson (other than aggravated arson) where value does not exceed £100,000	Criminal Damage Act 1971 s1(3)	C
Making threats to destroy or damage property	Criminal Damage Act 1971 s2	C
Possessing anything with intent to destroy or damage property	Criminal Damage Act 1971 s3	C
Harbouring escaped prisoner	Criminal Justice Act 1961 s22	C
Bomb hoax	Criminal Law Act 1977 s51	C
Fraudulent evasion of controls on Class C drugs	Customs and Excise Management Act 1979 s170(2)(b), (c)	C
Illegal importation of Class C drugs	Customs and Excise Management Act 1979 s50	C
Fraudulent evasion of agricultural levy	Customs and Excise Management Act 1979 s68A(1) and (2)	C
Offender armed or disguised	Customs and Excise Management Act 1979 s86	C
Failing to keep dogs under proper control resulting in injury	Dangerous Dogs Act 1991 s3	C
Failure to disclose knowledge or suspicion of money laundering	Drug Trafficking Offences Act 1986 s26B	C
Tipping off in relation to money laundering investigations	Drug Trafficking Offences Act 1986 s26C	C
Possession of firearm without certificate	Firearms Act 1968 s1	C
Possession or acquisition of shotgun without certificate	Firearms Act 1968 s2	C
Dealing in firearms	Firearms Act 1968 s3	C

Shortening of shotgun or possession of shortened shotgun	Firearms Act 1968 s4	C
Carrying loaded firearm in public place	Firearms Act 1968 s19	C
Trespassing with a firearm	Firearms Act 1968 s20	C
Possession of firearm by person convicted of crime	Firearms Act 1968 s21(4)	C
Acquisition by or supply of firearms to person denied them	Firearms Act 1968 s21(5)	C
Failure to comply with certificate when transferring firearm	Firearms Act 1968 s42	C
Shortening of smooth bore gun	Firearms Amendment Act 1988 s6(1)	C
Assisting illegal entry or harbouring persons	Immigration Act 1971 s25	C
Cutting away buoys etc	Malicious Damage Act 1861 s48	C
Producing or supplying Class C drug	Misuse of Drugs Act 1971 s4	C
Possession of Class A drug	Misuse of Drugs Act 1971 s5(2)	C
Possession of Class C drug with intent to supply	Misuse of Drugs Act 1971 s5(3)	C
Unlawful wounding	Offences against the Person Act 1861 s20	C
Administering poison etc with intent to injure	Offences against the Person Act 1861 s24	C
Neglecting to provide food for or assaulting servants etc	Offences against the Person Act 1861 s26	C
Abandonment of Child under two	Offences against the Person Act 1861 s27	C
Setting spring guns with intent to inflict grievous bodily harm	Offences against the Person Act 1861 s31	C

Assault on officer saving wreck	Offences against the Person Act 1861 s37	C
Assault occasioning actual bodily harm	Offences against the Person Act 1861 s47	C
Offences against the Person Act 1861 s47	Offences against the Person Act 1861 s59	C
Concealment of birth	Offences against the Person Act 1861 s60	C
Making gunpowder etc to commit offences	Offences against the Person Act 1861 s64	C
Assisting prisoners to escape	Prison Act 1952 s39	C
Circumcision of females	Prohibition of Female Circumcision Act 1985 s1	C
Stirring up racial hatred	Public Order Act 1986 ss18-23	C
Breaking or injuring submarine telegraph cables	Submarine Telegraph Act 1885 s3	C
Failure to disclose information about terrorism	Terrorism Act 2000 s19	C
Robbery (other than armed robbery)	Theft Act 1968 s8(1)	C
Attempting to injure or alarm the Sovereign	Treason Act 1842 s2	C

Class D: Sexual offences, and offences against children

Incitement to commit incest	Criminal Law Act 1977 s54	D
Ill-treatment of persons of unsound mind	Mental Health Act 1983 s127	D
Abuse of position of trust	Sexual Offences (Amendment) Act 2000 s3	D
Administering drugs to obtain	Sexual Offences Act 1956 s4	D

intercourse		
Living on earnings of male prostitution	Sexual Offences Act 1967 s5	D
Procurement of a defective	Sexual Offences Act 1956 s9	D
incest other than by man with girl under 13	Sexual Offences Act 1956 s10 and s11	D
Gross indecency between male of 21 or over and male under 16	Sexual Offences Act 1956 s13	D
Indecent assault on a woman	Sexual Offences Act 1956 s14	D
Indecent assault on a man	Sexual Offences Act 1956 s15	D
Abduction of unmarried girl under 18 from parent	Sexual Offences Act 1956 s19	D
Abduction of defective from parent	Sexual Offences Act 1956 s21	D
Procuration of girl under 21	Sexual Offences Act 1956 s23	D
Permitting defective to use premises for intercourse	Sexual Offences Act 1956 s27	D
Causing or encouraging prostitution of defective	Sexual Offences Act 1956 s29	D
Man living on earnings of prostitution	Sexual Offences Act 1956 s30	D
Woman exercising control over prostitute	Sexual Offences Act 1956 s31	D
Sexual assault	Sexual Offences Act 2003 s3	D
Causing sexual activity without penetration	Sexual Offences Act 2003 s4	D
Causing a child to watch a sexual act	Sexual Offences Act 2003 s12	D
Child sex offence committed by person under 18	Sexual Offences Act 2003 s13	D
Meeting child following sexual	Sexual Offences Act 2003 s15	D

grooming		
Abuse of position of trust: sexual activity with a child	Sexual Offences Act 2003 s16	D
Abuse of position of trust: causing a child to engage in sexual activity	Sexual Offences Act 2003 s17	D
Abuse of position of trust: sexual activity in the presence of a child	Sexual Offences Act 2003 s18	D
Abuse of position of trust: causing a child to watch sexual activity	Sexual Offences Act 2003 s19	D
Engaging in sexual activity in the presence of child	Sexual Offences Act 2003 s32	D
Causing a person with mental disorder (impeding choice) to watch sexual act	Sexual Offences Act 2003 s33	D
Engaging in sexual activity in the presence of person with mental disorder (impeding choice)	Sexual Offences Act 2003 s36	D
Causing a person with mental disorder to watch sexual act (by inducement, threat or deception)	Sexual Offences Act 2003 s37	D
Care workers: sexual activity in presence of person with mental disorder	Sexual Offences Act 2003 s40	D
Care workers: causing person with mental disorder to watch sexual act	Sexual Offences Act 2003 s41	D
Causing or inciting prostitution for gain	Sexual Offences Act 2003 s52	D
Controlling prostitution for gain	Sexual Offences Act 2003 s53	D
Administering a substance with intent	Sexual Offences Act 2003 s61	D

Committing offence with intent to commit sexual offence	Sexual Offences Act 2003 s62	D
Trespass with intent to commit sexual offence	Sexual Offences Act 2003 s63	D
Sex with adult relative	Sexual Offences Act 2003 s64 and s65	D
Exposure	Sexual Offences Act 2003 s66	D
Voyeurism	Sexual Offences Act 2003 s67	D
Sexual intercourse with animal	Sexual Offences Act 2003 s69	D
Sexual penetration of a corpse	Sexual Offences Act 2003 s70	D

Class E: Burglary etc

Burglary (domestic)	Theft Act 1968 s9(3)(a)	E
Burglary (non-domestic)	Theft Act 1968 s9(3)(b)	E
Going equipped to steal	Theft Act 1968 s25	E

Class F

The following offences are always in Class F

Destruction of registers of births etc	Forgery Act 1861 s36	F
Making false entries in copies of registers sent to registrar	Forgery Act 1861 s37	F
Possession (with intention) of false identity documents	Identity Cards Act 2006 s25(1)	F
Possession (without reasonable excuse) of false identity documents or apparatus or material for making false identity documents	Identity Cards Act 2006 s25(1) and 25(3)	F

Possession (with intention) of apparatus or material for making false identity documents	Identity Cards Act 2006 s25(3)	F
--	--------------------------------	---

The following offences are always in Class G

Illegal importation: Counterfeit notes or coins	Customs and Excise Management Act 1979 s50	G
Fraudulent evasion: counterfeit notes or coins	Customs and Excise Management Act 1979 s170(2)(b), (c)	G
Counterfeiting notes and coins	Forgery and Counterfeiting Act 1981 s14	G
Passing counterfeit notes or coins	Forgery and Counterfeiting Act 1981 s15	G
Offences involving custody or control of counterfeit notes or coins	Forgery and Counterfeiting Act 1981 s16	G
Making, custody, or control of counterfeiting materials etc	Forgery and Counterfeiting Act 1981 s175	G
Undischarged bankrupt being concerned in a company	Insolvency Act 1986 s 360	G
Removal of articles from place open to the public	Theft Act 1968 s11	G

The following offences are in class F but will fall in to Class G if the value is between £30,001 and £100,000 and will fall in to class K if the value exceeds £100,000

Illegal importation: not elsewhere specified	Customs and Excise Management Act 1979 s50	F/G/K
Counterfeiting Customs documents	Customs and Excise Management	F/G/K

	Act 1979 s168	
Fraudulent evasion of duty	Customs and Excise Management Act 1979 s 170(1)(b)	F/G/K
Fraudulent evasion: not elsewhere specified	Customs and Excise Management Act 1979 s170(2)(b), (c)	F/G/K
Forgery	Forgery and Counterfeiting Act 1981 s1	F/G/K
Copying false instrument with intent	Forgery and Counterfeiting Act 1981 s2	F/G/K
Using a false instrument	Forgery and Counterfeiting Act 1981 s3	F/G/K
Using a copy of a false instrument	Forgery and Counterfeiting Act 1981 s4	F/G/K
Custody or control of false instruments etc	Forgery and Counterfeiting Act 1981 s5	F/G/K
Fraud by false representation	Fraud Act 2006 s2	F/G/K
Fraud by failing to disclose information	Fraud Act 2006 s3	F/G/K
Fraud by abuse of position	Fraud Act 2006 s4	F/G/K
Making or supplying articles for use in fraud	Fraud Act 2006 s7	F/G/K
Participating in fraudulent business carried on by sole trader etc	Fraud Act 2006 s.9	F/G/K
Obtaining services dishonestly	Fraud Act 2006 s11	F/G/K
Counterfeiting of dies or marks	Hallmarking Act 1973 s6	F/G/K
Possession etc of articles for use in frauds	Identity Cards Act 2006 s25(5)	F/G/K
Offences in relation to dies or stamps	Stamp Duties Management Act 1891 s13	F/G/K
Theft	Theft Act 1968 s1	F/G/K

Abstraction of electricity	Theft Act 1968 s13	F/G/K
Obtaining property by deception	Theft Act 1968 s15	F/G/K
Obtaining pecuniary advantage by deception	Theft Act 1968 s16	F/G/K
False accounting	Theft Act 1968 s17	F/G/K
Handling stolen goods	Theft Act 1968 s22	F/G/K
Obtaining services by deception	Theft Act 1978 s1	F/G/K
Evasion of liability by deception	Theft Act 1978 s2	F/G/K
Fraudulent application of trade mark	Trade Marks Act 1938 s58A	F/G/K
VAT offences	VAT Act s 72(1-8)	F/G/K

Class H: Miscellaneous lesser offences

Absconding by person released on bail	Bail Act 1976 s6(1), (2)	H
Agreeing to indemnify sureties	Bail Act 1976 s9(1)	H
Being drunk on aircraft	Civil Aviation Act 1982 s 60 and 61	H
Acts outraging public decency	Common law	H
Keeping a disorderly house	Common law; Disorderly Houses Act 1751 s8	H
Breach of anti-social behaviour order	Crime and Disorder Act 1998 s 1(10)	H
Breach of sex offender order	Crime and Disorder Act 1998 s 2(8)	H
Racially-aggravated public order offence	Crime and Disorder Act 1998 s 31(1)	H
Racially-aggravated harassment/putting another in fear of violence	Crime and Disorder Act 1998 s 32(1)	H
Having an article with a blade or point in a public place	Criminal Justice Act 1988 s 139	H

Obstructing Customs officer	Customs and Excise Management Act 1979 s16	H
Impersonating Customs officer	Customs and Excise Management Act 1979 s3	H
Indecent display	Indecent Displays (Control) Act 1981 s1	H
Obstructing engine or carriage on railway	Malicious Damage Act 1861 s36	H
Misconduct endangering ship or persons on board ship	Merchant Shipping Act 1970 s27	H
Offences relating to the safe custody of controlled drugs	Misuse of Drugs Act 1971 s11	H
Possession of Class B or C drug	Misuse of Drugs Act 1971 s5(2)	H
Obscene articles intended for publication for gain	Obscene Publications Act 1964 s1	H
Offences of publication of obscene matter	Obscene Publications Act 1959 s2	H
Wanton or furious driving	Offences against the Person Act 1861 s35	H
Assault with intent to resist arrest	Offences against the Person Act 1861 s38	H
Sending prohibited articles by post	Post Office Act 1953 s11	H
Possession of offensive weapon	Prevention of Crime Act 1953 s1	H
Unlawful eviction and harassment of occupier	Protection from Eviction Act 1977 s1	H
Breach of harassment injunction	Protection from Harassment Act 1997 s 3(6)	H
Putting people in fear of violence	Protection from Harassment Act 1997 s 4(1)	H
Breach of restraining order	Protection from Harassment Act	H

	1997 s 5(5)	
Affray	Public Order Act 1986 s3	H
Forgery and misuse of driving documents	Public Passenger Vehicles Act 1981 s65	H
Forgery of driving documents	Road Traffic Act 1960 s233	H
Dangerous Driving	Road Traffic Act 1988 s2	H
Forgery etc of licences and other documents	Road Traffic Act 1988 s173	H
Mishandling or falsifying parking documents etc	Road Traffic Regulation Act 1984 s115	H
Procurement of intercourse by threats etc	Sexual Offences Act 1956 s2	H
Procurement of a woman by false pretences	Sexual Offences Act 1956 s3	H
Buggery of male 16 or over otherwise than in private	Sexual Offences Act 1956 s12	H
Gross indecency between males (other than where one is 21 or over and the other is under 16)	Sexual Offences Act 1956 s13	H
Causing prostitution of women	Sexual Offences Act 1956 s22	H
Detention of a woman in brothel or other premises	Sexual Offences Act 1956 s24	H
Solicitation for immoral purposes	Sexual Offences Act 1956 s32	H
Procuring others to commit homosexual acts	Sexual Offences Act 1967 s4	H
Presentation of obscene performance	Theatres Act 1968 s2	H
Aggravated vehicle taking	Theft Act 1968 s12A	H
Making off without payment	Theft Act 1978 s3	H
Trade description offences (9	Trade Descriptions Act 1968 ss1,	H

offences)	8, 9, 12, 13, 14, 18	
Forgery, alteration, fraud of licences etc	Vehicle (Excise) Act 1971 s26	H

Class I: Offences against public justice and similar offences

Embracery	Common law	I
Fabrication of evidence with intent to mislead a tribunal	Common law	I
Perverting the course of public justice	Common law	I
Personation of jurors	Common law	I
Giving false statements to procure cremation	Cremation Act 1902 s8(2)	I
Conspiring to commit offences outside the United Kingdom	Criminal Justice (Terrorism and Conspiracy) Act 1998 s5	I
False statement tendered under s9 of the Criminal Justice Act 1967	Criminal Justice Act 1967 s89	I
Intimidating witness, juror, etc	Criminal Justice and Public Order Act 1994 s51(1)	I
Harming, threatening to harm a witness, juror, etc	Criminal Justice and Public Order Act 1994 s51(2)	I
Making false statement to obtain interim possession order	Criminal Justice and Public Order Act 1994 s75(1)	I
Making false statement to resist making of interim possession order	Criminal Justice and Public Order Act 1994 s75(2)	I
Assisting offenders	Criminal Law Act 1967 s4(1)	I
Concealing an arrestable offence	Criminal Law Act 1967 s5	I
Prejudicing a drug trafficking	Drug Trafficking Act 1994 s58(1)	I

investigation		
False evidence before European Court	European Communities Act 1972 s11	I
Personating for purposes of bail etc	Forgery Act 1861 s34	I
False statement tendered under section 102 of Magistrates' Courts Act 1980	Magistrates' Courts Act 1980 s106	I
Perjuries (7 offences)	Perjury Act 1911 ss1-7(2)	I
Corrupt transactions with agents	Prevention of Corruption Act 1906 s1	I
Corruption in public office	Public Bodies Corrupt Practices Act 1889 s1	I
Making false statement to authorized officer	Trade Descriptions Act 1968 s29(2)	I

Class J: Serious sexual offences, offences against children

Allowing or procuring child under 16 to go abroad to perform	Children and Young Persons Act 1933 ss25, 26	J
Indecency with children under 14	Indecency with Children Act 1960 s1(1)	J
Sexual intercourse with patients	Mental Health Act 1959 s128	J
Taking, having, etc indecent photographs of children	Protection of Children Act 1978 s1	J
Rape	Sexual Offences Act 1956 s1(1)	J
Sexual intercourse with girl under 13	Sexual Offences Act 1956 s5	J
Sexual intercourse with girl under 16	Sexual Offences Act 1956 s6	J
Sexual intercourse with defective	Sexual Offences Act 1956 s7	J
Buggery of person under 16	Sexual Offences Act 1956 s12	J
Incest by man with girl under 13	Sexual Offences Act 1956 s15	J

Assault with intent to commit buggery	Sexual Offences Act 1956 s16	J
Abduction of woman by force	Sexual Offences Act 1956 s17	J
Abduction of unmarried girl under 16 from parent	Sexual Offences Act 1956 s20	J
Permitting girl under 13 to use premises for sexual intercourse	Sexual Offences Act 1956 s25	J
Permitting girl under 16 to use premises for sexual intercourse	Sexual Offences Act 1956 s26	J
Causing or encouraging prostitution of girl under 16	Sexual Offences Act 1956 s28	J
Rape	Sexual Offences Act 2003 s1	J
Assault by penetration	Sexual Offences Act 2003 s2	J
Causing sexual activity with penetration	Sexual Offences Act 2003 s4	J
Rape of child under 13	Sexual Offences Act 2003 s5	J
Sexual assault of child under 13	Sexual Offences Act 2003 s7	J
Causing a child under 13 to engage in sexual activity	Sexual Offences Act 2003 s8	J
Sexual activity with child	Sexual Offences Act 2003 s9	J
Causing a child to engage in sexual activity	Sexual Offences Act 2003 s10	J
Arranging child sex offence	Sexual Offences Act 2003 s14	J
Sexual activity with child family member, with penetration	Sexual Offences Act 2003 s25	J
Inciting child family member to engage in sexual activity	Sexual Offences Act 2003 s26	J
Sexual activity with person with mental disorder	Sexual Offences Act 2003 s30	J
Causing or inciting child prostitution	Sexual Offences Act 2003 s31	J

of pornography		
Offering inducement to procure sexual activity with person with mental disorder	Sexual Offences Act 2003 s34	J
Inducing person with mental disorder to engage in sexual activity	Sexual Offences Act 2003 s35	J
Care workers: sexual activity with person with mental disorder	Sexual Offences Act 2003 s38	J
Care workers: inciting person with mental disorder to engage in sexual act	Sexual Offences Act 2003 s39	J
Paying for sexual services of child	Sexual Offences Act 2003 s47	J
Causing or inciting person with mental disorder to engage in sexual activity	Sexual Offences Act 2003 s48	J
Controlling a child prostitute	Sexual Offences Act 2003 s49	J
Facilitating child prostitution	Sexual Offences Act 2003 s50	J
Trafficking into UK for sexual exploitation	Sexual Offences Act 2003 s57	J
Trafficking within UK for sexual exploitation	Sexual Offences Act 2003 s58	J
Trafficking out of UK for sexual exploitation	Sexual Offences Act 2003 s59	J
Assault on child under 13 by penetration	Sexual Offences Act 2003 s61	J

Class K:

Offences of dishonesty in Class F where the value in is in excess of £100,000

See the entries for Class F for offences that fall within Class K		
---	--	--

ภาคผนวก ค.

โครงสร้างประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส¹

---

¹<http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes>

PENAL CODE

BOOK I GENERAL PROVISIONS Articles 111-1 to 133-1

TITLE I THE CRIMINAL LAW

CHAPTER I GENERAL PRINCIPLES

CHAPTER II OF THE OPERATIVE PERIOD OF A CRIMINAL LAW

CHAPTER III OF THE TERRITORIAL APPLICABILITY OF A CRIMINAL LAW

SECTION I OFFENCES COMMITTED OR DEEMED TO HAVE BEEN
COMMITTED WITHIN THE TERRITORY OF THE FRENCH REPUBLIC

SECTION II OFFENCES COMMITTED OUTSIDE THE TERRITORY OF THE
FRENCH REPUBLIC

TITLE II OF CRIMINAL LIABILITY

CHAPTER I GENERAL PROVISIONS

CHAPTER II GROUNDS FOR ABSENCE OR ATTENUATION OF LIABILITY

TITLE III OF PENALTIES

CHAPTER I OF THE NATURE OF PENALTIES

SECTION I PENALTIES APPLICABLE TO NATURAL PERSONS

Subsection 1 Penalties for felonies

Subsection 2 Of penalties for misdemeanours

Subsection 3 Additional penalties incurred for certain felonies
or misdemeanours

Subsection 4 Of penalties for petty offences

Subsection 5 The contents and modes of implementation of
certain penalties

Subsection 6 Of socio-judicial probation

SECTION II PENALTIES APPLICABLE TO LEGAL PERSONS

Subsection 1 Penalties for felonies and misdemeanours

Subsection 2 Penalties for petty offences

Subsection 3 Contents and implementation of certain

penalties

CHAPTER II REGIMES OF SENTENCES

SECTION I GENERAL PROVISIONS

Subsection 1 Sentences applicable to concurrent offences

Subsection 2 Sentences applicable in the event of recidivism

Paragraph 1 Natural persons

Paragraph 2 Legal persons

Paragraph 3 General provisions

Subsection 3 The imposition of penalties

Subsection 4 The safety period

SECTION II PERSONALIZATION OF PENALTIES

Subsection 1 Semi-detention

Subsection 2 Division of penalties

Subsection 3 Ordinary suspension

Paragraph 1 Conditions for the granting of ordinary

suspension

Paragraph 2 Consequences of ordinary suspension

Subsection 4 Suspension with probation

Paragraph 1 Conditions for the granting of suspension

with probation

Paragraph 2 The regime of suspension with probation

Paragraph 3 Revocation of suspension with probation in

the event of a new offence

Paragraph 4 Consequences of a suspension with

probation

Subsection 5 Suspension with the obligation to perform

community service work

Subsection 6 Exemption and deferment of penalties -

Common provisions

Paragraph 1 Exemption from penalty

Paragraph 2 Ordinary deferment

Paragraph 3 Deferment with probation

Paragraph 4 Deferment with injunction

SECTION III DEFINITION OF CERTAIN CIRCUMSTANCES ENTAILING THE
AGGRAVATION OF PENALTIES

CHAPTER III THE EXTINCTION OF PENALTIES AND THE ERASURE OF
CONVICTIONS

SECTION I LIMITATION

SECTION II OF PARDON

SECTION III OF AMNESTY

SECTION IV REHABILITATION

BOOK II FELONIES AND MISDEMEANOURS AGAINST PERSONS

TITLE I CRIMES AGAINST HUMANITY AND AGAINST PERSONS

SUBTITLE I CRIMES AGAINST HUMANITY

CHAPTER I GENOCIDE

CHAPTER II OTHER CRIMES AGAINST HUMANITY

CHAPTER III COMMON PROVISIONS

SUBTITLE II CRIMES AGAINST PERSONS

CHAPTER I CRIMES IN RELATION TO EUGENICS AND
REPRODUCTIVE CLONING

CHAPTER II COMMON PROVISIONS

TITLE II OFFENCES AGAINST THE HUMAN PERSON

CHAPTER I OFFENCES AGAINST THE LIFE OF PERSONS

SECTION I WILFUL INJURY AGAINST LIFE

SECTION II INVOLUNTARY OFFENCES AGAINST LIFE

	SECTION III ADDITIONAL PENALTIES APPLICABLE TO NATURAL PERSONS
	CHAPTER II OFFENCES AGAINST THE OR PHYSICAL OR PSYCHOLOGICAL INTEGRITY OF THE PERSON
	SECTION I WILFUL OFFENCES AGAINST THE PHYSICAL INTEGRITY OF THE PERSON
	Paragraph 1 Torture and acts of barbarity
	Paragraph 2 Acts of violence
	Paragraph 3 Of threats
	SECTION II INVOLUNTARY OFFENCES AGAINST THE PHYSICAL INTEGRITY OF THE PERSON
	SECTION III SEXUAL AGGRESSIONS - COMMON PROVISIONS
	Paragraph 1 Rape
	Paragraph 2 Other sexual aggressions
	Paragraph 3 Sexual harassment
	SECTION IIIbis MORAL HARASSMENT
	SECTION IV TRAFFICKING IN DRUGS
	SECTION V ADDITIONAL PENALTIES TO NATURAL PERSONS
	SECTION VI COMMON PROVISIONS APPLICABLE TO NATURAL AND LEGAL
	CHAPTER III ENDANGERING OTHER PERSONS
	SECTION I RISKS CAUSED TO OTHER PERSONS
	SECTION II ABANDONMENT OF A PERSON UNABLE TO PROTECT HIMSELF
	SECTION III OBSTRUCTING MEASURES OF ASSISTANCE AND OMISSION TO HELP
	SECTION IV EXPERIMENTATION ON HUMAN BEING
	SECTION V ILLEGAL TERMINATION OF PREGNANCIES
	SECTION VI OF INCITEMENT TO SUICIDE

SECTION Vbis FRAUDULENT ABUSE OF A PERSON'S IGNORANCE
OR WEAKNESS

SECTION VII ADDITIONAL PENALTIES APPLICABLE TO NATURAL
PERSONS

CHAPTER IV VIOLATIONS OF PERSONAL LIBERTY

SECTION I ABDUCTION AND ILLEGAL RESTRAINT

SECTION II HIJACKING OF PLANES, SHIPS OR OTHER MEANS OF
TRANSPORT

SECTION III ADDITIONAL PENALTIES APPLICABLE TO NATURAL
PERSONS

CHAPTER V OFFENCES AGAINST THE DIGNITY OF PERSONS

SECTION I DISCRIMINATION

SECTION Ibis TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS

SECTION II OF PROCURING AND ASSIMILATED OFFENCES

SECTION IIbis OF RECOURSE TO MINORS' PROSTITUTION

SECTION IIter THE EXPLOITATION OF BEGGING

SECTION III WORKING AND LIVING CONDITIONS WHICH INFRINGE
HUMAN DIGNITY

SECTION IIIbis DEGRADING INITIATION CEREMONIES

SECTION IV VIOLATIONS OF RESPECT FOR THE DEAD

SECTION V OF ADDITIONAL PENALTIES APPLICABLE TO
NATURAL PERSONS

SECTION VI PROVISIONS COMMON TO NATURAL AND LEGAL

PERSONS

CHAPTER VI OFFENCES AGAINST PERSONALITY

SECTION I OFFENCES AGAINST PRIVACY

SECTION II OFFENCES AGAINST THE IMAGE OF PERSONS

SECTION III MALICIOUS DENUNCIATION

SECTION IV BREACH OF SECRECY

Paragraph 1 Of the breach of professional secrecy

Paragraph 2 Breach of the secrecy of correspondence

SECTION V VIOLATIONS OF PERSONAL RIGHTS RESULTING FROM
COMPUTER FILES OR PROCESSES

SECTION VI OFFENCES AGAINST PERSONS RESULTING FROM
EXAMINATION OF GENETIC CHARACTERISTICS OR IDENTIFICATION OF DNA PROFILE

SECTION VII ADDITIONAL PENALTIES APPLICABLE TO NATURAL
PERSONS

CHAPTER VII OFFENCES AGAINST MINORS AND THE FAMILY

SECTION I DESERTION OF MINORS

SECTION II DESERTION OF FAMILY

SECTION III OFFENCES AGAINST THE EXERCISE OF PARENTAL
AUTHORITY

SECTION IV OFFENCES AGAINST FILIATION

SECTION V ENDANGERMENT OF MINORS

SECTION VI ADDITIONAL PENALTIES APPLICABLE TO NATURAL
PERSONS

BOOK III FELONIES AND MISDEMEANOURS AGAINST PROPERTY

TITLE I FRAUDULENT APPROPRIATIONS

CHAPTER I THEFT

SECTION I SIMPLE AND AGGRAVATED THEFTS

SECTION II GENERAL PROVISIONS

SECTION III ADDITIONAL PENALTIES APPLICABLE TO NATURAL
PERSONS AND LIABILITY OF LEGAL PERSONS

CHAPTER II EXTORTION

SECTION I EXTORTION

SECTION II OF BLACKMAIL

SECTION IIbis OFFENCES RELATING TO EXTORTION

SECTION III ADDITIONAL PENALTIES APPLICABLE TO NATURAL
PERSONS AND LIABILITY OF LEGAL PERSONS

CHAPTER III FRAUDULENT OBTAINING AND SIMILAR OFFENCES

SECTION I OF FRAUDULENT OBTAINING

SECTION II OFFENCES SIMILAR TO FRAUDULENT OBTAINING

SECTION III ADDITIONAL PENALTIES APPLICABLE TO NATURAL
PERSONS AND LIABILITY OF LEGAL PERSONS

CHAPTER IV OF MISAPPROPRIATION

SECTION I FRAUDULENT BREACH OF TRUST

SECTION II MISAPPROPRIATION OF PROPERTY PLEDGED OR
ATTACHED

SECTION III FRAUDULENT ORGANISATION OF INSOLVENCY

SECTION IV ADDITIONAL PENALTIES APPLICABLE TO NATURAL
PERSONS AND LIABILITY OF LEGAL PERSONS

TITLE II OTHER OFFENCES AGAINST PROPERTY

CHAPTER I RECEIVING AND RELATED OFFENCES

SECTION I OF RECEIVING

SECTION II OFFENCES ASSIMILATED RELATED TO RECEIVING

SECTION III ADDITIONAL PENALTIES APPLICABLE TO NATURAL
PERSONS AND LIABILITY OF LEGAL PERSONS

CHAPTER II DESTRUCTION, DAMAGE AND DEFACEMENT

SECTION I OF DESTRUCTIONS, DEFACEMENT AND DAMAGE
WHICH MAY NOT ENDANGER ANOTHER PERSON

SECTION II DESTRUCTION, DEFACEMENT AND DAMAGE
DANGEROUS TO PERSONS

SECTION III THREATS OF DESTRUCTION, DEFACEMENT OR
DAMAGE AND FALSE ALARMS

SECTION IV ADDITIONAL PENALTIES APPLICABLE TO NATURAL
PERSONS AND LIABILITY OF LEGAL PERSONS

CHAPTER III UNAUTHORISED ACCESS TO AUTOMATED DATA
PROCESSING SYSTEMS

CHAPTER IV MONEY LAUNDERING

SECTION I SIMPLE AND AGGRAVATED LAUNDERING

SECTION II ADDITIONAL PENALTIES APPLICABLE TO NATURAL
PERSONS AND LIABILITY OF LEGAL PERSONS

**BOOK IV FELONIES AND MISDEMEANOURS AGAINST THE NATION, THE STATE AND
THE PUBLIC PEACE**

TITLE I VIOLATIONS OF THE FUNDAMENTAL INTERESTS OF THE NATION

CHAPTER I TREASON AND ESPIONAGE

SECTION I HANDING OVER OF ALL OR ANY PART OF THE
NATIONAL TERRITORY, THE ARMED FORCES OR EQUIPMENT TO A FOREIGN POWER

SECTION II INTELLIGENCE WITH A FOREIGN POWER

SECTION III OF SUPPLYING INFORMATION TO A FOREIGN POWER

SECTION IV SABOTAGE

SECTION V SUPPLYING FALSE INFORMATION

SECTION VI INCITEMENT TO COMMIT THE FELONIES SET OUT IN
THE PRESENT CHAPTER

CHAPTER II OTHER OFFENCES AGAINST THE INSTITUTIONS OF THE
REPUBLIC OR THE INTEGRITY OF THE NATIONAL TERRITORY

SECTION I ATTACK AND PLOTTING

SECTION II INSURRECTIONAL MOVEMENTS

SECTION III USURPATION OF COMMAND, RAISING ARMED
FORCES AND INCITEMENT TO TAKE UP ARMS UNLAWFULLY

CHAPTER III OTHER OFFENCES AGAINST NATIONAL DEFENCE

SECTION I OFFENCES AGAINST THE SECURITY OF ARMED
FORCES AND PROTECTED ZONES OF INTEREST TO NATIONAL DEFENCE

SECTION II VIOLATIONS OF NATIONAL DEFENCE SECRETS

CHAPTER IV SPECIAL PROVISIONS

TITLE II OF TERRORISM

CHAPTER I OF ACTS OF TERRORISM

CHAPTER II SPECIAL PROVISIONS

TITLE III VIOLATION OF THE AUTHORITY OF THE STATE

CHAPTER I BREACHES OF THE PUBLIC PEACE

SECTION I IMPEDING THE FREEDOM OF EXPRESSION, LABOUR,
ASSOCIATION, ASSEMBLY OR DEMONSTRATION

SECTION II PARTICIPATION IN AN UNLAWFUL ASSEMBLY

SECTION III UNLAWFUL DEMONSTRATIONS AND UNLAWFUL
PARTICIPATION TO A DEMONSTRATION OR TO A PUBLIC MEETING

SECTION IV COMBAT GROUPS AND DISBANDED MOVEMENTS

CHAPTER II OFFENCES AGAINST THE GOVERNMENT COMMITTED BY
CIVIL SERVANTS

SECTION I ABUSE OF AUTHORITY DIRECTED AGAINST THE
PUBLIC ADMINISTRATION

SECTION II OF ABUSE OF AUTHORITY COMMITTED AGAINST
INDIVIDUALS

Paragraph 1 Of offences against personal liberty

Paragraph 2 Discrimination

Paragraph 3 Of offences against the inviolability of the
domicile

Paragraph 4 Violating the confidentiality of
correspondence

SECTION III BREACHES OF THE DUTY OF HONESTY

Paragraph 1 Improper demands or exemptions in
relation to taxes

Paragraph 2 Passive corruption and trafficking influence
by person holding public

Paragraph 3 Unlawfull taking of interest

Paragraph 4 Offences against equal access in respect of
public tenders and public service delegation

Paragraph 5 Purloining and misappropriating property

SECTION IV OF ADDITIONAL PENALTIES

CHAPTER III OFFENCES AGAINST THE PUBLIC ADMINISTRATION

COMMITTED BY PRIVATE PERSONS

SECTION I ACTIVE CORRUPTION AND TRAFFICKING IN
INFLUENCE COMMITTED BY PRIVATE PERSONS

SECTION II THREATS AND INTIMIDATION AGAINST PERSONS
HOLDING PUBLIC OFFICE

SECTION III PURLOINING AND MISAPPROPRIATING PROPERTY
FROM A PUBLIC DEPOSIT

SECTION IV CONTEMPT

SECTION V OF OBSTRUCTION

SECTION VI OBSTRUCTION TO THE EXECUTION OF PUBLIC
WORKS

SECTION VII USURPATION OF OFFICE

SECTION VIII OF USURPATION OF INSIGNIA RESERVED TO A
PUBLIC AUTHORITY

SECTION IX OF USURPATION OF TITLES

SECTION X THE UNLAWFUL USE OF A POSITION

SECTION XI OFFENCES AGAINST THE CIVIL STATUS OF PERSONS

SECTION XII ADDITIONAL PENALTIES APPLICABLE TO NATURAL
PERSONS AND LIABILITY OF LEGAL PERSONS

CHAPTER IV PERVERTING THE COURSE OF JUSTICE

SECTION I OBSTRUCTING THE INTERVENTION OF JUSTICE

SECTION II OBSTRUCTING THE COURSE OF JUSTICE

SECTION III OFFENCES AGAINST THE AUTHORITY OF JUSTICE

Paragraph 1 Violation of the respect due to justice

Paragraph 2 Escape

Paragraph 3 Other offences against the authority of

criminal justice

SECTION IV ADDITIONAL PENALTIES AND LIABILITY OF LEGAL PERSONS

CHAPTER V OFFENCES AGAINST THE PUBLIC ADMINISTRATION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, MEMBER STATES OF THE EUROPEAN UNION, OTHER FOREIGN STATES AND PUBLIC INTERNATIONAL ORGANISATIONS

SECTION I PASSIVE CORRUPTION

SECTION II ACTIVE CORRUPTION

SUBSECTION 1 ACTIVE CORRUPTION OF CIVIL SERVANTS OF THE EUROPEAN COMMUNITY, CIVIL SERVANTS OF MEMBER STATES OF THE EUROPEAN UNION, MEMBERS OF THE INSTITUTIONS OF THE EUROPEAN COMMUNITY

SUBSECTION 2 OF ACTIVE CORRUPTION BY PERSONS ACTING UNDER THE AUTHORITY OF FOREIGN STATES OTHER THAN THE MEMBER STATES OF THE EUROPEAN UNION AND PUBLIC INTERNATIONAL ORGANISATIONS OTHER THAN THE INSTITUTIONS OF TH

SECTION III ADDITIONAL PENALTIES AND LIABILITY OF LEGAL PERSONS

CHAPTER VI TAKING PART IN MERCENARY ACTIVITY

TITLE IV UNDERMINING PUBLIC TRUST

CHAPTER I FORGERY

CHAPTER II COUNTERFEITING

CHAPTER III FORGERY OF SECURITIES ISSUED BY PUBLIC AUTHORITIES

CHAPTER IV FORGERY OF THE GOVERNMENT'S OFFICIAL MARKS

CHAPTER V CORRUPTION OF PERSONS NOT HOLDING A PUBLIC FUNCTION

SECTION I Passive and active corruption of persons not holding
a public function

SECTION II additional penalties applicable to natural persons
and criminal
responsibility of legal persons

TITLE V PARTICIPATION IN A CRIMINAL ASSOCIATION

BOOK V OTHER FELONIES AND MISDEMEANOURS

TITLE I OFFENCES AGAINST PUBLIC HEALTH

CHAPTER I OFFENCES AGAINST BIOMEDICAL ETHICS

SECTION I PROTECTION OF THE HUMAN SPECIES

SECTION II OF THE PROTECTION OF THE HUMAN BODY

SECTION III OF THE PROTECTION OF THE HUMAN EMBRYO

SECTION IV OF OTHER PROVISIONS AND ADDITIONAL PENALTIES

APPLICABLE TO NATURAL PERSONS AND LIABILITY OF LEGAL PERSONS

TITLE II OTHER PROVISIONS

SINGLE CHAPTER SERIOUS MALTREATMENT OR ACTS OF CRUELTY
TOWARDS ANIMALS

BOOK VII PROVISIONS APPLICABLE IN THE OVERSEAS TERRITORIES, IN THE TERRITORIES OF NEW CALEDONIA AND MAYOTTE

TITLE I PROVISIONS APPLICABLE IN THE OVERSEAS TERRITORIES, AND IN THE
TERRITORY OF NEW CALEDONIA

CHAPTER I COMMON PROVISIONS

CHAPTER II ADAPTATION OF BOOK I

CHAPTER III ADATATION OF BOOK II

CHAPTER IV ADAPTATION OF BOOK III

CHAPTER V ADAPTATION OF BOOK IV

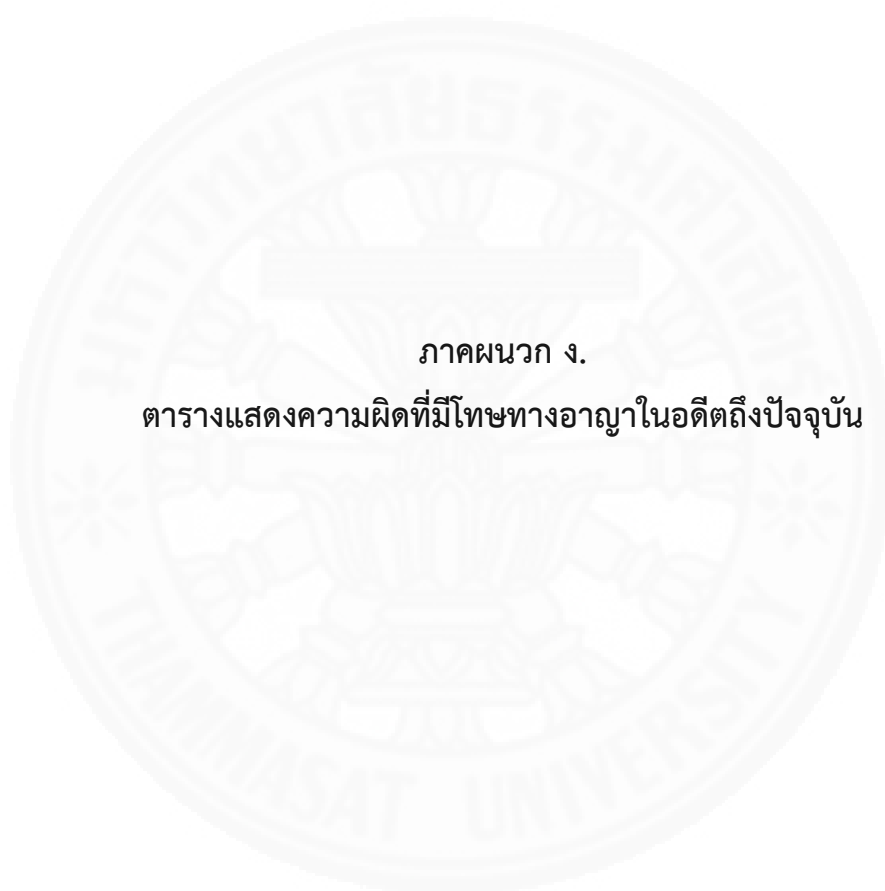
CHAPTER VI ADAPTATION OF BOOK V

CHAPTER VII COMMON PROVISIONS

ภาคผนวก ง.

ตารางแสดงความผิดที่มีโทษทางอาญาในอดีตถึงปัจจุบัน

ตารางแสดงความผิดที่มีโทษทางอาญาในอดีตถึงปัจจุบัน

ปีที่ประกาศใช้ บังคับ	ชื่อกฎหมายที่มีโทษทางอาญา	จำนวนกฎหมาย ที่มีโทษทาง อาญา(ฉบับ)
ร.ศ. 121	- พระราชบัญญัติรักษาคอลง ศก. 121	1
พ.ศ.2454	- ประมวลกฎหมายอาญาทหาร	1
พ.ศ. 2456	- พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.2456	1
พ.ศ. 2461	- พระราชบัญญัติว่าด้วยสภาพอากาศไทย พระ พุทธศักราช 2461	1
พ.ศ. 2464	- พระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟแลทางหลวง พ.ศ. 2464 - พระราชบัญญัติสำหรับรักษาข้างป่า พ.ศ.2464	2
พ.ศ. 2465 - 2468	-	-
พ.ศ. 2469	- พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469	1
พ.ศ. 2470 - 2473	-	-
พ.ศ. 2474	- พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของ เก่า พ.ศ.2474	1
พ.ศ. 2475	- พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ.2475 - พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.2475	2
พ.ศ. 2476	-	-
พ.ศ. 2477	- พระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พ.ศ.2477 - พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ.2477 - ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	3
พ.ศ. 2478	- พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 - พระราชบัญญัติคุ้มครองสมุดหลักฐานการแผนที่ พ.ศ. 2478 - พระราชบัญญัติว่าด้วยเขตต์ปลอดภัยในราชการทหาร พ.ศ.2478	3
พ.ศ. 2479	- พระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก	2

	พ.ศ.2479 - พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 - พระราชบัญญัติเรือนจำทหาร พ.ศ.2479	
พ.ศ. 2480	-	-
พ.ศ. 2481	- พระราชบัญญัติเรือไทย พ.ศ.2481 - ประมวลรัษฎากร	2
พ.ศ. 2482	- พระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พ.ศ.2482 - พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตต์การประมงไทย พ.ศ.2482 - พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ.2482	3
พ.ศ. 2483	-พระราชกำหนดควบคุมและดำเนินงานธุรกรรมทำเหมืองแร่ทองคำ พ.ศ.2483 - พระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการ พ.ศ. 2483 - พระราชบัญญัติปันส่วนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.2483 - พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483	4
พ.ศ. 2484	- พระราชบัญญัติกำหนดหน้าที่ของคนไทยในเวลารบ พ.ศ.2484 - พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484 - พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการไฟฟ้า พ.ศ.2484	3
พ.ศ. 2485	- พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ.2485 - พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 - พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2485	3
พ.ศ. 2486	- พระราชบัญญัติไฟ พ.ศ.2486	1
พ.ศ. 2487	- พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พ.ศ.2487	1
พ.ศ. 2488	- พระราชบัญญัติกำหนดวิธีปฏิบัติแก่บุคคลซึ่งเผยแพร่ข่าวอันเป็นการทำให้เสียสัมพันธไมตรี ระหว่างประเทศไทยกับประเทศที่มีสนธิสัญญาทางไมตรีกับประเทศไทยในภาวะสงคราม พ.ศ.2488	1
พ.ศ. 2489	- พระราชบัญญัติการค้าข้าว พ.ศ.2489	2

พ.ศ. 2490	- พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490	1
พ.ศ. 2491	-	-
พ.ศ. 2492	- พระราชบัญญัติบังคับการให้เป็นไปตามอนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเชลยศึก ลงวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ.2492	1
พ.ศ. 2493	- พระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว พ.ศ.2493 - พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ.2493 - พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.2493	3
พ.ศ. 2494	-พระราชบัญญัติการทำเรือแห่งประเทศไทย พ.ศ.2494 - พระราชบัญญัติให้อำนาจปฏิบัติการเกี่ยวกับกองทุนการเงินและธนาคารระหว่างประเทศ พ.ศ.2494	2
พ.ศ. 2495	-พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร พ.ศ.2495 - พระราชบัญญัติควบคุมโภคภัณฑ์ พ.ศ.2495	2
พ.ศ. 2496	- พระราชบัญญัติจัดระเบียบกิจการแพปลา พ.ศ.2496 - พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 - พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 - พระราชบัญญัติเพิ่มอำนาจตำรวจในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางน้ำ พ.ศ.2496	4
พ.ศ. 2497	- พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. 2497 - พระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ.2497 - พระราชบัญญัติกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนต์บนทางหลวงและสะพาน พ.ศ.2497 - พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการทหาร พ.ศ.2497 - พระราชบัญญัติยศ และเครื่องแบบผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่กองอาสารักษาดินแดน พ.ศ.2497 - พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497	8

	- พระราชบัญญัติสำรวจการกักตุนโรคภัย พ.ศ.2497 - ประมวลกฎหมายที่ดิน	
พ.ศ. 2498	- พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ.2498	1
พ.ศ. 2499	- พระราชบัญญัติกาชาด พ.ศ.2499 - พระราชบัญญัติการเนรเทศ พ.ศ.2499 - พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วน จดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ.2499 - พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ.2499 - ประมวลกฎหมายอาญา	5
พ.ศ. 2500	-	-
พ.ศ. 2501	- พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ.2501 - พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ.2501	2
พ.ศ. 2502	- พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานใน องค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2502	1
พ.ศ. 2503	- พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ.2503 - พระราชบัญญัติจัดระเบียบการจอดยานยนต์ในเขต เทศบาล พ.ศ.2503 - พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ.2503	3
พ.ศ. 2504	- พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 - พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ.2504 - พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504	3
พ.ศ. 2505	- พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 - พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505	2
พ.ศ. 2506	- พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขังตาม ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2506	1
พ.ศ. 2507	- พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ.2507 - พระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียนเตรียมทหาร พ.ศ. 2507	3

	- พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507	
พ.ศ. 2508	- พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ.2508	1
พ.ศ. 2509	- พระราชบัญญัติเครื่องแบบเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2509 - พระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ.2509 - พระราชบัญญัติบำรุงพันธุ์สัตว์ พ.ศ.2509 - พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ.2509 - พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ.2509 - พระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ.2509 - พระราชบัญญัติสมาคมการค้า พ.ศ.2509 - พระราชบัญญัติหอการค้า พ.ศ.2509	8
พ.ศ. 2510	- พระราชบัญญัติการประปานครหลวง พ.ศ.2510 - พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 - พระราชบัญญัติยา พ.ศ.2510 - พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510 - พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2510 - พระราชบัญญัติองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก พ.ศ. 2510	6
พ.ศ. 2511	- พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ.2511 - พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 - พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511	3
พ.ศ. 2512	- พระราชบัญญัติเครื่องแบบตำรวจรัฐสภา พ.ศ.2512	1
พ.ศ. 2513	-	-
พ.ศ. 2514	- พระราชบัญญัติควบคุมแร่ดีบุก พ.ศ.2514 - พระราชบัญญัติจดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ.2514	4

	- พระราชบัญญัติปีโตเลียม พ.ศ.2514, พระราชบัญญัติ ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม พ.ศ.2514	
พ.ศ. 2515	-	-
พ.ศ. 2516	- พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2516	1
พ.ศ. 2517	- พระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517	1
พ.ศ. 2518	- พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 - พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 - พระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. 2518 - พระราชบัญญัติปุ๋ย พ.ศ.2518 - พระราชบัญญัติพันธ์พืช พ.ศ.2518 - พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518 - พระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518	8
พ.ศ. 2519	- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519	1
พ.ศ. 2520	- พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ.2520	1
พ.ศ. 2521	- พระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียนของโรงเรียนใน สังกัดกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2521 - พระราชบัญญัติเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหารและ เครื่องแบบผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร พ.ศ.2521 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2521 - พระราชบัญญัติส่งเสริมการพาณิชย์นาวี พ.ศ.2521	5
พ.ศ. 2522	- พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ.2522 - พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 - พระราชบัญญัติการประกอบอาชีพงานก่อสร้าง พ.ศ.	19

	<p>2522</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ.2522 - พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. <p>2522</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ.2522 - พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 - พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 - พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 - พระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ.2522 - พระราชบัญญัติธง พ.ศ.2522 - พระราชบัญญัติป้องกันเรือโดนกัน พ.ศ.2522 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. <p>2522</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522, พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 - พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุ้มครองความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2522 - พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522 - พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ.2522 - พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 	
พ.ศ. 2523	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติเครื่องแบบผู้พิพากษาสมทบ พ.ศ. <p>2523</p>	1
พ.ศ. 2524	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ.2524 - พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. <p>2524</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติชดเชยค่าภาษีอากรสินค้าส่งออกที่ผลิตในราชอาณาจักร พ.ศ.2524 - พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจย์ พ.ศ.2524 	4
พ.ศ. 2525	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.2525 	1

พ.ศ. 2526	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชกำหนดภาษีการเดินทางออกนอก ราชอาณาจักร พ.ศ.2526 - พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ.2526 - พระราชบัญญัติรักษาคลองประปา พ.ศ.2526 - พระราชบัญญัติสภาการเหมืองแร่ พ.ศ.2526 	4
พ.ศ. 2527	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกง ประชาชน พ.ศ. 2527 - พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่าง ประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ.2527 - พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการ พระพุทธศาสนา พ.ศ.2527 - พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ.2527 - พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ.2527 	5
พ.ศ. 2528	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2528 - พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528, พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ.2528 - พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ.2528 	4
พ.ศ. 2529	-	-
พ.ศ. 2530	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พ.ศ. 2530 - พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. 2530 - พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ.2530 - พระราชบัญญัติเครื่องแบบและบัตรประจำตัว เจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานคร พ.ศ.2530 - พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.2530 - พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับสถานที่ผลิตปิ 	7

	<p>โตเลียม พ.ศ.2530</p> <p>- พระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2530</p>	
พ.ศ. 2531-2532	-	-
พ.ศ. 2533	<p>- พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533</p> <p>- พระราชบัญญัติป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ.2533</p> <p>- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พ.ศ. 2533</p> <p>- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ.2533</p> <p>- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ.2533</p> <p>- พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ.2533</p> <p>- พระราชบัญญัติองค์กรร่วมไทย-มาเลเซีย พ.ศ.2533</p>	7
พ.ศ. 2534	<p>- พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534</p> <p>- พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ.2534</p> <p>- พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534</p> <p>- พระราชบัญญัติเครื่องหมายครุฑพ่าห์ พ.ศ.2534</p> <p>- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด พ.ศ.2534</p> <p>- พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534</p> <p>- พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534</p> <p>- พระราชบัญญัติเสื้อครุฑข้าราชการตุลาการและคณะตุลาการ พ.ศ.2534</p>	8
พ.ศ. 2535	<p>- พระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535</p> <p>- พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535</p> <p>- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535</p> <p>- พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่าย</p>	21

	<p>เนื้อสัตว์ พ.ศ.2535</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 - พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ.2535 - พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535 - พระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ.2535 - พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ.2535 - พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 - พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 - พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ พ.ศ.2535 - พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 - พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ.2535 - พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 - พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 - พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535 - พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 - พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ.2535 - พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 	
พ.ศ. 2536	-	-
พ.ศ. 2537	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ.2537 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ.2537 - พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 - พระราชบัญญัติวิชาชีพทันตกรรม พ.ศ.2537 - พระราชบัญญัติวิชาชีพเภสัชกรรม พ.ศ.2537 - พระราชบัญญัติสภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย พ.ศ.2537 	6

พ.ศ. 2538	-	-
พ.ศ. 2539	- พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2539 - พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ.2539	3
พ.ศ. 2540	- พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 - พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ.2540 - พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2540 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2540 - พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดหาอสังหาริมทรัพย์เพื่อกิจการขนส่งมวลชน พ.ศ.2540 - พระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ.2540	7
พ.ศ. 2541	- พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 - พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ.2541 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พ.ศ.2541 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง พ.ศ.2541 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2541 - พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ.2541 - พระราชบัญญัติสถาบันพระปกเกล้า พ.ศ.2541	7
พ.ศ. 2542	- พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2542 - พระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 - พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542	24

	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ.2542 - พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ.2542 - พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542 - พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.2542 - พระราชบัญญัติควบคุมยาง พ.ศ. 2542 - พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธ์พืช พ.ศ.2542 - พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ.2542 - พระราชบัญญัติเครื่องแบบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2542 - พระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ.2542 - พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ.2542 - พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2542 - พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ.2542 - พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 - พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 - พระราชบัญญัติมาตราซึ่งตวงวัด พ.ศ.2542, พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ.2542 - พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 - พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2542 - พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 	
--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ.2542 - พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 	
พ.ศ. 2543	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติการขุดและถมดิน พ.ศ.2543 - พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ.2543 - พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของ รัฐมนตรี พ.ศ.2543 - พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ.2543, พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.2543 - พระราชบัญญัติการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย พ.ศ.2543 - พระราชบัญญัติคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม พ.ศ. 2543 - พระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ.2543 - พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อม พ.ศ.2543 - พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ.2543 	10
พ.ศ. 2544	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. 2544 - พระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม สุขภาพ พ.ศ. 2544 - พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 - พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 - พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 - พระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทย พ.ศ.2544 	6
พ.ศ. 2545	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติการฉาบปกิสงเคราะห์ พ.ศ.2545 - พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 	12

	<p>2545</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 - พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 - พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ.2545 - พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ.2545 - พระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 - พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 - พระราชบัญญัติเลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.2545 - พระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ.2545 - พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 - พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 	
พ.ศ. 2546	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 - พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 - พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 - พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ.2546, พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 - พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ.2546 	6
พ.ศ. 2547	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 - พระราชบัญญัติเครื่องแบบกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2547 - พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ.2547 - พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547 	8

	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ.2547 - พระราชบัญญัติวิชาชีพกายภาพบำบัด พ.ศ.2547 - พระราชบัญญัติวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ พ.ศ.2547 - พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547 - พระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน พ.ศ.2547 	
พ.ศ. 2548	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ พ.ศ. 2548 - พระราชบัญญัติการผลิตผลิตภัณฑ์ซีดี พ.ศ.2548 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ.2548 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ พ.ศ.2548 - พระราชบัญญัติสถานบันการพลศึกษา พ.ศ.2548 	6
พ.ศ. 2549	-	-
พ.ศ. 2550	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 - พระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550 - พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ.2550 - พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 - พระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ.2550 - พระราชบัญญัติทรัพย์สินเพื่อธุรกรรมในตลาดทุน พ.ศ. 2550 - พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550 - พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย 	19

	<p>คณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ.2550</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2550 - พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พ.ศ.2550 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ.2550 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.2550 - พระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ.2550 - พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 - พระราชบัญญัติว่าด้วยความเรียบร้อยในการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 - พระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พ.ศ.2550, พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ.2550 - พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 	
พ.ศ. 2551	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติการดูแลผลประโยชน์ของคู่สัญญา พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติการมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551, พระราชบัญญัติคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 	28

	<p>2551</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 <p>2551</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 <p>พ.ศ.2551</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยทักษิณ พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติโรงเรียนนายร้อยตำรวจ พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติส่งเสริมวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ.2551 - พระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพ สสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ.2551 	
พ.ศ. 2552	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ พ.ศ.2552 - พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการ 	2

	แผ่นดิน พ.ศ.2552	
พ.ศ. 2553	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. 2553 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช พ.ศ. 2553 - พ.ร.บ.มหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ.2553 - พระราชบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติต่ออากาศยานที่กระทำผิดกฎหมาย พ.ศ.2553 - พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 - พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2553 	6
พ.ศ. 2554	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2554 - พระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร พ.ศ. 2554 - พระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร พ.ศ. 2554 - พระราชบัญญัติคำสั่งเรียกของคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พ.ศ.2554 	4
พ.ศ. 2555	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติสถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนา พ.ศ.2555 	1
พ.ศ. 2556	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อผู้เคยเป็นสมาชิกรัฐสภา พ.ศ. 2556 - พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ.2556 - พระราชบัญญัติจดหมายเหตุแห่งชาติ พ.ศ.2556 - พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 - พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ.2556 	10

	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าซื้อเสนอกฎหมาย พ.ศ. 2556 - พระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ.2556 - พระราชบัญญัติวิชาชีพการสาธารณสุขชุมชน พ.ศ. 2556 - พระราชบัญญัติวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ พ.ศ.2556 - พระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ.2556 	
พ.ศ. 2557	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 	1
พ.ศ.2558	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 - พระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 - พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติคลังสินค้า ไฮโล และห้องเย็น พ.ศ. 2558 - พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติภาษีการรับมรดก พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ.2558 	30

	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสวนดุสิต พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติสัตว์เพื่อนงานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ.2558 - พระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ.2558 	
พ.ศ.2559	<ul style="list-style-type: none"> - พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559 - พระราชบัญญัติราชวิทยาลัยจุฬารักษ์ พ.ศ.2559 - พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2559 - พ.ร.บ.ควบคุมการขอทาน พ.ศ.2559 - พ.ร.บ.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ.2559 - พ.ร.บ.ว่าด้วยการออกเสียงลงประชามติ พ.ศ.2559 - พ.ร.บ.มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ.2559 	7

รวมกฎหมายที่มีโทษทางอาญามีทั้งหมด 404 ฉบับ¹

¹ สืบค้นจนถึงวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ.2559

ภาคผนวก จ.

กฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาไว้เพียงมาตราเดียว

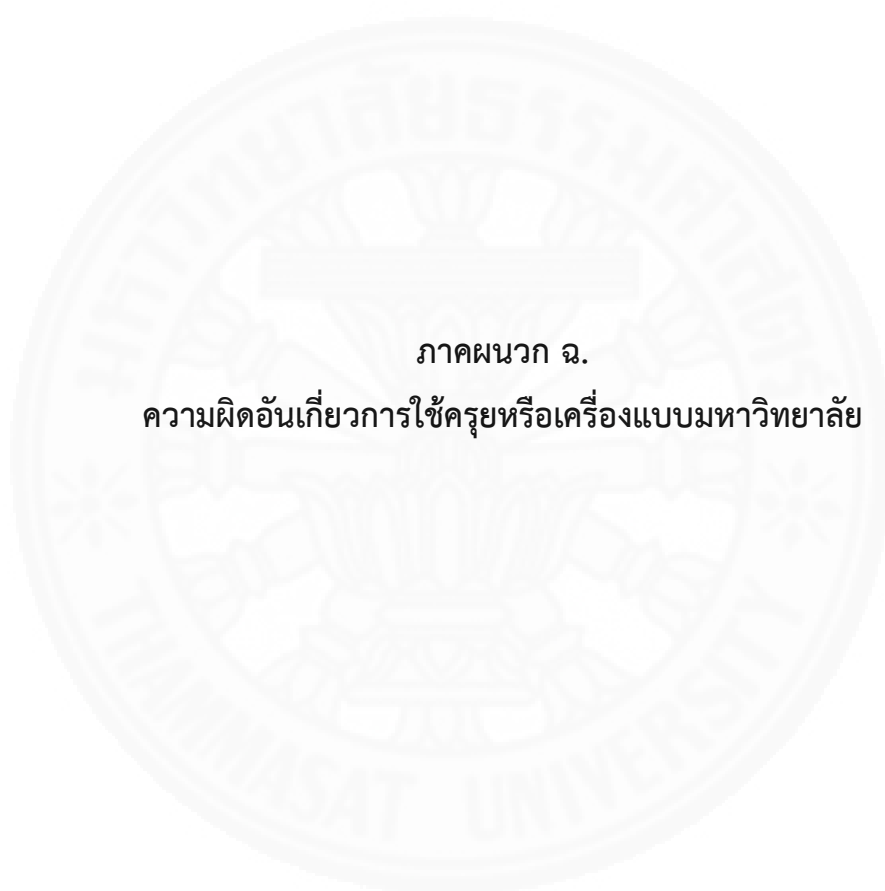
กฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาไว้เพียงมาตราเดียว

1. พระราชบัญญัติคุ้มครองหมุดหลักฐานการแผนที่ พ.ศ.2478
2. พระราชบัญญัติว่าด้วยเขตต์ปลอดภัยในราชการทหาร พ.ศ.2478
3. พระราชบัญญัติเรือนจำทหาร พ.ศ.2479
4. พระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พ.ศ.2482
5. พระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการ พ.ศ.2483
6. พระราชบัญญัติกำหนดหน้าที่ของคนไทยในเวลารบ พ.ศ.2484
7. พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485
8. พระราชบัญญัติการทำเรือแห่งประเทศไทย พ.ศ.2494
9. พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร พ.ศ.2495
10. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496
11. พระราชบัญญัติกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนต์บนทางหลวงและสะพาน พ.ศ.2497
12. พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการทหาร พ.ศ.2497
13. พระราชบัญญัติยศ และเครื่องแบบผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่กองอาสารักษาดินแดน พ.ศ.2497
14. พระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียนเตรียมทหาร พ.ศ.2507
15. พระราชบัญญัติเครื่องแบบเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2509
16. พระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ.2509
17. พระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ.2509
18. พระราชบัญญัติเครื่องแบบตำรวจรัฐสภา พ.ศ.2512
19. พระราชบัญญัติเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา พ.ศ.2516
20. พระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ.2517
21. พระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ.2518
22. พระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2521
23. พระราชบัญญัติเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหารและเครื่องแบบผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร พ.ศ.
2521
24. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ.2521
25. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ.2522
26. พระราชบัญญัติเครื่องแบบผู้พิพากษาสมทบ พ.ศ.2523
27. พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ.2527

28. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ.2530
29. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พ.ศ.2533
30. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ.2533
31. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ.2533
32. พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534
33. พระราชบัญญัติเสื่อครุยข้าราชการตุลาการและตะโต๊ะยุติธรรม พ.ศ.2534
34. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ พ.ศ.2535
35. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ.2537
36. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ.2539
37. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2540
38. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2540
39. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พ.ศ.2541
40. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง พ.ศ.2541
41. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2541
42. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ.2541
43. พระราชบัญญัติเครื่องแบบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2542
44. พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ.2542
45. พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ.2542
46. พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ.2543
47. พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544
48. พระราชบัญญัติเครื่องแบบกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2547
49. พระราชบัญญัติคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ พ.ศ.2551
50. พระราชบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติต่ออากาศยานที่กระทำผิดกฎหมาย พ.ศ.2553
51. พระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร พ.ศ. 2554
52. พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในวัยรุ่น พ.ศ.2559

ภาคผนวก ฉ.

ความผิดอันเกี่ยวการใช้ครุฑหรือเครื่องแบบมหาวิทยาลัย

ความผิดอันเกี่ยวกับการใช้ครุฑหรือเครื่องแบบมหาวิทยาลัย

1. พระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ.2509

มาตรา 45 “ผู้ใดใช้ครุฑวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของสถาบัน โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีตำแหน่ง ปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต หรือประกาศนียบัตรโดยที่ตนไม่มี ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีตำแหน่งหรือมีวิทยฐานะเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

2. พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการทหาร พ.ศ.2497

มาตรา 11 “ผู้ใดใช้ครุฑวิทยฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เข็มวิทยฐานะ ปริญญา อักษรย่อ ปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต หรือประกาศนียบัตรตามพระราชบัญญัตินี้โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใดเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

3. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา พ.ศ.2521

มาตรา 37 “ผู้ใดใช้ครุฑวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ หรือเครื่องหมายนักศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรชั้นสูง อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรของมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มี ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้ หรือมีวิทยฐานะเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

4. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ.2522

มาตรา 50 “ผู้ใดใช้ครุฑวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรของมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มี ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

5. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พ.ศ.2533

มาตรา 53 “ผู้ใดใช้ครุฑวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือตำแหน่งของ

มหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิจะใช้ หรือมีวิทยฐานะ หรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

6. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ.2533

มาตรา 50 “ผู้ใดใช้ ครอบครอง วิทยฐานะ เชื้อมวิทยฐานะ ครอบครองตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนิสิตของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือตำแหน่งของ มหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิจะใช้หรือมีวิทยฐานะ หรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

7. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ.2533

มาตรา 65 “ผู้ใดใช้ ครอบครอง วิทยฐานะ เชื้อมวิทยฐานะ ครอบครองตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมายหรือเครื่องแต่งกายนิสิตและพนักงานมหาวิทยาลัย หรือสิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าว โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มี สิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิจะใช้ หรือมีวิทยฐานะหรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 66 “ผู้ใด

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วน งานของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยปลอม หรือซึ่งทำเลียนแบบ หรือ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงาน ของมหาวิทยาลัย ที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 63 วรรคสอง

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่ กระหนงดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

8. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ.2533

มาตรา 51 “ผู้ใดใช้ครุยวิทยฐานะ เชื้อมวิทยฐานะ ครุยประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนิติตของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือตำแหน่งของมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะ หรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

9. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ พ.ศ.2535

มาตรา 53 “บุคคลใดใช้ ปลอม เลียน ซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย หรือส่วนงานภายในมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะทำเป็นสิดี หรือทำด้วยวิธีใด ๆ หรือทำให้ปรากฏที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยมีได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ผู้ใดใช้ครุยวิทยฐานะ เชื้อมวิทยฐานะ ครุยประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตรหรือตำแหน่งของมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิจะใช้ หรือมีวิทยฐานะ หรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

10. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ.2537

มาตรา 52 “ผู้ใดใช้ ครุยวิทยฐานะ เชื้อมวิทยฐานะ ครุยประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนิติตของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือตำแหน่งของมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มีสิทธิถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิจะใช้หรือมีวิทยฐานะหรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

11. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ.2539

มาตรา 53 “ผู้ใดใช้ครุยประจำตำแหน่ง ครุยวิทยฐานะ เชื้อมวิทยฐานะ เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีตำแหน่ง ปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรของมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มี ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิจะใช้หรือมีตำแหน่งหรือวิทยฐานะเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

12. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัย พ.ศ.2540

มาตรา 60 “ผู้ใดใช้พัสดุวิทยฐานะ ครูวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครูประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของมหาวิทยาลัยโดยไม่มีสิทธิจะใช้หรือแสดง ด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือตำแหน่ง ของมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิจะใช้ หรือมีวิทย ฐานะ หรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้ง จำทั้งปรับ”

13. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2540

มาตรา 60 “ผู้ใดใช้พัสดุวิทยฐานะ ครูวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครูประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนิสิตของมหาวิทยาลัยโดยไม่มีสิทธิจะใช้หรือแสดงด้วย ประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือตำแหน่งของ มหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิจะใช้ หรือมีวิทยฐานะ หรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้ง ปรับ”

14. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พ.ศ.2541

มาตรา 60 “ผู้ใดใช้ ปลอม เลียน ซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย หรือ ส่วนงานภายในมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะทำเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ หรือทำให้ปรากฏที่วัตถุหรือ สินค้าใด ๆ โดยมิได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน หนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดใช้ครูวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครูประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือ เครื่องแต่งกายนักศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมี ปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือ ตำแหน่งของมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้ หรือ มีวิทยฐานะหรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

15. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง พ.ศ.2541

มาตรา 57 “ผู้ใดใช้ ปลอม เลียน ซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือ ส่วนงานในมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะทำเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ หรือทำให้ปรากฏที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยมิได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสน บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดใช้ครุฑวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือตำแหน่งของมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิจะใช้ หรือมีวิทยฐานะหรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

16. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2541

มาตรา 55 “ผู้ใดใช้ครุฑวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีตำแหน่ง ปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรของมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มี ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิจะใช้หรือมีตำแหน่งหรือมีวิทยฐานะเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

17. พระราชบัญญัติสถาบันพระปกเกล้า พ.ศ.2541

มาตรา 28 ทวิ “ผู้ใดใช้เครื่องแบบ เครื่องแต่งกาย เข็มวิทยฐานะ ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถาบัน หรือสิ่งอื่นใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าว โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีประกาศนียบัตร ประกาศนียบัตรชั้นสูง ประกาศนียบัตรกิตติมศักดิ์ ประกาศนียบัตรชั้นสูงกิตติมศักดิ์ สัมฤทธิบัตร หรือวุฒิบัตร หรือมีตำแหน่งใดในสถาบันโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้ หรือมีวิทยฐานะ หรือตำแหน่งดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 28 ตรี “ผู้ใด

(1) ปลอมหรือทำเลียนแบบซึ่งเครื่องแบบ เครื่องแต่งกาย เข็มวิทยฐานะ ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถาบัน ไม่ว่าจะกระทำเป็นสืใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้สิ่งที่ปลอมหรือทำเลียนแบบตาม (1)

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษกระทางเดียว”

18. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547

มาตรา 63 “ผู้ใดใช้ตรา สัญลักษณ์ ครุฑวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่า ตนมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยหรือมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต

ชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรของมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มี ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีตำแหน่งหรือมีวิทยฐานะเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 64 “ผู้ใด

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตราสัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายของมหาวิทยาลัย หรือส่วนราชการหรือหน่วยงานของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตราสัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายของมหาวิทยาลัยหรือส่วนราชการหรือหน่วยงานของมหาวิทยาลัยปลอม หรือซึ่งทำเลียนแบบ หรือ

(3) ใช้หรือทำให้ปรากฏซึ่งตราสัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายของมหาวิทยาลัยหรือส่วนราชการหรือหน่วยงานของมหาวิทยาลัยที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัย

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

19. พระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน พ.ศ.2547

มาตรา 58 “ผู้ใดใช้ตรา สัญลักษณ์ ครุฑวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของสถาบัน โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีตำแหน่งใดในสถาบัน หรือมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรของสถาบัน โดยที่ตนไม่มี ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีตำแหน่งหรือมีวิทยฐานะเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 59 “ผู้ใด

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถาบันหรือส่วนราชการของสถาบันไม่ว่าจะเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถาบันหรือส่วนราชการของสถาบันปลอมหรือซึ่งทำเลียนแบบ หรือ

(3) ใช้หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถาบันหรือส่วนราชการของสถาบันที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากสถาบัน

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่
กระหนเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

20. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ.2548

มาตรา 56 “ผู้ใดใช้ครุวิทยฐานะ เข้มวิทยฐานะ ครุยประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ
เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษาหรือสิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าว โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้
หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต
อนุปริญญา ประกาศนียบัตรหรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้
บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะหรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหก
เดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 57 “ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) ปลอมหรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วน
ราชการของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ปลอม หรือซึ่งทำเลียนแบบ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วน
ราชการของมหาวิทยาลัยที่ผิดหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 54 วรรคสอง

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่
กระหนเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

21. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ พ.ศ.2548

มาตรา 56 “ผู้ใดใช้ครุวิทยฐานะ เข้มวิทยฐานะ ครุยประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ
เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษาหรือสิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าว โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้
หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต
อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้
บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะหรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหก
เดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 57 “ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วน
ราชการของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ปลอม หรือซึ่งทำเลียนแบบ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย หรือส่วนราชการของมหาวิทยาลัยที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 54 วรรคสอง

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนงเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

22. พระราชบัญญัติสถานบันการพลศึกษา พ.ศ.2548

มาตรา 56 “ผู้ใดใช้ครุยวิทยฐานะ เข้มวิทยฐานะ ครุยประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมายหรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษา หรือสิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าว โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือมีตำแหน่งใดในสถาบันโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือ มีวิทยฐานะหรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 57 “ผู้ใด

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถาบันหรือสภาสถาบัน ไม่ว่าจะทำเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถาบันหรือสภาสถาบัน ปลอม หรือซึ่งทำ เลียนแบบ หรือ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถาบันหรือสภาสถาบัน ที่ วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 54 วรรคสอง

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนงเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

23. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ.2548

มาตรา 61 “ผู้ใดใช้ตรา สัญลักษณ์ ครุยวิทยฐานะ เข้มวิทยฐานะ ครุยประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้หรือแสดง ด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีตำแหน่ง ปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรของมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มี ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่า

ตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีตำแหน่ง หรือวิทยฐานะเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 62 “ผู้ใด

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนราชการของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนราชการของมหาวิทยาลัยปลอม หรือซึ่งทำเลียนแบบ หรือ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนราชการของมหาวิทยาลัยที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัย

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนงเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

24. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พ.ศ.2550

มาตรา 66 “ผู้ใดใช้ครุฑวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษาและผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย หรือสิ่งใดที่เลียนแบบ สิ่งดังกล่าวโดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต ชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้ หรือมีวิทยฐานะหรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 67 “ผู้ใด

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยปลอม หรือซึ่งทำเลียนแบบ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย หรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 64 วรรคสอง

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนงเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

25. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ.2550

มาตรา 68 “ผู้ใดใช้ครุวิทยฐานะ เข้มวิทยฐานะ ครุประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของนิสิตและผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย หรือสิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าว โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้ หรือมีวิทยฐานะหรือมีตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 69 “ผู้ใด

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะทำเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัย ปลอมหรือซึ่งทำเลียนแบบ หรือ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัย ที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 66 วรรคสอง

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนงเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

26. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.2550

มาตรา 68 “ผู้ใดใช้ครุวิทยฐานะ เข้มวิทยฐานะ ครุประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมายหรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษา และผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย หรือสิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าวโดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรหรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะ หรือตำแหน่งเช่นนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 69 “ผู้ใด

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะทำเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยปลอม หรือซึ่งทำเลียนแบบ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยที่วัตถุ หรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืน มาตรา 66 วรรคสอง

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษแต่กระหนเดียว ความผิดตาม (2) เป็นความผิดอันยอมความได้”

27. พระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พ.ศ.2550

มาตรา 57 “ผู้ใดใช้ตรา เครื่องหมาย สัญลักษณ์ ครุวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุยประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของสถาบันโดยไม่มีสิทธิที่จะใช้หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนเป็นนักศึกษา หรือมีตำแหน่ง ปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรของสถาบันโดยที่ตนไม่มี ถ้าได้กระทำเพื่อบุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิจะใช้ หรือมีตำแหน่งหรือมีวิทยฐานะเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 58 “ผู้ใด

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถาบันหรือส่วนราชการของสถาบันไม่ว่าจะเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถาบันหรือส่วนราชการของสถาบัน ปลอมหรือซึ่งทำเลียนแบบ หรือ

(3) ใช้หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถาบันหรือส่วนราชการของสถาบันที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากสถาบัน

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

28. พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551

มาตรา 58 “ผู้ใดใช้ครุวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุยประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษาหรือสิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าว โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีตำแหน่งใดในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันการอาชีวศึกษา หรือมีปริญญา ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพของสถานศึกษาหรือสถาบัน

โดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้ หรือมีตำแหน่งหรือวิทยฐานะ เช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 59 “ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) ปลอมหรือทำเลียนแบบซึ่งตรา สัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายของสถาบันไม่ว่าจะทำเป็นสีใดหรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา สัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายของสถาบันปลอมหรือซึ่งทำเลียนแบบ หรือ

(3) ใช้หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา สัญลักษณ์ เครื่องหมายของสถาบันที่วัตถุประสงค์หรือสินค้าใด ๆ โดยไม่ได้รับอนุญาต

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษเฉพาะความผิดตาม (2) แต่กระหนเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

29.พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2551

มาตรา 69 “ผู้ใดใช้ครุฑพระบรมราชูปถัมภ์ ครุฑวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของนิสิตและผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยหรือสิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าวโดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะ หรือมีตำแหน่งเช่นนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 70 “ผู้ใด

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะทำเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยปลอมหรือซึ่งทำเลียนแบบ หรือ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย หรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยที่วัตถุประสงค์หรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 67 วรรคสาม

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

30. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2551

มาตรา 71 “ผู้ใดใช้ครุวิทยฐานะ เข้มวิทยฐานะ ครุประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมายหรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาและพนักงานมหาวิทยาลัย หรือสิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าว โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิตอนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิจะใช้หรือมีวิทยฐานะหรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 72 “ผู้ใด

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วน งานของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยปลอม หรือทำเลียนแบบ หรือ

(3) ใช้หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงาน ของมหาวิทยาลัยที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยตามมาตรา 69

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่ กระทั่งเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

31. พระราชบัญญัติโรงเรียนนายร้อยตำรวจ พ.ศ.2551

มาตรา 30 “ผู้ใดใช้ครุวิทยฐานะ เข้มวิทยฐานะ หรือครุประจำตำแหน่งของโรงเรียนโดย ไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีตำแหน่ง ปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรของโรงเรียนโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำ เพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีตำแหน่งหรือมีวิทยฐานะเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่ เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

32. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยทักษิณ พ.ศ.2551

มาตรา 62 “ผู้ใดใช้ครุวิทยฐานะ เข้มวิทยฐานะ ครุประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมายหรือเครื่องแต่งกายของนิสิตและผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้หรือ แสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อ

ว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะหรือมีตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 63 “ผู้ใด

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะทำเป็นสีใดหรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัย ปลอม หรือซึ่งทำเลียนแบบ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัย ที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 60 วรรคสอง

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนงเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

33. พระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พ.ศ.2551

มาตรา 69 “ผู้ใดใช้ครุฑวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษาและพนักงานสถาบัน โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือมีตำแหน่งใดในสถาบันโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้ หรือมีวิทยฐานะหรือมีตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 70 “ผู้ใด

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถาบันหรือส่วนงานของสถาบัน ไม่ว่าจะทำเป็นสีใดหรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถาบันหรือส่วนงานของสถาบัน ปลอม หรือทำเลียนแบบ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถาบันหรือส่วนงานของสถาบัน ที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 67 วรรคสอง

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนงเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

34. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช พ.ศ.2553

มาตรา 67 “ผู้ใดใช้ครุวิทยฐานะ เข้มวิทยฐานะ ครุประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษาและผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย หรือสิ่งใดที่เลียนแบบ สิ่งดังกล่าวโดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต ชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยโดยที่ ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้ หรือมีวิทยฐานะ หรือตำแหน่ง เช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 68 “ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน หนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วน งานของมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะทำเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย หรือส่วนงานของมหาวิทยาลัย ปลอมหรือซึ่งทำเลียนแบบ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงาน ของมหาวิทยาลัยที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา ๖๕ วรรคสอง

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่ กระทบเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

35. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ.2553

มาตรา 65 “ผู้ใดใช้ครุวิทยฐานะ เข้มวิทยฐานะ ครุประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมายหรือเครื่องแต่งกายนิสิตและพนักงานมหาวิทยาลัย หรือสิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าว โดย ไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มี สิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิจะใช้ หรือมีวิทยฐานะหรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 66 “ผู้ใด

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วน งานของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะทำเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยปลอม หรือซึ่งทำเลียนแบบ หรือ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัย ที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 63 วรรคสอง

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนงเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

36. พระราชบัญญัติสถาบันดนตรีกลายาณิวัฒนา พ.ศ.2555

มาตรา 62 “ผู้ใดใช้ครุฑวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษาและผู้ปฏิบัติงานในสถาบัน หรือสิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าวโดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือมีตำแหน่งใดในสถาบันโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้ หรือมีวิทยฐานะหรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 63 “ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถาบันหรือส่วนงานของสถาบัน ไม่ว่าจะทำเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถาบันหรือส่วนงานของสถาบันปลอมหรือทำเลียนแบบ หรือ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของสถาบันหรือส่วนงานของสถาบันที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 60 วรรคสอง

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนงเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

37. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ พ.ศ.2558

มาตรา 54 “ผู้ใดใช้ครุฑวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษา คณาจารย์ ข้าราชการ พนักงานในสถาบันอุดมศึกษา และลูกจ้างในมหาวิทยาลัย หรือสิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าว โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้หรือแสดงด้วย

ประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะหรือมีตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 55 “ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) ปลอมหรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนราชการของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ปลอม หรือซึ่งทำเลียนแบบ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย หรือส่วนราชการของมหาวิทยาลัยที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 52 วรรคสอง

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

38. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ.2558

มาตรา 73 “ผู้ใดใช้ครุวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมายหรือเครื่องแต่งกายของนิสิตและพนักงานมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตรหรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะหรือมีตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 74 “ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นสีใดหรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยปลอม หรือซึ่งทำเลียนแบบ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัย ที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 71 วรรคสอง

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่
กระหนงเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

39. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ.2558

มาตรา 69 “ผู้ใดใช้ครุยวิทยฐานะ เข้มวิทยฐานะ ครุยประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ
เครื่องหมายหรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษาและผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย หรือสิ่งใดที่เลียนแบบ
สิ่งดังกล่าวโดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา อนุปริญญา
ประกาศนียบัตร หรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อ
ว่าตนมีสิทธิที่จะใช้ หรือมีวิทยฐานะหรือมีตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ
ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 70 “ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี
หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วน
งานของมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะทำเป็นสีใดหรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยปลอม
หรือซึ่งทำเลียนแบบ หรือ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย หรือส่วนงาน
ของมหาวิทยาลัย ที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 67 วรรคสอง

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่
กระหนงเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

40. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2558

มาตรา 88 “ผู้ใดใช้ครุยวิทยฐานะ เข้มวิทยฐานะ ครุยประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ
เครื่องหมายหรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษา พนักงานมหาวิทยาลัย และลูกจ้างของมหาวิทยาลัยหรือ
สิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าว โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา
ประกาศนียบัตรคุณวุฒิบัณฑิต ประกาศนียบัตรมหาบัณฑิต ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา
ประกาศนียบัตร หรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อ
ว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะหรือมีตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ
ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 89 “ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) ปลอมหรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นสีใดหรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยปลอมหรือซึ่งทำเลียนแบบ หรือ

(3) ใช้หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 86 วรรคสอง

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

41. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสวนดุสิต พ.ศ.2558

มาตรา 68 “ผู้ใดใช้ครุฑวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมายหรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษาและผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิตอนุปริญญา ประกาศนียบัตรหรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อบุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะหรือมีตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 69 “ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยปลอมหรือซึ่งทำเลียนแบบ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัย ที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 66 วรรคสอง

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

42. พระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ.2558

มาตรา 49 “ผู้ใดใช้ครุวิทยฐานะ เข้มวิทยฐานะ ครุประจำตำแหน่งของสถาบันโดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีอนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือมีตำแหน่งใดในสถาบันโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำไปเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะหรือมีตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

43. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ.2559

มาตรา 72 “ผู้ใดใช้ครุวิทยฐานะ เข้มวิทยฐานะ ครุประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมายหรือเครื่องแต่งกายของนิสิตและผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย หรือสิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าว โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรชั้นหนึ่งชั้นใดหรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำไปเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะ หรือมีตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 73 “ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะทำเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(3) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยปลอม หรือซึ่งทำเลียนแบบ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัย ที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 70 วรรคสอง

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนงเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

44. พระราชบัญญัติราชวิทยาลัยจุฬารักษ์ พ.ศ.2559

มาตรา 67 “ผู้ใดใช้ครุวิทยฐานะ เข้มวิทยฐานะ ครุประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมายหรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษาและผู้ปฏิบัติงานในราชวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือใช้สิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าว หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตร หรือมีตำแหน่งใดในราชวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำไปเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้ หรือมีวิทยฐานะหรือมีตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 68 “ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) ปลอมหรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของราชวิทยาลัยหรือส่วนงานของราชวิทยาลัย ไม่ว่าจะทำเป็นสีใดหรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของราชวิทยาลัยหรือส่วนงานของราชวิทยาลัยปลอมหรือซึ่งทำเลียนแบบ

(3) ใช้หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของราชวิทยาลัยหรือส่วนงานของราชวิทยาลัย ที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 65 วรรคสอง

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนเดียว

ความผิดตาม (3) เป็นความผิดอันยอมความได้”

45. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ.2559

มาตรา 71 “ผู้ใดใช้ครุฑวิthyฐานะ เข็มวิthyฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของนักศึกษาและผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย หรือสิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าวโดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา อนุปริญญา ประกาศนียบัตรชั้นหนึ่งชั้นใดหรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อใ้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิthyฐานะหรือมีตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 72 “ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) ปลอม หรือทำเลียนแบบซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะทำเป็นสีใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ

(2) ใช้ตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยปลอมหรือซึ่งทำเลียนแบบ

(3) ใช้ หรือทำให้ปรากฏซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานของมหาวิทยาลัยที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยฝ่าฝืนมาตรา 69 วรรคสอง

ถ้าผู้กระทำความผิดตาม (1) เป็นผู้กระทำความผิดตาม (2) ด้วย ให้ลงโทษตาม (2) แต่กระหนเดียว

ความผิดตาม (1) เป็นความผิดอันยอมความได้”

ภาคผนวก ช.

ความผิดที่มีลักษณะคล้ายหรือเหมือนกับ

ความผิดฐานฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368

ความผิดที่มีลักษณะคล้ายหรือเหมือนกับความผิดฐานฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368¹

1.พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469

มาตรา 112 เกอูนวิสติ “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 112 ทวาทศ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

2.พระราชกำหนดควบคุมและดำเนินงานการรัฐราชการทำเหมืองแร่ทองคำ พ.ศ. 2483

มาตรา 12 “ผู้ใดไม่ยอมให้ หรือละเลยไม่ให้เจ้าพนักงานเข้าไปในสถานที่ต่าง ๆ แห่งการรัฐระ ในเมื่อประสงค์จะเข้าไปตรวจสอบสถานที่นั้น ๆ ตามความในมาตรา ๕ หรือขัดขวางการตรวจเช่นว่านี้ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือทั้งปรับทั้งจำ”

มาตรา 13 “ผู้ใดรักษาสมุดบัญชี หรือเอกสารอื่น ๆ อยู่ เมื่อเจ้าพนักงานขอตรวจตามความในมาตรา 5 ไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน ซึ่งสั่งให้นำแสดงสมุดเอกสารนั้น ๆ หรือสั่งให้อำนวยความสะดวกตามสมควรในการที่จะตรวจ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือทั้งปรับทั้งจำ”

มาตรา 14 “ผู้ใดกีดกันหรือขัดขวางเจ้าพนักงาน ในการที่จะเข้าครอบครองสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์แห่งการรัฐระอันใด ในเมื่อได้มีประกาศให้เข้าครอบครองแล้วมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำคุกไม่เกินสามปี หรือทั้งปรับทั้งจำ”

ถ้าความผิดซึ่งระบุในวรรคก่อน ได้กระทำโดยใช้กำลังหรือโดยมีอาวุธกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ก็ให้ระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งปรับทั้งจำ”

3.พระราชบัญญัติปันส่วนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2483

มาตรา 24 “ผู้ใดไม่ให้ความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการที่เข้าไปตรวจในสถานที่ของผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ขายน้ำมันเชื้อเพลิงตามมาตรา 19 มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินร้อยบาท”

4.พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ.2485

¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368 “ผู้ใดทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการสั่งเช่นว่านั้น เป็นคำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 38 “ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งซึ่งออกตามความในมาตรา 21 หรือมาตรา 35 มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท หรือจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือทั้งปรับทั้งจำ”

5.พระราชบัญญัติกำหนดวิธีปฏิบัติแก่บุคคลซึ่งเผยแพร่ข่าวอันเป็นการทำให้เสียสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศที่มีสนธิสัญญาทางไมตรีกับประเทศไทยในภาวะสงคราม พ.ศ. 2488

มาตรา 9 “ผู้ใดขัดขืนไม่มาให้การต่อคณะกรรมการตามหมายเรียก หรือขัดขืนไม่รายงานหรือปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ หรือขัดขืนไม่นำส่งหนังสือหรือทรัพย์สินอย่างใด ๆ ที่คณะกรรมการเรียกให้นำมาแสดงต่อคณะกรรมการ มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งปรับทั้งจำ”

6.พระราชบัญญัติการค้าข้าว พ.ศ.2489

มาตรา 20 “ผู้ใดให้ถ้อยคำเท็จในการแจ้งปริมาณหรือสถานที่เก็บข้าว หรือขัดขืน หรือฝ่าฝืนคำสั่งคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 6 หรือให้ถ้อยคำเท็จแก่บุคคลนั้น ๆ ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งปรับทั้งจำ”

7.พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493

มาตรา 9 “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 4 มาตรา 5 หรือคำสั่งของเจ้าพนักงานที่สั่งตามความในมาตรา 6 มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท และให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้ด้วย

ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 7 มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้พนักงานเจ้าหน้าที่สั่งเพิกถอนใบอนุญาตเสียด้วย”

8.พระราชบัญญัติให้อำนาจปฏิบัติการเกี่ยวกับกองทุนการเงินและธนาคารระหว่างประเทศพ.ศ. 2494

มาตรา 18 “ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้สั่งตามมาตรา 13 มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท”

มาตรา 19 “ผู้ใดไม่ให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 13 มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท”

9.พระราชบัญญัติเพิ่มอำนาจตำรวจในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางน้ำพ.ศ. 2496

มาตรา 7 “ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งตามมาตรา 5 วรรคแรก หรือฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามสัญญา หรือไม่ให้ความสะดวกตามความในมาตรา 6 มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

10.พระราชบัญญัติกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนต์บนทางหลวงและสะพาน พ.ศ. 2497

มาตรา 8 “ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งตามความในมาตรา 4 (3) มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท”

11.พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497

มาตรา 45 “บุคคลใดหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามหมายเรียกของนายอำเภอ หรือมาแต่ไม่เข้ารับการตรวจเลือก หรือไม่อยู่จนกว่าการตรวจเลือกแล้วเสร็จ หรือหลีกเลี่ยง หรือขัดขืนด้วยประการใด ๆ เพื่อให้ไม่ให้เข้ารับราชการทหารกองประจำการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือบุคคลใดเข้ารับราชการทหารกองประจำการแทนผู้อื่น หรือเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น โดยสัญญาว่าจะช่วยเหลือผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี”

12.พระราชบัญญัติสำรวจการกักตุนโภคภัณฑ์ พ.ศ. 2497

มาตรา 10 “ผู้ใดไม่ยอมชี้แจงข้อเท็จจริงตามความในมาตรา 9 (1) หรือฝ่าฝืน คำสั่งหรือประกาศของคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามความในมาตรา 9 (1) (2) หรือ (4) มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ”

มาตรา 11 “ผู้ใดขัดขวางการกระทำของคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือไม่ให้ความสะดวกตามความในมาตรา 9 (3) มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือทั้งปรับทั้งจำ”

13.พระราชบัญญัติวิฤคมนาถ พ.ศ. 2498

มาตรา 27 “ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายตามความในมาตรา 15 มีความผิด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินสองปี หรือทั้งปรับทั้งจำ”

14.พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501

มาตรา 39 “ผู้ใดขัดขวางการกระทำของการไฟฟ้านครหลวงหรือพนักงานตามความในมาตรา 34 มาตรา 35 มาตรา 36 มาตรา 36 ทวิ หรือมาตรา 37 มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

15.พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503

มาตรา 40 “ผู้ใดขัดขวางการกระทำของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคหรือพนักงานตามความในมาตรา 34 มาตรา 36 มาตรา 37 มาตรา 37 ทวิ หรือมาตรา 38 จนก่อให้เกิดความเสียหายแก่การ

ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

16.พระราชบัญญัติจัดระเบียบการจอดยานยนตร์ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล พ.ศ. 2503

มาตรา 8 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๖ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าร้อยบาทถึงสองพันบาท”

17.พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

มาตรา 37 ตรี “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

18.พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507

มาตรา 24 “ผู้ใดขัดคำสั่งหรือขัดขวางการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติตามมาตรา 19 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

19.พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

มาตรา 33 ทวิ “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา 18 หรือขัดคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 25 (1) หรือ (2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

20.พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508

มาตรา 56 “ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งตามมาตรา 40 มาตรา 47 หรือมาตรา 50 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

21.พระราชบัญญัติบำรุงพันธุ์สัตว์ พ.ศ. 2509

มาตรา 15 “ผู้ใดฝ่าฝืนประกาศหรือคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตามมาตรา 6 มาตรา 7 หรือมาตรา 13 หรือฝ่าฝืนมาตรา 8 หรือมาตรา 9 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

22.พระราชบัญญัติสมาคมการค้า พ.ศ. 2509

มาตรา 46 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนตามมาตรา 17 หรือมาตรา 24 หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 25 วรรคสี่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

มาตรา 51 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนตามมาตรา 32 หรือมาตรา 34 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท”

23.พระราชบัญญัติหอการค้า พ.ศ. 2509

มาตรา 52 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนตามมาตรา 18 หรือมาตรา 31 หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 32 วรรคสี่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

มาตรา 57 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนตามมาตรา 39 หรือมาตรา 41 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท”

24.พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510

มาตรา 37 “ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติการของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 27 (1) หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 27 (2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

25.พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510

มาตรา 125 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามหน้าที่ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 91 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

26.พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510

มาตรา 132 จัตวา “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่ผู้อำนวยการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการตามมาตรา 9 นว (1) หรือ (2) หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อำนวยการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 9 นว (2) (3) หรือ (4) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 137 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ ตามมาตรา 71 หรือมาตรา 91 เบื้อง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท และรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งเพิกถอนประทานบัตร หรือใบอนุญาตขุดเจาะน้ำเกลือใต้ดินนั้นเสียได้”

มาตรา 139 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 72 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท และต้องรับผิดชอบใช้ค่าใช้จ่ายในการทำที่ดินนั้นให้เป็นตามเดิม”

27.พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511

มาตรา 54 “ผู้ใดขัดขวางการกระทำของ กฟผ. หรือพนักงานซึ่งกระทำการตามมาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 32 วรรคสอง มาตรา 33 หรือมาตรา 34 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

28.พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

มาตรา 56 ทวิ “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามที่คณะกรรมการสั่งตามมาตรา 46 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

29.พระราชบัญญัติจดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ. 2514

มาตรา 15 เบญจ “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

30.พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514

มาตรา 109 “ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 81 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

มาตรา 109 ทวิ “ผู้ใดขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ตามมาตรา 100 อัญญาต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

31.พระราชบัญญัติภาษีเงินได้ปิโตรเลียม พ.ศ. 2514

มาตรา 68 “ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกหรือขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ตามมาตรา 6 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 69 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของอธิบดีตามมาตรา 7 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 70 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของอธิบดีหรือเจ้าพนักงานประเมินตามมาตรา 9 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

32.พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518

มาตรา 47 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 23 หรือมาตรา 27 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 48 “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีซึ่งออกตามมาตรา 33 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

33.พระราชบัญญัติปุ๋ย พ.ศ. 2518

มาตรา 56 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการปุ๋ยตามมาตรา 11 หรือขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 44 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท”

34.พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518

มาตรา 66 ทวิ “ผู้ใดขัดขวางไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 39 ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

35.พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518

มาตรา 142 “ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวก ขัดขวาง ไม่ตอบหนังสือสอบถาม ไม่ชี้แจงข้อเท็จจริง หรือไม่ส่งสิ่งของหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องแก่กรรมการแรงงานสัมพันธ์ หรืออนุกรรมการ

แรงงานสัมพันธ์ตามมาตรา 43 หรือแก่นายทะเบียนหรือผู้ซึ่งนายทะเบียนมอบหมายตามมาตรา 72 หรือมาตรา 105 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

36.พระราชบัญญัติวัตถุประสงค์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518

มาตรา 105 “ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 49 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

37.พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519

มาตรา 16 “ผู้ใดไม่ให้ความสะดวก หรือไม่ให้อภัยคำ หรือไม่ส่งบัญชีเอกสาร หรือวัตถุใดแก่กรรมการ เลขานุการ รองเลขานุการ หรือเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 14 หรือไม่ยินยอมให้ตรวจหรือทดสอบตามมาตรา 14 ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำต่อผู้ที่ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตามมาตรา 14 ตรี ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง”

38.พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520

มาตรา 43 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามควรแก่กรณีในการปฏิบัติการตามมาตรา 28 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท”

มาตรา 44 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 28 หรือมาตรา 29 และไม่ได้รับการยกเว้นตามมาตรา 30 วรรคสาม หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของอธิบดีซึ่งสั่งตามมาตรา 34 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

39.พระราชบัญญัติส่งเสริมการพาณิชย์ พ.ศ. 2521

มาตรา 29 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกตามมาตรา 13 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

40.พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522

มาตรา 144 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่อธิบดี นายทะเบียน ผู้ตรวจการหรือพนักงานตรวจสภาพ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 49 (1) และ (2) หรือมาตรา 49 ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา 70 มาตรา 76 หรือมาตรา 125/1 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

มาตรา 144/1 “ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือยื่นคำชี้แจงแสดงข้อเท็จจริงต่ออธิบดีหรือนายทะเบียนตามมาตรา 49 (3) หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ตรวจการที่เรียกมาให้หยุดเพื่อทำการตรวจสอบตามมาตรา 50 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

มาตรา 145 “ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนกลางซึ่งสั่งตามมาตรา 53 หรือมาตรา 68 ต้องระวางโทษปรับหนึ่งแสนบาท หรือปรับเป็นรายวันวันละห้าพันบาท จนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง”

41.พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

มาตรา 76 “ผู้ใดไม่ให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 57 วรรคหนึ่ง หรือขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ศุลกากร ตามมาตรา 58 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

42.พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522

มาตรา 35 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 16 (1) หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามมาตรา 16 (2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

43.พระราชบัญญัติการส่งออกปอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522

มาตรา 23 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 17 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 17 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

44.พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

มาตรา 71 “เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท”

45.พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

มาตรา 65 จัตวา “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 46 ทวิ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาท

นอกจากต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่งแล้ว ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 46 ทวิ ยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินห้าพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง”

มาตรา 66 ทวิ “ผู้ใดมิได้รื้อถอนอาคารตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 42 โดยมีได้อยู่ในระหว่างการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่งแล้ว ผู้ฝ่าฝืนยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินสามหมื่นบาทจนกว่าจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น”

มาตรา 67 “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 30 วรรคสอง หรือฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 40 มาตรา 44 หรือมาตรา 45 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่งแล้ว ผู้ฝ่าฝืนยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินสามหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง”

มาตรา 68 “ผู้ใด

(1) ไม่มาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารตามหนังสือเรียกของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา 51 (2) โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือ

(2) ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ ผู้ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์มอบหมาย เจ้าพนักงานท้องถิ่น นายช่าง หรือนายตรวจ ตามมาตรา 48 มาตรา 51 มาตรา 53 หรือมาตรา 54 หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 51 มาตรา 53 มาตรา 54 หรือมาตรา 63 แล้วแต่กรณี

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับโทษปรับอีกวันละไม่เกินห้าพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง”

46.พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

มาตรา 45 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวก ไม่ให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งเอกสาร หรือหลักฐานแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 5 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 46 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการหรือคณะกรรมการเฉพาะเรื่องตามมาตรา 17 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 49 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาซึ่งสั่งตามมาตรา 27 หรือมาตรา 28 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

47.พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

มาตรา 154 “ผู้ใด

(1) ฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 138 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 142 วรรคหนึ่ง

(2) ฝ่าฝืนคำสั่ง ข้อบังคับ หรือระเบียบของเจ้าพนักงานจราจรตามมาตรา 139

(3) ฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 142 วรรคสอง หรือ

(4) ฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงานจราจร พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการตามมาตรา 143 ทวิ

ถ้าไม่เป็นความผิดที่กำหนดโทษไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษปรับครั้งละไม่เกินหนึ่งพันบาท”

48.พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

มาตรา 90 “ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 49 หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 55 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 92/1 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 58/1 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

49.พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522

มาตรา 61 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 15 มาตรา 28 หรือมาตรา 35/3 วรรคหนึ่งหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนตามมาตรา 36 หรือมาตรา 53 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

มาตรา 61/1 “ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือยื่นคำชี้แจงแสดงข้อเท็จจริงต่อนายทะเบียนหรือผู้ตรวจการตามหนังสือเรียกตามมาตรา 57 สัตต วรรคหนึ่ง หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนหรือผู้ตรวจการซึ่งสั่งตามมาตรา 57 สัตต วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

มาตรา 66/1 “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ตรวจการ ซึ่งสั่งตามมาตรา 57 ทวิ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

50.พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุ้มครองความประพฤติดังตามประมวลกฎหมายอาญาพ.ศ. 2522

มาตรา 20 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานคุมประพฤติโดยไม่มาพบพนักงานคุมประพฤติ หรือไม่ยอมสาบานหรือปฏิญาณตน หรือไม่ยอมให้ถ้อยคำตามมาตรา 7 (2) หรือไม่ยอมส่งวัตถุหรือเอกสารตามมาตรา 7 (3) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

51.พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522

มาตรา 73 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 60/1 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

52.พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522

มาตรา 52 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา 13 หรือขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 43 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

53.พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2524

มาตรา 59 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวก ไม่ช่วยเหลือ ไม่ให้ถ้อยคำ ไม่ชี้แจง หรือไม่ส่งเอกสารหลักฐานแก่ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 19 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

54.พระราชบัญญัติสภาการเหมืองแร่ พ.ศ. 2526

มาตรา 43 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ชี้แจงหรือไม่อำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติกรตามมาตรา 38 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท”

55.พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527

มาตรา 145 “ผู้ใดขัดขวางเจ้าพนักงานสรรพสามิตหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามหน้าที่ตามมาตรา 15 มาตรา 24 วรรคหนึ่ง มาตรา 113 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 118 (1) (2) หรือ (4) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 146 “ผู้ใดโดยไม่มีเหตุอันสมควรไม่ยอมตอบคำถามอันเป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือหนังสือเรียกของอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 16 มาตรา 87 วรรคหนึ่ง มาตรา 92 มาตรา 118 (3) หรือมาตรา 119 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

56.พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2527

มาตรา 75 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 63 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

57.พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2528

มาตรา 76 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนายทะเบียนตามมาตรา 17 หรือมาตรา 33 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน และปรับสองเท่าของจำนวนเงินที่ต้องส่งเพิ่มจนครบวงเงินหลัก ประมวลตรา ๘๙ ผู้ใดขัดขวางนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามหน้าที่ตามมาตรา ๖๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 89 “ผู้ใดขัดขวางนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามหน้าที่ตามมาตรา 67 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 90 “ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติกรตามหน้าที่ตามมาตรา 67 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

มาตรา 90 ทวิ “ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของนายทะเบียน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 67 (3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

58.พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528

มาตรา 48 “ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ ตามที่เรียกหรือแจ้งให้ส่ง ตามมาตรา 38 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 48 ทวิ “ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามความในมาตรา 45 เบื้อง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

59.พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528

มาตรา 27 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่เจ้าพนักงานสาธารณสุข พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 15 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

60.พระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พ.ศ. 2530

มาตรา 40 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 30 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

61.พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530

มาตรา 41 “ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ ตามที่คณะกรรมการสั่งตามมาตรา 14 วรรคหนึ่ง หรือตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่สั่งตามมาตรา 30 (4) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 49 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 30 (1) (2) หรือ (3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

62.พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530

มาตรา 35 “ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 8 มาตรา 13 มาตรา 30 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

63.พระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2530

มาตรา 38 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ชี้แจงหรือไม่อำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 31 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท”

64.พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533

มาตรา 92 “ผู้ใดไม่ให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูลที่จำเป็นตามคำสั่งของ คณะกรรมการ คณะกรรมการการแพทย์ คณะกรรมการอุทธรณ์ คณะอนุกรรมการ หรือพนักงาน เจ้าหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 98 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการ ปฏิบัติการตามมาตรา 80 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

65.พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533

มาตรา 25 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามความใน มาตรา 19 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

66.พระราชบัญญัติสถานพยาบาลสัตว์ พ.ศ. 2533

มาตรา 48 “ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 32 (1) (2) หรือ (4) หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 32 (3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพัน บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 49 “ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการ ตามหน้าที่ตามมาตรา 33 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท”

67.พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534

มาตรา 24 “ผู้ใดโดยไม่มีเหตุอันสมควรไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือหนังสือเรียกของพนักงาน เจ้าหน้าที่ตามมาตรา 12 หรือไม่ยอมตอบคำถามเมื่อซักถาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

68.พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534

มาตรา 112 ทวิ “ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม มาตรา 106 ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 112 ตรี “ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 106 ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

69.พระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535

มาตรา 33 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการ ปฏิบัติการตามมาตรา 11 มาตรา 14 มาตรา 16 มาตรา 17 มาตรา 19 หรือมาตรา 21 ต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

70.พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535

มาตรา 59 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 47 (2) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

71.พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

มาตรา 69 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของอธิบดีกรมอนามัยตามมาตรา 8 วรรคหนึ่ง โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามมาตรา 8 วรรคสอง หรือนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดตามมาตรา 8 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 70 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา 17 โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 74 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 28 วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 23 มาตรา 27 วรรคสอง หรือมาตรา 28 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 79 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียก หรือไม่ยอมแจ้งข้อเท็จจริงหรือไม่ส่งเอกสารหรือหลักฐาน หรือขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 45 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 81 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามมาตรา 46 วรรคสอง โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานสาธารณสุข ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

72.พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535

มาตรา 23 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 14 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

73.พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535

มาตรา 13 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติตามมาตรา 7 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

74.พระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535

มาตรา 66 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกมาให้ถ้อยคำหรือคำสั่งให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานตามมาตรา 15 (1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 67 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกในการตรวจสอบการรังวัดตามมาตรา 15 (2) หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของช่างรังวัดเอกชนตามมาตรา 48 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

75.พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

มาตรา 212 “ผู้ใดขัดขวาง หรือไม่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ตรวจสอบซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 130 หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 190 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

76.พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535

มาตรา 101 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 48 หรือฝ่าฝืนคำสั่งของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 48 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 112 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 80 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

77.พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535

มาตรา 96 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 51 หรือฝ่าฝืนคำสั่งของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 51 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

78.พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

มาตรา 56 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 35 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 57 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 37วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ปรับอีกวันละไม่เกินห้าพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามให้ถูกต้อง”

79.พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

มาตรา 70 “ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ ตามที่คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการสั่งตามมาตรา 14 หรือที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือเรียกตามมาตรา 54 (4) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

80.พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

มาตรา 108 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 82 (1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

81.พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

มาตรา 295 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของสำนักงานตามมาตรา 232 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท”

มาตรา 303 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 264 หรือฝ่าฝืนมาตรา 145 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท”

82.พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

มาตรา 71 “ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ ตามที่คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการสั่งตามมาตรา 60 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 72 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 67 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 67 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

83.พระราชบัญญัติสภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2537

มาตรา 42 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ชี้แจง หรือไม่อำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติกรตามมาตรา 34 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท”

84.พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2539

มาตรา 90 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 86 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

85.พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540

มาตรา 38 “ผู้ใดขัดขวางพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 30 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 39 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 30 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

86.พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดหาสิ่งหาปริมาณเพื่อกิจการขนส่งมวลชน พ.ศ. 2540

มาตรา 40 “ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 10 (1) หรือ (2) หรือมาตรา 19 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 10 (3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

87.พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

มาตรา 150 “ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวก ไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ ตามหนังสือเรียกของคณะกรรมการค่าจ้าง คณะกรรมการสวัสดิการแรงงาน คณะอนุกรรมการของคณะกรรมการดังกล่าว หรือผู้ซึ่งคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการเช่นว่านั้นมอบหมาย แล้วแต่กรณี หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานตรวจแรงงาน หรือแพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ หรือผู้เชี่ยวชาญตามมาตรา 142 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 151 “ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการค่าจ้าง คณะกรรมการสวัสดิการแรงงาน คณะอนุกรรมการของคณะกรรมการดังกล่าว หรือผู้ซึ่งคณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการเช่นว่านั้นมอบหมาย แล้วแต่กรณี หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานตรวจแรงงาน หรือแพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ หรือผู้เชี่ยวชาญตามมาตรา 142 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการสวัสดิการแรงงานที่สั่งตามมาตรา 120 หรือคำสั่งของพนักงานตรวจแรงงานที่สั่งตามมาตรา 124 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

88.พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. 2541

มาตรา 14/1 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 14/2 “ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

89.พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541

มาตรา 58 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อนุญาตตามมาตรา 39 หรือมาตรา 45 หรือคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 49 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 72 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกให้แก่คณะกรรมการในการดำเนินการตามมาตรา 52 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

90.พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542

มาตรา 49 “ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 19 (2) (3) หรือ (4) หรือมาตรา 22 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 50 “ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๒๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

91.พระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542

มาตรา 146 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 130 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท”

มาตรา 147 “ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 131 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

92.พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542

มาตรา 59 “ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 50 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท”

93.พระราชบัญญัติกีดกันการค้า พ.ศ. 2542

มาตรา 53 “ผู้ใด

(1) ไม่มาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารหรือหลักฐานหรือสิ่งใดตามคำสั่งของคณะกรรมการคณอนุกรรมการ นายทะเบียน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วแต่กรณี ตามมาตรา 11 ประกอบกับมาตรา 9 (4) และมาตรา 21 (2) โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือ

(2) ขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของนายทะเบียน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 21 (1)

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

94.พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542

มาตรา 34 “ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานที่ถูกเรียกหรือ ถูกสั่งให้ส่งตามมาตรา 32 (2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

95.พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542

มาตรา 71 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สั่งตามมาตรา 54 โดยไม่มี เหตุผลอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งให้เลิกการประกอบกิจการ”

มาตรา 72 “ผู้ใดไม่ให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 33 มาตรา 35 หรือมาตรา 40 หรือมาตรา 41 หรือมาตรา 53 (1) (2) หรือ (3) หรือตามมาตรา 55 ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

96.พระราชบัญญัติควบคุมยาง พ.ศ. 2542

มาตรา 56 “ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือหลักฐานหรือสิ่งใดตามคำสั่งของ คณะกรรมการที่สั่งตามมาตรา 17 หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 41 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

97.พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542

มาตรา 77 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา 11 ประกอบมาตรา 6 (5) หรือคำสั่งของนายทะเบียนตามมาตรา 39 วรรคสอง หรือคำสั่งของพนักงาน เจ้าหน้าที่ตามมาตรา 73 (4) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ

98.พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2542

มาตรา 64 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา 17 หรือไม่ปฏิบัติตาม คำสั่งหรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ว่าการหรือเจ้าหน้าที่ตรวจสอบตามมาตรา 42 ต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

99.พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ. 2542

มาตรา 118 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา 25 (1) หรือ มาตรา 79 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

100.พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

มาตรา 64 “ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือไม่ส่งบัญชีเอกสารหรือ หลักฐานตามมาตรา 38 (1) หรือ (2) หรือขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกตามมาตรา 38 (3) ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

101.พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542

มาตรา 34 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 18 (1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 35 “ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 18 (2) หรือ (3) หรือมาตรา 21 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 36 “ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 19 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

102.พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

มาตรา 130 “ผู้ใดไม่มาชี้แจงข้อเท็จจริงหรือไม่ส่งเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงาน หรือรายงานการประชุมของสหกรณ์หรือชุมนุมสหกรณ์ตามคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์ รองนายทะเบียนสหกรณ์ ผู้ตรวจการสหกรณ์ ผู้สอบบัญชี หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายซึ่งสั่งการตามมาตรา 17 หรือไม่มาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือไม่ส่งเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือรายงานการประชุมของกลุ่มเกษตรกรตามคำสั่งของนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกร หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรมอบหมายตามมาตรา 128 แล้วแต่กรณี ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

มาตรา 131 “ผู้ใดขัดขวาง หรือไม่ให้คำชี้แจงแก่นายทะเบียนสหกรณ์ รองนายทะเบียนสหกรณ์ ผู้ตรวจการสหกรณ์ ผู้สอบบัญชี หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายตามมาตรา 18 หรือขัดขวางหรือไม่ให้คำชี้แจงแก่นายทะเบียน กลุ่มเกษตรกรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรมอบหมายตามมาตรา 124 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

103.พระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543

มาตรา 57 “ผู้ใดขัดขวางพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 31 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 58 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 31 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งพันบาท จนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง”

104.พระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. 2543

มาตรา 74 “ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวก ไม่ตอบหนังสือสอบถาม ไม่ชี้แจงข้อเท็จจริง หรือไม่ส่งสิ่งของหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องแก่คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา ๑๖ หรือฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งนายทะเบียนมอบหมายตามมาตรา 62 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 79 “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 34 หรือมาตรา 36 หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ ตามมาตรา 38 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

105.พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. 2543

มาตรา 73 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการจรรยาบรรณหรือคณะอนุกรรมการ ตามมาตรา 59 หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 67 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

106.พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544

มาตรา 75 “ผู้ใดไม่ให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง (1) หรือไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ ตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือ เรียกตามมาตรา 61 วรรคหนึ่ง (2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่น บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 76 “ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 63 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

107.พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

มาตรา 30 “ผู้ใดไม่ให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งหนังสือตอบหนังสือสอบถาม เอกสาร หลักฐาน หรือ ข้อมูลหรือสิ่งอื่นที่จำเป็นตามคำสั่งของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่โดย ไม่มีเหตุอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้ง ปรับ”

108.พระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2544

มาตรา 41 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่ง ปฏิบัติการตามมาตรา 36 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

109.พระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545

มาตรา 67 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนายทะเบียนหรือผู้ซึ่งนายทะเบียนมอบหมายหรือ พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่นายทะเบียนหรือผู้ซึ่งนายทะเบียนมอบหมายหรือ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 47 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

110.พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545

มาตรา 45 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตาม มาตรา 5 หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา 16 ต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

111.พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545

มาตรา 31 “ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 27 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 32 “ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 28 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

112.พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545

มาตรา 53/5 “ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 45 หรือมาตรา 46 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

113.พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545

มาตรา 63 “ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ คณะกรรมการควบคุมคุณภาพและมาตรฐาน คณะอนุกรรมการของคณะกรรมการดังกล่าว คณะกรรมการสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 22 มาตรา 52 มาตรา 54 หรือมาตรา 57 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 64 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 55 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

114.พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546

มาตรา 41 “ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือสิ่งใดต่อคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา 38 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

115.พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546.

มาตรา 110 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ คณะกรรมการอื่นหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา 27 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

116.พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546

มาตรา 139 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 103 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

117.พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

มาตรา 41 “ผู้ใดไม่ให้ความสะดวก หรือไม่ให้อภัยคำ หรือไม่ส่งบัญชีเอกสารหรือหลักฐานใด แก่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามมาตรา 24 วรรคหนึ่ง (3) หรือ (4) แล้วแต่กรณี ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

118.พระราชบัญญัติวิชาชีพกายภาพบำบัด พ.ศ. 2547

มาตรา 53 “ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ ตามที่เรียก หรือแจ้งให้ส่ง ตามมาตรา 39 โดยไม่มีเหตุอันควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพัน บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

119.พระราชบัญญัติวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ พ.ศ. 2547

มาตรา 52 “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 32 วรรคสาม หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงาน เจ้าหน้าที่ตามมาตรา 47 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท”

มาตรา 53 “ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ ตามที่เรียก หรือแจ้งให้ส่ง ตามมาตรา 39 โดยไม่มีเหตุอันควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพัน บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

120.พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547

มาตรา 71 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการจรรยาบรรณตามมาตรา 53 วรรคห้า หรือคำสั่งของคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีตามมาตรา 61 (2) หรือ (3) ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

121.พระราชบัญญัติการผลิตผลิตภัณฑ์ซีดี พ.ศ. 2548

มาตรา 32 “ผู้ใดขัดขวาง หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 19 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

122.พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550

มาตรา 62 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานซึ่งผู้ว่าการแต่งตั้งหรือบุคคลซึ่งผู้ว่าการ มอบหมายซึ่งสั่งตามมาตรา 41 (2) หรือ (3) หรือผู้ใดไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงซึ่งออกตามมาตรา 42 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

123.พระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. 2550

มาตรา 130 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือบุคคลซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งตามมาตรา 24 ที่สั่งการตามมาตรา 25 หรือของพนักงาน เจ้าหน้าที่ที่สั่งการตามมาตรา 122 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 134 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการที่สั่งการตามมาตรา 127 อันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนมาตรา 96 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับวันละไม่เกินสองหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน”

124.พระราชบัญญัติรหัสเพื่อธุรกรรมในตลาดทุน พ.ศ. 2550

มาตรา 81 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 62 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

125.พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550

มาตรา 154 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 106 หรือฝ่าฝืนมาตรา 112 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

126.พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

มาตรา 49 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อำนวยความสะดวกตามมาตรา 21 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

127.พระราชบัญญัติการดูแลผลประโยชน์ของคู่สัญญา พ.ศ. 2551

มาตรา 47 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 34 หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 35 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

128.พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551

มาตรา 55 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือสอบถามหรือหนังสือเรียกหรือไม่ยอมให้ข้อเท็จจริงหรือไม่ส่งเอกสารหรือหลักฐานแก่นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 48 ทั้งนี้ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

129.พระราชบัญญัติการมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. 2551

มาตรา 47 “ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารหรือวัตถุใดตามมาตรา 15 หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 33 (2) หรือ (3) หรือไม่อำนวยความสะดวก ไม่ช่วยเหลือหรือไม่ให้คำชี้แจงแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท”

130.พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีแม่เหล็กฮาร์ดดิสก์ พ.ศ. 2551

มาตรา 44 วรรคสอง “ผู้ใดไม่ยอมมาให้ถ้อยคำหรือไม่ยอมให้ถ้อยคำโดยไม่มีเหตุอันสมควร ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 34 (3) หรือไม่ยอมส่งเอกสารหรือวัตถุอื่นใดมาเพื่อประกอบการพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อถูกเรียกให้ส่งตามมาตรา 34 (3) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท”

131.พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551

มาตรา 84 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา 13 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

132.พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551

มาตรา 83 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 61 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

133.พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ. 2551

มาตรา 62 “ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือหลักฐานหรือไม่ดำเนินการใด ๆ ตามมาตรา 18 (1) และ (2) โดยไม่มีเหตุอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 63 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ ป.ป.ท. ที่สั่งตามมาตรา 48 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

134.พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551

มาตรา 66 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 43 (5) หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 47 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

135.พระราชบัญญัติส่งเสริมวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2551

มาตรา 65 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการจรรยาบรรณหรือคณะอนุกรรมการจรรยาบรรณตามมาตรา 52 หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 60 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

136.พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551

มาตรา 67 “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 43 หรือให้ถ้อยคำ ส่งสำเนาหรือแสดงสมุดบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่นตามที่บัญญัติไว้ในบทบัญญัติดังกล่าวอันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละห้าพันบาทตลอดเวลายังฝ่าฝืน”

137.พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551

มาตรา 52 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 46 (3) โดยไม่มีเหตุอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

138.พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. 2553

มาตรา 47 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานตรวจแรงงานที่สั่งตามมาตรา 37 (4) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท”

139.พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

มาตรา 191 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ หรือนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งใช้อำนาจตามมาตรา 48 (4) หรือมาตรา 51 (3) แล้วแต่กรณี โดยไม่มีเหตุอันสมควร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

140.พระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2554.

มาตรา 63 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ชัดขวาง หรือไม่ให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 59 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

141.พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554

มาตรา 65 “ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานตรวจความปลอดภัยตามมาตรา 36 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

142.พระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556

มาตรา 68 “ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) ไม่มาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารหรือหลักฐานหรือสิ่งใดตามคำสั่งของคณะกรรมการ คณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ คณะอนุกรรมการ นายทะเบียน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วแต่กรณี โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือ

(2) ชัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 54”

143.พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558

มาตรา 162 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ออกตามมาตรา 102 (1) หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 102 วรรคห้า หรือฝ่าฝืนตามคำสั่งอธิบดีตามมาตรา 113 (2) ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงห้าหมื่นบาท

ในกรณีผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาท ถึงหนึ่งล้านบาท

ในกรณีการฝ่าฝืนคำสั่งอธิบดีตามมาตรา 113 (2) เป็นกรณีที่ใช้เรือขนาดตั้งแต่สิบตันกรอส ขึ้นไป ให้ปรับเพิ่มขึ้นตามขนาดของเรือในส่วนที่เกินสิบตันกรอสขึ้นไป ตันกรอสละหนึ่งหมื่นบาท”

144.พระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558

มาตรา 123 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนตามมาตรา 75 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

มาตรา 126 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนตามมาตรา 86 (4) หรือยังขึ้นเป็นกรรมการหรือสมาชิกของสมาคมกีฬาที่เลิกตามมาตรา 89 หรือตามมาตรา 136 วรรคหนึ่งแล้ว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

145.พระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558

มาตรา 43 “บุคคลใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามมาตรา 24 หรือขัดขวาง หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามมาตรา 32 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

146.พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558

มาตรา 66 “ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่กรรมการ พนักงาน หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายจาก กยท. ในการปฏิบัติการตามมาตรา 52 (1) หรือจงใจไม่ปฏิบัติตามหนังสือสอบถามหรือหนังสือเรียกตามมาตรา 52 (2) โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

147.พระราชบัญญัติคลังสินค้า ไซโล และห้องเย็น พ.ศ. 2558

มาตรา 61 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 14 (1) โดยไม่มีเหตุอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

148.พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558

มาตรา 85 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเลขาธิการตามมาตรา 43 หรือมาตรา 44 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

149.พระราชบัญญัติภาษีการรับมรดก พ.ศ. 2558

มาตรา 34 “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งของเจ้าพนักงานประเมิน หรือไม่ยอมตอบคำถามของเจ้าพนักงานประเมินตามมาตรา 21 หรือของประธานคณะกรรมการอุทธรณ์ตามมาตรา 28 หรือไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งของผู้มีอำนาจตามมาตรา 25 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายคณศ เต็งสุวรรณ
วันเดือนปีเกิด	23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532
วุฒิการศึกษา	นิติศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2554 ประกาศนียบัตรวิชาว่าความ รุ่นที่ 40 สภานายความ เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 66 สำนักอบรมศึกษากฎหมาย แห่งเนติบัณฑิตยสภา

ผลงานทางวิชาการ

คณศ เต็งสุวรรณ. “ปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย”
วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขากฎหมายอาญา) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.